

54428

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANA BİLİM DALI
FARS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

SÜRŪRÎ' NİN HÂFİZ DİVÂNİ SERHÎ' NİN
İNCELENMESİ

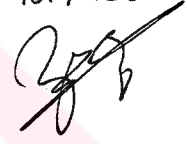
YÜKSEK LİSANS TEZİ

54428

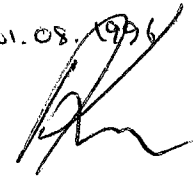
Danışman
Yrd. Doç. Dr. Yakup ŞAFAK

Hazırlayan
Ahmet Faruk ÇELİK

KABUL EDİLMİŞTİR.
Yrd. Doç. Dr. Yakup Şafak
16.7.1996

Prof. Dr. Erkan TURKMEEN y.
Doç. Dr. Ashkan Koraşmalıoğlu
01.08.1996

KONYA-1996

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III-IV
Transkripsiyon Alfabesi	V
Bibliyografya ve kısaltmalar	VI-VII
Diğer Kısaltmalar	VIII
GİRİŞ	
SÜRÜRİ	
Hayatı ve Eserleri	1-2
Hâfız Dîvânı Şerhi ve Önemi	3-6
BİRİNCİ BÖLÜM	
HÂFİZ DÎVÂNİ ŞERHİ' NİN TANITIMI	
Telif Tarihi ve Telif Sebebi	7
Nüshaları	7- 8
Nüsha Tavsifi	8-11
İKİNCİ BÖLÜM	
ŞERHİN ÖZELLİKLERİ	
Usul	12-20
Anlam	20-25
Dilbilgisi ile ilgili izahlar	25-27
Mefhum ve Mazmunlarla ilgili Açıklamalar	27-40
Nüsha Farklılıkları	40-45
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
İNDEKSLER	
Açıklanan Kelime Terimler	46-98
Ayetler	99-108
Hadisler	108-116
Diğer Arapça İbareler	117-121

ÖZEL İSİMLER

Şahıs İsimleri	122-126
Yer İsimleri	126-128
Kitap İsimleri	128
Fihrist	129-155
SONUÇ	156
SUMMARY	157

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, X / XVI. yüzyıl Türk Edebiyatının önde gelen alim ve ediblerinden olan Sürûî mahlaslı Muşafa Muşlihu'd-Din b. Şa'ebân' ın Hâfız-ı Şîrâzî'nin divanına yazmış olduğu Şerh-i Dîvân-ı Hâfız isimli kitabının bir incelemesidir. Henüz yazma halinde bulunan iki ciltlik bu eser hem Fars Edebiyatının çok önemli bir şahsiyetinin fikri ve edebi yönünü aydınlatmada, hem de Türk alim ve ediplerinin edebi alandaki birikimlerini aksettirmede önemli bir yere sahiptir.

Çalışmamızın giriş bölümünde, eserin müellifi hakkında kaynaklardan edindiğimiz malumatlar, bu hususta başka çalışmaların da bulunmuş olmasından, ana hatlarıyla verilmiştir. Çalışmamıza konu olan eser hakkındaki bilgiler, bu çalışmanın giriş kısmı ile birinci ve ikinci bölümlerinde bulunmaktadır. İkinci bölümdeki "Anlam" bahsi içersinde müellifin, Hâfız-ı Şîrâzî ve tefekkürü hakkında ileri sürdüğü görüşleri ile bu husustaki farklı yaklaşımlara da yer verdik.

Bu eseri ortaya çıkarmak ve onun üzerine bir çalışma yapmaktan amacımız, klasik edebiyatın temel unsurlarından olup, bu edebiyatın anlaşılabilmesi için bilinmesi mutlaka gerekli olan mecaz, kinaye, teşbih ve temsiller, klişeleşmiş mazmun ve mefhumlar ile edebi tahlil için lazım olabilecek her türlü bilginin eser içinde yer almış olmasıdır. Müellifin Fars dilindeki filolojik bilgisi hakkında eski kaynaklarda ileri sürülmüş bazı menfi görüşler bulunmasına karşılık ilmi mertebesinden sitayişle bahsedilmesi ve klasik edebiyatın mecaz ve mazmunlarından bahseden kıymetli bir belağat kitabının da sahibi olması bizi, onun bu şerhinden faydalanmamız için bir mahzurun bulunmadığı kanaatine götürdü. Netice olarak klasik edebiyatın anlaşılmasında yardımcı olacak ve metin şerhi ile ilgili çalışmalara kaynaklık edebilecek kıymetli bir eseri ilim dünyasına tanıtmış olduk.

Bu amaca daha geniş ölçüde hizmet edebilmesi için, çalışmamızın üçüncü bölümünü oluşturan "İndeksler" kısmını gerçekleştirdik. Bu kısımda, Hâfız Dîvânı'nda geçmiş bütün mecaz, istiare, kinaye, teşbih, temsil, mazmun ve mefhumların yerlerine "Açıklanan Kelime ve Terimler" başlığı altında birer birer işaret edilmiştir. Mecazi anlamı olsun veya olmasın özel şahıs adları ve yer adları ile birlikte eserde geçmiş kitap adlarının yerleri de gösterilmiştir. Müellifin şerhinde şahit

olarak getirdiđi ayetler, hadisler ve Arapça ibareler için de kendi yerlerinde birer indeks oluşturulmuştur.

Çalışmamızın çeşitli yerlerinde eserden örnek olarak aldığımız kısımların transkripsiyonunda XVI. yüzyıl Türkçesinin fonetik hususiyetlerini göz önünde bulundurduk.

Ortaya koyduğumuz bu çalışmada bütün gayretlerimize rağmen bazı eksiklikler ve hatalarımız bulunabilir. Bu husustaki yapıcı tenkit ve tavsiyeler ilerde çalışma ve araştırmalarımızda bize yol gösterecektir. Bu tezi yöneten ve yol göstererek meydana gelmesinde büyük yardımları olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Yakup ŞAFAK Beyle, kaynak ve malzeme tedarikinde kendilerine başvurduğumuz hocam Doç. Dr. Adnan Karaismailođlu' na teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmet Faruk ÇELİK

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Bu çalışmada Küçük Türk-İslam Ansiklopedisi'nde uygulanan şu transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır:

Sesliler: ا : ā, آ : ā, ا : a, e; ا : o, ö, u, ü; ا : i, î; ا : y

Sessizler: ط : t; ظ : z; ع : c; غ : ğ; ف : f; ق : q; ك : k; گ : g; ن : n; ل : l; م : m; و : n; ر : v; ه : h; ی : y; د : d; ذ : z; ر : r; ز : z; س : s; ش : s; ص : s; ض : d, z

BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR

- el-^cAcūnī, İsmā'īl b. Muḥammed el-Cerrāhī, Keşfu'l-ḥafā ve mezīlu'l-ilbās, Beyrut, 1408
- Akūn, Ö. Faruk, İA, "Sürūn" mad., XI, 249-252
- ^cĀşım, Ahmed, Terceme-i Burhān-ı kâṭı^c, Kahire, 1251
- ^cĀşık Çelebi, Meşā'iru's-şu'arā, nşr. Meredith-Owens, Londra, 1971
- Ateş, Ahmed, İstanbul kütüphanelerinde farsça manzum eserler, İstanbul, 1968
- Barthold W., İslam medeniyeti tarihi, trc. M. Fuad Köprülü, İstanbul, 1940
- Brockelmann, GAL= Geschichte der arabischen Litteratur, I-II, Leiden, 1943-1949
- Browne, E. G., A Literary History of Persia, I-II, Cambridge, 1969
- Bursalı, Mehmed Tâhir, ^cOsmanlı müellifleri, I-III, İstanbul, 1333
- Çavuşoğlu, Mehmet, "Divan şiiri", Türk dili, S.415-417, s.1-16, İstanbul, 1971
- Çetin, Nihat, TDV İslam ansiklopedisi, "Arūz" mad., III, 424-437
- Devletşāh b. ^cAlā'ü'd-Devle Bahtışāh el-Ġāzī e's-Semerḳandī, Tezkiretu's-şu'arā, nşr. Muḥammed Ramazānī, Tahran, 1338 hş.
- Ethé, Hermann, Tārīḫ-i edebiyāt-i fārsī, trc. Rızā-zāde Şafak, Tahran, 1337 hş.
- Fāik Reşād, Eslāf, İstanbul, 1312
- Ferheng-i ānenderac, bk. Şād, Muḥammed Pādisāh
- Ferheng-i fārsī, bk. Mu'īn, Muḥammed
- Fūzānfer, Bedī'ü'z-Zamān, Ehādīs-i Meşnevi, 2. bs., Tahran, 1347 hş
- GAL, bk. Brockelmann
- Gölpınarlı, Abdülbaki, Hafız divanı (tercüme), 2. bs. İstanbul, 1992
- ____, Mevlana' dan sonra mevlevilik, İstanbul, 1953
- Hāfiz-i Şirāzī divānı, nşr. 'Abdu'r-Rahīm-i Hālḥālī, Tahran, 1367 hş.
- Hoca, Nazif, Sudi' nin iki risalesinin metni, İstanbul, 1980
- Hurrem-şāhī, Bahā'u'd-Dīn, Hāfiz-nāme, I-II, Tahran, 1336 hş.
- İA= İslam ansiklopedisi, I-XIII, İstanbul, 1940-1988.
- İsmā'īl Paşa, el-Baġdādī, Hediyyetü'l-^cārifin esmāu'l-müellifin, I-II, İstanbul, 1955.
- Kātib Çelebi, Muştafā b. 'Abdullāh Hācī Halīfe, Keşfu'z-zünūn, İstanbul, 1941.
- Kazvinī, Molla ^cAbdu'n-Nebī Fāhru'z-Zamān, Tezkire-i mey-hāne, nşr. Ahmed-i Gülçin-i Me'ānī, Tahran, 1367 hş.
- Keşfu'z-zünūn, bk. Kātib Çelebi.
- Kınalızāde, Hasan Çelebi, Tezkiretü's-şu'arā, I-II, nşr. İ. Kutluk, 2.bs., Ankara, 1989.
- Konevī, Mehmed Vehbī, Serḫ-i Divān-ı Hāfiz, I-II, İstanbul, 1288.

- Köprülü, M. Fuad, İA, "Türk edebiyatı" mad., XII/2, 544-554
- Latîfî, Tezkire-i Latîfî, İstanbul, 1314
- Levend, Agah Sım, Türk edebiyatı tarihi, Ankara, 1988
- Mecdî Muhammed Efendi, Hadâiku's-sakâik, nşr. Dr. Abdülkadir Özcan, İstanbul, 1989
- Mehmed Râif, Mir'ât-ı İstānbūl, İstanbul, 1314
- Mehmed Süreyyā, Sicill-i ʿosmānī I-IV, İstanbul, 1311
- Muʿin, Muhammed, Ferheng-i fārsī, I-VI, 1342-1352 hs.
- Mustafā ʿĀlī, Kūnhū'l-ahbār (tezkire kısmı), nşr. Mustafa İsen, Ankara, 1994
- Nuʿmānī, Şiblī, Sicru'l-acem I-V, trc. Muhammed Taki-yi Fahr-i Dāʿi-yi Geylānī, Tahran, 1368 hs.
- Nūr-bahş, Cevād, Ferheng-i Nūr-bahş, Tahran, 1366 hs.
- Ritter, Helmut, İA, "Hâfız" mad, V/1, 65-71
- Rypka, Jan, Persian Literature to the Beginning of 20th Century, Dordrecht, 1968
- Şafā, Zebihullāh, Tārīh-i edebiyāt der ĩrān, I-VIII, Tahran, 1347-1366 hs
- _____, "Seyr-i ʿfkār der şīr-i fārsī", Mecelle-i dānışkede-i edebiyāt ve ʿulūm-i insānī, XV. yıl, nr. 2-3
- Sehî Bey, Heşt bihişt, İstanbul, 1325
- Steingass, F., A Comprehensive Persian-English Dictionary, Londra, 1957
- Sūdî-i Bosnevî, Şerh-i Dīvān-ı Hâfız, I-II, İstanbul, 1288 (Mehmed Vehbî Konevî'nin "Şerh-i Dīvān-ı Hâfız" isimli eserinin kenarında)
- Sürūrî, Mustafā Muşlihu'd-Dīn b. Şaʿbān, Şerh-i Dīvān-ı Hâfız I-II, İstanbul Üniv. Merkez Ktp. FY 181, 182
- _____, Şerh-i Mesnevi I, Konya Mevlana Ktp., nr. 2043.
- Şād, Muhammed Pādişāh, Ferheng-i ānenderāc, nşr. Muhammed-i Debîr-i Siyākī, I-VII, Tahran, 1335-1338 hs.
- Şafak, Yakup, Sürunî'nin Bahrū'l-maʿanif i ve Enisū'l-ʿuşşak ile Mukayesesi, Atatürk Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış doktora tezi, Erzurum, 1991
- Şemse'd-Dīn Sāmī, Kāmusu'l-aʿlām, İstanbul, 1311
- Şevkānī, Muhammed b. ʿĀlī, el-Fevāidu'l-mecmūʿa fi ehādīsī'l-mevdūʿa, Kahire, 1380
- Şükün, Ziya, Farsça-türkçe lügat, İstanbul, 1967
- Tarlan, Ali Nihat, İran edebiyatı, İstanbul, 1944
- _____, Seyhi Divanını Tetkik, İstanbul, 1934
- Timurtaş, Faruk Kadri, Eski türkiye türkçesi, İstanbul, 1977
- Wensinck, A. J., el-Muʿcemu'l-Mufehres li-elfāzī'l-hadīsī'n-nebevī (=Concordance et Indice de la Tradition müslümane), I-VII, Leiden, 1936-1969
- Yeni tarama sözlüğü, TDK yayınları, Ankara, 1983

Diğer Kısaltmalar

a.g.e.	: adı geçen eser
b.	: bin (oğlu)
bk.	: bakınız
bs.	: baskı, basım
C.	: cilt
FY	: Farsça yazma
h.	: hicrî (kamerî)
hş.	: hicrî şemsî
ist. tar.	: istinsah tarihi
Ktp.	: kütüphanesi
mad	: maddesi
msl	: mesela
nşr.	: neşir, neşreden
nr.	: numara
ölm.	: ölümü
S.	: sayı
s.	: sayfa
st.	: satır
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
trc.	: tercüme eden
tsz.	: tarihsiz
TY	: Türkçe yazma
ünv.	: Üniversitesi
vr.	: varak
v.b.	: ve benzeri
v.d.	: ve devamı
yzm.	: yazma

Giriş

**Sûrûî' nin Hayatı, Eserleri ve
Hâfız Dîvânı Şerhi' nin Önemi**

SÜRŪRÎ
(897/1491- 969/1562)

HAYATI VE ESERLERİ

Sūrî mahlası ile meşhur olan Gelibolulu Muşafâ Muşlihu'd-Dîn b. Şa'ban. XVI. yüzyılın tanınmış alimlerindendir. Muhaddis, müfessir, edib ve şairdir.

Zengin bir tacir olan babası onun eğitime ciddi ehemmiyet vermiş, memleketinde ve İstanbul' da değerli hocalardan ders aldırıştır. Müderrislerden Nihâî Ca'fer Çelebi, Bursa' da Kâsım Paşa müderrisi Kâra Dāvūd Efendi, Taşköprülizâde Muşafâ Efendi ve 'Abdu'l-Vâsi' Efendilerden ders okuyan Sūrî Efendi, Fenârizâde Muhyî'd-Dîn Efendi' den mülazım olup, 927/1521' de onun İstanbul kadısı olduğu zamanda bab naibliği hizmetinde bulundu. Daha sonra aralarında beliren bir kırgınlık üzerine ilmiye sınıfını terkederek müderrislikten istifa etti. Emîr Buhârî tekkesi şeyhi nakşibendi Maḥmūd Efendi' den inabet alarak dervişliğe intisap etti ve hacca gitti. Hac dönüşünde Muhyî'd-Dîn Efendi ile aralan yeniden düzelince tekrar müderrisliğe döndü. Önce Gelibolu' da Sarca Paşa Medresesi müderrisi (930/1523-24), sonra Piri Paşa Zaviyesi müderrisi (933/1526-27) oldu. 944 (1537-38)' te Kâsım Paşa' nın kendisi için yaptırdığı Kâsım Paşa Medresesine müderris oldu. 954/1548' de Muhyî'd-Dîn Efendi' nin vefatından büyük bir teessüre kapılarak müderrislikten istifa edip tekrar Emîr Buhârî Zaviyesi şeyhi ve nakşibendi Maḥmūd Efendi' nin damadı 'Abdu'l-Laṭîf Efendi' ye intisapla dervişliğe süluk etti. Kâsım Paşa' nın rica ve ısrarı ile de derviş kıyafetini muhafaza etmek şartıyla haftanın muayyen vakitleri için yeniden müderrisliği kabule mecbur oldu. İkinci sonraları Kâsım Paşa Camiinde Meşnevi okuttu. Bu sırada malını mülkünü satıp evinin yakınında kendi adı ile anılan bir mescid yaptırdı. Günlerini ibadet, ders okutma ve ilmi mübahaselerle geçirmeye başladı. İkinci defa hacca gitti.

955/1548' de Kanuni' nin Amasya' da bulunan oğlu Şehzade Muşafâ' nın hocalığına davet olundu. Dostlarının ikaz ve ihtarlarına rağmen bu vazifeyi kabul ile Amasya' ya gitti. İlme ve ilim adamlarına büyük alaka gösteren şehzade için muhtelif eserler kaleme aldı. 960/1553' te şehzade' nin Karaman Ereğlisi' nde katlettilmesi üzerine büyük bir üzüntüye kapılarak inzivaya çekildi. Bu hadise karşısında takındığı tavrı siyasi idarenin hoşuna gitmeyen Sūrî Efendi, bundan sonra resmi bir gelirden mahrum olarak, devlet erkanından hiç kimseye tevessül

etmeksizin, ölümüne kadar tersane ve bahriye mensuplarının yardımıyla hayatını devam ettirdi ve kurduğu mescidin hizmetlerini sürdürdü. 72 yaşında iken kısa bir hastalığı müteakip 7 cemâzil-evvel 969 (13 Kânûn-ı şâni 1562)'de vefat etti ve kendi inşa ettirdiği mescidin haziresinde mihrabın önüne rastlayan yere defn edildi. Daha sonra bu mescidin yıkılması ile mezar ortadan kaybolmuştur. (1)

Çeşitli dini ilimlerle nûcum, tıp ve edebiyat sahalalarında telif, tercüme, şerh ve hasiye olarak otuzaltı eseri bulunan Sürûnî, devrinin alimleri içinde çok velud bir şahsiyet olarak temayüz etmektedir. Dini sahada kadı Beyzâvî Tefsiri, Buḥārî'nin Câmî'ü s-şâhiḥ' i, el-Hidāye, Telvîḥ ve Mişbâḥ; edebi sahada ise Mesnevi, Gülüstan, Bûstân ve Ḥafız Divanı için yazdığı şerh ve hasiyeler eserlerinin en başta gelenleridir. (2)

Edebi sahada kaleme aldığı Bahrû'l-ma'ârif isimli eseri aruz, kafiye, edebi sanatlar ve klasik edebiyattaki mecazlar üzerinedir. Bu eser bazı eksikliklerine rağmen Türk edebiyatı sahasında derli toplu ilk belağat kitabı sayılmaktadır. Uzun zaman sahasında beğenilen bir kitap olarak büyük bir rağbet görmüştür. (3)

Kaynaklar orta derecede bir şair olduğuna hükmetmektedirler. Üç dilde şairdir. Şiirlerinde bazan tekellüfe düştüğü görülmektedir(4); divanı vardır.(5) Birçok kitapları şerhedip birçoğuna da hasiyeler yazan Sürûnî Efendi, Mevlânâ Mesnevisinin altı cildine yazdığı şerhle Mesnevi şarihi ünvanını da kazanmıştır. Kaynaklar Sürûnî Efendi' nin ilim bakımından çok büyük bir alim olduğunu söylemekle birlikte, dikkatinin dağınık olduğu ve Farsça eserlerinde bazan lisani incelikleri gözden kaçırmış olduğunu yazmaktadırlar. (6)

(1) Burşalı, II, 225; Mehmed Süreyyâ, II, 12; Akün, 249; Akün, 249; Safak, 427

(2) Burşalı, II, 226; Mehmed Süreyyâ, II, 12; Mehmed Râif, 540; Fâik Reşâd, 117; Akün, 250; Safak, 427

(3) Çavuşoğlu, 2; Çetin, 433; Bahrû'l-ma'ârif in tenkitli ve transkripsiyonlu metni Yakup Safak tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır (bkz. bibliyografya)

(4) Fâik Reşâd 117; Çavuşoğlu, 2; Safak, 428; Kınalızâde, 460; Mustafa Âli, 229; Âşık Çelebi, 154b; Safak, 428

(5) Âşık Çelebi tezkiresi ve Kâmusu'l-a'clâm'da üç divanı bulunduğu yazıdır. Fakat müellifin Bahrû'l-ma'ârif isimli eserindeki şu ifadesi bunu doğrulamamaktadır. «Ve bu fakîr, şFri fazîlet cadd itmeyûp amma cunfuvân-i şebabda cışk u şevk bâcîş olup bis-yûz gazel dinilmiş bulunup zâyî olmasun deyû divan tertib olmuştur»; bkz. Safak, 428

(6) Kınalızâde, I, 460; Burşalı, II, 225; Akün, 250; Mustafa Âli, 229; Safak, 428

HÂFİZ DİVÂNİ ŞERHİ VE ÖNEMİ

Orijinal adı «Şerh-i Dîvân-ı Hâfız» olan eser tanınmış Türkçe Hâfız Dîvânı şerhleri içinde ilk olanıdır.⁽¹⁾ Müellifin kendi ifadesine göre Hâfız' ın divanındaki birtakım tasavvufi sırları ve ona ait rumuz ve müşkilleri izah ve açıklamak amacı ile bazı kimselerin isteği üzerine kaleme alınmıştır.⁽²⁾ Yazma halinde bulunan eserin matbu nüshasına rastlanmamıştır.

Sürûnî' nin Hâfız Dîvânı Şerhi' nin önemi Fars dili ve edebiyatı için taşıdığı değerin yanı sıra yüzyıllardır Türk edebiyatını etkisi altında bulunduran ve dünyanın en büyük lirik şairlerinden biri olan⁽³⁾ Hâfız ve Dîvânının anlaşılması için bir pencere ve bakış açısı olmasından kaynaklanmaktadır.

İran kültür ve hayatında derin izler bırakan Hâfız' ın Dîvânı, Türkiye' de de Meşnevi ile Gülistân' dan sonra en fazla okunan Farsça bir metindir. Hâfız Farsça belletilmek için okutulduğu gibi şiir tekniğiyle estetik bilgiyi iletirmek için de okutulmuştur.⁽⁴⁾ Bilhassa Hâfız' ın xv-xvi. asırlarda Türk şiiri üzerindeki tesiri çok büyüktür⁽⁵⁾ ve bu tesir pek geniş ve sürekli olmuştur.⁽⁶⁾ Hele xiv ve xv. yüzyıllarda Hâfız tesiri altında kalış adeta mütercimlik mahiyeti arzeder. Bu Seyhî' de pek açıktır. Ahmed Paşa da Hafız' dan çok istifade etmiştir.⁽⁷⁾ Fuzûlî' deki Hâfız tesiri altında kalış ise duygu birliğinden doğma tevarütler şeklindedir.⁽⁸⁾ Bâkî, Nedîm, Nef'î ve Seyhî Gâlib gibi klasik edebiyatın önde gelen isimlerinde Hâfız tesiri çok açık ve bariz bir şekilde görülmektedir. Gerçekten de Hâfız Dîvânı Türk edebiyatının yanı sıra bütün İslam aleminde Mevlânâ ve Sa'îdî' nin eserlerinden sonra en çok aranmış ve okunmuş; gerek muhteva, gerek şiir sanatı bakımından örnek sayılmış ve Farsça öğrenmek isteyenlerin adeta ellerinden düşmemiştir.⁽⁹⁾

Tarihi bazı olaylar ve sosyal durumlara ışık tutması açısından da Hâfız Dîvânı önem taşımaktadır. Çünkü Hâfız, yaşadığı çağ olan hicri vii. yüzyılın önemli

(1) Gölpınarlı, *Hafız Divanı*, xxvi; Hoca, 20; Browne, II, 299; Ethé, 187

(2) *Sürûnî*, I, 1b

(3) *Ateş*, 288

(4) *Barthold*, 183

(5) Gölpınarlı, *Hafız Divanı*, xxvi

(6) *Hoca*, 8

(7) Gölpınarlı, *Hafız Divanı*, xvii, xx

(8) *a.g.e.*, xxii

(9) *Hoca*, 19

şahıs ve olaylarına divanında medih, tariz ve telmih yolları ile değinmekte ve bunlardan bahsetmektedir.

Süreklili olarak şiirlerinin güç anlaşılmasından şikayet edilen ve onlarda birtakım gizli manalar arandığından kendisine *Lisānu'l-Ğayb* ve *Tercümānu'l-Esrār* lakabları verilen Hâfız'ın *Divânı*na kolay anlaşılması için şerhler yazmak lüzumu duyulmuştur. Bu esere Muştafâ Sürûnî (ölm. 969/1561-62)'den başka, Türkçe olarak, Prizrenli Şem'î (ölm. 1000/1591) ve Sûdî (ölm. 1005/1598) birer şerh yazmışlardır.⁽¹⁾ Sürûnî ve Şem'î şerhlerinden sonra İkinci Mahmut devrinde (1808-1839) Konyalı bir mevlevî olan Mehmed Vehbî Konevî'nin şerhi vardır. Gölpınarlı, Sürûnî'nin şerhi için «Hâfız'a yazılan en eski şerh»⁽²⁾ demektedir.

Bu şerhlerden Sûdî şerhi haricinde kalanlar tasavvufî anlamlı olup Hâfız'ı bir mana adamı ve tasavvuf erbabı şeklinde düşünüp şiirlerini de bu çerçeve içinde ele almışlardır. Sûdî şerhi diğerlerine nazaran daha çok ragbet bulmuş, Konevî ve Şem'î şerhleri zoraki teviller⁽³⁾ şeklinde değerlendirilmiştir. Sûdî şerhini revaca çıkaran en mühim amil, onun Sokollu gibi bir devlet büyüğünün himayesinde bulunması yanında, yaptığı şerhin, şekilce medrese tekniğine daha yakın olması ve hakkında ileri sürülen, Fars filolojisinde Sürûnî'ye olan üstünlüğüdür. Eserinde, kelimelerin etimolojik yapılan, gramer ve sentaks izahları hakkında hakikaten tafsilatlı bilgiler vermiştir. Bundan başka Sûdî, Hâfız'a ait menkabe kitaplarını görmüş, şifahi rivayetleri tesbit etmiş ve Hâfız'ın yaşadığı devri en adi giyimine kadar bütün hususiyetleri ile araştırmıştır. İyi tarih bilen Sûdî, Hâfız'ın müşkil beytlerini devrinin mühim alimleriyle birlikte müzakere etmiş⁽⁴⁾ ve şaire yalnız beşeri nazarla bakmış ve onun şiirlerini kelime anlamı ile yorumlamıştır.⁽⁵⁾

Sürûnî şerhinde ise Hâfız *Divânı*nda bulunan tasavvufî mazmun ve mecazların açıklanmış olması, klasik edebiyatın anlaşılmasında yardımcı olmasından önem taşımaktadır. Sürûnî'nin Fars dilinin lisani inceliklerini kaçırmış olduğu⁽⁶⁾

(1) *Hoca* 19, 20

(2) *Gölpınarlı, Hâfız Divanı*, xxvi

(3) *a.g.e.*, xxvii

(4) *a.g.e.*, xxvii

(5) *Ethé*, 188

(6) *Kınalızâde*, I, 460; *Burşalı*, II, 225; *Akûn*, 250; *Muştafâ Âlî*, 229; *Safak*, 428

yolunda itiraz ve tenkitler bulunulmasına rağmen yapmış olduğu şerhin, mazmun ve mecazların edebi ve tasavvufi taraflarının anlaşılmasında payı büyüktür. Nitekim Sürûnî Efendi klasik edebiyatın mecaz ve mazmunlarında hakikaten derin bir vukufa sahip olup, bu hususta Şehzâde Mustafâ' ya takdim ettiği Bahru'l-ma'ârif isimli kıymetli bir belağat kitabı da yazmıştır. Biz de, Sûdî' nin kendi şerhinde Sürûnî şerhine olan itirazlarının anlama yönelik olmayıp sürekli onun filolojik hatalarına olduğunu müşahade ettik.

Sürûnî şerhi batı dünyasınca rağbet görememiştir. Onun izahına çalıştığı remizler ve tasavvufi sırlara yabancı olan batı , doğu aleminin de ziyadesi ile iltifat ve ihtimam gösterdiği Sûdî şerhine daha sıcak bakmış ve onu daha tatminkar bulmuştur. Ritter, Sûdî şerhinin Sürûnî ve Şem'î şerhlerini unutturduğunu»⁽¹⁾ söylemektedir. Ritter' in Sudi şerhinin Sürûnî ve Şem'î şerhlerini unutturduğunu söylemesi bizce Sudi' nin tevil ve yorumla girmeden, tatminkar miktarda filolojik açıklamalarda bulunarak zihni meşgul etmesi ve daha ziyade zahiri anlamı ön planda tutmasından kaynaklanmaktadır.

Doğulu ilim adamları arasında da ona Sûdî şerhine olduğu kadar sıcak bakmayanlar bulunmaktadır. İran edebiyat tarihçisi Şafâ, Sürûnî' nin şerhi ilk olduğu halde, önce Sûdî' den bahsedip daha sonra Sürûnî ve Şem'î şerhlerini zikretmiştir⁽²⁾. Gölpınarlı Sürûnî' nin şerhi hakkında Ritter gibi bahsederek: «Sûdî, şerhinde Sürûnî ile Şem'î' nin hatalarını da alaycı bir tarzda ve adeti vechiyle biraz da müteamz bir ifade ile yer yer işaret eder»⁽³⁾ demektedir. Sürûnî' nin Mesnevi şerhinden bahsederken de «Gelibolulu Sürûnî' nin bu şerhi anlayış bakımından pek hatalıdır»⁽⁴⁾ demekle, onun Hafız Divanı Şerhi hakkındaki hükmünü bir dereceye kadar ortaya koymuş olmaktadır.

Köprülü, «Gelibolulu Sürûnî ve Sûdî gibi şarihler, İbn-i Kemâl, Riyâzî gibi alimler ve daha birçokları Fars filolojisi ve edebiyatı ile uğraşıyorlar, edebi şerhler, lugatlar, gramer kitapları yazıyorlardı»⁽⁵⁾ şeklinde bahsetmektedir.

Ö. Faruk Akün' ün onun çalışmaları hususunda ileri sürdüğü fikir de dikkat

(1) Ritter, 70

(2) Şafâ, III/2, 1064

(3) Gölpınarlı, Hafız Divanı, xxvii

(4) Gölpınarlı, Mevlanadan Sonra Mevlevilik, 142

(5) Köprülü, 544

çekicidir. Akūn, «Derslerine muvazi olarak, büyük vukufu ile şarkın ilmi ve edebi muhtelif klasik eserlerini daha kolay anlaşılır bir hale getirmeğe ve güçlüklerini gidermeğe çalışmıştır. Mesnevî, Gülistān ve Hāfız' ın Dīvān' ı için yaptığı şerhler edebi sahada en başta gelenlerdendir»⁽¹⁾ demektedir.

(1) Akūn, 249

Birinci Bölüm
Hâfız Dîvânı Şerhî' nin Tanıtımı

TELİF TARİHİ VE TELİF SEBEBİ

Sūrūrī Efendinin edebi sahada kaleme aldığı en önemli eserlerinden biri olan Hāfız Dīvānı şerhi 966/1559' da telif edilmiştir.⁽¹⁾ Nitekim çalışmamıza esas olan nüshanın ikinci cildinin sonunda bulunan ferağ kaydında da «قد وقع الفراغ من التأليف في» الليلة الرابعة يوم الأربعاء الرابع من شهر ذي الحجة الشريفة سنة ست و ستين و تسع مائة قد وقع الفراغ من تجميعه بعون الله تعالى و حسن توقيقه يوم الخميس السادس و العشرين من ذي الحجة الحرام سنة ست و ستين و تسع مائة تحت الأوراق في الليلة الثالثة من شهر رجب المرجب سنة سبع و ستين و تسع مائة Eserin telifi 4 zilhicce çarşamba gününün gecesı 966/7 Eylül 1559' da bitirildi, yazılması perşembe, 26 zilhicce 966=29 Eylülde tamamlandı, yapraklar 3 Recep 967=30 mart 1560' ta sona erdi» denilmektedir. Müellif, eserin birinci cildinin sonunda bu cildin on ay miktan bir zamanda yazıldığını tasrih etmiştir.

Eserin kaleme alınış sebebi ise, müellifin eserinin mukaddimesinde beyan ettiğine göre, «bazı gönül ehli dostlar kendisinden kimi tasavvufi sırları açıkla-masını istemişler, kendisi de «bildiği kadan ile tahkik-i meram ve takrir-i kelam etmiş», daha sonra bu tasavvufi sırların Türkçe ile kaleme alınması istenmiş ve o da bunun üzerine «kâşır ve nâkışlar tām ve kāmīl; ve cāmī ve gāfil olanlar ehl-i dil olalar»⁽²⁾ diye bu işe başlamıştır. Sözü edilen tasavvufi sırlar kanaatimizce, Hāfız-ı Şīrāzī Divanında bulunan ve ona has olan bazı özel bilgilerdir.

NÜSHALARI

Matbu nüshası bulunmayan eserin tesbit edebildiğimiz yazma nüshaları şunlardır:

SÜLEYMANİYE KTP. Yazma Bağışlar 105497(vr.291, ist.tar. 1001, talik); Serez 90867(vr.314;297, ist.tar.965, talik); Kılıç Ali Paşa 69487(vr.162); 69488(vr.117, talik); Mehmed Ağa Camii 77767(vr.398, talik); İzmir 60856 (vr.285, talik); 60857(vr.185, nesih); Darülmecnevi19700; Carullah 15194(vr.204, ist.tar.966, talik); A. Tekelioğlu 2535(vr.2532(vr.322, talik); Çelebi Abdullah 17307(vr.240,ist.tar.976, talik); Ayasofya 8121(vr.240, ist.tar.976, talik); Hamidiye 52553(vr.473, ist.tar.980, talik); Halet Efendi 50437 (vr.274; 257, ist.tar.1017, talik); 50438(vr.290;304, ist.tar.1038, talik); 50439(vr.285, talik); Esad Efendi 27630(vr.205; 358, nesih); Hekimoğlu 55413(vr.401, ist.tar.983, talik).

(1) Sūrūrī, *Şerh-i Dīvān-ı Hāfız*, II, 229^a; *Ateş* 299; *Ethé*, 188

(2) Sūrūrī, *a.g.e.*, I, 1^b

İST. ÜNV. MRKZ. KTP. TY 8127; 8128; 8129; 8130(vr.278, talik); 8134; 8135(vr.320); 8136(vr.321); 8141; 8142(vr.217); 9558; 9559; 9560; 9561; 9562; 9563; 9564; 9569; 9570(vr.229;286, ist.tar.967); FY 181(286, ist.tar.966, nestalik); FY 182(vr.229; ist.tar.966, nestalik).

TOPKAPI SARAYI KTP. Ahmed III. Kit. 2715(vr.133, ist.tar.588, talik).

NURUOSMANİYE KTP. 6006 (vr.367); 6007(vr.248, nesih); 6016(vr.388, nesih).

BEYAZIT DEVLET KTP. Beyazid 5655(vr.176, talik); 5656(vr.579, talik); 5657(vr.315, talik).

İST. BELEDİYE KTP. Muallim Cevdet 1204(vr.178, talik); Belediye 2302 (vr.225, 159, ist.tar.966); Osman Ergin Yzm. 3098(vr.408, talik).

ATIF EFENDİ KTP. Atrf Efendi Eki 6329(vr.78, nesih).

KÖPRÜLÜ KTP. Mehmed Asım Bey 4625(vr.378, ist.tar.1115, talik).

TERCÜMAN GAZ. KTP. 284(vr.242, talik).

KAYSERİ RAŞİD EFENDİ KTP. 76(vr.346).

MEVLANA MÜZESİ YAZMALARI KATALOGU 639(vr.380, talik); 640 (vr.240, nestalik); 641 (vr.111, talik); 1028(vr.649, nesih).

MEVLANA MÜZESİ KTP. Yusufaga 528(vr.128, ist.tar.1062, nesih); Yusufaga 6716(vr.283, ist.tar.1062, nesih).

TÜRKİYE YAZMALARI TOPLU KATALOGU Antalya-Tekeli 7791(vr.320, ist.tar.1642, divani).

NÜSHA TAVSİFİ

Çalışmamıza esas olan nüsha, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi FY 181,182 numarada kayıtlı olan nüshadır. İki cilt halindedir. Birinci cilt 286 ve ikinci cilt 229 varaktır. Her iki cilt de 13,4 x 21,2 (7,5 x 16) cm. ebadında, siyah ve yaldız cetvel içinde 27 satırlı olup nestalik hat ile istinsah edilmiştir. Söz başları kırmızıdır ve şerh edilen beyitlerin üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir. Her cildin başında birer serlevha bulunmaktadır.

Birinci cilt : الحمد لله الذى حفظ الذكر عن تحريف ريب المتن كما قال انا نحن نزلنا... اما بعد : Bu Sürûn-i şikeste-dil u rûzgâr-i zûr-kârdan münfe'îl...» ibaresi ile başlamaktadır ve istinsah kaydı yoktur. Bu cilt, eserin telif sebebini beyan eden yirmibeş satırlık bir mukaddime ve Hâfız-ı Şîrâzî'nin "elif" harfinden "zı" harfi kafiyesine kadar olan gazellerinin şerhini ihtiva eder. Bu cildin sonunda Farsça bir münacatı takiben şu ifadeler yer almaktadır: «Kesret-i eşgâlüm ve teşevvûş-i hâlüm ve teferruk-i bâlüm

9

azından kontrol edildiğini göstermektedir. Mesela I,40^a birinci satırda bulunan Farsça beyitteki ماکه yazılan kelime aslında ماشاکه olduğu halde gözden kaçarak olduğu gibi bırakılmış; II,94^a dördüncü satırdaki صورت حسن صورته مائل اولر ibaresinde صورت kelimesinde bulunması gereken ر harfinin yazılması da aynı şekilde unutulmuştur.

Bazı noktalı harflerin imlasında karışmalar olmuş veya nokta unutulmuştur. Mesela II,101^b onbeşinci satırdaki آشیان ibaresindeki آشیان da bulunan ب harfi ی ile آشیان olarak yazılmalı idi. II,161^a üçüncü satırda bulunan زیادن فورتره ibaresindeki زیا nın ilk harfi ر iledir ve Farsça mısırda da ریا şeklinde geçmektedir. II/106^b de bulunan کور کوز محبوب کورب ibaresindeki کوز ün noktası unutulduğundan کور olmuştur.

Müstensihin istinsah sırasında yaptığı sehivlerin üzerine bir çizgi çekmiş olduğu görülmektedir. Mesela II,124^a da جلوه بخش تودل ile başlayan mısradan sonra sehven کوز yazmış, sehvin iptali için bu ibarenin üzerine bir çizgi çekmiştir. Mesela II,2^a da bulunan بر کشد آینه از حیب الفی diye başlayan mısırda bulunan کنار آسمان izafet tamlamasındaki کنار kelimesi önce ismin -i halinde zannedilmiş olmalı ki, bu kelimenin sonuna sehven konulan ی harfinin farkına varınca üzeri çizilmiştir. Aynı ibarenin hasiyesinde de böylesi bir düzeltme bulunmaktadır. II,68^a, yirmiüçüncü satır, 76^b, birinci satır, 95^b beşinci satır da da aynı şekilde düzeltmeler vardır. Fakat bu düzeltmeler de istinsah sırasında müstensihin yorgunlukla dalgınlığından ileri gelen hatalara benzemektedir.

Farsça beyitlerin yazımı sırasında eksik kelime bırakılması veya kelimenin hatalı yazılması müstensihin Farsçasının ve vezin bilgisinin az olduğunu göstermektedir. Çünkü, Türkçe kelimelerde hemen hemen yanılmamıştır. Nüshanın temizliği, hattın itinalı ve okunaklı olması hataların aceleden kaynaklandığı ihtimalini uzaklaştırmaktadır. Mesela I,66^a da bulunan دیدی که یار جز جور و مسم نداشت mısraındaki جز kelimesinden sonra bulunması gereken سر kelimesi yazılmamıştır. II,68^b, yirmiyedinci satırda düzeltilmesi unutulmuş sehivlerden olarak, دشمنانرا ز خوان کفن سازیم mısraında geçen sofra anlamı خوان kelimesinin doğru şekli hemen peşinden gelen tercümesinde خون anlamı ile geçmektedir. I,146^b de bulunan دوش بود در حلقه ماقصه کيسوی توباد matlâının sonundaki kelime aslında بود dur ve gazelin kafiyesi de بود şeklindedir. II,77a, yirminci satırda خبر olması gereken kelime

noktasız şekli ile **حمر** olarak bırakılmıştır. II,99^b onbirinci satırda bulunan **برون حرام** olarak kalmıştır. II,106^a son satırda bulunan **خوصم زبان دراز شد خنجر آبدار قنی** şeklindeki Farsça mısraın sonunda bulunan **قنی** Türkçedir. Sehven yazılan kelime aslında **کو** dur ve mısraın bulunduğu gazel de bu kafiye iledir. I,184^a ve II,44^b de iki defa **وكانو من** **وكانوا** kelimesinden sonra gelen **فيه** nin eksikliği farkedilmemiştir.

Bütün bunlara rağmen nüshada rastladığımız müstensih hataları, eserin hacmi gözönüne alınacak olursa, fazla sayılacak kadar çok olmadığı gibi dikkatli birini yanıltacak derecede de değildir.

Nüsha farkları haşiyelerde **نخ** kısaltması ile belirtilmiştir. Bu kısaltmayı kendi yazdığı Mesnevi şerhinde⁽¹⁾ de görmekteyiz. Aleyhisselam ibaresi her yerde **ع م** kısaltması ile gösterilmiş, ancak **رسول الله** ibarelerinden sonra kısaltma yerine **عليه السلام** ibaresinin tamamı yazılmıştır. Mesela II,11^a ve 18^b de olduğu gibi.

Şahit getirilen nazım parçaları beyt, kıt'a, ruba'î, gazel, tahmis, şi'r ibaresi ile belirtilmiş ve bu ibareler yazılırken kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Beyt şeklinde getirilen şahit manzumelerin Farsça olanları için «beyt», Arapça olanları için «şi'r» ibaresi kullanılmıştır.

Eserin imlasındaki dikkat çekici hususiyetler şunlardır:

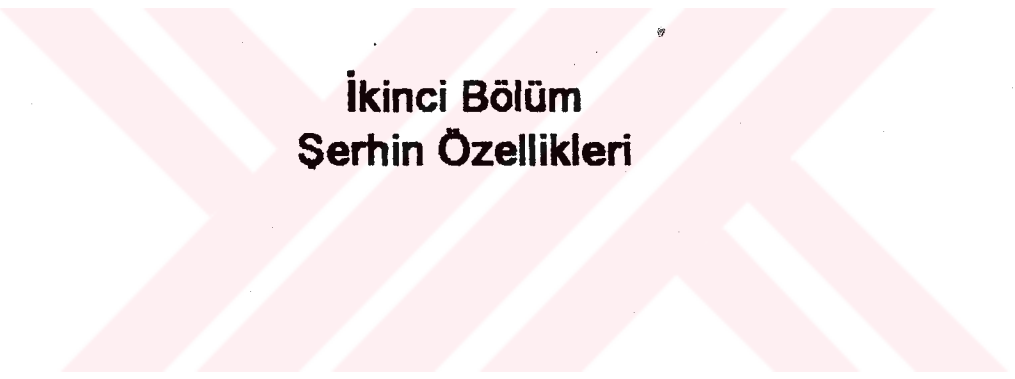
Türkçe kelimelerde ha-yi resmiye ile sona eren isimlerin "-i hali", ha-yi resmiyenin üzerine konulan bir hemze ile gösterilmiştir: **شَرَابُ إِلَهٍ مَسْجُودَةٍ رَنْكَيْنِ إِلَهٍ**, II,18^a, st.11) gibi. Fiillerin önüne gelen **می** edatı genellikle kelimeden ayrı yazılmıştır. İsimlerin önüne gelen **به** edatı daima isme bitişik olarak yazılmıştır.

مائل ve **سائل** gibi Arapça asıllı mehmuz ve ecvef kelimelerin imlasında bazan hemze terkedilerek yerine **ی** yazılmıştır: II,18^a da **كاینات** gibi. Bazan da hemzeler hem de Türkçe telaffuzlarında bulunan **ی** harfi beraber yazılmıştır: I,1^b onüçüncü satırda **غائب**; I,1^b onaltıncı satırda **سائل** ve **مائل** gibi.

Cevheri fiil veznin gerektirdiği yerlerde elifsiz yazılmıştır: II,2^b, onuncu satırda **بندهست**; altıncı satırda **اینست**; onsekizinci satırda **وجودیست** gibi.

ک ve **گ** ler ayırt edilmeksizin **ك** (kaf-i Arabi) ile yazılmıştır.

(1) *Sûrûn, Şerh-i Mesnevi, I, 13^a, 46^a gibi.*

İkinci Bölüm

Şerhin Özellikleri

USÛL

Şarih Sürûnî Efendi, bütünüyle tasavvufî açıdan yaklaştığı Hâfız Divânını şerh ederken, önce gazelleri, daha sonra da divanda bulunan diğer nazım türlerini, kendine esas aldığı nüshadaki sıraya göre şerhetmiştir. Şarihin, şerh esnasında aşağıda gösterilen şu usûlû takip ettiği görülmektedir:

1. Müellif, genel olarak manzumeleri mısra mısra ya da beyt beyt ele almakta, her mısraı önce tercüme etmekte, gerek görürse dilbilgisi ve lügatle ilgili bilgiler vermekte, bazan bir kelime veya terkip hakkında tasavvufî anlam dışında diğer yönlerden açıklamalarda bulunmakta, daha sonra da tasavvufî mazmunları izah edip mısra ya da beytin tasavvufî yorumunu yapmaktadır. Ancak bu sıralama takribidir. Bazan bu sıralamaya uyulmamıştır. Mazmun ve mefhumların izahını yaparken genellikle, mesela, «ebrûdan murâd...», «sâkiden murâd...» şeklinde; mısra ve beytlerin şerhini yaparken de «ma'na-yi mısra' budur ki...» veya «murâd...» şeklinde ifadeler kullanmaktadır. Örnekler:

«شب تاریک و بیم موج و کردآبی چنین هایل» Karañu gice ve mevc korkusu ve gird-âblık, buncılayın korkunç. Şeb-i tarıkden murâd zulmet-i hubb-i dünyâ ve zulmet-i nefis ü hevâdur. Bîm-i mevcden murad 'akabât-i bahr-i sülûk ve temevvüc-i deryâ-yi 'isyan ve teheyyüc-i igva-yi seytândur ve gird-âbdan murâd ilhada düşmek, ya tarıkında kemâl buldum deyü bir yirde kalmakdur. کجا داند حال ما سبک باران ساحلها Kande bilürler bizüm halümüzi deñiz kenannuñ yüki yeñyileri. Bunlardan murâd vusûl ilâllâh hâsıl kılanlar ve cezbe-i ilâhiye irişüp vâsıl olanlardur. Ba'zılar murâd melâikedür dimişler.» (1,2^b)

«Gel ki felek Türki oruç sofrasın yağma eyledi. Bayram hilâli kadeh devrine işâret eyledi. Murâd Türk-i felekden ya felek kendüsidür izâfet-i müşebbehün bih ile'l-müşebbeh i'tibân, ya mâh-i ramazandır ki hân-i şûfî leylen fe-leylen yağma idüp gider; ve hilâl nişf-i dâire gibidür. Pes lafz-i işâret ile tamâm-i devr-i kadehe işâret ider. Lâcerem ramazânda her sâlik münferiden halvetde idi. Çün 'îd geldi, hilâli dâireye işâret kıldı. Gel imdi müctemi' olup halka-i zikr ü şafâda olalum. Ramazân gidüp 'îd gelüp hevâya mâyil olmayalum.» (1,107^a)

«کر چنین جلوہ کند مغپچه باده فروش» Cilve çalkanı çalkanı yürimege dirler. Muğ-beçe nasrânî oğlancığına dirler. Bâde-fürûş vasf-i terkibidür ve sıfat-i muğbeçedür. Ma'na-yi mısra' budur ki, Eğer buncılayın şîve ile hareket iderse şarâb satıcı nasrânî beçe. Bundan murâd makâm-i irşâda vâsıl olup tamâm-i

temkîn bulmayan sâlik ü vâcizdür. خاک رُوب میخانه کنم مژگانا. Hāk-rüb vaşf-i terkîbîdür ve lafz-i در bunda kapū maʿnâsınadır. مژگان cem-i مژه dūr. Maʿnâ-yi mışrâc budur ki, mey-hâne kapūsınun toprağın süpürici idem kirpikleri. Mey-hāneden murād ʿālem-i hüviyettür ki, maḥall-i feyz ü taʿzîmdür. Nitekim dir. Beyt: از آستان پیر مغان

(1,8a) « دولت درین سرست کشایش درین درست سر چرا کشم

hālîş سارا. Mûnâda mahzûfdur. harf-i nidâdur. ای بر مه کشی از عنبر سارا چو کُنان» maʿnâsınadır. چو کُنان fûsehâ-yi ʿAcemden cîm-i ʿArabî ve kâf-i Fârisî ile mesmûcdur ki, Türkîsi چو کُن (çevgen) dūr. Maʿnâ-yi mışrâc budur ki, ey dilber ki, ây üzre çekersün şâfi ʿanberden çevgen. Murād, Hâzret-i Hâkkuñ istitân ve ketm-i esrândur». (1,8b)

Eğerçi elce, hırka ile gül renklü şarâb ʿaybdur; Egerçi elce, hırka ile gül renklü şarâb ʿaybdur; Beni ʿayblama ki andan riya rengin yurum. Murād delk-i mûlemmaʿdan dürlü dürlü renklü pâreler yamanmış hırkadur ve şarâb-i gül-gündan murād ol libâsı tağyîrdür. Pes libâs-i şûfiyâne ve hırka-i ʿâmiyâne libâsa tebdîl ʿaybdur ammâ, beni ʿayblama ki ol hırkada riya rengi vardır. Yaʿnî anuñ gibi hırka geymek riyaʿdan hâlî degîldür, ʿâmiyâne libâs riyaʿdan pâkdur. Beyt :

(11,27a) «صوفی ار باده صافی بخورم عیب ممکن دلخود را از غم و کبر و ریا می شیم

Baṇa cānān menzîlînde ne emn ne ʿays مرا در منزل جانان چه امن و عیش چون هر دم» ʿünkü her dem. Cānāndan murād Hâzret-i Hâk' dur ve menzîlden murād sülûk mertebeleridür ki, çokluk ʿakâbeler ve şeytân idlâl idüp ilhâda düşürmek vardır. Pes ben ki sâlikim, merâtib-i sülûkda ve menâzil-i vuşûlde çok ḥaṭarlar vardır ki, dâyim; جرم فریاد می دارد که بر بندید محملها Çāñ feryad dutar, yaʿnî feryâd idüp dir, bağlañ mahmilleri ki bu menzil ḥaṭarlu yirdür, bunda karar itmeñ. Ceresden murād tarîk-i Hâkkuñ ḥaṭarın beyân idenlerdür. Nitekim hizmet-i Mevlânâ buyurur. Beyt: نئی حدیث راه پر خون می کند قصهای عشق بخون میکند Pes sâlik, vuşûl ilâllâh hâsıl kılmayınca ve temkîn tahsîl itmeyince telvîşden ḥalâş olup emîn olmaz ve devâm-i üns hâsıl kılmaz». (1,2b)

2.a. Eserin baş kısımlarında(yaklaşık ilk yüz yaprağında) serhten önce, sık sık dilbilgisi ile ilgili izahlarda bulunmuş, kelimelerin sarf ve nahiv yönünden incelemesini yapmış ve izahlar vermiştir. Ancak daha sonra bu izahları Farsça mısra ve beyitlerde çok azalmış, Arapça mısra ve beyitlerde devam etmiştir. Farsça mısra ve beyitlerdeki dilbilgisi izahlarını, okuyucunun anlamakta zorluk

çekeceğini düşündüğü yerlerde genellikle nahiv, bazan sarf bilgisi itiban ile yapmış, Arapça mısra ve beytlerde ise hem sarf ve hem nahiv yönünden teferruatına varıncaya kadar incelemiştir. Eserdeki ilk gazel dilbilgisi izahları yönünden en zengin olanıdır:

«ای» ismi harf-i tenbîhdür ve «یا» harf-i nidādur ve «آ» harf-i mûbhemdür. Mu'arref bi'l-lām olan isme harf-i nidā dāhil olmak için vesiledür ve aña hā-i tenbîh dāhil olmuştur te'kid için; ve lafz-i الساقی sıfatdır ای lafzına; ve ادر emr-i hāzırdur ادیر، ادار dan; ve کأس şol kadehe dirler ki içinde şarāb ola; ve ناول emr-i hāzırdur ناول den; ve كأس müennesdür, anuñçün aña müennes zamiri ircāc ider olunmuştur. Ma'na-yi mısra' budur ki, Āgāh ol ey sākī! Dolandur tolu kadehi ve sun anı. Sākiden murād vāciz ve nāşih ve rağbet ve zevk viricidür ve ke'sden murād şol va'z ü naşihat ve kelime-i hikmetdür ki, ādeme şevk ve rağbet virür. که عاشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها ki Caşk-i ilāhī āsān görindi evvel, velī düşdi müşkiller. Pes sālîk-i tarîkat ve talib-i hakikat olana şevk u zevk virmek gerek, tā kâhillenmeyüp vusûl ilâllāh hâsıl olunca sa'y-i belîğ ide». (I,2a)

Lafz-i سلام lafzan merfûc mübtedādur, muzâfdur Celāleye. Harf-i ما mā-i meddedür. Ve lafz-i کر fi'l-i mazīdür, evvelki bâbdan; lâzım ve mûte'addi isticmāl olunur. Bunda lâzımdur; ve lafz-i اللیالی anuñ fā'ilidür. Ma'na-yi mısra', Allāh' ın selāmı olsun mādām ki, giceler döner; جاوبت و جاوبت المثانی و المثالی den cevāblasmak ma'nāsına; ve lafz-i مثانی anuñ fā'ilidür, cem'i dur ki bunda iki tellü saz ma'nāsınadır; ve lafz-i المثالی ma'fûfdur aña; ve مثال aslında مثال idi, harf-i تا dan ibdāl olunmuştur. Meşālîs, cem'i dūr ki bunda üç tellü saz ma'nāsınadır. Ma'na-yi mısra' dahi, mādām ki cevāblasur iki tellü ve üç tellü sazlar». (II,159b)

Harf-i ی iki yirde vahdet içündür. Ya'ni, Hāfiz bir du'ā ider, işit bir āmin di; روزی ما باد لعل شکر افشان شما Lafz-i روزی yā-yi asliye ile nzķ ma'nāsınadır. Bizüm nzķumuz ve naşibümüz olsun sizün şeker şaçıcı la'fünüz. Murād taleb-i ahbār-i lezizедür. Bilgil ki, Hācē Hāfiz'un cādeti bu imiş ki, bir şehre bir ğazel gönderür olsa, mahlaş olan beytden aşağı birkaç beyt diyüp yazar imiş. Bu gazeli Yezd şehrine gönderür olup bu ebyatı yazmış: ای صبا با ساکنان کای سر می کند حافظ دعایی بشنو آمینی بگو» gerek idi, vezn için ساکنان dimiş; شهر یزد از من بگو Lafz-i کای aslında که ای dūr. Münāda mahzûfdur. Takdîr-i حق ناشناسان کوی چوکان شما

kelām ki, ey sākinān-i şeh-i Yezd, ḥaḳ bilmeyenlerūn bāsi sizūn çevgānuñuz topı olsun». (I,4a)

dür. فارسی muḥarreb-i فارسی "فارسی" خوبان فارسی کوی بخشندگان عمرند ve mübtedādur, خوبان فارسی کوی vaṣf-i terkibidür ve lafz-i kōi ve ḥaberdür. Maḥnā-yi mīṣrā^c budur ki, Pārsī söyleyici mahbūblar cōmr bağışlayıcılarıdır. Murād budur ki, Fārisī ādeme cāṣḳ u sevk virüp, pīn gūyā cevān idüp cōmr bağışlar. Hazret-i Mevlānā dimiş, beyt:

(I,7b) «فارسی کو کرچه تازی خوشترست عشق را خود صد زبان دیگرست

b. Sayfa kenarlarında, divanda geçen birçok Arapça ve Farsça kelimenin sözlük anlamlarını vermiş, bunların Arapça, Farsça ve Türkçede nasıl kullanıldıkları ve hangi anlamları aldıkları hakkında izah ve açıklamalarda bulunmuştur. Örnekler:

«lafzı, بارگاه lafzından muḥaffedür. بارگاه aslında icāzet yiri dımeḳdür. Simdi, pādşāh ḳapūsı murāddur». (II,3b)

«kadeḥ dibinde ḳalmış şarāb bāḳıyesine dirler». (II,10b)

«مومیا bir devādur ki, muḥkem ḥarāb olunan kimesnelere ve daḥi yüregın yirden düşenlere ve bu meḳūle kimesnelere içürirler». (II,161a)

«مرحله deyü bir göç ve bir ḳonaklık yire dirler.». (II,162a)

«چیدن salınmak maḥnāsınadır. Baḥzı nūṣaḥda می‌حی vāḳi^c olmış. Ol takdīrce, ḥoş nāzıkāne bükülürsün dımeḳdür. Zīrā حیدن bükülmek maḥnāsınadır. (II,163a)

«مقل ger mīm ve fetḥ-i ḳāf ile, demürden ocaḳdır ki, bir yirden bir yire alup gitmek ḳābildür.». (II,168a)

c. Bu cūmleden olarak özel isimler ve yer isimleri hakkında da açıklamalarda bulunduḡu olmuştur:

«Baḥzı kitāplarda Şāh Şucā^c, Yezd şehrinin pādīşāhıdır deyü taṣrīḥ olunup, sābıḳan aña taḥṣīṣ kılındı ve baḥzı kitāplarda Şāh Şucā^c, Sīrāz şehrinün pādīşāhıdır deyü muşarrah bulınup, bunda taḥmīm kılındı. İḥtimāl vardır ki, evvel bir şehre, soñra ol bir şehre pādīşāh olmuş ola». (II,1a)

«چگل (Çigil), Türkistānda bir güzeli çok yinā adıdır». (II,80a)

3. Müellif, beytin ilk mısraının anlamca ikinci mısra ile bağlantılı olduḡu yerlerde, «merhūndur» yani manası ikinci mısra ile irtibatlıdır açıklamasını yapıp, müstakil anlama sahip olmayan bu mısraı beytin ikinci mısraı ile birlikte, beyt

halinde tercüme ve şerhetmektedir:

Ey yel, زنهار عرضه ده بر جانان پیام ما merhūndur ای باد اگر بگلشن احباب بگنری»
eger dostlar gülşenine uğrayasun elbette carz idesūn cānān kātında bizūm
haberūmūz». (1,4b)

دام تزویر مکن چون دگران قرآنرا merhūndur حافظا می خور و رندی کن و خوش باش ولی»
tezvīr āgī ile, gayrīler gibi Kur'ān' ı. Bunda tenbīh vardır ki, mūrāyī bedterdür
fāsıkdan. Beyt: «مرایی هر کسی معبود سازد مرایی را از آن گفتند مشرک : (1,9b)

4. Bazan bir mısraı yalnız tercüme etmiş, fakat şerh ve izah yapmamıştır. Bazan da yalnızca, mısraın bazı kelimelerinden anlaşılan mefhumu verip, beytin bütününcü tercüme ve şerh etmeyerek anlamı izah eden bir beyt koymakla yetinmiştir. Örnekler:

Her-giz ölmez ol kimse ki gönli dirildi Çışk ile;
Her-giz ölmez ol kimse ki gönli dirildi Çışk ile;
Sebt sâbit ma'nasınadır, cenide defter ma'nasınadır. ثبت است بر حریده عالم دوام ما
Beyt: «کر بمیرد نفس دل زنده شود همچو ادريس او نمی میرد دکر» (1,4b)

5. Bazan gerek dilbilgisi ve lugatle, gerekse mefhum ve mazmunla ilgili izahlar mısraın tercümesinden evvel verilmektedir. Fakat bu duruma nadiren tesadüf edilmiştir. Örnekler:

Harf-i bā, بخود lafzında muşāḥabet, yā حافظ بخود پوشید این خرقه می آلود»
sebebiyet içündür ve vaṣf-i terkibidür ve şıfat-i hırkadır. Ma'na-yi mısra' budur ki, Hāfız kendü ile geymedi bu şarāb bulaşmış hırkayı. Murād budur ki, Hāfız kendüligi ile geymedi melāmiye libāsını. Belki, اولیائی تحت قبایی لا يعرفهم غیرى ای شیخ پاک دامن معذور hasebince Hakk te'ālā setr ve pūşiden içün bu libāsı geydürdi. Ey etegi pāk şeyh ma'zūr dut bizi». (1,8a)

6. Şerh esnasında ayetler, hadisler, vecizeler, Arapça, Farsça ve Türkçe beytler sık sık şahit olarak getirilmiştir. Örnekler:

Ne ziyādur ki, şabāḥ çırāğının nūn virür, چه چه پرتومست که نور چراغ صبح دهد»
Ne şu'ledür ki şem'î āsmānda dutar. Murād nūr-i āfītāb Ne şu'ledür ki şem'î āsmānda dutar. Murād nūr-i āfītāb
nedür ve nedendür ki, cālemi böyle mūnevver ider, diyüp ا لله نور السماوات و الارض
(24,39) mazmūnına işāret idüp Hāzret-i Hakk' un şanāyi'î ġarībesūn beyān ider. (1,222a)

Hemze istifhām içündür ve istifhām-i inkār içündür; ve الم یأن للأحباب أن یزحموا»
لم harf-i cezmdür; ve یأن fi'l-i muzāri'cdür. Aslında یانی idi. Cezm ile ی düşmüşdür;

ve **cem^c-i** احباب **dür** احبّا gibi; ve **esirgemek** ma^cnāsınadur; ve **یترحموا** cümlesi maḥallen merfū^c fā'ilūdūr fi'l-i mezkūruñ. Ma^cnā-yı mışrā^c budur ki, vakt olmadı mı dostlara şefkāt ideler? **والتناقضين العهد أن يتندموا** **عاف** içündür; ve **ل** harf-i cerdūr ve **ناقضين** anuñ ile mecrūrdur; ve lafz-i **العهد** lafzan menşūb mef'ulūdūr **ناقضين** ki, **cem^c-i** ناقض dur, ki ism-i fā'il dūr; ve **یترحموا** cümlesi maḥallen merfū^cdur; ve **ل** lafz-i **للاحباب** lafzına ve **أن يتندموا** cümlesi **یترحموا** cümlesine ma^ctūfdur. Ma^cnā-yı mışrā^c budur ki, dahı **cahd** sıycılara, peşimān olalar. Murād budur ki, **آلم بأن للدين آمنوا أن تخشع قلوبهم بذكر الله** (57/16) ḥasebince, vakt olmadı mı ya^cnī vakt oldu ye dostlara ki, vūcūd-i insānide rūḥ ve **caḳ** ve nefis ve bunların kuvāsıdur, şefkāt idiseler. Ya^cnī birbirün esirgeyüp kendüleri **cazāb-i nārdan** tahlīse sa'y ideler, dahı **أأست برئكم** (7/172) nidāsında **بلى** (7/172) **cahdin** idüp ba^cdehu **الدين ينقضون عهد الله من بعد ميثاقه** (13/25) ḥasebince **cahd**den sıyanlara vakt olmadı mı, ya^cnī, vakt oldu, ye peşiman olup **أندم توبة** muktezasınca tāib olalar». (II,23b)

حافظ جو ترك غمزه تركان نمی کند» Ey Hāfız, sen mahbūblar ḡamzesi terkin eylemez sūn; **دانی کجاست جای تو خوارزم یا خچند** Bilūr misūn kandedūr senūñ yirūñ, **H'vārizm'** dūr ya **Huçend'** dūr. Murād Türkāndan tarīkat mahbūblandur. Ḡamze-den murād anların remz ve işāretleridūr. Lācerem buna tālib olan, bu kangi şehirde bulinursa **اطلبوا العلم ولو بالصين** ḥasebince anda varmak gerek». (I-204b)

خود کام Anuñ ağızı ḥasretinden tarīk gelūr cānıma; **از حسرت دهانش آید بتنگ جام»** **Eli** tar olanlar mūrādı kaçan ol ağızdan ḥaşıl olur? Murād budur ki, **نعم المال الصالح في يد الرجل الصالح** ḥasebince māl ile, tahşil-i merām-i āhīret ḥaşıl olur. Fakīr olanlara **ibādet-i māliye** müyesser olmaz demekdūr». (I,205a)

برمگاه دلنشان چون قصر فردوس برین» Bir şohbetgāh ki gönül karar idici, firdevs-i a'la gibi; **كلشن پرامونش چون روضه دار السلام** Bir gülşen ki anuñ kenarında cennet bağçesi gibi. Murād zikr olınan şohbetgāhdan **الا بذكر الله تطمئن القلوب** (13/28) ḥasebince meclis-i zikrdūr ve **gölşen-i mezbūrdan** murād **إذا مررت بروضة من رياض الجنة فارتعوها** mūcibince meclis-i va'z u 'ilmdūr». (II,63a)

که در شیشه بر Ki ey sūfī şarāb ol vakt şāfī olur; **که ای صوفی شراب آنکه شود صاف»** **شیشه** erba'īn çıkara. Murād budur ki, **caşq-i ilāhī** ve ḥubb-i Hāḳḳ ol vakt şāfī olur ki, ḳalbde erba'īn çıkara, ki kırk **ca**dedinde te'sir-i kāvī vardır. Anuñ-çün Resūlullah **ca**leyhisselām buyurur: **من اخلص الله أربعين صباحا ظهر بتاييع الحكمة من قلبه**

(II,155^b). «علی لسانه

Eğer bir gönül gâme-i dil-dârdan bir yük getürdi
ise getürdi; در میان جان و جانان ماجرایی رفت رفت
getdi ise getdi. Murād budur ki, dil-dârdan kahr-i sūnî niʿmet-i maʿneviyedür.
Nitekim ʿAlî radiyallāhu ʿanh dimiş: مبحان من إشدّت نعمته لأعدائه في سعة رحمه و مبحان من
(I,91^a). «إتسعت رحمه لأوليائه في شلّة رحمه

Cihân bayrām kaşı üzre hilâlden rāstık çekdi;
جهان بر ابروی عید از هلال وسمه کشید»
Bayrām hilâlini yâr ebrûsında görmek gerek. Murād
hilâlden rumûz-i ilâhiyedür. Lâcerem hilâl-i ʿîd ve anuñ şâdisün rumûz-i ilâhiyede
görmek gerek ki, şîʿr: بل العید لمن تاب و لا يعود (I,209^a). «ليس العید لمن تجر بالعود

Eger ben gözyâşı saçar sam Zinde-rûd' a;
ور زانکه من سرشک فشام بزنده رود»
İrâk ve Fârs ikisi bir uğur dan ıslanur. Murād budur ki,
eger gözyâşı şevkim kadar cān olup Zinde-rûd ırmağına munzam olup, mezārî-i
İrâk ve Fârs ânuñla suvanılmak için icrâ kılınaydı, cümlesine kifâyet ider idi. Kıtʿa:
خرقت علی فراقک بعد بعدی فاملیت الجنان من الجنون ولو کان البكاء بقدر شوقی لاجريت العیون من
(I,216^a). «العیون

Şuyı odı birbirine karışdurmuşsun laʿl lebden;
آب و آتش بهم آمیخته از لب لعل»
Yaramaz göz irağ olsun ki hoş hokka-bâz
جشم بد دور که خوش شعبده باز آمده
gelmişsün. Murād budur ki, vaʿz u kelâmın gâh cemâlden gâh celâlden haber virüp
İlûf ile râcî, kahr ile hâyif idüp sanʿat idersün. Yaramaz göz senden irağ
olsun. Beyt:

(II,110^a). «کوتاه نظر انرا بود خبر غم خویش صاحب نظر انرا غم یگانه و خویش
Nâz u niʿmet aʿlâsındasun ey hûsn güneşi; یا
در اوج ناز و نعمتی ای آفتاب حسن»
Yârab, olmasun kıyâmete dek senûn zevâlün. Murād
رب مباد تا بقیامت زوال تو
muḥâtabdan şeyḥ-i kāmildür ki, ʿizzet ü niʿmetin aʿlâ makâmındadır ve لا يزال امتی
seyḥince aña ve emsâline kıyâm-i kıyâmete dek beḳâ
ظاهرين علی الحق حتی یأتی امر الله
duʿâsın ider. Beyt: چون مقام تو بلند و طیب است تا قیامت باش خوب و مستطاب (II,103^a)

Ey muʿabbir bir muştulık buyur ki dün gice
ای معبر مژده فرما که دوشم آفتاب»
Şabâḥ şarâbınun tatlu uykusında
در شکر خواب صبحی هم و ثاق افتاده بود
hem-hâne düşmiş idi». Murād budur ki, dün gice şehir vaktinde ʿaşk-i ilâhî
keyfiyet-i ile tatlu uykuya varup düşümde güneşi benimle hem-hücre gördüm.
Lâcerem ey muʿabbir, şûret-i rûʾyâ hubdur. Taʿbîrün eyü buyur. Nitekim Ahmed

Paşa dimiş:

Ey mu^cabbir, va^sl-i cānān ile ta^cbīr eylegil,

Düşde gördüm kim, kamerle iktirānum var imiş». (I,197^b)

7. Müellif eserinde tarihi bazı kıssaları hikayeleştirerek anlamı takviye etmiştir. Örnekler:

در کار Kadeh kânın iç ki, helâldür ānuñ kânı; خور که حلالست خون او»
Sarāb işinde ol ki, idecek işdür. Murād piyāleden kalbdür. Anuñ kânın içmek, ya^cnî nefsāniyetin ifnâ itmek helâldür ve ^caşk-ı ilāhî ^cameline meşgûl olmak gerek ki, idecek işdür ve ehl-i ^caql katında murād bu idügi zāhirdür ve illā hamr helâldür demek küfrdür. Hikāyet : Mevlānā Celāl hidmetine bir kimesne gelüp, bir kişinün marāz-i hāil-i var, hāzık ve müsellemler tabibler bunun ilācın hamr içmeğe münhasırdır, eğer içmezse helāk olur dirler. Ol kişi hamr içmek helāl mıdır deyü istiftā idüp, Mevlānā Celāl dahı, devā için bu şürette şûrb-i hamr helâldür dimiş. Ba^czi sūfehā bu haberi işidüp bu beyti dimiş. Beyt: درد
ای خواجه می ز بهر مداوا حرام نیست , و همار دارم و درمان وی می‌است ve ba^czi fūsekā hükmi itlāf
Mevlānā حلالست در کس می ارغوانی بفتوی مولانا جلال و تو دانی idüp bu beyti dimiş. Beyt: Hāfız' un bu beytine, hill-i hamra fetvādur demek bu mekûle fışk u sūfehā kelāmıdır ve Hıvāce Hāfız' uñ şeⁿini bilmeyen ^cāmî hezeyānıdır. Bununı kadrini bir miqdār bilen kimesne dimiş. Beyt: ای حافظ شمرازی بر ما نظر اندازی ما عاشق سربازیم تو کاشف هر
«راز» (II,175^a)

8. Bazan şerhi önce yapmış, tercümeyi şerh içinde gizlemiştir. Aşağıdaki beytin ikinci mısraında olduğu gibi:

Hengām, mu^tlaka vakt ma^cnāsına olmak şāyi^cdür. Gāh olur vakt-i mu^cayyen ve maḥdūd mūrād olur. Nitekim hengām-i gül dirler ve bu beytde vāqı^c olan ى harfleri maşdarıyedür. Ma^cnā-yi mısra^c budur ki, el tarlığı vaktinde ^cış u mestlige duruş. Murād budur ki, fakr u kılllet müstevlî olacak Hāzret-i Hakk ile ünse ve ^cibādete müstağrak u bî-hod ol, ki Resûlullāh ^caleyhisselām hāzretine kaçan ğam ^cānz olsa واستعين بالصبر والصلوة hasebince namāza meşgûl olur idi. که این کیمای هستی فارون کند کدرا Kīmyā bunda ^cameli altūn itmeğe dirler ve Kārūn meşhūr mālđardur. Ma^cnā-yi mısra^c budur ki, bu varlık kīmyası Kārūn ider gedāyı. Ya^cnî ol ki müstağrak-i ḥubb-i ilāhî ola, āña ğinā-yi kalb ḥāşıl olur. Belki, ṭahāret üzre olanlara ğinā-yi sūñ dahı ḥāşıl olur ki,

Resûlullâh ºaleyhisselâm buyurmuş دَمَ عَلَى الظَّهَارَةِ يَوْسَعُ عَلَيْكَ الرِّزْقُ . Beyt: Rızk-ı ma'clûmı olan erzâka eyler i'timâd, / Fakr u şabr ehli olan Rezzâk' a eyler i'timâd».(1,7b)

9. Eserde bunların dışında, divan ve şerh ile ilgili olarak şu hususiyetler de görülmektedir:

a. Her manzumenin veznini ilk beytin karşısına rastlayacak şekilde sayfa kenarlarında vermiştir.

b. Nüsha farklarını her beytin şerhinden sonra vermiş veya sayfa kenarlarına mısraın karşısına gelecek şekilde haşiyelemiştir. Bunun örnekleri bu tezimizin İkinci Bölümünde, «Nüsha farkları» başlığı altında verilmiştir.

c. İlave etmeyi lüzumlu bulduğu ek şerh ve bilgileri sayfa kenarlarına haşiyelemiştir. Bu haşiyeler, kelimelerin lügat anlamları, dilbilgisi izahları, nüsha farkları, özel isimler ve yer isimleri hakkında tamamlayıcı malumatlar ve manzumelerin ait olduğu vezinlerin isimleri olup, yukarıda aynı maddeler halinde bunlardan bahsedilmiş ve örnekler verilmiştir.

d. Eserde, yukarıda bahsi geçen bütün tafsilat, şerh ve izahlar gazeller için olup, bunlardan sonra gelen kısa manzumeler ve diğer türlerde, bu usul bütün bütün terk edilmemekle birlikte, geniş şerh ve izahlar yerine her beytin harfiyen tercümesi yapılmış veya çeviri ile birlikte kısa bir şerh verilmiştir.

ANLAM

Sûrunî'nin Hafız'ın şiirini hangi bakış açısıyla yorumlayıp, ona nasıl bir anlam verdiğine geçmeden önce bu konuda ileri sürülmüş bazı değişik görüşlere bir miktar değinmek uygun olacaktır.

Bazı ilim ve edebiyat adamları Hafız'ın şiirlerinin tasavvufî anlamı olduğunu ileri sürerler. Mesela, Kazvî'ye göre «Onun ilhamatı daima her asırdaki tarikat ehlinin vird-i zebanî olmuştur»⁽¹⁾. Hafız hakkında en fazla malumat verenlerden biri olup, Avrupalı şarkiyatçılara da kaynaklık vazifesi görmüş olan Hindistanlı alim Sibli Nu'mani onun hayat felsefesini anlatırken ortaya bir sufi kimliği çıkar. Sibli, onun şiirlerinde kinaye ve mecaz bulunduğu kanaatini de açıkça belirterek der: «H'âce mükâşefe ve zevk erbabının adını sakı, bade-fûruş, rind koymuştur. Bu yüzden her konuda pir-i mugan ve bade-fûruşdan işittiklerini dava eder. Buna

(1) Kazvî, 84

mukabil zühhad, yani ulema-yi zahiriyi hakikatten ari sayar.»⁽¹⁾

Hâfız Dîvânı şarihi Sûdî «*Hâfız'ın ism-i şerifi Şems Muhammed' dır ve meşâyih arasında nâmı Lisânü'l-Ğayb ve Tercümânü'l-Esrâr' dur. Eş'âr-i âbdân resk-i çeşme-i hayvân ve benât-i efkân gayret-i hür-i vildândur. Mezâk-i 'avâmı, lafz-i metîn ile şîrin ve dehân-i havassı ma'nî-yi mübîn ile temkîn idüp, aşhâb-i zâhirûn aña âsnâlığı gusûde; ve erbâb-i bâtınun rûşenây-i çerâğ-i çeşmi efzûde olup her vâkıf sünhuna, nisbet-i hâline muvâfık söz söylemiş ve herkes için ma'nâ-yi laîf ü ğarîb peyda eyleyüp ibâret-i kalîle ile ma'nâ-yı kesîre derc eylemişdür.»⁽²⁾ diyerek onun tasavvuf ehlinden sayıldığına ve sözlerindeki kinaye, mecaz ve tevriyelere işaret eder.*

Yine, Hâfız Dîvânı şarihi olan M. Vehbi Konevî de onu evliyauallahdan bir veli sayarak şu tezi ileri sürmektedir: «*Ekser-i evliyâullah, ma'nâ vü hakâikı libâs-ı elfâz ve hırufla mülebbes idüp ma'külâtı maşûsât mertebesine tenzîl iderler, tâ maşûsân-i havâss ve maşûbân-i hads u kıyâs olanlar hakâyik u me'âniden behredâr olalar ve esrâr-i ma'külât ve mermûzâtı idrak ideler. Eger me'nûs-i tabî ve me'lûf-i nefsin hilâfî üzre irâd eyleselerdi mümkün ki fehmi'asîr ve idrâki ğayr-i yesîr olaydı.»⁽³⁾ Konevî, mana ve hakikatlar suret libasıyla irad olunmasa mana ehlinden başkasının ondan istifade edemeyeceğini, libas ve surete bakan kimselerin de bu üslub sebebi ile bu mana ve hakikatlere talip olmaları için Hafız'ın bu tarzı tercih ettiği⁽⁴⁾ tezini kendi görüşünde ifade etmektedir. Merhum Ali Nihat Tarlan, «*İslam tasavvuf aleminde de kendisine mühim bir veli makamı temin eden Hâfız'ın dîvânına, tamamen tasavvufi bakımdan şerhler yazılmış ve bir nevi fal kitabı haline de gelmiştir. Çünkü derin bir şiir müphemiyeti içinde her ruhun ihtiyacına cevap verecek beyitler ihtiva eder»⁽⁵⁾ demektedir.**

Hâfız'ın bir mana adamı ve tasavvuf erbabı olduğu yolunda görüşler bulunmasına karşılık, onun herşeye boşvermiş bir rind olduğu⁽⁶⁾, şiirlerinin tasavvuf ve aşk-ı ilahi değil de aşk-ı beşeriye terennüm ettiğine⁽⁷⁾ inananlar da vardır.

(1) *Nu'mânî*, I, 220

(2) *Sûdî*, I, 20

(3) *Konevî*, I, 21

(4) *a.g.â.*, I, 21.

(5) *Tarlan*, 104.

(6) *Ritter*, 70; *Ethé*, 186; *Rypka*, 268; *Gölpınarlı*, *Hafız Dîvânı*, xiv.

(7) *Ritter*, 6

Gölpınarlı, gazellerinde Hâfız' ın Kır'ân' ı ondört kıraat ile okuyan bir hafız ve derin Arapça bilgisine sahip biri olduğunu istidlal ettiğini söyledikten sonra, onun sevgilisi ile aşk hayatı ve maceralar yaşadığını, gazellerinde Yunani bir aşk ve pederasti çeşnisi bulunduğunu ve saz çaldığını da söyler.⁽¹⁾ Ona göre Hafız' ın gazellerindeki şarab, başkalarının tevil ettikleri gibi aşk, feyz, neşe ve vahdet sembolü değil Şiraz' ın güzel üzümlerinden çekilmiş ve yıllanmış halis şaraptır ve Hafız bunu içmektedir.⁽²⁾

Alman müsteşirî Ritter de onun Kır'ânı ondört kıraat ile ezberlediğini ve zamanının medrese tahsilini tamamladığını⁽³⁾, bir sufi tarikatına mensup olup olmadığı hakkında katı bir kanaatin bulunmadığını fakat Sudi' nin onun Mahmud 'Attar isimli bir piri bulunduğunu söylediğini⁽⁴⁾ kaydeder. Ritter' ın Kâsım Gâni' den rivayet ettiği şu tesbit ise ilginçtir, buna göre Hafız şiirlerinde merduhundan kendi maşuku imiş gibi bahsetmektedir⁽⁵⁾. Yine Kâsım Gâni' den naklen onun yarin avdetine tahassür ifade eden beyitlerini Şâh Şucâ' hakkında söylemiş olduğunu⁽⁶⁾ ifade etmesi de dikkat çekicidir. Ritter' ın şahsi görüşüne göre Hâfız' ın şiiri kendinden önceki birçok İran şairi gibi aşk ve şarap meclisini terennüm etmektedir. Gazellerinde tasavvufî fikirler bulunursa da şiirinde açıkça beliren meşrep rindlik meşrebidir ve sufilerin fîbu' l-ıkalb tabir ettikleri Kâlenderî dervişlerinin geliştirdiği hayat duygusuna sahiptir.⁽⁷⁾

Ethé, Senai zamanında başlayan sufiyane gazelle aşk-ı cismani ve gerçek şarabın lezzetinden bahseden gazelleri birbirinden ayırmanın güçlüğünden, çünkü sufi şairlerin bu çeşit tabir, tavsif ve istilahları tesahub etmiş olduklarından bahseder. Hâfız, ona göre 'Ömer Hayyâm gibi hümanist görüşlerin sahibidir ve yaşama sevincini, riya ve gösterişe mukabil rindliği ve özgürlüğü teşbih ve kinayeler kullanarak terennüm etmiştir. Hâfızın bütün gazellerini sufiyane kinaye ve istiarelerden ibaret saymak ne kadar yanlışsa, onun gazelleri arasında sufiyane gazeller bulunmadığını iddia etmenin de o kadar yanlış olacağını

(1) Gölpınarlı, *Hâfız Dîvânı*, VIII.

(2) a.g.e., x.

(3) Ritter, 65

(4) a.g.e., 67

(5) a.g.e., 66

(6) a.g.e., 69

(7) a.g.e., 69,70

söyleyen Ethé, Johannes Scherr' in, onun tam bir cesaretle güzel kelimeler kullanarak dünya sevgisini, çeşitli tasvir ve tavsiflerle derin manaları işlediğini, zamanındaki taassuba karşı durup hasımlarını alaya aldığı, zühd ve uzlet mesleğine mukabil hayattan zevk almayı teşvik ettiğini, şarab içmekten ve aşktan bahsettiğini de nakleder. Batılı müstesriklerden W. Clarke' in Hafız' ın şiirlerini tamamen irfani manaları ifade için istiare ve mecaz olarak kabul ettiğini ve bu şekilde de tercümede bulunduğunu Ethé' den öğreniyoruz.(1)

Rypka, Hafız' ın Kur'an' ı, Arabi ve dini ilimleri bildiğini ve bazı kitaplara da haşiye yazdığını ve siyasi makamlara yakınlığının bulunduğunu(2), bazı istisnalar hariç Hafız' ın doğuda bugüne kadar sufiyane bir şekilde yorumlandığını, batının ise onu mistisizmini ihmal eden bir bakışla gördüğünü söyler.(3) Nitekim Rypka' nın ona bakış açısı da Batı aleminin ona bakışı ile aynıdır. «Hafız' ın şiirleri baştan sona kadar şarap, hayattan kam alma, aşk ve dostluktur. Şeyhlere, sufilere, ikiyüzlülere, taassup ehline ve medrese hocalarına saldırır, şarap içer ve kendini kanunların sıkı baskısından azade bilir ve bu hareketinin doğruluğunu onaylar. Düşünceleri Ömer Hayyam' a benzer, fakat onun gibi nihilist değildir. Herşeye rağmen daima Allah' a inanır ve Kur'an' a hürmetkardır. Kalenderi dervişlerinin geliştirdiği tibu'l-kalb felsefesine dayanan rindane görüşün sahibidir.»(4)

Hafız' ı bir sufi ve mutasavvıf olarak görenlerin yanında onu bir rind, kalender veya eyyamcı olarak vasıflandıranlar bulunduğu gibi, bu sıfatlardan hangisini ona yakıştıracaklarını bilemeyen karasızların durumunu ise Safa' nın şu sözleri çok güzel ifade eder: «Ben açıkça Hafız' ın büyüklüğünü kavramaktan aciz olduğumu itiraf ediyorum. O da Mevlana Celaleddin gibi erişilmez biridir. Fakat öyle erişilmez biri ki herkes, tanışıp dost olmak için ona doğru koşuyor, fakat bu güzel ahlaklı ve güzel sözlü arkadaşı yıllar süren tanışıklıktan sonra, kendini ona yabancı buluyor ve ayıplanma korkusuyla kaçıyor».(5)

Şarih Süruri Efendi de Hafız' ın, şiirlerinde kinaye ve mecaz yolu ile üstü kapalı olarak değindiğine inandığı anlam ve manaları, kendi ifadesi ile «tarikatteki seyr u süluka münasip sıra ile» izah etmiştir. Bunu da Hafız Divanı' nın,

(1) Ethé, 185, 189

(2) Rypka, 264

(3) a.g.e., 266

(4) a.g.e., 268

(5) Şafā, "Seyr-i efkār der şFr-i Fārsi",

bu sıralamaya göre tertip edilmiş bir nüshasını esas alarak yaptığını⁽¹⁾ söylemektedir. Tekke-medrese havasını birlikte taşıyan eserin üslubu ilmi olmakla birlikte, anlatım tesirli bir nasihin edasını ihtiva eder.

Usulen lafzi ve manevi tefsir özelliklerini birarada gösteren Sûrûnî şerhi, anlamca tamamen tasavvufi yoruma dayalıdır. Kelimelerin dilbilgisi ile ilgili izahları, tasavvufi ıstılahta onunla neyin «murād» edildiğinin açıklaması ve harfiyen yapılmış bir tercümeden sonra, şarihin şerh ve izahları bir usul ve varsayıma dayalı olarak gelmektedir. Şarih Sûrûnî Efendinin, bu usul ve varsayımda Hâfız'ı bir mana adamı ve tasavvuf erbabı olarak düşündüğü ve divanındaki şiirlerini de bu anlayış ve felsefe çerçevesinde yorumladığı onun şu ifadelerinden anlaşılmaktadır. «Bu Sûrûnî-yi şikeste-dil u rûzgâr-i zûr-kârdan münfa'îl söyle takrîr-i mekâl ve beyân-i ahvâl kılar ki, aşhâb-i hâlden selef-i şâlihîn ndvânullâhi te'âlâ caleyhim ecma'in ahvâl-i tarîkatî ve esrâr-i hakîkatî remz ve cîmâ ve ta'cîmiye ve ihfâ tarîkî ile beyân itmîşlerdür ki Hâzret-i Mevlânâ buyurur. Beyt: «Hoşter ân bâsed ki sır-i dil-berân / Guftê âyed der hadîs-i diğerân»⁽²⁾; ve bu remzenün içinde Lisânü'l-Ğayb ve Tercûmânü'l-Esrâr lakab viren Şemse'd-Din Muhammed el-Hâfız es-Şîrâzî kâddesâllahu sirrahu'l-Ğazîz cemî'î es'cârında remz ve elğâz ve şûret-i mecâzda ibrâz tarîkîni ihtiyâr idüp...»⁽³⁾; «Ve ehl-i faîz ve kemâle ve erbâb-i vecd ü hâle ma'fûmdur ki, Hâce Hâfız'ın ekser-i elfâzının ma'na-yi mantûk beyânında haylî ahâlî câciz ve kaşırar ve ma'na-yi murâd ta'yîninde mütehayyirler idi. Filvâkı Lisânü'l-Ğayb şerhi âsân olmaz»⁽⁴⁾.

O, mazmun ve mefhumları yorumlarken kullandığı tasavvufi anlamı Hâfız'ın şiiri ile bütünleştirmiş ve uyumlu kılmıştır. O kadar ki, bir muteriz bile bu yorumdaki isabete ancak zorlukla itiraz edebilir. Bu uyum ve bütünlük, şüphesiz ki şarihin mazmun ve mefhumları konusunda söz sahibi bir edip ve müellif olmasının yanında edebi mazmunları hususunda takdir görmüş Bahru'l-ma'ârif isimli eserin de sahibi olmasından ileri gelmektedir.⁽⁵⁾ Bu bakımdan onun şerh ve yorumunu bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir.

(1) Sûrûnî, II, 228b

(2) «Güzellerin sımnı, başkalarından söz ederken zikretmek daha güzeldir».

(3) Sûrûnî, I, 1b

(4) a.g.e., II, 228b

(5) bkz. Safak, 439

Şarih, edebi bilginin yanında tasavvufi haz ve çeşniye de sahip olduğundan⁽¹⁾, anlatımına bu hususiyetini de katarak, eserin anlam ve muhtevasına ilmi havanın yanında tekke ve hankah atmosferini de yansıtmıştır. Mefhum ve mazmunlarla ilgili açıklamaları kısmında verdiğimiz örneklerde bütün bunları görebilmek mümkündür..

Şairin tasavvufi maksatlı söylemediği veya bu anlamı ikinci planda bırakıp zahiri anlamı ön plana çıkardığı beyitlerin şerhinde, şarih Sūrūnī de aynı şekilde davranarak şerhinde bu beyitlere tasavvufi mana yükleme yoluna gitmemiştir. Ancak şairin bir anlamı söylerken ikinci bir anlamı kastetmiş olabileceği ihtimalini de gözardı etmeyip, «Murād zāhire nazar...; ve ma'nāya nazar... » diyerek her iki anlamı da verdiği yerler olmuştur. Şairin bir şahsa övgü olarak söylemiş olduğu beyitler böyledir.

Müellifin ayet, hadis ve kelam-ı kibarların yanında çeşitli Arapça, Farsça ve Türkçe beyit, kıt'a ve ruba'ileri ve çok çeşitli hikmetli sözleri şerhinde kullanmış olması anlatımı etkili kılp, anlama canlılık ve çekicilik kazandırmıştır.

Şarih, gerek tasavvufia, gerekse diğer hususlarla ilgili pek çok konuya değinmiştir ki, bu bilgiler klasik Fars edebiyatını anlama hususunda büyük bir öneme sahiptir. Tasavvufia seyr u süluk adabı, şeyh ile mürid, süluk ve salık, tarikat, aşk-ı ilahi, vusul ilallah, ahlaki ve dini nasihatler, zikrullah, tesbih, ibadet, gecedeki ibadetlerin faziletleri, çeşitli mazmun ve mefhumların delalet ettiği anlamlar, edebiyata malolmuş tarihi şahıslar ve hadiseler, dilbilgisi izahları, kelimelerin lügat anlamları vs. gibi.

DİLBİLGİSİ İLE İLGİLİ İZAHLARI

Eserde geçen dilbilgisi izahları, Hâfız Dīvānı'ndaki Arapça ve Farsça beyitleri oluşturan cümlelerin sarf ve nahiv yönünden açıklamaları ve bazı kelimelerin lügat izahları şeklindedir. Manzumelerde bulunan Arapça beyitlerde dilbilgisi izahları her yönü ile ve teferruatına varıncaya kadar verilmiştir. Farsça beyitlerdeki izahlar ise, müellifin kendince gerekli gördüğü veya okuyucuya izah edilmesinin lazım olduğuna inandığı yerlerde kısmi olarak bulunmaktadır. Bunlar edatların kullanımı, isme ve fiile birleşen ekler, kelimenin yapısı, izafet terkiplerinin cinsi, cümle çeşidi ve lügat bilgisi ile ilgili açıklamalardır. Aşağıda dilbilgisi ile ilgili olarak yaptığı bazı izahlar örnek olarak verilmektedir:

(1) Sūrūnī, II, 228b

cem^c-i روایح cem^c-i māzī-yi müennesdūr ve اتت روایح رند الحمی و زاد غرامی»
dur ki, fi^c-i mezkūruñ fā^cilidūr ve رند feth-i rā ve sūkūn-i nūn ile defnī ve cōd
ağacıdır. Lafzan mecrūr muzāfu³-n-ileyhdūr ve جمی kesr-i ḥa ve feth-i mīm ile
korudur ki, aña kimse girmeğe yasakdur, takdiren mecrūr muzāfu³-n-ileyhdūr; ve زاد
fi^c-i māzīdūr. Bunda lāzımdur, ma^clūfdur اتت cūmlesine; ve غرام bunda derd ve
cāşk ma^cnāsınadır ve yā-yi mütেকellime muzāf olmuşdur». (II,126^a)

اسمر den ve رؤیت nefş-i mütেকellim vahdehdūr آری, آری اسمر لیلای لیلۃ القمری»
nefs-i mütেকellim vahdehdūr مسامر den.(...) ve Leylā ism-i ma^cşūkadur. Bunda
yā-yi mütেকellime muzāf olmuşdur, me^cül-i اسمر dur; ve لیلۃ mensūb zarfıdır,
muzāfdur القمر lafzına ve اسمر cūmlesi me^culdūr آری lafzına». (II,167^a)

lafzınun me^cūli aından aşāğa mezkūr دیدی (...) دیدی که یار جز جور و ستم نداشت»
olan cūmledūr āhir-i beyte dek ve نداشت lafzınun fā^cili zāmīr-i müstetirdūr ki,
rāci^cdūr یار e ve me^cūli ستم و جور و ستم dūr». (I,66^a)

«Terkīb-i Fārsi' de sıfat ile mevsūf ortasında mutābakata riāyet lāzım
degildūr». (II,157^a)

«Fi^c-i māzī lūğat-i Fārsi' de masdar ma^cnāsına gelūr. Pes, lafz-i دید "دیدن"
ma^cnāsınadır». (II-106^b)

چیدن lafz-i چمن mübalagalu ism-i fā^cildūr (...) شد چمن در چمن حسن و لطافت لیکن»
lafzından. Yañī mübālağa ile salınıcı oldu». (I,92^b)

lafzından; هشتن lafz-i māzī-yi fi^c-i, bunda lafz-i بهشت (...) آدم بهشت روضه دار السلام را»
ya^cnī Ādem terk eyledi Dāru's-selām bağçesin, ya^cnī cenneti». (I,5^a)

«isimdir esmā-i ef^calden, أعطی ma^cnāsına». (I,6^b)

«izāfeti, izāfet-i müsebbehun bih ile'l-müsebbehdūr». (II,163^b)

«(...) نسیم وضه شیراز ییک راحت بس»
beyāniyedūr». (I,253^b)

Bunda olan ḥarf-i yā dahı işba^c-dan mütevellid-
dūr». (II,167^b)

Lafz-i بان ism-i cāmiddūr. Hıfza delālet ider. (...) ترا رسد که کنی دعوائی جهان بانی»
Anuñçün bağbān ve gūlbān ve keştibān diler». (II,225^a)

Lafz-i را bunda kase^m içündür». (I,4^b)

«...» (lafzında harf-i ى maşdariyedür. Ya'ni harabluk ider». (I,3b)

«Âhirinde ۛ olan lafzda hemze, vahdet ifâde ider, ۛ gibi». (I,2a)

«...» (Cümle-i du'âiyedür. Ya'ni toprak başına cakibetsüz ve fa'idesüz nefsin». (I,6a)

«...» (bunda lafz-i terkibidür. Lafz-i müfred degildür». (I,5a)

«...» (ol kadehe dirler ki içinde şarâb ola (...) ve کس müennesdür, anuñcün aña müennes zamiri ircâc ider olunmışdur». (I,2a)

«Bir kimsenün bir nesneye çok mübâşeretı olsa aña "Bu anuñ babasıdur" dirler. Nitekim çok hayrâta mübâşeret idene ابر الخيرات dirler». (II,151a)

«...» (lafzı, bir pâdisâh-i mu'azzamuñ ismidür ve دارندہ mañâsınadur ve داشتن lafzından sığa-i mübâlağadur. Mu'âf olıcağ âhirine bir yâ-yi zâid eklenür». (II,156a)

«...» (ikâmet dimekdür». (I,30b)

MEFHUM VE MAZMUNLARLA İLGİLİ AÇIKLAMALARI

Hâfız' ın Dîvânında kullanmış olduğu çeşitli mazmunları mecazi anlamları ile açıklayarak, bu kinaye ve istiarelerden şairin neyi kastetmiş olabileceğini tamamen tasavvufi bir yaklaşımla yorumlamaya çalışmıştır. Bazan da lale, hal ve nergis örneklerinde de görülebileceği gibi bir mefhumun önce hakiki anlamını zikrederek, daha sonra şairin onunla neyi kastettiğini izaha çalışmıştır. Hem hakiki hem mecazi anlamla yorumlanması muhtemel olanlarda ise "zâhire nazar böyledür, ma'nevîye nazar şöyle olmak gerekdür..." tarzında bir yol tutmuştur. Aşağıdaki örneklerde bütün bu hususları görebilmek mümkündür:

Ânız

«...» Anuñ kokusu ile aşıklañ gönli şabâ gibi; فدای Nesrîn Ânızına ve nergis gözine fedâ oldu. Murâd budur ki, «aşıklañ gönli hüsni zâhire mâylil ve halik olduğu dost kokusuna, ya'ni Hâzret-i Hakk'ın eser-i cemâli olduğu içündür». (I-199a)

«...» Anuñ kara beñini ol gümüş renglü Ânız üzre gör, راست müşke beñzer ol ây yañağı üzre bir nokta, ya'ni anuñ kara beñi aq yüzinde müşk noktaya beñzer. Murâd bundan dahı garâyib-i sun'î-i hakkı beyândur». (I-283b)

Sensüz ey serv-i revân gül ü gülşen ile
 neyleyeyin? Zülf-i sünbülü ne çekeyin ve cizâr-i
 sūseni neyleyeyin? Mürād servden cūlūvv-i mertebe; ve revân olduğu seyr fillāh bî-
 hadd olup durmayup getdügidür; ve gül keşf; ve gülşen mahall-i keşf olan mevzi-i
 cîbâdetdür; ve zülf-i sünbül tarîkatdür; ve cānz-i sūsen şahîfe-i sevād-i hatt-
 itâbdur. Ya'ni seyr fillāh olmazsa ki, vusûl ilâllāhdan sonra olan menâzil-i
 refiâcdur, keşfi ve mevzi-i cîbâdeti neyleyeyin ve silsile-i tarîkatî tutup kitâplan
 niye mütâla'ca ideyün». (II,31^b)

Bāde, Mey, Şarāb

Şarāb getür ki, günümüz gül ile cihān bağın-
 dan; Her kim ki hazān yelinün yağmacılığını bildi.
 Murād şarābdan cāşk-i ilāhî ve cîbâdetdür. cĀkil olan aña istiğāl idüp cömre
 ictimād itmez ki, nāgah bād-i ecel esüp bād-i hazān gibi gül-i cömri, fenāya virür.
 Beyt : (I,63^a) چه خوش باغیست باغ زندگانی کز لایمی بودی از باد خزانى

Şabāhdur ey sākî bir kadehi dolu şarāb kıl; دور
 Devr-i felek eglenmez isti'cāl kıl. Murād, şeyhden kalbini
 cāşk-i ilāhî ile tōldurmak talebidür ki, عجلوا بالصلوة قبل الموت و عجلوا بالتوبة قبل الموت
 Añdan önden ki, cālem-i fānî
 hasebince isti'cāl ider. Bizi gül rengli şarāb suyu ile harāb kıl. Murād
 budur ki, cālem-i vūcūd-i insānî ki, bi-sebātdur, ol harāb olmazdan ve mevt
 imezden evvel cāşk-i ilāhî ile bizi bî-hod ve harāb kıl. عرشید می زمشرق ساغر طلوع کرد
 Eger cîş kŕ ہر کز عیش می طلبی ترک خواب کن
 Bir روزی کہ چرخ از کل ما کوزها کند
 Gāfil olma Bizim balçığımızdan bardaklar ider. روزگار کاسه سر ما پر شراب کن
 Bize kadehden ve şarābdan ve sākîden
 hitāb kıl. Mürād budur ki, biz zūhd-i husk ve tevbe-i sūnî ve şeyhlik ve şūfîlik resm
 ü cādeti degilüz. Bize şafā-yi kalb ve cāşk-i Hakk ve şeyh-i tarîkatden hitāb ve
 andan feth-i bāb kıl dimekdür». (II,96^a)

خصوصاً که: *Qadehi tıldur şarābdan, ki şarāb hoş olur;* قدح پر کن از می که خوش بود»
Huṣūšan ki, sāfi u çirksüz ola. Murād budur ki, kalbi ʿaşq-ı ilāhī ile صافی و بیغش بود
mālī kıl ki, ʿaşq-ı Hakk ve ʿamel-i sıdk hoş olur. Huṣūšan ki, hālīş ve bī-riyā ola. بده
با من ده که نه زر بماند نه سیم *Vir sāki ol şarābı ki reyhān kokulūdur;* صافی آن راح ریحان نسیم
Bāna vir ki, ne altūn kala ne gümüş. Murād budur ki, baña tīb u'r-rayiḥa olan ʿaşq-
یا ساقی آن باده لعل صاف *i ilāhī vir ki, anuñ sebebi ile kalbimde ḥubb-i māl kalmaya.*
Gel sāki ol şarāb-ı laʿl-i şāf; بده تا کی از شید و تزویر و لاف *Vir, niceye dek mekr u*
tezvir u lāf. Murād, ol ʿaşq-ı ilāhī hālīş ve yekreng ola, anı vir. Niceye dek mekr u
ریا vu lāf u daʿvā-yi gūzāf itmek dimekdür. *Hülāşa, murād kendünün riya vü*
Tebhişden ve *z tesbiḥ ve ḥarf-e melum tamam.* ز تسبیح و حرفه ملوم تمام
Şarāba rehn kıl ikisün bile شری را ره ن کن هر دو را و السلام
vesselām. Murād, tesbiḥ ve ḥırka-i riyaiden usandım. Bunları ihlāş ile ʿaşq-ı ilāhīye
vir budur tamām-i kelām dimekdür». (II,214b)

Hiç devirde ayık bulmasalar gerek anı; هیچ دور نخواهند یافت هشیارش»
Böyle ki bizim Hâfız' umuz ezel şarābı mestidür. Bunda
tenbîh vârdur ki, *Hvāce Hâfız' uñ ğazellerinde zikr itdügi şarāb, dünyā şarābı de-*
gildür ve tenbîh vârdur ki, dünyā şarābı mesti ayılmak olur. Mest-i şarāb-i ezeli
ebedî mest kalur ve maʿnā-yi sâbık-ı ğazel, lâhik-i muṭâbıkından mefhum olur». (I,45a)

رو که مست شراب: *ʿAşk mestligi yokdur senün başuñda;* مستی عشق نیست در سر تو»
Yün ki, üzüm şarābı mestisün. Murād budur ki, mest-i şarāb-i ḥarām olan
mest-i şarāb-i celāl olmaz». (II,131a)

Bahar

که رفت موسم و حافظ: *Bahār geçer ey ʿadl döşeyici duy!* بهار میگردد داد گستر در یاب»
Ki, mevsim geçdi, Hâfız henüz şarāb tatmadı. Murād budur ki, ʿālem-i
baş geçer ey *seyh-i ʿadil fevt-i fırsat itme. Hâfız' uñ zamān-i sebābeti ve vakt-i*
nūs-i şarābı geçdi. Ol henüz şarāb içmedi. *Lācerem aña ʿaşq-ı ilāhī içür ve varṭa-i*
ġafletden geçür». (I, 171b)

بهار توبه: *Tevbe kaçdına şehir didim istihāre idem;* بزم توبه سحر گفتم استخاره کنم»
Tevbe şıcı bahār irişür ne çāre idem. Murād tevbeden
شکن می رسد چه چاره کنم

sülūk(dan) rücū^c idüp kesb-i ma^cāsa rücū^cdur ve bahārdan murād makām-i ^cālem-i baştur. Ya^cnī sülūkdan ^cudūl idüp kesb-i mālā iştigāl içün kâsd iderüm. Ammā başt-i ilāhī ve feyezān-i şāhī gelüp bāna cezbe salup beni bī-ihtiyār ider dimekdür». (II, 24^b)

«Bahār ve gül şenlük kınsduncı oldı ve tevbe şıdı; Bahār و گل طرب انگیز کشت و توبه شکن»
 «Gül yüzün şādılığı ile ğāmı gönülden kopar. بشادی رخ گل یخ غم ز دل بر کن»
 «Murād ^cālem-i başt ve keşf sālīke ferah virüp ve tarīkından rücū^cın şıdı». (II, 88^b)

But(an)

Murād butlardan Ma^cbūd-i Hakīkī ve anuñ esmā ve şıfatıdır ve dīn tā^cat ma^cnāsınadır. Lācerem bir rüzgārdur, yāñi sülūkdan makām-i tecellīye vardukdan soñra butların sevdālarına ve muktezā lanna mūtī^c olmuşumdur ki, gāh tecellī-yi zāta mazhar olurum, gāh esmā ve şıfatdan birine mazhar olurum. Pes, gāh dār ismine mazhar düşüp mazarrāt müşāhede iderüm, gāh nāfi^c ismine maḥall-i zuhūr olup menfā^cat görürüm. (I, 39^a)

«Didim ol pīr-i muġāna butlarıñ zūlfı zencīri ne içündür? Didim ol pīr-i muġān ey Hāfız, delū gönülden şikāyet eyler? Yāñi bağlanacak delū gönül çok, kangı birin bağlayayın dir. Pes malūm oldu ki, silsile-i zūlf delū gönül bağlamak içündür. Murād butlardan esmā ve şıfat-i ilāhīyedir ve zūlfden murād her birinden vāki^c olan tecellī ve zuhurdur ve silsileden murād ta^callūk idüp bağla(n)masıdır ki, her bir ism ve her bir şıfat bir kalb-i mecnūnı mazhar idüp ānda zuhūr ider ki, biri Rahmān ismine ve biri Kerīm ismine ve biri şıfat-i hidāyete ve biri şıfat-i idlale mazhar olur ve ^calā hāzā l-kıyāş». (I, 111^a)

«Ben ve sem^c-i şehergāhī lāyıkdur ki, kendümüze ağlayavuz; من و سمع صبحگاهی مزدار بخود بگریم»
 «Ki yandık ve bizden که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد»
 «Mūrād budur ki, hasebince, nefis ki, ma^cşūka ve ma^cbūdedür, bize muvāfakat itmeyüp ferāġda olduğundan ağlamak bize lāyıkdur». (I, 164^a)

Çāh-i zenehdān

«Eñek çukurında Hāfız gibi ey cān; حسن تو دو صد غلام»
 «در چاه زنج چو حافظ ای جان»

دارد Senūn hūsnūnūn ikiyeüz kulu vardır. Murād zeneḥ çāhından tecellī-yi mahzurdur ki, muhiṭdür. Lācerem anuñ giriftār çokdur». (I, 139^b)

«در خم زلف تو آویخت دل از چاه زنج»
çukunndan; Ah, kuyudan taşra geldi ve ağa düşdi. Murād kalb müşkilāt-i esrār müşāhededen ğayb-i hüviyete taʿalluk idüp, kuyudan çıkup ağa dutulan gibi oldu demekdür». (I, 152^a)

بکنه آن Bir melāḥat ki saña çāh-i zeneḥdāndadur; ملاحظی که ترا در چه زخداست
Anuñ künhine irmez yüz biñ fikr-i ʿamīk. Murād melāḥatden kemālātdur ve çāh-i zeneḥden müşkilāt-i esrār müşāhededür ve anda bir vechile kemālāt ve merātib-i ʿāliye vardır ki, anuñ künhine çok fikr-i ʿamīk irmez». (II, 7^b)

Çemen

Çemen hoşdur, havā gönül çekicidir ve şarāb çirksüzdür; چمن خوشست و هوا دلکش و می بیغش
Şimdi hoş gönülden ğayrī gerekmez. Murād çemenden maʿrifetullāhdur ve havādan murād nefehāt-i Rabbāniyedür ve şarāb-i bī-ğāş ihlāş ile olan ʿaşq-i Ḥaḳḳdur. Çün esbāb-i huzur hāzırdur, bunda hemān şafāy-i kalb gerek ki, feyeżān-i küllī zuhūr ide». (I, 201^a)

بر Senūn tāze beñūn hoş ğayb dānesidür velī; خال سر سبز تو خوش دانه غیبست ولی
Anuñ çemeni kenān üzre vara ki, ne aġun vardır. Murād zāhire nazar budur ki, hāl dāne-i ğaybdur. Anuñ çemeni ki yüzündür, anuñ kenārında zūlfūn dāmdur ve ḥaḳīqate nazar mūrād budur ki, sır-i ilāhī dāne-i ğaybdur. Anuñ kazāası kenārında ğayb-i hüviyet ʿaceb giriftār olıcak maḥaldür ki, andan ḥalāş-i mecāl yokdur». (II, 132^a)

Duhter-i rez

Hitāb sākiyedür. Yaʿnī irişdür üzüm çubuğı kızı برسان بندگی دختر رز کو بدر آی
Ki kulluġına, yaʿnī ḥidmetine, bu kelāmı ki di, taşra çık; که دم همت ما کرد ز بند آزادت
bizim himmetümüz nefesi seni bundan āzād eyledi. Murād duhter-i rezden şarābdur ve şarābdan mūrād ʿaşq-i ilāhī ve şevk u ḥāletdür. Seyḥ ḥalvetde iken ol dahı muḳayyed ve maḥbūs idi. Mürīdlerin taleb ve himmeti demi anı kayd u bendden ḥalāş itdi. (I, 71^a)

دوستان دختر رز توبه زمستوری کرد» "Ey dostlar üzüm çubuğı kızı mestürlükda tevbe eyledi; شد سوی مختسب و کار بدستوری کرد Gitdi muhtesib cânibine vu işi icâzet ile eyledi. Ya'ni muhtesibden icâzet alup bu işi eyledi. Murâd duhter-i rezden şi'r istilâhında şarâbdur ve şarâbdan mūrâd ehl-i tasavvūf kâtında ʿaşk-i ilâhîdür ki, Hakk tecâlâ ile ʿibâd-i ʿuşşâk ortasında mütehakkiğ olur ve dostlardan murâd sâlik olan ʿâşıklardur ve mestürlükdan tevbe itmekden mūrâd tesettür ü ihticâbdan rûcû eyleyüp ʿuşşâka zuhur u tecellî kaşd itdügidür ve muhtesibden şıfat-i irâdetdür. Çün ʿaşk-i ilâhî ve cezbe-i şâhî şıfat-i irâdet destûn ile zuhûr idüp cânib-i ʿuşşâka gele, tebeddül-i feyz ider». (I, 111^a)

Ebrû, kaş

در کمین کاه نظر با دل خویشم جنگست» Nazarun pusu yirinde kendü gönülümle cengüm vardır; زابرو و غمزۀ او تیر کمائی بمن آر Anuñ kâşından ve gamzesinden okı ve yâyı bāna getür. Murâd ebrûdan remz-i ilâhî ve ve ğamzedden teşîr-i Hakkdur». (I, 230^b)

عفا الله ابرویش اگرچه نا توام کرد» Allâh ʿafv eylesün, anuñ gözi ve kâşı egerçi beni za'îf eyledi; اسر بیمار می آورد بعشوه هم بیامی برا Sîve ile hem bir haber hasta başı üzre getürürdi. Murâd budur ki, tecellî-yi zât ve rumûz-i şıfat sâlikî za'îf ü bî-mecâl eyler. Ammâ andan bir şemme haber-dâr eyler». (I, 202^b)

شیدا از آن دیوانه شدم که نگارم چو ماه نو» Andan dîvâne oldum ki, nigârum yeñi ay gibi; Kâş gösterdi ve salınmaklık eyledi ve yüz bağladı, ya'ni yüzi örttdi. Murâd ebrûdan ibtidâ-yi sülûkda zâhir olan feyzdür ve cilverden mūrâd soñra zâhir olan evzâc-i latîfe ve hâlât-i ʿacîbedür. Yüz örtmek istitâr-i cemâlden ʿibâretdür. Lâcerem zaman-i istitârda ʿâşika cünûn ʿânîz olur. Beyt: Göründi Leylî, yüzinden büründi, / Anuñçün düşdi kûh u deşte Mecnûn.» (I, 43^a)

همی که ابروی شوخ تو در کمان انداخت» Egriligi ki, senûñ şûh kâşuñ yâya atdı ve bırakdı, ya'ni yây çeker gibi egdi; بقصد خون من زار نا توان انداخت Ben za'îfün kânu kaşdına atdı ve bırakdı. Murâd kaşdan ve anuñ egrî olmasından, sâlikin derecesinden sükûtı ve ānuñ mûcibidür. Lâcerem, sâlik çün derecesinden sâkıt ola mertebe-i helâke varur. Andan kendü zilletün bilür. Tedârik kılmak gerek. (I, 59^a)

«Zāhidūn şovme^{casında} ve cābidūn ḥalvetinde; در صومعه زاهد و در خلوت عابد»
 Senūn kaşuñ kūşesünden ğayrī mihrāb-i du^{cā} yokdur. نیست جز گوشه ابروی تو عراب دعا
 Murād ebrūdan remz-i ilāhī ve burūz-i ḥafīdūr. Lācerem zāhid-i ḥušk olan şovme^{casunda} ve sūfī-yi cāşık ḥalvet-hānesünde ānı mihrāb-i du^{cā} idinüp aña müteveccihlerdür.» (I, 94^b)

Senūn kaşuñ bükümü tir-endāzlık san^{catında}; خم ابروی تو در صنعت تر اندازی
 Alur elinden her ol kimsenūn ki, yayu vardur. بستد از دست هر آنکس که کمائی دارد
 Murād ebrūdan remz-i ilāhīdür. Pes, her kim ki ehl-i remz ü dikkātdūr, rumūz-i Ḥaḳḳ anun dekāyik-i efkārūn alup ḥayrān ider.» (I, 130^b)

Gīsu

Eger ğāliye hoş koku^{lu} oldu. Anuñ zūlfüne کَر غالیه خوش بو شد در کیسوی او پیچید
 dolaşdı. Murād budur ki, her nesnede ki tīb u luṭf vardur, Ḥazret-i Ḥaḳḳuñ taṛīḳına همه دانند که الجنس سرو مایل بقدّ تست چه حاجت بدلیل : Beyt. تمیل الجنس الی الجنس
 mayil olur ki, Eger rāstık yāy çekici oldu ise anuñ ور وسمه کمان کش شد در ابروی او پیوست : الی الجنس تمیل
 kaşına ulaşdı. Murād budur ki, her reng ve ta^calluḳ ki vardur, Ḥazret-i Ḥaḳḳun idlālīne rāci^{dür}.» (I, 36^b)

Dün gice bizüm halkamızda senūn gīsuñ دوش در حلقه ماقصه کیسوی تو بود
 Nısf-i leyle dek senūn kılūñ تا دل شب سخن سلسله موی تو بود
 var idi; zencirūnūñ sözi idi. Murād budur ki, dün gice dāire olup oturmış idük. Ol dāirede ğayb-i hüviyet ve silsile-i taṛīḳat söyleşür idük ta nısf-i leyle dek. (I, 146^b)

Çengūn sācını kesūñ şarāb-i şāfī mevṭi ile; تا همه کیسوی چنگ برید. مرگ می ناب
 Tā dükeli muğbeçeler zūlf-i du-tāyı açalar. Murād مبیحه کمان زلف دو تا بکشایند
 çengden pīr-i zāhiddūr ki, ehl-i sūlūḳ olmaya ve gīsu aña olan ta^calluḳdur ve anuñ muşāḥabeti ile şarāb-i şāfī ki aşḳ-i ilāhīdür, murde olur ve muğ-beçelerden
 murād hem şeyḥ-i mürşiddūr. Pes zāhid-i ğayr-i sālikden kaç^{cı} calāḳa idicek دلیران که کره از زلف دو تا بکشایند : Beyt
 himem-i şeyḥ ve vāridāt-i ğaybiye zuhūr ider. Beyt: علقما از دل سرکشته ما بکشایند
 (I, 157^b)

Gül

Gül yanumda, şarāb aya üzerinde, گل در بر و می در کف و معشوق بکامست

ma'şūk murād ile. سلطان جهانم یچنین وقت غلامست Sultān-i cihān bunuñ gibi vaktde baña kuldur. Murād gūlden hāl-i keşf-i hicāb ve feth-i ebvābdur. Ve şarābdan mūrād 'aşk-i ilāhī ve şevk-i ma'nevī ve keyfiyet-i ruhāniyedür. Ve ma'şukdan murād maḥbūb-i hakīkīdür. Pes şol kimsenūñ ki, cūnbinde Cenāb-i Ḥakḳdan feth u keşf ola ve 'aşk-i ilāhī ve keyfiyet-i pādsāhī elinde hāzır ola ve Cenāb-i Kibriyā aña icābet-i da'vet ü tahsil-i murādāt kıla. Pādsāh-i 'ālem aña muhtāc olup, ol andan kemāl-i istiğna ile müstağnī olur». (I, 32^a)

ایام کل جو عمر برفتن شتاب کرد» Gül eyyāmı 'ömr gibi çün gitmege isti'cāl itdi; Ey sāki gül renglū şarāb devrine isti'cāl kıl. Murād budur ki, keşf eyyāmı 'ömr gibi isti'cāl ile gitmekdedür. İmdi ey şeyḥ 'aşk-i gül-rengi devr itdirmege isti'cāl kıl ki, fırsat fevt olmaya. بوی بنفشه بشنو زلف نگار کمر Benefşe koxusın tıy ve zūlf-i nigār tut; بنکر برنگ لاله و عزم شراب کن Lāle rengin gör ve 'azm-i şarāb kıl. Murād budur ki, sālik-i 'āşık benefşesi zūlf-i nigār ve ğayb-i hüviyet-i Cebbār' dur. Ve reng lālesi şarāb-i 'aşk-i cemāldür». (II, 95^b)

عیدست و موسم کل ساقی بیار باده» Bayrāmdur ve gül mevsimidür, getür sāki şarāb kadehin; هنگام کل که دیده بی می قدح نهاده» Gül vaktinde kim görmışdūr şarābsuz kadehi konmış. Murād budur ki, vakt-i kabūl-i ḥācet ve mevsim-i keşf u kerāmetdür. İmdi ey şeyḥ 'aşk-i ilāhī getür ki, keşf zamānında kim görmışdūr ve ma'qūl mıdur ki, kalb-i sālik 'aşk-i ilāhiden hālī ola. Bu زین زهد بارسایی بگرفت خاطر من. Ey sāki vir şarābı tā gönül açılmış ola. Murād bundan budur ki, şol kişi ki, eyü tena'umda olup zūhd ide, ol zūhd den benim ḥatırum munqabız olmışdur. Ey şeyḥ baña 'aşk-i ilāhī vir ki, gönül mekşūf olup aña keşf ḥāşıl ola. (II, 119^b)

Hāl

چشم از آینه دار آن خط و خالش کشت» Gözüm anuñ hatt u hālınuñ āyine-dārlarından oldı; لبم از بوسه ربایان بر و دوشش باد Tūdāğum ānuñ gögsinūñ ve omūzinuñ buse kápıcılarından olsun. Murād ḥatt dan 'ālem-i müşāhede ve hālden 'ālem-i ğaybdur ve sineden murād şıfat-i kibriyādur. Yāñi gözüm anuñ 'avālimūn müşāhede ider ve ağızum dahi şıfat-i 'ilm ve kibriyāsı beyānında olsun». (I, 196^a)

Hırka

نه بهفت آب که رنگش بصد آتش نرود» Yedi su ile degil anuñ rengi yüz ateş ile

Lāle

چشم بد دور Çeker lāle kadehden mevhūm şarābı; می کشم از قدح لاله شراب موهوم»
 Yaramaz göz uzāg olsun ki, muṭribsüz ve şarābsuz mest u
 hayrān ve bi-ḥaḳı u sekrānuz. Murād budur ki, lāle şınık çanak gibidür ki, içinde
 şarāb u āb durmaz. Bizüm dahı elimüzde mālumuz yok, ammā hāṭrumuzda
 istignā çok. Lācerem kendü şafā-yı hāṭrumuz olduğı içün esbāb-i maḥassuz ʿiś u
 ʿişretde ve şohbetden zevk u hāletdeyüz». (II, 49^a)

Lāle gibi kadehūme dök ey sāki şarāb-i laḳ; که
 Lāle gibi kadehūme dök ey sāki şarāb-i laḳ; Ki, nigārumuñ hāli naḳsı gıtmez zāmīrūmden. Murād
 budur ki, lālenün içinde kara dāğ olduğı gibi, benüm kadehūm yānī kalbüm
 böyledür ve lālenün içinde kara beñ olduğı gibi kalbümde ʿālem-i ğayb ve şunḥ-i bī-
 rayb naḳsı muḳarrerdür. Pes lāle gibi kalbime ey şeyh ʿaşk rengün ve şevk
 müşkin dök ki bī-hod olam». (I, 236^a)

Meger ki lāle bildi dehrün bī-vefāsuzluğın; که تا
 Meger ki lāle bildi dehrün bī-vefāsuzluğın; Ki, tā doğdı ve getdı şarāb kadehın elden ḳomadı. Murād
 budur ki, cihānuñ bī-vefālūğın bilen اطلبوا العلم من المهد الى اللحد hasebince ʿaşk-i ilāhī
 kadehın ve şafā-yı kalbi terk itmez». (I, 165^a)

Leb

Kulāğum dükeli ney ḳavli ve çeng nağmesi
 Kulāğum dükeli ney ḳavli ve çeng nağmesi Gözüm dükeli senün lebün ve kadeh
 üzredür; چشم همه بر لعل تو و کردش جامست
 Gözüm dükeli senün lebün ve kadeh üzredür. Murād neyden mürşid-i kāmīl ve çengden pīr-i mükemmeldür ve
 lebden murād kelām-i ḥaḳḳ ve cāmdan mazhar-i ʿaşḳdur ve dönmesünden mürād
 devrān idüp nevbet kendüye geldüğün istemekdür. Lācerem münīd-i şādık ve tālib-i
 ʿāşık kelām-i kāmīle ve pend-i pīre gūs dutup ve kelām-i ḥikmet ve pend u mevʿizet
 gözlemekde olur ve ğayrī nesneden zevk itmez». (I, 32^b)

Anuñ āteş gibi lebi āb-i ḥayātdur; لب چون آتش آب حیاتست
 Anuñ āteş gibi lebi āb-i ḥayātdur; Anuñ şūyından bir āteş bize düşmişdür. Murād lebden kelāmdur. Lācerem
 kelāmullah āteş gibi müessirdür ve āb-i ḥayātdur ki, mevt-i ḥaḳīḳī gelmekden
 hāfiẓdur. Lācerem ol āb-i ḥayātdan bizde āteş düşmişdür». (I, 87^b)

Mey-hāne

Dün gice mescidden mey-hāne cānibine geldi
bizüm pīrümüz. Murād budur ki, mescidde ʿibādetden terakkī idüp andan ʿālem-i
hüviyet tarafına geldi; چيست ياران طريقت بعد ازین تدبير ما Nedür tarikat yārānı bundan
soñra bizüm tedbīrümüz? Murād budur ki, saʿy idüp ol ʿāleme varmak gerek. (I,
11b)

مرا "Ben senūn kuluñum. Eger benden āzād iseñ; منم غلام تو در زانکه از من آزادی»
Beni mey-hāne bardak satıcısına sat. Murād mey-
hāneden hankāhdur ve aña bardak satan anuñ hācetin satandur ve aña kul olup
hidmet iden vekil-harcdur. Lācerem rüh ya ʿaql nefse dir. Ben saña kul olup Allāh
kulluğına delālet iderüm. Eger benden āzād u fāriğ iseñ beni bir hankāh hidmetine
naşb kıl. Yaʿnī, ey nefis hankāh hücresinde sākin olup ʿibādete ve riyāzete
muvaḫḫat ve müsāʿade idemez iseñ bāñ hankāh hidmetine müsāʿade ve
muvaḫḫat kıl». (I, 278b)

کر هر Kō, ta mey-hānenün ulı yolından geçelüm; بکنار تا ز شارع میخانه بکنریم»
Ki, bir curʿa içün cümle bu kapuya muhtācuz. Murād mey-
hāneden hankāhdur ki, tālib-i dergāh olan herkes bir curʿa içün yaʿnī tahşil-i feyz-i
kalil içün aña muhtācdur. Lācerem ʿaql ve rüh nefse dirler ki, hankāhuñ ulı yolına
kō bizi sālik olalum, tā ki rāḫat-i rahmān bulalum». (II, 22b)

Nergis

کس بدور نرگست طرفی نیست از عافیت Kimse senūn göziñ zamānında bir kūşe ve bir
nazar bağlamadı. Nergisden murād zuhūr-i keyfiyet-i ʿaşkdur. Çün Hāzret-i Hakk
ʿaṭā ve keyfiyet-i muḫabbet ide, kimse selāmet-i ʿaql-i maʿāş bulmaz». (I, 3b)

شربت قند و کلاب از لب یارم فرمود» Qand ve gülāb şerbetini yārümün lebinden
buyurdi; نرکس او که طیب دل ییمار منست Anuñ gözi ki, benüm haste gönlümün
ṭabībīdūr. Murād nergisden sıfat-i başar ve hidāyetdūr. Lācerem anlardan ḫāşıl
olan ihtidā ve ṭāʿat bāiʿs-i zevk u lezzetdūr». (I, 39a)

Nergis eger lāf urursa senūn gözün
şīvesinden, incinme; نرکس اهل نظر از بی نایابی Gıtmazler ehl-i nazar olanlar bir aʿmā
ardınca. Mevlānā Celāl dimiş nergisūn egerçi göz şūreti vardır, amma ki bīnā
degildūr. Ādem-sūretler dahı böyle çokdur. (...) Murād nergisden şeyh-i nākışdur

ki, müşāhedeye kâdir degildür ve çeşmden mürād zâtdur ki, cāyn lafzının bir mañası zāt-i şey' olmak itibārī ile. Pes, mürād budur ki, şeyh-i nāķış tecelli-yi zāt lāfın urursa incinme. Zīrā ehl-i nazar olanlar aña iktida itmezler». (II, 149^b)

Pīr-i muğān

می سجاده رنگین کن کُرت پیر مغان کوید که سالک بیخبر نبود ز راه و رسم منزلها»

(...) Maḥnā-yi mışrāc budur ki, şarāb ile seccādeyi rengin eyle, eger saña pīr-i muğān dirse. Şarābdan mürād aşkdur. Pīr-i muğāndan mürād şeyh u mürşiddür ki, hārāret ve şevk şāhibi ola. Yaḥnī seccāde cībādetün cāşķ ile olsun. Zāhid-i huşķ olma, eger saña mürşid dirse». (I, 2^b)

کدام در Eger pīr-i muğān kapuyı yüzüme açmazsa; کرم ز پیر مغان در بروی نکشاید»
بزم چاره از کجا جویم Kāngī kapuyı urayım, çāreyi kimden isteyeyin? Mürād, pīr-i tarīķat baña feth-i bāb itmezse, taḥlīm-i sülūk ve irşād-i tarīķat baña kimden olur deyü teessüf ve telehhüfdür». (II, 60^b)

من از پیر Ol gāvğada ki, kimse kimseyi sormaz; در آن غوغا که کس کس را نپرسد»
Ben pīr-i muğāndan minnet kabūl idiciyin. Mürād budur ki, cārşā-i kıyāmetde ol maḥall-i havf u ḥayretde nefsi nefsi dinildigi ḥāletde ben şeyh-i tarīķatden şefāat görüp ve sālik-i tarīķ-i ḥaķ oldığımız içün selāmet bulup şeyhden minnet kabul itsem gerekdür». (II, 76^b)

Sākī

این Sākī niçe reng ile şarābı kadehe dökdi; ساقی بچند رنگ می اندر پیاله ریخت»
Bu nakşları gör ki, ne hoş kabaķda baēladı. Mürād sākīden vāciz ve şeyh ve şevk ü ḥālet virendür ve şarābdan mürād kelime-i ḥikmet ve cāşķ-i ilāhidür ve piyāleden mürād kalb-i mürşid ü tālibdür; ve rengden mürād fūnūn-i cībādāt u rūsūm ve envāc-i tırūķ-i sülūkdur; ve kabaķdan mürād kalb-i tālib u müriddür. Bunda olan nakşlardan mürād tūllāb u sāliķiñ zamāir ü zevāhirinde olan cūlūm u maḥārif ve merātib-i sülūk u derecāt ve anlarıñ bunlarda olan teēāyür ve tefāvütdür». (I, 43^a)

پیر Aşķ kadehinün mahmunyın, ey sākī vir şarāb; مخمور جام عشقم ساقی بده شرابی»
Toldur kadehi ki, şarābsuz medisin yokdur ābı. Mürād

budur ki, ʿaşq-i ilāhī baña hayret ve kesel virmişdür. Ey şeyh neşât-i ʿibâdet vir, kalbi mâlî kıl ki, meclis-i üns ʿaşq-i ilāhîsüz şusuz yaʿnî leʿâfetsüzdür». (II, 180b)

Anuñ ay gibi ruhınuñ ʿaşqı perdede rāst gelmez; Ey muṭrib nevā ur ve ey sāķi bir şarāb vir. Murād budur ki, ʿaşq-i ilāhī ve sülūk-i ṭarīkat mestūr olmak hoş degildür. İmdi ey vâciz bir nevā urup bizi bî-ihtiyar kıl ve ey şeyh şarāb-i ʿaşq şunup bizi şeydā kıl. (II, 180b)

Gel sāķi ol selsebîl gibi kadeh باشد دلرا بفر دوس یا ساقی آن جام جم چون سلسبیل» Ki gönle firdevse delîl olur; Baña vir ki, ṭanbūr ve ney hoş didi; Ki bir curʿa şarāb yekrekdür Key pâdişāhuñ tācından. Zira tāc-i pâdişāh fānî ve şevāb-i tāʿat bākîdür. یا ساقی آن بکر مستور مست Gel sāķi ol bikr ki mestūr ve mestdür» Ki mey-hānededür anuñ oturmaqlığı, yaʿnî mekānı. Murād budur ki, şol ʿaşq-i ilāhī ki, mestürdür ve mütekeyyifdür ve makāmı hankāhdur Baña vir ki, bed-nām olmak isterün; Şarāb ve kadeh harābî olmak isterün. Murād budur ki, şeyhe hitāb idüp dir. Baña şol ʿaşq-i ilāhī vir ki, sırr-i hāfî ve mütekeyyif-i ilāhîdür ki, ben ehl-i dünyā katında bed-nām olmak isterün ve harāb-i ʿaşq-i hāfî ve kalb-i şāf olmak isterün». (II, 213a)

Türk

Türk, zamm-i tā ile ve sükün-i rā ile Haṭa ve Hutē ve Deşt ve Kıpçak memleketinün ehline dirler. Anlarıñ kamusu aķ yüzlü ve kara gözlü ve kara kaşlı ve cefā-kār olduklarından ötürî ʿAcem şâʿirleri maḥbūblanna bir sebîl-i teşbîh Türk ʿıtlak iderler. Sîrazî lafzında olan ḥarf-i yā nisbet içündür ve Sîrāz Hʿāce Ḥāfız' uñ kendü şehridür ve kendü şehrinün maḥbūbı şalāḥ üzre oldıgın ister. Pes, eger ol Sîrāzî maḥbūb ele alursa». (I, 9b)

Zerdüş

Zerdüş ve Zerādişt İbrāhîm ʿaleyhisselām milletinden bir imāmuñ ismidür. Yaʿnî, bāğda tāze kıl ol imāmuñ mezheb-i āyinini; Şimdi ki, lāle yalîñlandırdı Nemrūd odını. Murād zāhir yüzinden, bāğda lāle-i ḥamrānuñ rengi āteş gösterdigün beyāndur ve bāṭn yüzinden, kalbe āteş-i şevķ düşüp mucibince gülîstān

ve meclis-i şafā olduğun beyāndur, فاتبعوا ملة ابراهيم حنيفا ḥasebince tecdīd-i millet-i ḥanīfiye itmekdür». (I, 109^a)

Zülf

پیوسته: Kaçan el vire bu ğarez yâ Rab, ki bir kıssalu ve bir ḥallū olalar; Bizüm cem^c olmuş ḥāṭrumuz sizün peñşân zülfünüz. Zülfden mūrād ğayb-i hüviyet ve āsār-i ulūhiyetdür. Ya^cnî kaçan müyesser ola bu ğarez ki, bizüm ḥāṭr-i mecmūcumuz ğayb-i hüviyet olan yerlerde peñşân ola. Ğayb-i hüviyet bizüm ḥāṭrumuzda mecmū^c ola». (I, 3^b)

پیوسته: Kısa kılmaz senün zülfün ucu bahşini Ḥāfız; Murād ser-i zülfden silsile-i tañkatdür ki, bunların silsile ve irşadı kıyām-i kıyāmete dek bāqī olsa gerekdür». (I, 79^b)

ز کارستان تو: Senün zülfün бүклүми küfr ve din ağıdur; Murād ḥam-i zülfden ṭabaka ve istitar-i ğayb-i hüviyetdür ki, anda ehl-i küfr ve ehl-i İslām giriftārdur. Şun^c-i ilāhiden bir şemme budur». (I, 97^a)

NÜSHA FARKLILIKLARI

Şarih, eserinde nüsha farklılıklarına yer yer temas eder ve bunları çoğunlukla metin içerisinde «*Bazı nüshada böyle vâkı olmuş*» şeklinde, bazan da hamişlerde «*nüsha*» anlamında "نخ" kısaltması ile belirtmiştir. Aşağıda, eserde verilen nüsha farklılıklarından bazı örnekler bulunmaktadır:

(کاین حال نیست عالم عالی مقام را)

Ba^czı nüshada عالم yerine صوفی vâkı^c olmuş. (I, 5^b)

(مارا بر آستان تو بس حق خدمتست)

Ba^czı nüshada نعمتست dür. (I, 5^b)

(لطف فرما تا به بیند حافظ ما روت را)

Ba^czı nüshada رو بنما vâkı^c olmuş. (I, 15^a)

(از آستان پیر مغان سر چرا کشم)

Ba'zı nüsaḥda vāḳi'c olmışdur, (I, 33b)

(بر لب چاه زغندان تو بی چیزی نیست)

Cemi'c nüsaḥda böyledür. Hemân bir nüsaḥda vāḳi'c olmış, (I, 37a)

(حافظ این سینه نالان تو بی چیزی نیست)

(nüşa), (I, 37a) حافظ این دیدها گریان تو بی چیزی نیست

(تا هر کسی ببوی نسیمی دهند جان)

(nüşa), (I, 43a) تا عاشقان

(صد جوی آب بسته ام از دیده در کنار بر بوی غم مهر که در دل بکارمت)

Ba'zı nüsaḥda bu beyt vāḳi'c olmış:

(I, 78b) میکریم و مرادم ازین اشک سیل بار غم محبتست که در دل بکارمت

(سیل خیز از نظرم رهگذری نیست که نیست)

(nüşa), (I, 95b) سیل خون از موزه ام

(ز چشم شوخ تو جان چون توان برد که دایم با کمان اندر کمین است)

(nüşa), (I, 97b) چه گویم وصف آن چشمی که او را بخون من کمان اندر کمین است

(که شاهی جهان یکسر غم لشکر نمی ارزد)

(nüşa), (I, 126a) که شدی جهانگیری غم لشکر نمی ارزد

(که آشنا سخن آشنا نگه دارد)

(nüşa), (I, 129b) نگه داشت دل ما و جای رنجش نیست

(چوماه نو ره بیچارگان نظری)

(nüşa), (I, 131b) ره نظارگان بیچاره

(در هر هوا که جز برق اندر طلب نباشد)

(nüşa), (I, 133b) در آن هوا که جز برق اندر طلب نباشد

(بپوش دامن عفوی بذلت من مست)

(nüşa), (I, 154a) مکن بچشم حقارت نگاه در من مست

(یاد باد آنکه درین مجلس تمکین و ادب)

(nüşa), (I, 157a) یاد باد آنکه درین بزمکه خلق و ادب

(از هوس سفر کنون یاد وطن نمی کند)

(nüşa), (I, 163a) خوش سفری گزید از آن یاد وطن نمی کند

(تیغ سزااست هر کرا درد سخن نمی کند)

Ba'zı nüsaḥda yirine درك vāḳi'c olmış. (I, 163b)

(یار دارد سر آزردن حافظ یاران)

(nūsha), (I, 170b) این همه بار متم بر دل حافظ ز که شد

(در آب دیده خود غرقه چه چاره کنم)

(nūsha), (I, 174b) بنظر مردم چشم منست غوطه خوب

(کر ملد خواستم از پیر مغان عیب مکن)

(nūsha), (I, 179a) کر من میکرده همت طلبم عیب مکن

(دردا و حسرتا که درین پرده راه نیست)

Ba'zı nüsaḥda böyle vāḳi'c olmış:

(I, 189a) مردم ز اشتیان و درین پرده راه نیست

(که موسم طرب و غیش و نای و نوش آمد)

(nūsha), (I, 194a) که موسم کل و نسرين و تار و نوش آمد

(قیاس کردم و آن چشم شوخ و شعبده باز)

(nūsha), (I, 197a) قیاس کردم از آن چشم شوخ و عربده جو

(من آن شاه صنوبر را زباغ سینه بر کندم)

(nūsha), (I, 202a) من آن شکل صنوبروش زباغ سینه بر کندم

(وزان خط چون سلسله دامی نفرستاد)

(nūsha), (I, 204a) زان خال و خطم دانه و دامنی نفرستاد

(دوست کر یار شود خلق جهان دشمن باش)

(nūsha), (I, 234a) دوست کو یار شو هر دو جهان دشمن باش

(میان عاشق و معشوق هیچ حایل نیست)

Ba'zı nüsaḥda bu mısra'c bedeli bu mısra'c vaki'c olmış:

(I, 248a) نقاب و پرده ندارد نکار طلککش ما

(صبا آمیزی می آید شمالش)

(nūsha), (I, 262b) جو پیرامن کسی آسوده حافظ بود کش چون قبا کیرد در آغوش

(حسن و جمال تو جهان جمله گرفت طول و عرض)

(nūsha), (I, 281b) حسن و جمال گرفت جمله جهان طول و عرض

(رشته عمرم بمقراضی اجل بریده شد)

(nūsha), (II, 4a) حاتم

(سحر بسوی گلستان همی شدم در باغ)

(nüşa), (II, 5a) سحر بیوی کَلستان دمی شدم در باغ

(چنان بحسن و جوانی خویشان مغرور)

(nüşa), (II, 5a) خویش بود مغرور

(غریب و عاشق و مسکین فقیر بیچاره)

(nüşa), (II, 9a) سر کردن

(یا رسوم پیلانان یاد کن)

(nüşa), (II, 15a) پیلانی

(که بما می رسد زمان وصال)

(nüşa), (II, 15b) که رسیدی. بما بیوی وصال

(شراب تلخ صوفی سوز بنیادم نخواهد برد)

(nüşa), (II, 21a) شراب تلخ صوفی سوز بر بادم نخواهد داد

(حافظ بزیر خرقه قدح تا بکی کشی در بزم خواجه پرده زکارت بر افکنم)

Ba'zı nüşahda bu beyt vâkı'c olmış:

(II, 41a) توران شه خجسته که در من یزد فضل شد منت مواهب او طوق کردم

(کس ندید زمشک خن ناهه چنین)

(nüşa), (II, 48a) درج عطار ندید از شرف مشک خن

(سخن پیر مغانست بجان بنیوشیم)

(nüşa), (II, 48b) سخن پیر دلست این و بجان بنیوشیم

(nüşa), (II, 55a) وزرفیقان ره استمداد همت میکنم

(نیست امید خلاص زفساد ای حافظ)

(nüşa), (II, 58b) نیست امید خلاص از غم عشقش حافظ

(سایه بر دل ریشم فکن ای کنج روان)

(nüşa), (II, 59b) سایه مرحمت از حال دلم باز گیر

(حافظ ار سیم و زرت نیست چه شد شاگرد باش چه به از دولت لطف سخن و طبع سلیم)

Ba'zı nüşahda mahlas beyti bu vâkı'c olmış:

(II, 68a) بخدا بیستم و امیدمست مرا چون حافظ دیگر از هیچ کسم نیست نه امید و نه بیم

(من اگر رندم اگر شیخ چه کارم با کس)

(nüşa): من اگر باده خورم و نه چه کارم با کس

(nüşa), (II, 71b) من اگر شوخم اگر شیخ چه کارم با کس

(بجز از خاک درش با که بگو در کارم)

(II, 72^b). (nūsha), خلق کويند که حافظ با که دارد بازار

(گفتم بچشم و گوش بهر خر نميکنم)

گفتم بچشم گوش بهر خر نميکنم

(II, 77^a) گفتم که چشم و گوش بهر خر نميکنم

(ندارم دامت جز در خاک و آن دم هم)

vāki^c olmiş, (II, 81^b) ندارم دست ازو امن بجز خاک اندر آن دم هم Ba'zi nūshahda

(اول زحرف و صورت وجودم خير نبود)

(II, 85^a). (nūsha), اول زحمت و فوق جهالم خير نبود

(هر چند کين چنين زدم و آينچنان شدم)

(II, 85^a). (nūsha), چندانکه اين چنين شدم و آينچنان شدم

(زلف دل دزدش صبا را بند در کردن نهاد)

(II, 94^a) vāki^c olmiş, Kalem-i nā-sencden sehvdür, Ba'zi nūshahda دل در

(ديدی ای طایر ميمون که همای آزدند)

(II, 100^b). (nūsha), دیدی آن طایر ميمون که برون رفت از دست

(کردار اهل صومعه ام کرد می پرست اين دوره بين که نامه من شد سپاه ازو)

Ba'zi nūshahda mışrāc-i evvel bu vāki^c olmiş:

(II, 105^b) صوفی مرا نميکده برد از طريق عشق

(مجلس بزم عيش را غاليه مراد اوست)

Ba'zi nūshahda mışrāc-i sānī böyle vāki^c olmiş:

(II, 106^a). (nūsha), مجلس اهل عشق را غاليه مراد نيست

(ای نفس خوش صبا ناه زلف يار کو)

(nūsha): ای دم خوش نفس صبا ناه زلف يار کو

(II, 106^a). (nūsha), ای دم صبح خوش نفس ناه زلف يار کو

(کر روی پاک و مجرد چو مسيحا بفلک)

(II, 108^b). (nūsha), آينچنان رو شب رخت که مسيحا بفلک

(که دیده آب شد از شوف خاک آن درگاه)

(II, 113^a). (nūsha), که دیده آب شده در هوای اين درگاه

(و ز فعل عابد استغفر الله)

(II, 118^b). (nūsha), و ز فکر عابد استغفر الله

(بی زر و کنج بصد حشمت قارون باشی)

(nūsha). (II, 123a) کرچه هیجت نبود خواجه فارون باشی

(حافظ از پادشاهان پایه بخدمت طلبند کار ناکرده چه امید عطا می داری)

Ba'zı nūsaḥda maḥlaṣ beyti bu vāḳi'c olmış:

(II, 131a) حافظ عادت خوبان همه جورست و جفا پس چرا این همه ناله ز جفا می داری

(II, 148a) ازین هموم که بر طرف بوستان بگذشت عجب که رنگ کلی هست و بوی یاسمینی

(خوش ناز کانه می چمی ای شاه نو بهار)

Ba'zı nūsaḥda vāḳi'c olmışdur, (II, 163a)

(مسند بیاغ بر که بخدمت چو بندگان ایستاده است سرو و کمر بسته است نی)

Ba'zı nūsaḥda bu beyt vāḳi'c olmış:

(II, 164a) بشنو که مطربان چمن راست کرده اند آواز چنگ و بربط و طنبور و نای و نی

(چون من شکسته را آن پیش خود رانی چون غایت توقع بوسیست یا کناری)

Ba'zı nūsaḥda mısra'c-i sānī evveli lafz-i vāḳi'c olmışdur, (II, 164b)

(می صبح و شکر خواب صبح دم تا چند بعد ز نیم شبی گوش و کَرِه سحری)

Ba'zı nūsaḥda bu beyt vāḳi'c olmış:

(II, 166a) مرا درین ظلمات آنکه رهنمایی کرد دعایی نیم شبی بود و کَرِه سحری

(امروز که بازارت پر جوش خریدارست در یاب و بنه کنجی از مایه نیکویی)

Ba'zı nūsaḥda bu beyt vāḳi'c olmış:

(II, 181b) چون شمع نکو رویی در رهکنر بادست طرف هنری بر بند از مایه نیکویی

(زاهد بشیمانرا ذوق باده خواهد کشت)

(nūsha). (II-184b) زاهد پریشانرا شوق نان خواهد کشت

(زاهد بشیمانرا ذوق باده خواهد کشت)

Ba'zı nūsaḥda yirine vāḳi'c olmış (II-187a)

(nūsha). (II-191b) دل مبنده ای مرد بخرد بر سخای عمر و زید

(بیا ساقی آن می که حال آورد کرامت فزاید کمال آورد)

Bu sāḳināmedeki heryerdeki vāḳi'c olup, bde şarab vakf olınmışdur. (II-212b)

(تو خون صراحی و ساغر بریز)

(nūsha). (II-221a) تو هم خون جام و صراحی بریز

(یکی تیغ داند زدن روزگار یکی را قلم زن کند کردگار)

Ba'zı nūsaḥda bu beyt vāḳi'c olmış :

(II-221a) یکی تیغ داند زدن زور کار یکی را قلم زن کند روزگار

Üçüncü Bölüm İndeksler

AÇIKLANAN KELİME VE TERİMLER

A

āb: I-233^b, 275^b; II-105^b, 110^a, 117^a, 132^b,
134^b, 180^b, 216^b

āb-i āteş-gün: I-244^b

āb-i bāde: I-141^a; II-96^a

āb-i çeşme: II-211^b

ḥabīd: II-138^b

ḥabīd-i karīb-bīn: I-137^a

āb-i endişe-süz: II-213^a

āb-i ḥarābāt: II-61^a

āb-i ḥayāt: I-34^b, 51^b, 88^a, 102^a, 102^b, 105^a,
140^b, 153^a, 166^b, 179^b, 227^a, 245^b, 252^a,
261^b, 283^a, 283^b; II-72^b, 88^b, 101^b, 102^a,
140^b, 203^b

āb-i ḥayvān: I-25^b, 140^b, 185^a, 240^b, 245^b,
255^b, 256^a, 134^a

āb-i Hızır: I-102^a, 199^b; II-13^b

āb-i Cineb: I-166^a

āb-i lutf: II-116^a

ḥabīr-i melāik: II-213^b

Āb-i Rūkn-ābād: I-10^a, 34^a, 165^a; II-101^a

Āb-i Rūknī (bkz. Āb-i Rūkn-ābād)

āb-i şāfi-yi dil: II-89^a

āb-i şemşir: II-134^a

āb-i tarab nāk: I-246^b

āb-i turāb-ālūde: II-115^a

āb-i Zemzem: II-191^a

āb-i zindegānī (bkz. āb-i zindegī)

āb-i zindegī: I-153^a, 179^b

āb-rū(y): I-3^a, 4^a; II-54^a, 105^b, 177^a

ḥabūs-i zūhd: II-60^b

ḥAcem: I-9^b; II-115^b, 150^a, 228^a

ḥacūz: I-137^a

ḥacūze: I-30^b

ḥAd: I-84^b, 109^a

Ādem: I- 5^a, 23^b, 106^b, 117^a, 117^b,
150^b, 155^b, 156^a, 184^a, 184^b, 218^a,
246^a, 276^a; II-32^b, 66^b, 70^b, 73^a,
79^a, 84^a, 127^b, 135^a, 162^b, 185^a,
195^a

Ādem-i Şafī (bkz. Ādem)

Ādem u Havvā: II-50^b

ḥAdn: II-205^a

ḥadūvv: I-180^b; II-70^a, 219^b

āfet-i devr-i kamer (bkz. devr-i kamer)

āfitāb: I-237^b, 245^a; II-33^a, 54^a, 105^b,
114^a, 128^a, 132^b

āfitāb-i kādeḥ: II-65^b

afyon: I-227^a

āgūş: I-155^b

āgyār: I-230^a

ḥahd: I-66^b

ḥahd-i dūrūst: I-19^a

ḥahd-i elest: II-36^a

ḥahd-i ezel: I-152^a; II-73^a

ḥahd-i felek: II-83^a

ḥahd-i gül: II-13^a, 40^a, 170^b

ḥahd-i kadīm: I-108^b

ḥahd-i şabā: II-163^b

ḥahd-i şebāb: I-17^b; II-136^b

ḥahd-i tarāb: I-191^a

ḥahd-şiken: I-135^a, 163^a

āhen-dil: I-219^b

āheng-i çeng: II-219^b

āheng-i çişret: II-194^b

āh̄iret: II-212^a
 āh̄-i şehir-h̄izān: I-155^a
 āh̄-i şeb-gīr: I-120^b
 āh̄ir-i gül: I-231^a
 Aḥmedū' I-Muhtār: I-282^a
 aḥter: I-160^a
 aḥter-i bed: I-188^b
 aḥter-i kühen: II-109^b
 aḥter-i şeb-i duzd: II-108^b
 āhūyan-i şehir: II-99^b
 āhū-yi deşt: I-171^a
 āhū-yi Hutē: II-42^a
 āhū-yi müşkīn: I-113^b, 189^b, 192^a; II-100^a,
 āhū-yi siyeh-çesm: I-192^a; II-116^a
 āhū-yi vahşī: II-78^b, 210^b
 aḥdām-i dūst: I-29^a
 cākīk: II-7^b, 167^b, 186^b
 cākīl: II-182^a, 188^a
 cākīl-i mecnūn: I-137^a
 cākī: I-36^a, 101^b, 103^a, 156^a, 175^b, 178^a,
 188^b, 189^b, 203^a, 227^a, 264^b, 277^b, 278^a,
 278^b, 279^a; II-11^a, 22^b, 23^b, 24^b, 26^b,
 39^a, 39^b, 40^a, 50^b, 81^b, 86^b, 89^b, 90^a, 90^b,
 91^a, 92^a, 92^b, 99^b, 103^b, 118^a, 120^a, 121^b,
 137^a, 143^a, 145^b, 146^a, 171^b, 172^a, 184^a,
 184^b, 201^b, 202^a, 212^a, 219^a
 cākī-i cismānī: I-277^b
 cākī-i gül: I-136^a, 136^b, 250^a
 cākī-i macāş: I-6^a, 60^b, 70^a, 107^b, 110^b,
 121^b, 140^a, 193^a, 205^b, 215^b, 274^a;
 II-11^a, 71^a, 86^b, 93^a, 116^b, 123^a, 166^b,
 169^a, 173^a
 cākī-i mecād: I-6^a, 50^a, 93^b, 166^b, 230^b;
 II-7^a, 89^b, 98^b, 99^a, 99^b, 136^b, 170^b, 171^a,
 171^b, 176^a, 183^b, 205^b, 217^a, 226^a

cākī-i mecnūn: I-50^b
 cākī-i mütelkeddir: I-276^b
 cākreb (burç): I-216^b
 caks-i bāde: I-169^b
 caks-i cizār-i sākī: II-120^a
 aḥtāb: I-268^a
 cālem-i berzah: II-105^b
 cālem-i emr: I-136^b
 cālem-i ervāḥ: I-5^b, 11^a; II-51^a, 91^a,
 100^a, 107^b
 cālem-i ilāhī: II-116^b, 228^a
 cālem-i kuds: II-69^b, 225^b
 cālem-i melekūt: I-74^b
 cālem-i culvī: II-100^a
 cAlī (Hz.): I-91^a, 279^b; II-6^b, 26^a
 cālim-i ehl-i faẓl: I-281^a
 Āl-i Resūl: II-38^b
 Allāhuekber: I-34^b
 ālūdegī: II-90^b, 130^a
 altıncı felek : I-223^b
 (Ayrıca bkz. müstenī)
 ān: I-130^a; II-52^a
 canāsır-ı erbaʿa: I-222^b
 canber: I-8^b
 canber-bū: I-23^a
 candelib: I-11^a, 122^a, 185^a; II-88^a,
 99^b, 152^a
 cankā: I-5^a; II-59^b, 100^b, 117^a, 156^a
 cArab: II-115^b, 228^a
 carak-i Çin: II-28^a
 carak-i jāle: I-137^a
 Aras İmāgı: I-249^b
 cAraşāt: II-13^b
 arganon: II-84^b
 cānz: I-282^b; II-56^b, 105^a, 106^a, 112^b,
 117^a, 132^b, 167^b, 174^a

cāriz-i nesrīn: I-199a
 cāriz-i semen: I-137a
 cāriz-i sūsen: II-31b
 cāriz-i sīmreng: I-283b
 cārif: I-177b, 273b
 Aristo: I-187b
 cārşa-i vūcūd: II-199a
 cārş-i aqlā: II-100a
 carūs-i baht: II-114b
 carūs-i cihān: I-201a; II-161a
 carūs-i gül: I-242b
 carūs-i hāver: I-223b
 carūs-i hezār: I-190b
 carz-i hūner: I-50b
 Āsaf: II-166b
 Āsaf-i cāhd: II-44a, 155b
 Āsaf-i Cem-iktidar: II-54a
 Āsaf-i dehr: I-109a
 Āsaf-i devran: II-22a
 Āsaf-i mülk-i Süleyman: II-52b
 Āsaf-i sānī: I-63b
 cAses: I-250a
 aşhāb-i tarikat: I-100a
 āsmān: I-53b, 263b; II-79b
 āsitān-i cānān: I-185b
 āstīn: II-105a
 āstīn-kūteh: I-110a; II-120b
 (aynca bkz. kūteh-āstīnān)
 āşām(i): I-244b; II-155b
 cāşık: I-43a, 102b, 120a, 191a, 191b; II-52b, 119b, 158a
 cāşıkān: II-120a
 cāşıkī (bkz. cāşık)
 cāşık-i dūrd-keş: I-27b
 cāşık-i Hakk: II-113b

cāşık-i mahz: II-15a
 cāşık-i miskīn: I-279b
 cāşık-i seher-hiz: I-13a
 cāşık-i suhte-dil: I-279b
 cāşık-i tarab-cūy: II-120a
 cāşık-kūşī: I-211a
 āşiyān(e): I-204b; II-211a
 āşiyān-i vefā: I-77a
 cāşık: I-2a, 10b, 91a, 108b, 172a, 186a, 203a; II-1b, 20b, 30a, 39a, 53b, 63a, 66a, 68a, 74b, 119a, 133a, 137b, 138a, 139a, 149a, 155a, 162b, 191a
 cāşık-bāzān: II-206a
 cāşık-bāzī: I-186a; II-76b
 cāşık-i hakīkī: I-206b; II-187a
 cāşık-i mecāzī: I-206b, I-164a; II-5b, 187a
 cāşık u muḥabbet: II-129a
 āşnāyān: I-13a
 āşnāyān-i reh-i cāşık: II-115a
 āşūb: II-172a
 āteş: I-174a; II-110a, 216b
 āteş-i ğam: II-215b
 āteş-i hoş: II-15a
 āteş-i rūy-i butān: II-15a
 āteş-i tāb nāk: II-213a
 āteş-i Vādi-yi Eymen: I-170a
 āteş-i zūhd: II-109a
 Āteşkede-i Pārs: I-229b
 āteş-perest: II-213a
 cātīfet: I-24a
 cAttār: I-247b
 āvāz-i būlbūl: II-152a
 āvāz-i çeng: II-164a
 āvāz-i mutrib: I-101a

āvāz-i ney: II-213^b

āvāz-i per-i murğ: II-207^a

āvāz-i semā^c: II-174^b

āvāz-i zühre: II-119^b

ayāğ: I-164^a; II-5^b

Ayāz: I-81^b; II-59^a

Ayāz ile Maḥmūd: I-81^b

çayār: I-243^b

āyīne: I-21^b, 110^b, 120^a, 151^b, 183^b, 243^a;

II-2^a, 68^b, 69^b, 73^b, 202^b, 214^a

āyīne-i cemāl: I-180^a; II-210^a

āyīne-i evhām: I-151^b

āyīne-i ḥūsn: I-211^b

āyīne-i Iskender: I-6^b, 127^b; II-166^a

āyīne-i kābil: II-159^a

āyīne-i mäh: II-119^b

āyīne-i mücerredī: II-209^b

āyīne-i vaṣf-i cemāl (*bkz. āyine-i cemāl*)

āyīn-i dilber: II-99^b

āyīn-i hūş-dān: II-173^b

āyīn-i reng u bûy: II-165^a

āyīn-i takvā: II-119^a

çayn: I-36^a, 81^a, 84^b

çayn-i insān (*anatomi*): I-51^a

çayn-i şeyh: I-89^a

çaynullāh: I-99^b

çayş: I-7^b, 41^b, 51^b, 164^b, 258^a, 269^a;

II-29^a, 31^a, 64^b, 90^b, 93^a

çayyār: I-49^b; II-108^b

çayyārī: I-200^a

āzādegān: I-91^b; II-171^a

Āzer: I-169^a

cazīz: I-256^b; II-84^a, 93^b

çAzīz-i Mısr: I-221^a; II-18^b

çAzrāil: I-239^a; II-196^b

B

baba: II-158^a

Bābūl: II-32^a

bād: I-12^a, 21^b, 22^b, 26^b, 53^b, 72^a; II-57^a, 69^b, 72^b, 158^a, 169^a, 203^b, 207^a

bādbār-i şabā: II-226^a

bāde: I-4^b, 32^b, 42^b, 53^b, 67^a, 97^b, 98^a, 117^b, 134^a, 134^b, 140^a, 154^a, 166^b, 184^a, 190^a, 192^a, 207^a, 214^a, 216^b, 232^b, 234^b, 258^b; II-6^b, 25^b, 50^b, 61^a, 63^a, 79^b, 86^a, 91^a, 103^b, 104^a, 116^b, 120^a, 133^b, 140^a, 148^a, 168^b, 174^a, 184^b, 190^b, 217^b, 205^a, 207^a, 209^a, 217^a, 220^b

bāde-fürüş(ān): I-208^a, 278^b; II-105^b

bāde-ḥvār: I-207^a

bāde-i bî-ğaş: II-101^b

bāde-i cām: II-201^a

bāde-i çün-laçl: I-107^b

bāde-i dīrīne: II-200^b

bāde-i gül-reng-i telh: II-63^b

bāde-i hoş-güvār: II-106^a

bāde-i müşkīn: I-200^b

bāde-i kühen: II-147^a, 215^a

bāde-i laçl-fām: II-214^b

bāde-i nāb: I-237^b

bāde-i rengīn: II-224^b

bāde-i şabūh: I-270^b

bāde-i şāf: I-46^b, 221; II-75^b

bāde-i sermedī: II-217^a

bāde-i zevk-bahş: II-215^a

bādem: I-28^b

bāde-perest: I-26^a, 41^a

bāde-perestān: II-5^b

bāde pinhān horden: II-25^b

bāde-i bihiştī: I-134^a

bādhā-yi dey: II-170^b

bād-i bahār: I-160^a, 185^a, 260^a; II-106^a,
226^a

bād-i istignā: I-123^b

bād-i nesīmī: II-43^a

bād-i nevrūzī: II-154^a

bād-i perīšanī: II-185^b

bād-i şabā: I-114^a, 129^a, 159^b, 190^b, 275^a;
II-48^a, 89^a, 103^a, 111^a, 125^a, 152^b, 163^b,
173^b, 208^a

bād-i şubh: I-124^a; II-134^b

bād-i şurta: I-6^b

bād-i vezān: I-189^a

bād-i Yemānī: II-85^b

bādīye: II-72^b

bāğ: I-33^b, 51^b, 135^b, 182^b, 192^b; II-152^b,
169^b, 180^a, 221^b

bāğ bān: I-39^a, 260^a

Bağdād: I-177^b, 229^b, 261^a, 264^b; II-124^a,
124^b

bāğ-i cāriz-i sāki: I-162^a

bāğ-i bihişt: II-77^a

bāğ-i Hāfiz: I-94^a

bāğ-i Huld: I-151^b; II-16^a, 131^b

Bāğ-i İrem: II-129^a

bāğ-i ruhāniyān: II-213^b

bahār: I-51^b, 135^a, 170^b, 171^b, 266^b; II-24^b,
88^b, 159^a, 199^a

bahār-i hūsn: II-105^a

bahīl: II-141^a, 141^b

bahr-i camīk: II-115^a

bahr-i fenā: I-82^b, 133^a

bahr-i māi: II-175^a

bahr-i meni: II-175^a

Bahr-i Muhiṭ: I-174^b

bahrū'l-ma'ārif: II-66^a

bahs u cedel: II-48^a, 153^b

baht: I-234^a; II-84^b, 208^b, 211^b

baht-i bi-dār: I-226^b

baht-i kār-sāz: II-28^a

bālā: I-113^a; II-184^a, 101^b; II-110^a,
119^a, 221^b

bālā-bülend: II-87^a, 144^b

bām-i carş: II-76^a, 114^b

bām-i nuh-kubbeī: II-216^b

bāng-i ceres: I-170^a

bāng-i çeng: I-177^b

bāng-i murğ: I-185^a

bāng-i ney: I-199^b

bāng-i nūş-i bāde-h'vārān: I-207^a

bār: II-78^b

barbut: I-115^a, 237^b; II-25^b, 71^b, 91^a,
164^a, 220^a, 220^b

bārgāh: II-3^b

bārgāh-i istignā: I-41^b

bār-i emānet: I-184^a

bār-i ğam: I-191^a

Baṭṭā: I-104^b

batt-i şarāb: I-170^b

bāz: I-190^a; II-134^a, 220^b

bāzār: II-152^b

bāzārgān-i za'if-bīnī: II-146^a

bāzār-i butān: I-133^a

bāzār-i harābāt: I-270^a

bāzār-i hurāfat: II-44^a

bāzār-i sāhin: II-99^a

bāzār-ı yek-rengī: I-126^a

bāz-ı nazar: I-168^a

bāzī-yi çerh: I-109^b
bāz-i sepīd: I-154^a
bāzū: I-248^a; II-56^a
beçe-i Türkān: I-173^a
Bedehşān: II-101^a
beden: II-111^b, 112^a
bed-mestān: I-145^b
bed-nām(i): I-2^b, 152^a; II-29^b, 91^b, 160^a,
177^b, 200^a, 213^a
bedr-i münir: I-99^b
Behmen: I-164^b
behmen u dey: II-140^b
Behrām (*bkz. Behrām Gūr*)
Behrām Gūr(i): I-269^a; II-222^a
bekā: I-118^b
belā: I-19^b, 108^b; II-152^a
belā-yi humār(i): I-172^a; II-122^b
belā-yi zūlf-i dīrāz: I-153^a
bende: II-3^a
bendegī: I-283^b; II-146^b
bend-i kabā: I-147^a
bend-i zencir: I-200^a
bend-i zūlf: I-260^b
benefşe: I-108^b, 124^a, 164^a, 212^b, 215^b;
II-64^b, 197^a
benefşe-i ter: II-203^b
Bengāle: I-136^b
ber: I-196^a
(*aynca bkz. sīne*)
berg-i cays: II-96^a
berg-i gül: I-22^a, 65^b; II-114^b, 206^a
berg-i nesteren: II-80^a
berg-i şabūh: II-175^a
berīd: I-142^a
berīdū'l-ḥimā: II-15^b
berk: I-133^b

berk-i cīşyān: II-135^a
berk-i Yemānī: II-217^a
beyābān: I-164^a; II-123^a
beyābān-i fenā: I-279^b
beyābān-i Sīstān: II-223^b
beyāz-i rūy-i hudā: I-101^b
beyāz-i vech: I-102^b
beyt-i ḥazen (*bkz. Beytu'l-Ḥazen*)
Beytu'l-Ḥazen: I-276^b; II-89^a
beytu'l-cineb: I-96^b
Beytu'l-Ma'mūr: I-96^b
bezle-gūyī: II-142^b
bezm-gāh: I-236^b; II-106^a
bezm-gāh-i çemen: I-59^b
bezm-gāh-i dil-nişān: II-63^a
bezm-i devr: I-5^a
bezm-i gülşen: I-242^b
bezm-i şāh-zāde: II-120^b
bezm-i şarab: II-215^b
bīdār-baht: II-68^b
bī-dil: II-78^a, 173^a, 212^b
bī-din: II-78^a
bī-endām: I-27^a
bīgānegān: I-260^a
bī-ğaş: I-152^a
bī-ḥaber: II-167^a
bihīst: I-5^a, 95^a
bihīst-i cAdn: II-26^b
bihīst-i Berrīn: II-26^b
bikr-i mestūr-i mest: II-213^a
bīmār: II-172^a
bīmārī-yi çeşm: II-51^a
bīm-i mevc: I-2^b
birāderān-i Yūsuf: I-119^b
bisāt-i dehr: II-196^b

bisāt-i İrem: II-222^b

bisāt-i zühd: II-180^a

bī-ser u pā: II-137^b

brehmen: II-148^a

buğday: II-70^b

Buḥārā: I-9^b

bu'l-hevesī: II-175^b

burāk: II-114^b

burçlar: II-35^a

būs (bkz. būse)

būse: I-101^a, 103^a, 125^a, 135^a, 155^b, 186^b,
197^b; II-25^b, 92^a, 98^a, 106^b, 114^b, 164^b,
179^b, 181^a, 185^a, 201^a, 201^b

bustān: I-8^a, 171^b; II-91^b, 121^b, 125^a, 155^a,
164^b

but: I-39^a, 111^a, 117^b, 146^b, 164^a; II-34^a,
55^a, 80^a, 84^a, 143^b, 174^a, 185^b

butān: I-192^b; II-48^a, 174^b, 186^b

butān-i seng-dil: II-6^a

but-hāne: I-178^b; II-77^b

but-hāne-i Āzer: I-169^a

but-i Çini: I-227^b

but-i çū-māh: I-237^a, 254^a

but-i ḥusnā: I-227^b

but-i seng-dil: I-135^a

but-i şirīn-leb: I-262^b

but-kede: II-129^b

būy: I-177^b; II-11^b, 54^a, 89^b

būy-i benefşe: II-95^b

būy-i cān: I-282^a, 132^a

būy-i cūy-i Mūliyan: II-162^a

būy-i gül: I-259^b

būy-i gül-āb: II-206^a

būy-i ḥalka-i zūlf: II-117^b

būy-i müşk: I-282^b

būy-i nesīm: I-43^a

būy-i zūlf: I-129^a, 136^a, 161^a, 202^a;
II-17^b, 47^a, 152^b, 167^a

būlbūl: I- 6^b, 8^a, 41^a, 46^b, 65^b, 76^a,
93^b, 106^b, 170^b, 172^b, 174^a, 176^a,
182^a, 190^a, 215^a, 257^b, 277^a; II-
5^a, 101^b, 107^b, 140^b, 142^b, 151^a,
152^a, 154^b, 155^a, 159^a, 181^a, 181^b,
210^a, 220^a, 221^b, 226^a

būlbūlan: II-92^a

būlbūl-i caşık: I-31^a

būlbūl-i hoş-gū: I-242^b

būlbūl-i şabūr: I-234^b

būlbūl-i seher: I-20^b

bülend-bālā (bkz. bālā-bülend): II-61^a

bülend-ahter: I-5^b

C

ca^cd: II-181^b, 185^a

ca^cd-i müşkīn: I-2^a

ca^cd-i sūnbūl: I-260^b

cādū-yi hun-h^vār: I-280^a

cādū-yi kemān-keş: I-141^b

cām: I-4^a, 4^b, 5^a, 6^b, 17^b, 29^a, 32^b, 42^b,
56^a, 67^a, 87^a, 110^b, 134^a, 154^b, 179^a,
197^b, 204^a, 258^b, 232^a; II-1^b, 2^b, 3^b,
29^b, 31^a, 35^b, 49^a, 50^a, 53^b, 59^b, 62^b,
81^b, 87^a, 89^a, 91^a, 97^a, 99^a, 102^a,
114^a, 131^b, 155^a, 162^a, 163^b, 164^b,
168^b, 175^a, 177^b, 180^a, 188^a, 200^a,
201^a, 213^a, 213^b, 214^a, 217^b, 215^a,
215^b, 221^b

cāme: I-247^b; II-89^b, 203^b

cāme-i çāk: I-142^a

cāme-i sālūs: II-61^a

cām-i cākīkī: I-176a
 cām-i cālem: II-133b
 cām-i cāşk: II-180b
 cām-i bāde: II-31a, 75b, 119a, 180a
 cām-i cefā: II-204b
 cām-i Cem: I-7^b, 110^b, 112^a, 128^b, 139^a,
 220^a, 269^a; II-163^b, 165^b, 166^a, 180^a,
 212^b, 213^a, 216^a
 cām-i cihān (*bkz. cām-i cihān-bīn*)
 cām-i cihān-bīn: I-111^a, 205^b, 259^a; II-69^b,
 105^b, 143^a, 161^b, 218^a, 202^a
 cām-i cihān-nümā: I-193^b, 259^b; II-68^b, 193^b
 cām-i cihān-nümā-yi İskender: II-68^b
 (*aynca bkz. āyine-i İskender*)
 cām-i devlet: II-110^a
 cām-i elest: I-187^b, 250^a
 cām-i hātır: II-188^b
 cām-i hilālī: II-51^a
 cām-i Key-Husrev: I-199^b; II-132^b
 cām-i laql: I-244^b, 278^a
 cām-i mey: I-25^b, 60^a, 166^a, 188^a, 280^b,
 281^a; II-41^b, 43^b, 84^b, 97^a, 104^b, 120^a,
 120^b, 149^a, 163^a, 167^b, 168^b, 175^b, 211^a,
 216^b, 222^a, 226^b
 cām-i mināyī: I-208^b
 cām-i murassa^c: I-73^a, 166^a, 232^b
 cām-i Nūşin-revān: II-216^a
 cām-i şabūh: I-103^b
 cām-i şabūhī: I-108^b; II-44^a
 cām-i şāfī: I-213^b
 cām-i şarāb: II-183^a
 cām-i tarab: I-226^a
 cām-i yākūt: II-215^a
 cām-i zer (*bkz. cam-i zerrīn*)
 cām-i zer-keş: II-118^a

cām-i zerrīn: I-17^b, 64^b, 169^a, 171^b,
 270^b; II-86^a, 192^b
 cām-i zūcācī: I-41^b
 cām u kadeh şikesten: I-210^a
 cān: I-135^b
 cānā: II-185^a
 cānān: I-2^b, 144^a, 166^a, 233^a
 cān-bāzān: I-230^a
 cān-bīn: I-39^a
 cān-i dūst: I-29^b
 cān-i h^vāce: I-19^a
 cān-sipār: I-220^a
 cāy-i emn: I-155^a
 cāy-i hālī: II-188^a
 cāy-i rāks: II-194^b
 cebīn: II-107^a
 Cebrāil: I-69^b, 91^b, 111^a, 121^a, 141^a,
 247^b, 261^b, 274^b; II-79^a, 114^b, 160^b,
 191^b, 195^a, 212^b, 219^b
 cedi: II-218^b
 cefā: I-55^a
 cem^c: II-185^b
 Cem: I-4^a, 17^b, 20^a, 20^b, 67^a, 110^b,
 139^a, 165^a, 245^b, 259^b, 269^b; II-1^a,
 31^b, 41^b, 85^b, 161^b, 163^b, 165^b,
 166^a, 177^b, 180^a, 212^b, 213^a, 213^b,
 216^a, 217^b, 218^a, 218^b
 cemāl: II-4^b, 205^b
 cemāl-i cānān: I-144^a
 cemāl-i duhter-i rez: I-51^a
 cemāl-i gül: II-226^a
 cemāl-i Ka^cbe: I-276^b
 Cem cāmı (*bkz. cām-i Cem*)
 cem^c-i pāk-bāzān: II-167^a
 cem^ciyet: I-7^b, 12^a; II-29^a, 60^a,

160^a, 184^b
 Cemşid: I-128^b, 149^a, 164^b, 232^a, 259^b;
 II-2^a, 123^b, 143^a, 213^b, 216^a, 221^a, 223^a
 Cemşid-i kām-kār: I-232^a
 Cemşid-mekān: I-259^b
 Cem-vakt: II-131^b
 cenāb: I-13^b
 cenāb-i pīr-i muḡān: II-77^b
 Cengiz Hān: II-124^a
 cennet: I-5^a
 Cennet-i Şeddād: II-129^a
 Cennetü l-Me'vā: II-141^a
 ceres: I-2^b, 170^a, 249^b; II-176^a
 cerīde: I-4^b, 44^b
 cevāhir: I-181^a
 cevān: I-230^b, 235^b; II-25^b, 33^a, 83^b
 cevānān-i çemen: I-8^a
 cevānān-i mehvēş: II-73^a
 cevānī: I-266^b; II-102^a, 215^b
 cevānī-i küllī: I-277^a
 cevān-i ma'şūm: II-33^a
 cevān-i nev-hāste: II-65^a
 cevān-i tāze: II-164^a
 cevher: II-195^a
 cevher-i ferd: I-53^a
 cevher-i kuds: II-148^b
 cevr-i hūbān: I-101^a
 cevzā: II-35^a, 199^a
 Ceyhūn: I-68^b; II-50^a, 196^a
 cezbe: I-146^b
 cezbehā-yi sūbhānī: II-226^b
 Cibrīl (bkz. Cebraīl)
 cihān: I-264^b
 (aynca bkz. felek)
 cilve: I-8^a, 43^a, 151^b, 194^a; II-17^b, 34^a, 49^a

cilvegāh: II-133^a
 cur'a: I-29^a, 40^a, 168^a, 170^b, 171^a,
 199^b; II-22^b, 23^a, 33^a, 65^b, 67^b, 86^a,
 123^a, 161^b, 165^b, 168^b, 174^a, 209^b
 cur'a-i cām: II-50^b
 cur'a-i leb: II-53^b
 cur'a-i mey: II-213^a
 cur'a-i rindān: II-79^b
 cur'a-nūş: II-105^b
 cūş-i şāhid: I-196^b
 cūnūn: I-50^b
 cūz-i lā-yetecezzā: I-53^a

Ç

çāh: I-13^b; II-32^a
 çāh-i şabr: II-162^b
 çāh-i tabīcat: II-115^a
 çāh-i zeneh(dān): I-3^a, 25^a, 139^b,
 152^a, 270^a, 276^b; II-7^b, 127^b, 203^b
 çākeri: II-146^b
 çār-ḡarb: I-99^a
 çār-deh-sāle but: I-272^a
 (aynca bkz. maḡbūb-i çārdeh-sāl
 ve meh-i çār-deh)
 çār-ḡāk: II-216^b
 çār tekbīr: I-26^a
 çegāne: II-116^b
 çemen: I-22^a, 50^b, 163^a, 166^b, 182^a,
 200^b, 201^a, 205^a, 254^b, 274^b, 279^a,
 283^b; II-2^b, 60^b, 100^b, 122^b, 125^a,
 132^a, 146^a, 147^a, 148^a, 152^a, 155^b,
 182^a, 186^b, 191^a
 çemen-ārā-yi cihān: I-26^b
 çemen-i lāle: II-95^a
 çemen-i nāz: I-212^a
 çemen-i cōmr: I-277^a

çenber-i zülf: II-186a

çeng: I-32b, 46a, 53b, 108a, 117b, 144b;
II-91b, 99a, 101a, 116b, 120a, 136a, 164a,
168a, 175b, 180a, 181b, 194b, 219b, 220a,
220b

çeng-i şubhî: II-44a

çeng-i zühre: II-84b

çerâğ: I-164a, 192b

çerâğ-i dîde: II-78b

çerâğ-i cām: I-165b

çerâğ-i dem: II-206a

çerâğ-i Muştafā: I-50b

çerâğ-i mey: II-105b

çerâğ-i murde: I-13b

çerâğ-i şabāh: I-103b

çerh: I-50b, 268b; II-198a, 204a, 214a

çerh-i heştum: I-97a

çerh-i kuhen: II-219a

çerh-i Cūtārid: I-223b

(aynca bkz. Cūtārid)

çerh-zenān: II-94b

çes̄m: I-25b, 31b, 81a, 84b, 85a, 120b, 162a,
197b; II-17a, 21b, 88a, 92a, 106b, 107a,
107b, 143a, 149b, 153a, 167b, 173a, 180a,
180b, 203a, 204a, 205b, 221a

çes̄me-i harābāt: II-134b

çes̄me-i hayvān: II-127b

çes̄me-i leb-i laql: II-201b

çes̄me-i nüvišt: II-78b

çes̄mesār-i hūsn: II-88b

çes̄m-i āb-rūy-i cānān: II-92a

çes̄m-i bed: II-153a

çes̄m-i bīmār: II-27b, 76a

çes̄m-i cādū: I-137a

çes̄m-i gül-gūn: II-210a

çes̄m-i keşide: II-116a

çes̄m-i ma'şūk: I-133a

çes̄m-i mest: I-18a, 18b, 68a, 101b,
278a; II-72b, 107a, 152b, 169b, 172a,
187a

çes̄m-i mest-h^vāb (bkz. çes̄m-i mest)

çes̄m-i nergis: I-176a, 199a

çes̄m-i pūr-humār: II-88a

çes̄m-i pūr-çitāb: II-13b

çes̄m-i siyeh: I-38b, 113b, 183a; II-78b

çes̄m-i şuh: I-141b, 197a

çevgān: I-8b, 99b, 120b; II-195b

çevgān-i çerh: II-86a

Çigil: I-76a; II-80a, 146b, 162b, 202b

çihl şubh: I-229b

çihre: I-17b

çihre-i cān: II-206a

çille: I-183b

çil sāl: II-40a

Çin: I-76a; II-40a, 164a, 212a, 218b,
219a, 224a, 227b

çin: I-76a

çin-i habīb: II-212a

çin-i turre: I-135b

çin-i zülf: I-101b, 173b; II-103a, 190a

D

dād-guster: II-217b

dāğ-i hevāyī: I-140b

dāğ-i ser: I-174a

dāire-i mīnā: I-105b; II-125b

dām: I-227b; II-211a

dāmād: I-190b

dāmen-i dūst: II-95a

dāmen-i hār: I-172b

dāmgeh: I-30b,147^b
 dāmgeh-i div: II-215^b
 dām-i ārzū: II-209^b
 dām-i belā: I-212^b
 dām-i rah: II-194^b
 dām-i turre: II-107^b
 dām-i zūlf: II-88^b
 dām u dāne: I-20^b
 dāne: II-211^a
 dāne-i dil: II-194^b
 dāne-i hāl: II-75^a
 Dārā: I-7^a,251^a; II-156^a,218^a,223^a
 Dārā-şūkuh: II-133^b
 dārā-yi harmen: II-156^a
 Dārā-yi Rey: II-168^a
 dār-i şeş-der: II-217^a
 dāru'l-miḥen: II-199^a
 Dāru's-Selām: I-5^a,261^a; II-63^a
 Dāvūd (A.S.): I-109^a,246^a
 dāye-i ṭab^c: II-88^b
 def: I-108^b,155^b,158^a,160^a,196^b; II-6^a,
 86^b,91^b,141^a,149^b,220^a,220^b
 defter: I-126^b,145^b; II-148^a
 defter-i bi-ma^cnī: II-136^a
 defter-i eş^cār: I-46^b
 dehān: I-24^b,120^a,121^a,186^b,189^a,197^a;
 II-20^a,83^a,121^a,122^a,203^b
 dehān-i ʿamm: I-152^a
 dehān-i şīrīn: I-203^a
 dehān-i teng: I-203^a
 dehān-i yār: I-229^b
 dehr: I-164^b,268^b; II-148^a,181^a,214^b
 dehr-i bed-mest: II-211^a
 delīl: I-155^a
 delīli-i rah: I-171^b

delk: I-6^a, 125^b, 149^b, 230^b; II-44^a,
 195^a
 delk-i ālūde-i sūfi: II-159^a
 delk-i dil-tengi: I-126^a
 delk-i murakka^c: I-270^a; II-93^b,151^b
 delk-i mülemmā: II-27^a
 delk-i Şeytān: II-44^b
 delk-i şu^cbede-bāz: I-284^b
 delk-i ṭama^c: II-119^a
 delk u seccāde: I-152^b
 delk-pūş: II-90^b
 delk-pūş-i şovme^ca: I-178^a
 dem: II-168^a
 dem-i ḥusrevī: II-214^a
 dem-i cīsa: I-23^b,111^a
 dem-i şubḥ: I-134^b,237^a
 dem-i Süleymānī: II-224^b
 denī: II-190^a
 derc: II-187^a
 derd-i ʿaşk: I-172^a
 derdmendān-i belā: II-136^b
 dergāh: I-272^a
 dergāh-ı pīr-i muḡān: II-85^a
 Derī: II-99^b,142^b,166^b
 der-i efsāne zeden: I-184^b
 der-i ḥvāce: II-129^b
 der-i mey-hāne: II-200^b
 der-nikāb reften: I-132^a
 ders-i şeḥer: II-77^b
 ders-i şebāne: II-118^b
 dervāze: I-38^b
 dervīş(i): I-117^b,123^b; II-136^a,158^b,
 205^b
 deryā: II-82^a,148^b
 deryāgenī: I-40^a

dest: II-187^a
 destār: II-202^b
 destār-i cālem: II-99^b
 dest-dārān: II-194^a
 Deşt: I-9^b
 deşt-i müşevveş: II-210^b
 devlet: I-174^a; II-194^a
 devlet-i Ahmedi: II-124^a
 devlet-i bīdār: II-114^a
 devlet-i Kur'an: II-60^a
 devlet-i sermed: II-84^b
 devrān: I-151^b, 189^b; II-89^a, 161^a
 devr-i bāde-i gūlgūn: II-95^b
 devr-i dehan: II-78^b
 devr-i felekī: II-18^b, 96^a
 devr-i gerdūn: II-215^a
 devr-i gül: I-108^b; II-31^a
 devr-i hatt: I-283^a
 devr-i kadeh: II-191^a
 devr-i kamer(i): I-188^b, 275^a; II-85^a
 devr-i lāle: I-259^b; II-25^a
 devr-i leb-i dūst: II-118^a
 devr-i sūsen u gül: I-109^a
 devr-i zamān: II-193^a, 208^b
 devr u teselsül: I-153^a
 deyr: I-22^b, 35^b, 57^a; II-214^b
 deyr-i harāb-ābād: II-66^b
 deyr-i harābat: II-115^a
 deyr-i hākī: II-217^a
 deyr-i muḡān: I-13^b, 35^b, 192^b, 255^a;
 II-40^b, 49^b, 148^a, 174^b, 215^a
 deyr-i şeş-ciheti: II-11^a
 dīrāz-destī: II-138^b, 169^a
 Dicle: I-229^b, 264^b; II-124^a, 124^b
 dīdār: II-53^a

dīdār-i yār: II-91^b
 dīde: I-29^b, 50^b
 dil-āram: I-6^a
 dil-ber: I-20^b, 23^b, 74^a, 191^a, 200^a,
 272^a; II-63^a, 153^a
 dil-berān: I-1^b, 206^a; II-172^a
 dil-berī: II-224^b
 dil-ber-i cāyyār: I-230^a
 dil-ber-i nev-hāste: II-65^b
 dil-ber-i şīrīn: I-271^a
 dil-cūyī: II-181^a
 dīde-i feth: I-136^a
 dil-dār: I-3^b, 270^b
 dil-firibān-i nebātī: I-191^a
 dil-hāste: I-201^a; II-215^a
 dil-i mecrūh: I-23^b
 dil-i şanevber: I-30^a
 dil-i sengīn: I-12^a
 dil-i siyeh: I-123^b
 dil-i teng: II-91^b
 dil-sitān: I-215^b
 dil u dīn reften: II-151^b
 dīn: I-39^a, 74^a, 244^b, 252^a; II-27^b,
 28^b, 51^b, 167^b
 dīn-i cāvām: II-89^a
 dīv: I-50^b, 137^b, 140^b, 183^b; II-80^b,
 156^a
 dīvāne: II-110^a
 dīvānegān: II-170^b
 dīvānegān-i cāşk: II-131^a
 diyār-i dūst: I-27^b
 Diyār-i Rūm: II-150^a
 dördüncü felek (*bkz. güneş*): I-281^b
 duca: I-145^b, 153^a, 157^a, 159^a; II-
 114^b

du^cā-yi devlet: I-19^b
 du āyine: II-66^a
 du^cā-yi şubḡāhī: I-13^a
 duḡter-i gül: II-115^b
 duḡter-i gül-çihre: I-249^a
 duḡter-i rez: I-71^a, 111^b, 205^b, 215^a, 215^b;
 II-11^a, 157^a
 du nergis-i cādū: II-64^a
 durd: I-8^b
 durd-i bāde: I-68^b
 durd-keş: I-27^b, 192^b; II-32^a, 40^b, 47^b, 55^b,
 60^b
 durd-nūş: II-887^a
 durd-nūşān-i ḡumār: II-217^a
 du-rūze menzil: II-92^a
 dūst: I-20^a, 27^b, 186^b, 190^a, 234^a, 238^a;
 II-72^a, 89^b, 122^a, 144^a, 201^a, 209^a
 dūstān: I-111^b; II-86^b, 90^b
 du sūnbūl-i hindū: II-64^b
 du sūnbūl-i ra^cnā: II-12^a
 dūş: I-85^a, 184^a, 196^a, 253^a; II-51^a
 dūzeh: I-215^b
 dūnyā: II-130^a
 dūnyā-perest: II-213^a
 dūrc-i caḡīk: II-51^b
 dūrr: I-73^a; II-23^a
 dūrr-dāne-i Tūrān Şāhī: II-162^a
 dūrr-i ḡemīn: II-219^a
 dūşmen: I-28^b, 190^a, 241^a; II-11^b, 121^b
 dūşmenān: II-89^b, 209^a

E

ebr-i bahār: II-211^b
 ebrīşum: I-165^b; II-210^a
 ebrū: I-36^b, 43^a, 59^a, 94^b, 130^b, 202^b, 230^b;

II-6^a, 30^b, 49^a, 59^a, 61^a, 61^b, 75^b,
 92^a, 106^b, 107^a, 109^a, 137^a, 143^b,
 153^a
 ebrū-yi çū-miḡrāb: II-137^a
 ebrū-yi kemān: II-184^a
 ebrū-yi kemān-keş: II-210^a
 ebrū-yi müşḡīn: II-103^a
 ebruvān-i du-tā: II-99^b
 Ebū Bekri ş-şiddīk: I-131^a
 Ebū Leheb: I-51^a, 133^b
 edīb: II-1^b
 edīb-i caşḡ: II-137^b
 efcī siyeh: II-69^a
 Eflātūn: I-187^b
 Efrāsyāb: I-196^a; II-132^b, 162^b, 221^a
 (aynca bkz. Sāh-i Tūrḡān)
 Ehremen: I-157^b, 194^a; II-85^b, 86^b,
 95^a, 134^a, 148^a
 efser-i Key (bkz. efser-i Key-kubād)
 efser-i Key-kubād: II-141^a, 214^a
 efser-i Siyāvūş: II-109^b
 ehl-i dil: I-100^a; II-7^b, 11^b
 ehl-i devlet: II-54^b
 ehl-i kām u nāz: II-162^b
 ehl-i kerem: I-96^b
 ehl-i nazar: I-11^a, 95^a; II-77^a, 116^a,
 149^b
 ehl-i Rūm: II-115^b
 ehl-i şovme^ca: II-105^b
 ehl-i çukūl: II-13^a
 ehl-i te^cvīl: II-224^b
 ehl-i zāhir: I-134^b, 156^b, 253^a; II-3^b,
 20^b, 28^b, 53^b
 eflāk: I-65^b, 151^b
 elest: I-5^b, 6^b, 19^a, 32^a, 41^b, 42^b; II-22^b

elif-kāmet: II-67^a
elkey: II-140^b
emānet: I-181^a, 184^a
enāniyet: II-138^a
ene'l-Hakk: I-111^a; II-68^b, 226^b
enfās-i cisevī: II-143^a
engür: I-187^a
engüster-i zinhār: I-188^a
engüşti Süleymānī: II-155^b
erbāb-i kulüb: I-201^a
erba'īn: II-155^b
erba'īn çekmek: I-89^a, 183^b
eren: I-253^a
ergüvān: I-176^a, 282^b; II-163^b, 171^a, 219^b
ergüvānī kadeh: II-214^b
esbāb-i zāhire: II-109^b
esmā-i hüsna: I-19^b
esmā vu sıfat: I-39^a, 111^a, 146^b, 202^b
esrār: II-199^b
eşā'ire: I-121^a
eşk: I-24^a
eşk-i gül-gün: II-207^a
eşk-i hunīn: I-40^a
evrād: I-254^b
evreng-i Cem: II-133^b
evreng-i hüsrevī: II-143^a
evtād: I-268^a
evtād-i carz: II-3^a
eyvān: I-4^b, 9^a; II-216^a
eyvān -i bezm: II-218^b
eyvān-i Efrāsyāb: II-221^a
eyvān-i lā-mekān: II-222^b
eyyām-i bahār: II-221^a
eyyām-i gül: I-33^a, 232^a; II-95^b

eyyām-i yāsemen: I-33^a
ezel: I-29^a; II-120^b
ezrak-pūşān: I-146^b
ezrak-rīdā: I-123^b

F

fakīh: II-29^b, 93^a, 174^a
fakīh-i nā-puhte: II-178^b
fāl: I-60^a, 186^a; II-49^a, 49^b, 55^a
Fārs: I-54^a, 216^b; II-227^b
Fārsī: I-7^b; II-99^b, 142^b, 166^b, 188^b
fasl-i bahār: II-115^b, 140^b
Felātūn-i hum-nişīn: I-245^b
felek: I-52^a, 61^a, 72^b, 109^b, 164^b, 217^a,
222^b, 254^b; II-18^b, 25^b, 35^a, 52^a, 54^b,
57^b, 79^b, 82^a, 108^b, 114^b, 129^b, 136^b,
146^b, 148^b, 168^a, 183^b, 185^b, 193^a,
193^b, 198^a, 208^b, 224^a, 228^b
felek-i evvel: I-156^b
felek-i kamer: I-156^b
felek-i rābi'a: I-132^b, 281^b
(ayrıca bkz. güneş)
felek-i şābi': II-216^a
felsefe-i zenādika: I-187^b
ferāgat: II-147^a
ferāg-i dil: II-141^b
ferāgu'l-bāl: II-56^b
Ferhād: I-115^b, 143^a, 165^a, 177^a;
II-22^a, 28^a, 57^a, 90^b
Ferhād u Şīn: I-205^b, 206^b
Ferīdūn: II-123^b, 218^b
ferkādān: I-223^a
fermān-i rakīb: II-121^a
feruḥ: I-104^a, 104^b
fesād-i çerḥ: II-196^b

feylesof: II-216^a
 feyz: II-138^a
 fiq-i cābid: II-118^b
 firāk: I-230^b, 231^b
 Firḥavn: II-196^a
 Firḥavn-ı cālī: II-31^a
 Firdevs: II-15^a, 23^a, 59^b
 firīšte-hū: I-24^a
 firdevs: II-213^a
 firdevs-i berrin: II-66^b
 firḥat-i cānān: I-228^b
 Fīrūz: II-216^a, 217^b
 fitne: I-119^b, 153^b, 106^b
 fitne-engiz-i cihān: I-147^a
 fitne-i āhir-zamān: II-85^a
 fitne-i çeşm-i yār: II-221^a
 fitne-i zūlf: I-153^b
 fūnūn-i sihr: II-88^a
 fūrūḡ-i ruh: II-78^b
 fūrūḡ-i sitāre: II-144^a
 fūsūn: II-203^a, 204^a

G

gedā: I-255^a; II-121^a
 gedāyān-i der-i meykede: 161^b
 gedā-yi kūy-i dūst: II-121^b
 gedā-yi şehir: I-199^a; II-106^a
 gehī İrak geh İsfahān: I-223^a
 genc: I-33^a; II-181^b
 genc-i ḥarāb: I-22^a
 genc-i ḥarābāt: II-136^a
 genc-i ḥikmet: II-213^b
 genc-i ḥüsn-i bī-pāyān: II-50^a
 genc-i Kārūn: II-212^b
 genc-nāme-i maḫşūd: I-154^b

gerd: I-230^a
 gerd-i buḥūr u canber: II-99^a
 gerdiş-i cām: I-32^b
 gerdiş-i felek: II-208^b
 gerdiş-i pergār: I-105^b
 gerdiş-i sāḡer: I-261^a
 gerdūn: I-12^b, 155^a; II-52^a, 128^b
 gerdūn-i gerdān: II-218^a
 gevher: I-110^b, 168^b, 180^b
 gevher-i cām-i Cem: II-151^b
 gevher-i maḥrifet: II-68^a
 gevher-i nā-sufte: I-157^a
 gevher-i yek-dāne: I-162^a
 gevher-i zāfi: II-123^b
 geysū: I-9^b, 25^a, 29^b, 36^b, 94^b, 160^a,
 219^b, 282^b; II-33^a, 94^a
 geysū-yi çeng: I-157^b
 gil-i Ādem: I-184^a; II-129^a
 gil-i ḥişt: II-196^b
 girān-cānī: I-166^a; II-226^b
 girānān-i cihān: I-254^b
 girān-bahā: II-90^b
 gird-āb: I-2^b
 gird-i cārız: II-97^b
 girev: II-104^a
 gird-i cārız-i bustān: I-171^a
 girih: II-98^a, 164^b
 girye: I-24^a
 göz: II-152^b
 gufte-i Ḥāfız: I-191^a; II-122^a
 guft u gū: I-24^b
 gum şodegān: I-110^b
 gurg-i pīr: II-213^a
 gūşe-gīr(ān): II-107^a
 gūşe-i çemen: II-147^a

gūşe-i çeşm: II-148^b, 166^b
 gūşe-i ebrû: I-132^a, 145^a
 gūşe-i harābāt: I-107^b
 gūşe-i mihrāb: II-75^b, 94^a, 105^b
 gūşe-i mihrāb-i ebrû: II-83^a
 gūşe-nişinān: I-184^b
 gūy: I-252^b; II-86^a
 gūy-i çevgān: I-4^b, 24^b
 gūy-i devlet: I-186^b
 gūy-i hūbī: II-99^b, 132^b
 gūy-i sipihr: II-61^b
 gūy-i tevfiḳ: I-185^a
 gūy zeden: I-120^b
 gūher: II-17^b, 212^a
 gül: I-4^a, 8^a, 32^a, 46^b, 93^b, 106^b, 108^b, 112^a,
 125^a, 135^a, 135^b, 136^b, 163^a, 165^b, 168^b,
 170^b, 171^b, 172^b, 173^b, 174^a, 176^a, 176^b,
 185^a, 190^b, 195^a, 207^a, 212^b, 232^b, 233^a,
 234^b, 237^b, 257^b, 269^b; II-25^a, 25^b, 31^b,
 54^a, 75^a, 75^b, 82^b, 85^b, 88^a, 89^a, 89^b, 92^a,
 95^a, 106^a, 107^b, 115^b, 117^a, 120^a, 122^a,
 122^b, 125^a, 140^b, 142^b, 146^a, 148^a, 152^a,
 152^b, 164^b, 165^a, 167^a, 167^b, 169^a, 170^b,
 171^b, 177^a, 180^a, 181^a, 181^b, 191^a, 199^a,
 204^b, 210^a, 221^b, 226^a
 gül-āb: I-209^a, 226^b, 237^b; II-26^a, 114^b
 gül-ābi şarāb: I-18^a
 gülbāng-i Pehlevī: II-142^b
 gül-bīz: I-53^b
 gül-būn-i ʿayş: II-106^a
 gül çiden: II-97^a
 gül-deste: I-4^a

Gül-geşt-i Muşallā: I-10^a
 gülhā-yi nuʿmānī: II-226^a
 gül-i ahmer: I-41^a
 gül-i bi-hār: I-50^b
 gül-i hod-rū: I-76^a
 gül-i hoş-nesīm: II-104^b
 gül-i murād: I-112^b
 gül-i nev: II-106^a
 gül-i nev-reste: I-272^b
 gülīstān: II-44^b, 112^a; II-5^a, 181^a
 gülīstān-i cihān: I-254^b
 Gülīstān-i İrem: I-73^b
 gül-i sūrī: I-112^a; II-5^a
 gül-i tarab-engīz: II-88^b
 gül-i vefā: II-228^a
 gül-cizār: I-254^b
 gül-ḳand: II-197^a
 gül-ruh: I-120^a; II-106^a
 gülşen: I-174^a; II-31^b, 155^a
 gülşen-i ḳuds: II-66^b
 gülşen-i rıdvān: II-42^a
 gülşen-i şāh: II-181^b
 gülşen-i zamāne: I-177^b
 gül ü mül: I-6^b
 gül zār: I-39^a, 230^a; II-171^b,
 221^b
 gülzār-i edeb: II-207^a
 gülzār-i iḳbāl: II-80^a
 günbed-i çerh: I-177^b
 günbed-i eflāk: I-65^b
 günbed-i mīnā: I-111^a; II-50^b
 günbed-i nīl-i hişār: II-54^b
 günc-i deyr-i muḡān: II-214^b
 günc-i harābāt: II-132^b
 güneş: I-281^b, 132^b

Ğ

ğabğab-ı sākī: I-108b
 ğāliye: I-21b, 22b, 36b; II-167a
 ğāliye-hat: II-128b
 ğam: I-65a; II-91a, 167a, 183a, 214b, 219b
 ğam-i dil: I-230b
 ğam-i ilāhī: II-67a
 ğam-i kühen: I-72a
 ğam-i rüzgār: II-106b, 209b
 ğam-i tenhāyī: II-124b
 ğam-kūsār: I-214b
 ğammāz: I-241b, 242b
 ğamze: I-75b, 181a, 204b, 228a, 230b, 278a;
 II-17b, 55a, 78b, 99a, 99b, 143a, 144a
 ğam-zede: I-168a; II-205b
 ğamze-i cādū: I-147a, 205b, 211b
 ğamze-i fettān: II-158a, 168b
 ğamze-i sākī: II-63b
 ğarīb: I-15b, 75a, 75b
 ğarībān: II-211b
 ğarībān-ı deşt-i Şahrā: I-11b
 ğarībī: I-230b
 ğayb-ı hüviyet: I-140b, 146b
 ğađab-ı ilāhī: I-252b
 ğavgā: II-76b
 ğayyār-i çerh: II-196b
 ğazāle-i hurşīd: II-186a
 ğazel: I-176b; II-91b, 154b, 155a, 191b, 219b
 ğazelhā-yi Pehlevī: II-142b
 ğilmān: II-61b
 ğonçe: I-21b, 59b, 135b, 144b, 260a; II-25b,
 68a, 78b, 69a, 91b, 154b, 179a, 180a, 181a,
 226a, 226b
 ğonçe-i gül: II-200b
 ğonçe-i mestūr: II-204b

ğubār: I-230a; II-169b
 ğubār-ı der-i düst: I-29b; II-78b
 ğubār-ı rāh-güzār: I-130a
 ğubār-ı zerķ: II-61a
 ğulāmān-i mäh-rū: II-165a
 ğulāmī: I-283b
 ğulām-i mūtīc: II-1b
 ğulām-i mutrib: II-210a
 ğul-ğul: II-219b
 ğul-ğul-i bülbul: I-237b
 ğul-i beyābān: I-84b
 ğul-ğul-i çeng: II-50b

H

hāb-ālūde: II-114b
 habbe-i hadrā: II-199b
 haber: I-187b
 haber-i düşvār: I-202a
 haber-i vaşl: I-168a
 habīb: I-281b
 haccām: II-201a
 hacılar yolu(*kəhkeşan*): I-223b
 hacīb-i ebrū: I-280a
 Hācī Kıvām: I-5a; II-63b, 192a, 193b,
 199a
 hadd-i hūsn: I-136b
 hadīka-i bīnīş: II-17b
 hadīs-i düst: I-129b
 hafız: I-118b; II-22a, 28b
 hak: I-3b, 9a, 21b, 22b, 153a; II-53b
 Hakān: II-124a
 haktān-ı ğam: I-77a
 hāk-i ādem: I-247b
 hāk-i benefşe: I-163b
 hāk-i der-i yār: II-124b

ḥakikat: I-1^b
 ḥāk-i kefi pāy: II-42^b
 ḥāk-i kūy-i dūst: II-122^b
 ḥakīmān: I-146^a
 Ḥāk-i Muṣallā: I-165^a
 ḥāk-i sebū: I-22^b
 ḥāk-i Şīrāz: II-84^b
 ḥākiyān: II-164^b
 ḥākiyān-ı ʿaşk: II-53^b
 ḥakḳ-ı kadīm: I-19^a
 ḥāk-nişīn: I-184^a
 ḥāl: I-15^a, 20^b, 28^b, 110^b, 153^b, 196^a; II-45^b,
 83^a, 88^a, 94^a, 94^b, 103^a, 109^a, 117^b, 132^a,
 210^a, 212^b
 ḥalet-i gül: I-135^a
 ḥāl-i cānān: II-194^b
 ḥāl-i hindū: I-9^b
 Ḥalīl (*Ibrāhim A.S.*): I-84^b; II-14^a, 15^a
 ḥāl-i muṣkīn: I-16^b, 23^b
 ḥāl-i nigār: I-236^a
 ḥāl-i siyāh: I-205^b, 283^b; II-18^b, 117^b
 ḥalk: II-184^a
 ḥalka: I-146^b; II-172^a
 ḥalka be-gūş: II-67^a, 70^a
 ḥalka-i bendegī: I-196^b
 ḥalka-i çemen: I-270^a
 ḥalka-i geysū: I-274^b
 ḥalka-i ikbāl: II-186^a
 ḥalka-i pīr-i muḡān: I-148^a
 ḥalka-i rindān: I-125^a
 ḥalk-i cālem: II-129^a
 ḥalk-i şehir: II-174^a
 Hallāc-ı Mansūr: I-111^a; II-20^b
 ḥalvet: II-55^a, 62^b, 131^b, 152^b, 188^a, 225^b
 ḥalveti: II-44^a

ḥalveti-i nāfe-guşāy: I-189^b
 ḥalvet-i ūns: II-107^b
 ḥalvet-nişīn: II-156^a
 ḥām: I-151^b; II-150^b, 172^b
 Hāmān: II-196^a
 ḥāmī: II-139^a
 ḥām-i ca^cd: II-185^a
 ḥām-i çevgān: I-215^a, 217^b, 252^b;
 II-61^a
 ḥām-i ebrū: I-59^a, 190^b, 197^b; II-6^a,
 64^b, 94^b, 107^a
 ḥām-i geysū: II-69^a, 170^b
 ḥām-i turre: I-172^b
 ḥām-i zūlf: I-97^a, 152^a, 162^a; II-173^a
 ḥancer-i āb-dār: II-106^b
 ḥande: I-25^b; II-104^b
 ḥande-i cām: II-7^a
 ḥande-i leb: II-45^b
 ḥande-i pūr-āşūb: II-116^a
 ḥāne: I-20^b, 117^b, 188^b, 193^a; II-71^b,
 72^b, 121^b
 ḥāne-i dīn: I-193^a
 ḥāne-i ġam: II-128^a
 ḥāne-i h^vāce: II-197^a
 ḥāne-i ḥumār: I-11^b; II-152^b
 ḥāne-i merdūm: II-143^a
 ḥāne bī-teşvīş: I-17^b
 ḥān-i rūze: I-107^a
 ḥān-i yaḡmā: I-10^a
 ḥānḳāh: I-40^a, 117^b, 119^b, 139^a,
 145^b, 159^b, 186^a, 194^b, 227^b; II-39^b,
 60^b, 118^a, 120^b, 155^a
 ḥār: I-105^b, 172^b, 269^b; II-88^a, 152^a,
 153^a, 169^a
 ḥarāb: I-30^b, 165^a; I-136^a, 177^b,

200^a, 205^b, 213^b
harābāt: I-8^b, 33^a, 51^a, 107^b, 123^a, 147^b,
152^a, 176^b, 192^a, 277^a; II-1^b, 60^b, 65^b,
108^a, 115^a, 120^b, 213^a
harābātī: I-181^b; II-42^a
harābāt-i muḡān: II-47^b, 56^a
harābāt-niṣīnān: I-130^b, 156^b
harābī: I-3^b
harāb-i bāde: II-200^a
harāb-i cihān: I-154^b
harābī: I-19^b; II-151^b
harāb-i mey u cām: II-213^a
harāc-ı Mısr: I-121^a
harekāt-ı eflāk: I-151^b
harem: I-21^b; II-220^a
harem-i Ka^cbe: I-272^a
hargāh-ı ufk: I-134^b
hār-ı muḡaylān: I-40^a
harīf: I-53^b, 147^b, 152^a, 155^a, 172^b, 226^b,
227^a; II-25^a, 87^b, 120^b, 155^b, 164^a, 194^a,
219^b
harīfān (*bkz. harīf*)
harīfān-ı duḡā: II-43^a
harīf-i bāde: II-1^b, 3^b
harīf-i bī-dil: I-101^b
harīf-i hoş-muşāhib: II-1^b
harīf-i şebāne: I-169^a
harīf-i vakt-sinās: II-192^b
harīm: I-21^b
harīm-i harem: I-213^b
harīm-i vaşl: I-214^a
harmen-i dīn: II-109^b
harmen-i dūnān: I-236^b
harmen-i meh: II-109^a
harsendī: II-158^b

Hārūn: I-247^b
Hārūt u Mārūt: I-14^b, 15^a, 78^a
hasan: I-152^a
hāsīdān: I-119^b
hāsine-i İskender: I-255^b
hasm: I-114^a; II-53^b, 80^a, 82^a, 106^a,
205^b
hāşşu I-hāş: I-279^b
haste-dil: II-202^b
hasūd: II-51^b, 79^b
hasūd-i çemen: I-274^b
Haṭā: I-206^b, 245^a, 270^a; II-40^a
Hātem (*bkz. Hātem-i Tāyī*)
hātem: II-224^b
hātem-i Cem: I-20^a, 20^b; II-85^b
(Ayrıca *bkz. hātem-i Süleyman*)
Hātem-i Cemsid: I-192^b
Hātem-i Tāyī: II-141^a, 163^b, 174^a,
207^a, 216^a
hātem-i laql: II-80^b
hātem-i saltanat: II-148^a
hātem-i Süleymān: I-20^a, 23^b, 72^a,
128^b; II-80^b, 184^a
hātır: I-75^b
hātır-i mecmûc: I-3^b, 203^a
hātır-i şerîcat: II-116^a
hātîf: II-195^a, 216^a
hātîf-i ğayb: I-168^a
hātîf-i mey-hāne: I-248^a; II-161^a
hatt: I-20^b, 60^b, 196^a, 204^a, 283;
II-17^a, 49^a, 88^a, 97^b, 99^a, 152^b
hatt-i butān: I-284^b
hatt-i cām: II-91^b
hatt-i dil-ber: II-150^b
hatt-i emānī: I-231^a

(ayrıca bkz. engüster-i zinhar)

hatt-i benefşe: I-71^a
hatt-i felek: I-166^b
hatt-i gāliye: II-46^a
hatt-i hilālī: II-187^a
hatt-i jengār: II-53^a
hatt-i müşk-bār: I-27^b
hatt-i müşkīn: II-51^a, 132^b, 171^a
hatt-i sebz: I-161^b, II-169^b
hātun-i zafer: I-136^a
havāss: I-36^a
Havz: II-66^b
havz-i kevser: II-26^b, 35^b
Hayber: II-200^a
hayl-ı havādis: I-231^b
hayme: II-215^a
hayrān: I-33^a
Hayru l-beşer: II-199^a
Hayru l-enām: I-271^b
hazān: I-215^a
Hażar: I-34^b
hażerāt: II-48^a
hazīn-i cennet: II-92^b
hazīn-i meykede: II-56^b
Hażret-i Ehad: II-191^a
heft kudret: I-30^a
heft perde: II-152^b
heftum-i āsmān: II-7^a
hem-rāh: II-183^b
hengām(e): I-7^b
hengām-i gül: II-120^a
hevā: I-73^b, 133^b, 258^a; II-173^b, 200^b,
hevā-dārī: II-89^a
hevā-yi bād-i bahār: I-218^b
hevā-yi bustān: I-135^a

hevā-yi cevānī: II-35^b
hevā-yi menzil-i yār: II-84^b
hevā-yi mey-hāne: II-118^a
hevā-yi vişāl: II-138^a
hevesnākī: II-136^b
heyulā: I-53^a
hezār (bin): I-43^a
hezār (būlbūl): I-135^a, 185^a; II-89^a
hıdmet-i dīrīn: II-67^b
hired: II-114^b, 117^b, 170^a
hırka: I-6^a, 112^a, 121^b, 125^b, 149^b,
230^b, 259^a; II-3^b, 25^b, 40^b, 49^a, 77^b,
90^b, 104^a, 110^b, 114^b, 130^a, 135^a,
136^a, 144^a, 148^a, 153^a, 156^a, 174^a,
214^b, 220^b, 225^a
hırka-bāzī: II-219^b
hırka der-āverden: I-62^a
hırka-i ālūde: II-43^b, 65^a
hırka-i mey-ālūd: I-141^a
hırka-i nık: II-93^a
hırka-i peşmīn(e): II-79^a, 220^a,
109^b, 143^b
hırka-i sālūs: I-13^b
hırka-i sūfī: I-183^b
hırka-i takvā: II-33^a
hırka-i zūhd: II-104^b
hırka-pūş: I-150^a, 194^a; II-71^a, 90^b,
120^b, 139^a
hırka-pūş-i şovmeça: I-251^a
hırka ter-dāmen: II-114^b
hırz-i cān: I-27^b
hiyāl-i āb u gül: II-117^a
Hızr (A.S.): I-5^b, 106^b, 139^a, 140^b,
142^a, 166^b, 223^a, 255^b, 256^a, 261^b,
264^a; II-30^a, 150^b, 161^b, 179^a

Hızr-i ferah-pey: I-185^a

Hızr-i mübarek-pey: II-211^b

Hızr-i rāh: I-166^b

Hızr-pey: I-127^b

Hızrveş: II-162^a

hicāb: I-186^b, 249^a; II-20^b, 42^a, 92^b, 133^a

hicāb-i rāh: I-132^b

Hicāz: I-109^b, 116^a

Hicāz u cīrāk: I-240^b

hicle: I-121^b; II-114^b

hiclegāh-i hūsn: II-226^a

hicle-i hūsn: I-190^b

hicr: I-241^b

hicrān: II-128^b

hiç: I-213^b

hidmet-i rindān: I-227^b

hikmet: I-187^b

hilāl: II-113^a

hilāl-i cīd: I-107^a, 209^a

hilāl-i muhārrem: I-103^a

hilcat-i sultān-i caşq: I-279^b

himmet-i cālī: I-166^a

himmet-i serv: I-129^a

Hind: I-9^b, 10^a, 116^a; II-195^a, 218^b, 223^b

Hindistān: I-80^b; II-15^a

Hindū: I-9^b, 91^a, 101^b

Hindūstān: (*bkz. Hindistān*)

hindū-yi mukbīl: II-18^b

hindū-yi zūlf: II-70^a, 109^b

hiss-i zāhir: I-52^b

hod-bīnī: II-125^a

hod-kāmī: I-2^b; II-155^b

hod-rāyī: II-125^a

hokka: I-277^b

hokka-bāz: I-109^b

hokka-i mihr: I-180^b

hokka-i sebz: II-217^b

hoşe: I-236^b

hoşe-çini: II-156^a

hoşe-i pervin: II-109^a

hoş-hirām: II-62^a

horī: II-191^a

hoy: I-25^a

hubāb: I-215^b; II-214^a

hubān: I-101^a, 118^b, 141^b, 210^b;
II-4^a, 80^a, 121^a, 131^a, 144^a, 167^a,
181^a

hubān-i cālem: II-132^b

hubān-i cihān: II-202^b

hubān-ı Hatā: I-270^b

hub-rūyān: II-99^a

Huçend: I-113^a, 204^b

Hūd: I-109^a

huffāş: I-183^b

huld: II-14^a, 121^b, 126^a

huld-i bemīn: I-136^b; II-32^b

hum: I-43^a, 81^a, 125^a, 147^b, 244^a,
246^b, 266^a, 280^b; II-26^b, 70^a, 165^b,
184^a, 226^a

humār: I-168^a, 172^a, 181^b, 279^b; II-
43^a, 60^b, 65^b, 143^b, 169^b, 175^a

humār-keş: II-114^a

hum-hāne: I-96^b, 215^a

hum-i mey: II-70^a

hum-i şarāb: I-249^b

hūn: I-3^b, 33^b; II-179^b

hūnābe: I-152^b

hūn horden: I-119^b, 167^b; II-102^a,
119^b

hūn-i dil: I-188^a

hūn-i erguvān: II-122^a
hūn-i hum: I-43^a
hūn-i ma^cṣūmān: II-212^b
hūnīn-kefenān: II-95^a
hūn-i piyāle: II-175^a
hūn-i rezān: I-98^a
hūn-i sūrāhī: II-221^a
hunuk-i nesīm: I-161^b
hurde: II-154^a
hūr(i): II-61^b, 99^b, 129^b, 133^a, 163^a, 193^b
hurṣīd-i meṣ^cal-efrūz: II-1^a
hurṣīd-i mey: II-96^a
husrevānī kadeh: II-217^a
husrevānī sūrūd: II-219^b
Huten: I-9^b, 206^b, 245^a; II-100^b
hübūt-i Ādem: II-66^b
hüdhüd: I-77^a, 154^a
hüdhüd-i hoṣ^c-haber: I-134^b
hüdhüd-i Süleymān: I-124^a
hükemā: I-53^a
hükrm-endāz-i ḥicrān: II-212^a
hükrm-i āsmān: II-154^b
hümā: I-158^a; II-100^b, 219^b
hümā-yi āsmān: II-199^a
hüner: II-18^b
Hümüz: I-54^a; II-191^b
hüsn: I-151^b, 168^b; II-166^b
hüsnā (cennet): I-188^a
hüsn-fürūṣī-i gül: II-106^a
hüsn-i rūy: I-151^b
hüsn-i ṣāhī: II-117^a
Hüsrev: I-53^b, 54^a; II-130^a, 190^b, 218^b
hüsrev: I-136^a; II-94^b, 136^a, 140^a
hüsrevān: I-268^a
hüsrevī: II-91^b

husrev-i hāver: I-219^b
hüsrev-i hūbān: II-179^a
Hüsrev-i mālik-i rikāb (*bkz. Ṣāh Yahyā*)
Hüsrev-i Ṣīrīn: I-40^a, 189^b
hüṣyārī: I-200^a
h^vāb: II-96^a
h^vābgāh: I-9^a
h^vāb-i nergis-i mest: I-271^b
h^vāce: I-5^b, 193^a, 277^a
H^vārizm: I-204^b; II-196^a

I

clrāk: I-54^a, 216^b; II-156^b, 157^a, 190^b
clrāk-i ^cAcem: I-54^a
clrāk-i ^cArab: I-116^a
clrāk u Isfahān: I-223^a

I

lblīs: I-84^b, 239^a, 274^b; II-3^b
lbrāhīm (A.S.): I-109^a, 169^a; II-14^a, 160^b
lbrāhīm Edhem: II-104^b
ibrām: I-29^a
ibrām-i rakīb: I-228^b
ibrīṣim (*bkz. ebrīṣūm*)
ḥīd-i ramazān: I-176^b
idrāk-i zāt: I-99^b
ifṣā-yi rāz: I-222^b
ihlās: I-51^b, 53^b, 61^b
ḥīkd-i pervīn: I-206^b
 ikinci felek (*bkz. ḥerḥ-i Cūtārid*)
iklīm-i vūcūd: II-79^a
iksīr: I-231^a; II-190^b
ḥīlāc-i dimāg: II-5^a
ḥīlme'l-yakīn: II-83^a
ḥīlm-i ḡaybī: I-257^a

ʕilm-i kesbī: II-104^b
 ʕilm-i keşfi: II-51^b
 ʕilm-i ledünnī: II-51^b
 ʕilm-i tarikat: I-199^a
 ʕilm-i zāhir: I-145^b, 176^b, 199^a, 215^b;
 II-28^b, 51^b
 ʕilmullāh: II-128^b
 İlyās (A.S.): I-106^b; II-179^a
 imām-i h^vāce: I-267^b
 imām-i sūnnet: II-198^b
 imān: I-263^b; II-50^b
 ʕinān: I-131^a; II-208^b
 ʕinān-i taşarruf: II-193^b
 inci: I-73^a
 ʕindiyet Hāzret (bkz. ʕindiyet-i ilāhiye)
 ʕindiyet-i ilāhiye: II-66^b
 ʕineb: II-37^a
 inhisāf-ı kamer: I-217^a
 inkişāf-i hāl: II-132^a
 insān-ı kāmīl: II-100^a
 insānu'l-ʕayn: I-120^a
 irāde-i ilāhiye: II-109^b
 irādetullāh: II-128^b, 130^a
 İrec: II-86^a
 İrem Bağı: II-129^b
 irtifaʕ-i ʕayş: II-65^b
 ʕīsā (A.S.): I-64^b, 69^a, 97^a, 104^a, 111^a, 156^b,
 166^a, 246^b, 280^b; II-22^a, 108^b, 192^a
 ʕīsa b. Meryem (bkz. ʕīsā)
 İsar: I-280^a
 ʕīsā-yi Mücerred (ʕīsa A.S.): II-157^a
 İsfahān: I-113^b, 207^b; II-220^b
 İsfahān İrmağı: II-220^b
 ʕīsā-yi şabā: I-83^b
 ʕīsā-dād: II-192^a

ʕīsā-dem: I-109^a, 172^a
 ʕīsā-nefes: I-65^a
 ʕīsāvār: II-179^a
 İskender: I-6^b, 64^a, 127^a, 174^b, 223^a,
 227^a, 251^a, 255^b, 256^a, 264^a;
 II-102^a, 150^b, 166^a, 217^b, 219^a
 İskender āyinesi (bkz. āyine-i İs-
 kender)
 İsmāʕīl: II-198^b
 ʕişmet: I-21^b
 ism-i aʕzam: I-254^a; II-80^b, 85^b,
 134^a
 İsrāfīl: I-239^a
 İsthar: I-34^a
 istilā: I-75^b, 113^a, 141^a
 istivā: I-113^a
 ʕış: II-147^a, 194^a
 ʕış-i cāvidānī: II-201^a
 ʕış-i hoş: II-200^b
 ʕış-i şeb-gīrī: II-186^a
 ʕışret: I-141^a, 271^a; II-48^b, 55^a,
 114^a, 194^a, 194^b
 ʕışretgeh-i hursīd: II-94^b
 ʕışret-i imrūz: I-176^b, 231^a; II-50^b
 ʕışve: II-61^b, 83^b, 103^a, 116^b, 173^a,
 186^b
 ʕışveger: II-87^a
 ʕitāb: I-13^b
 ittihād: I-32^a
 ittīlā: I-75^b
 ittīşāf: I-39^b
 ʕiyār: I-172^b
 ʕizār(a): I-7^a, 59^b
 izhār-i āsar: II-17^a
 ʕizz: I-15^b

J

jāle: I-137^a

Jev: II-109^b

K

ķabā: II-98^b

ķabā-yi Kayser: II-163^a

ķabā-yi pādīšāhī: II-101^b

ķabā-yi zer-efšān: II-87^a

ķabā-pūš: I-262^b

Kacbe: I-11^b, 96^b, 115^b, 178^b, 228^b, 239^a,
270^a,

ka^cbe-i dil: II-129^b

ka^cbe-i makšūd: I-40^a

ķabz: I-102^b

ķadd: I-22^a, 29^b, 104^a, 212^a, 240^b,
282^b; II-39^b, 66^a, 88^b, 110^a, 145^a,
179^a, 181^a, 202^b, 221^b

ķadd-i bālā: I-30^a

ķadd-i bülend: I-153^a

ķadd-i ĥamīde: I-186^b

ķadeh: I-4^a, 42^b, 67^a, 103^a, 164^b, 165^b,
176^b, 221^b, 236^a, 259^b; II-2^b, 26^a, 41^a,
61^a, 76^a, 95^a, 96^a, 98^a, 108^a, 114^a, 120^a,
123^a, 150^a, 180^b, 200^b, 214^b, 216^b, 217^a

ķadeh-i āyīne-kirdār: I-230^a

ķadeh-i bāde: I-110^b

ķadeh-i lāle: I-137^a; II-49^a, 162^b

ķadem: I-112^b

ķader: II-196^b

ķađı: I-118^b, 266^a

ķadr-i kemer-bend: I-223^b

Ķāf (Dağı): II-59^b, 199^b

ķafes: I-170^b

ķāfir-dil: I-101^a; II-107^a

ķāfir-ķış: I-277^a

ķāfiye senciden: II-142^b

ķāh-i celāl: II-54^b

ķāh-i ibdā^c: II-2^a

ķāhkeşān: I-223^b

ķaĥlu I-cevāhır: I-28^a

ķakül: I-261^a

ķākül-i Türkāne: II-124^a

ķalb: I-70^b, 105^a, 161^b, 177^b, 230^b,
239^b, 243^a, 247^b, 254^a; II-9^b, 10^a,
46^b, 71^a, 87^a, 103^b, 111^b, 118^a,
130^a, 148^b, 184^b, 206^b

ķalb-i derrāk: I-82^a

ķalb-i marız: I-141^a

ķalb-i selīm: I-20^b

ķalb-i tīre: I-118^b

ķalem: II-47^a, 47^b

ķalender(ī): I-54^b, 99^a, 174^b; II-93^a

ķallāb-i şehir: I-47^a

ķām: I-6^a

ķamer: I-28^a

ķāmet: I-282^b; II-78^a, 118^b

ķāmet-i çālāk: I-247^b

ķāmet-i nā-sāz: I-27^a

ķām-i raķībān: II-88^a

ķām-rānī: II-201^a

ķand-i Pārsī: I-136^b

ķān-i kerīm: I-93^a

ķān-i mürüvvet: I-185^b

ķār-dān: I-264^b

ķārevānān-i mestān: II-217^a

ķār-fermā-yi ķader: II-32^a

ķārgāh-i dīde: II-49^b

ķārgāh-i hestī: II-138^b

ķār-ĥāne-i Caşk: I-133^b

ķār-i Hudāyī: I-187^b

kār-i şavāb: II-96^a

Ķārūn: I-7^b, 35^a, 64^a, 143^a, 144^b, 246^b, 247^b,

260^a, 264^a; II-50^a, 123^a, 154^a, 212^b

kārvān: II-123^a

kaşb: II-115^b

kāse: II-49^b

kāse-i çeşm: I-271^b

kāse-i zer: I-246^b

kāsid: I-202^a

kaşr: I-66^a, 84^a

kaşr-i firdevs: II-63^a

kaşr-i hūr: II-77^a

kāşāne: II-72^a

kāşāne-i rindān: II-53^a

kaṭc-i merātib: II-47^a

kaṭl-i çeng: II-49^a

kaṭl-i şahid: II-118^b

kaṭs-i müştēn: II-99^b

Ķāvūs: I-165^a; II-41^b, 108^b

Ķayrevān: II-224^a

Ķays: II-168^a

Ķayşer: I-164^b, 246^b, 168^b, 213^b, 216^a;

II-163^a, 224^a

kaṭd-i silsile: II-152^b

kaṭa: II-193^b, 196^b, 205^a

kaṭā-yi āsmānī: I-155^a, 187^b; II-201^a

kebūter: I-190^a

kebūter-i dil: I-154^b

kec-ṭab^c: I-269^a

kedū: I-43^a

kef: II-54^b

keḥḥāle-i sūnbūl: I-162^b

kelām-i Ḥāfız: II-227^a

kelāmullāh: I-99^b

Kelīmullāh: I-167^b

kemān: II-153^a, 171^b, 209^a

kemānçe : II-59^a

kemānçe-i ebrū: I-102^b; II-144^a

kemān-i ebrū: I-190^a, 209^a, 219^a,

241^b, 269^b; II-32^b, 33^a, 51^b, 107^b,
167^b

kemān-i ebrū-yi kāfir-kış: I-263^b

kemān-i ḥūsn: II-107^a

kemān-i melāmet: II-75^b

kem-cayār: I-27^b

kemend: II-93^b

kemend-i zūlf: I-102^b, 279^b

kemer: I-26^a; II-206^b

kemer-beste: II-113^b, 164^a

kemer-i Key-ḥusrev: II-108^b

kemer-i zer-keş: II-183^a

kemingāh: II-176^a

kemingāh-i cōmr: II-7^a

kemīn-gulām: I-154^b

Ken^cān: I-92^a, 214^b, 228^a; II-128^b

kenār: II-164^b, 201^b

kenār-i āb: I-271^a

kenār-i cūy: II-204^a

kenār-i dūst: I-28^a

kenār-i ḥūsn: II-88^b

kenār-i yār: I-135^a, 155^b

kerāmet: I-130^b, 147^a

kerāmāt-ı maḳāmāt: I-204^a

kerrūbiyān-i quds: II-224^a

ke's: I-2^a

kesb-i hūner: I-134^a

keşf: I-147^b; II-138^a

Keşmīr: II-158^b

Keşşāf: I-47^b

keştī-i bāde: I-248^b; II-148^b

keşti-i Nūh: I-71^b
 kevākib-i seb^{ca}-i seyyāre: II-109^b
 kevākib-i velādet: I-91^b
 kevkebe-i Āşaf-i devrān: II-47^b
 kevkebe-i şa^{cd}: II-108^b
 Kevser: II-163^a, 163^b
 Kevser-i Sefīd: II-191^a
 Key: I-165^a, II-41^b, 163^a, 168^b, 180^a, 213^b,
 214^b, 213^a
 keyfiyet: II-25^a
 keyfiyet-i ilāhiye: I-84^b
 Key-husrev: I-128^b, II-32^a, 108^b, 213^b
 Key-kubād: II-31^a, 214^a, 217^b, 223^a
 keyvān (zūhal): I-214^b, II-7^a
 Kıpçak: 9^b
 kırā^{cat}-ı seb^{ca}: I-80^a
 kırān: I-121^b
 kır^{ca}: II-191^a
 kilīm-i baht: II-191^a
 kilik: II-197^a
 kilik-i Hāfız: II-98^b
 kilik-i müşkīn: I-177^a
 kilik-i nakḳāş: II-195^a
 kilik-i şun^c: II-177^a
 kimyā: I-7^b, 35^a, 87^b, 119^a, 230^b, 260^a,
 280^b, 178^a
 kimyā-fürūşī: II-178^a
 kimyāgeñ: II-147^a
 kimyā-yi caşk: II-137^b
 kimyā-yi bih-rūzī: II-60^b
 kimyā-yi fütūh: II-212^b
 kimyā-yi meh: I-159^a
 kimyā -yi sa^cādet: II-7^a, 161^a
 kirām: I-154^b
 kirāmen kātibīn: I-97^b

kirişme: I-13^b, 43^b, 199^a, 240^b,
 II-34^a, 68^b, 77^a, 92^b, 93^a, 102^a,
 116^a, 136^a
 kirişme-i sāḳi: I-171^a, 197^a, 232^a,
 235^b
 Kisrā: II-214^b
 kiş-i cān-fürūşān: I-133^b
 kiş-i rindān: II-213^a
 kişver-i dūst: I-29^b
 kıyāmet: I-12^b
 kongore-i carş: I-30^b
 kopuz (bkz. bārbut): I-115^a
 köhne-i kiştzār: II-109^b
 Kubād: I-164^b
 kubbe-i tarem-i zeberced: II-192^a
 küdekān: II-212^b
 küdsiyān: I-120^a, 274^a
 kul-kul: I-43^a, 43^b
 kul-kul-i şişe: I-237^b
 kumrī: II-140^b, 180^a
 kunişt: I-57^a, II-129^b, 130^a
 Kur'an: I-187^b, 272^a, 283^a, II-14^a,
 60^a, 66^b, 79^a, 143^b, 156^b, 212^a,
 227^a
 kurb: I-138^a, 140^a, 255^b, 284^a, II-40^b
 kurbet (bkz. kurb)
 kurb u bu^{cd}: I-77^a
 kurş-i sīm u zer: I-221^b
 kuşte-i gamze: I-181^a, II-110^b
 kuşten: I-23^b
 kuṭb-i cālem: II-224^a
 kuṭb-i zamān: II-47^b
 kūteh-āstīnān: II-93^b, 138^b
 kūt-i rummānī: I-166^a
 kuvve-i idrāk: I-161^b

kūy: I-24b
 kūy-i ʿaşk: I-155a; II-146b
 kūy-i dūst : II-77a, 122b
 kūy-i ḥarābāt: I-56a, 86a, 131b; II-174a
 kūy-i mey-fūrūş: I-106a; II-177b
 kūy-i meykede: I-119b
 kūy-i muġān: II-161a
 kūy-i rindī: II-162b
 kūy-i ū: II-78b
 kūy-i yār: I-75a; II-78b
 kūze: I-278b
 kūze-fūrūş: I-278b
 kūzeger: II-151b
 kūçe-i maʿsūkā: I-258a
 kūfr: I-133b; II-11a
 kūfr-i zūlf: I-211a; II-172a
 külāh: II-98b
 külāh-i dār-i cihān: II-202b
 külāh-i gūşe: II-99b
 külāh-i serverī: II-101b, 154a, 166b
 külāle: II-89a
 külbe-i aḥzān: II-59b, 128b
 külbe-i dervīş: II-1a
 külbe-i gedāyī: I-253b

L

lāf-i Süleymānī: II-80b
 lacl: I-4a, 19a, 39a, 68a, 89b, 159a, 169a, 172a, 185a, 188a, 192a, 216b, 259a, 284b; II-22b, 23a, 81b, 82a, 83a, 83b, 93a, 101a, 106b, 181a, 182b, 216b
 lāle: I-22a, 109a, 134b, 136b, 140b, 164a, 165a, 174a, 201a, 236a; II-5a, 54a, 76a, 80a, 82b, 170b, 177a, 199a
 lāle ʿizār : I-135a, 217b

lacl-gūn : II-53b
 lacl-i āb-dār : II-201b
 lacl-i bāde-fūrūş : II-78b
 lacl-i butān : II-53b
 lacl-i dil-keş : II-116a
 lacl-i dil-hvāh : II-118a
 lacl-i ḥamūş : II-80a
 lacl-i leb : I-103a, 168a, 245a; II-25b, 171b
 lacl-i mey-perest : II-133a
 lacl-i mezāb : II-18a
 lacl-i nigār : II-7a, 63b
 lacl-i nūşin : I-233a
 lacl-i nūş-lebān : I-121b
 lacl-i rummānī : I-122b; II-184a, 226a
 lacl-i şarāb : I-73a
 lacl-i şeker-efşān : I-4a
 lacl-i yāqūt-reng : II-216b
 lacl-i yār : I-25b
 lacl-i Yemānī : II-100b
 leʿālī : II-187a
 leb : I-21a, 32b, 40a, 88a, 120b, 139b, 183a, 197a, 212a, 244b, 283a; II-21a, 21b, 51a, 56b, 98a, 129a, 168a, 173a, 179b, 181a, 186b, 200a, 201a, 202a, 203b, 205a, 207a
 leb geziden : II-92a
 leb-i cām : I-151b; II-202a
 leb-i cānān : II-67b, 70a
 leb-i Ceyhūn : II-195b
 leb-i cūy(bār) : I-22a, 99a, 146a, 162a, 182b, 234a, 255a, 270a; II-61a, 159a
 leb-i dūst : II-118a

leb-i handān: II-25^b
 leb-i hūn: II-131^b
 leb-i kadeh: II-132^a
 leb-i laç: I-17^a, 154^b, 181^a, 195^a, 253^a;
 II-13^b, 16^b, 110^a, 201^b
 leb-i mey-gūn: II-152^b
 leb-i piyāle: II-93^a
 leb-i şākī: II-60^a, 98^a
 leb-i sebze: II-205^a
 leb-i ser-çeşme: II-211^a
 leb-i şīn: I-96^a, 153^b, 230^a; II-45^b
 leb-i şīn-piserān: II-115^a
 leb-i yār: II-92^a, 202^a
 leb-i yār-dil-nevāz: I-191^b
 lem^{ca}: II-220^b
 leşker: II-80^a
 leşker-i ğam: II-205^a
 levh-i cebīn: I-225^b
 levh-i maḥfūz: I-1^b
 Leylā: I-105^a, 182^a, 228^a; II-39^b, 167^a,
 168^a
 Leylā vü Mecnūn: I-35^b, 43^a, 81^b
 lezzet-i mestī: II-86^b
 loğma-i şūbhe: II-6^b
 lu^cbet: I-21^a; II-166^a
 lūliyān-i şūh: I-10^a, 247^b, 261^b
 lutf: I-12^a, 20^a, 152^a, 249^a; II-98^a
 lutf-i dāim: I-27^a
 lutf-i seyh: I-27^a
 lutf-i zāhid: I-27^a

M

Māçin: I-101^b
 ma^cden u kān: I-181^a
 māder-i dehr: II-98^a, 206^b

mağfiret: I-274^a
 Mağrib: II-224^a
 mäh: I-25^a, 57^b, 72^a, 159^a, 159^b,
 197^a, 216^b, 217^a, 225^b, 237^b; II-22^a,
 98^b, 105^a, 119^a, 132^b, 191^a, 202^b,
 203^b
 maḥal: I-75^b
 maḥbūb: I-47^b
 maḥbūb-i çārdeh-sāl: I-236^a
 (aynca bkz. *çārdeh-sāle but ve*
meh-i çārdeh)
 maḥbūb-i ḥakīkī: II-142^a, 202^b
 maḥbūb-i mecāzī: II-202^b, 224^a
 maḥbūb-i şūrī: II-142^a
 maḥcūb: I-244^a
 maḥfil: I-147^b
 mäh-i hargehī: I-242^a
 mäh-i Huten: II-80^a
 mäh-i Kençānī: I-9^a
 mäh-i medlis: I-198^b
 mah-i medlis-efrūz: I-141^b
 mäh-i nev: I-156^b, 233^a; II-109^b
 mäh-i şıyām: I-33^b, 97^b
 mäh-i şac̣bān: I-176^b
 mäh-i tābān: I-206^b
 mäh-i tamām: I-233^a
 Maḥmūd (*Ğaznevī*): I-81^b, 223^a;
 II-59^a
 Maḥmūd u Ayāz: I-239^a
 maḥmūr: I-204^a; II-180^a
 maḥmūrī: I-111^b; II-143^a, 168^b, 180^b
 maḥremān-i halvet-i üns: II-107^b
 maḥrem-i dil: I-129^b, 149^b
 maḥrem-i rāz: I-178^a

mäh-rū(y) (bkz. meh-rū)
 mäh-rūyān (bkz. meh-rūyān)
 mäh-sīmā: I-11^a; II-143^b
 mahzen-i esrār: I-180^b
 makālāt-i nāsih: II-212^a
 makām-i emn: II-6^b
 maḥṣūd: I-80^a
 maḥnā-yi rūṣen: II-17^a
 Mānī: II-22^a
 mansīb-i aḥlā: II-55^b
 Mansūr (bkz. Hallāc-i Mansūr)
 mansūr: II-92^a
 manzūr-i hīredmend: I-188^b
 maḥrifet: I-119^b, 68^a
 mār-i nuh-ser: II-217^a
 māsivā: I-284^a
 maṣlaḥat-bīnī: I-260^b
 maṣlaḥat-endīṣī: II-136^a
 maṣlaḥat-i mülk: I-268^a
 maḥṣūk: I-32^a, 33^a, 119^a, 191^a, 191^b;
 II-41^b, 188^a
 maḥṣūkā: I-193^a
 maḥṣūkā-perest: II-149^a
 maḥṣūk-i haḳīkī: II-189^a
 maḥṣūk-i mecāzī: I-79^b; II-187^a, 187^b
 māye-i ḥūsn: II-166^a
 māye-i naḳd-i bekā: I-176^b
 māye-i nīkūyī: II-181^b
 mazhar: I-75^b, 113^a; II-68^a, 226^b
 mazhar-i ṣīfatullāh (bkz. mazhar)
 medlis-i Cem: II-105^b
 medlis-i muḡān: II-139^b
 medlis-i üns: I-176^b
 medlis-i ṣabūḥi: II-120^a
 medlis-i Tūrān Şāhī: II-162^a

medlis-i vaḥz: I-176^a
 mecmūc: I-194^a
 mecmūca: II-53^b
 mecmūca-yi gül: II-82^b
 mecmūca-yi dil: II-185^a
 Mecnūn: I-21^b, 54^a, 105^a, 182^a,
 236^b; II-22^a, 39^b, 158^a, 168^a
 mecnūn: I-102^b, 278^a; II-49^b, 123^a
 medār-i kevn: II-152^a
 medḥ: I-39^b
 Medīne: I-104^b
 Medīne-i Münevvere (bkz. Medīne)
 medrese: II-46^b, 118^a, 120^b
 meges: I-250^b; II-130^b, 176^a
 meges-i kand-perest: I-207^b
 meh (bkz. mäh)
 meh-cebīnān: II-93^a
 meh-i çārdeh: I-272^a
 (ayrıca bkz. maḥbūb-i çārdeh-sāl
 ve çārdeh-sāle but)
 meh-i tābān: II-128^a
 meh-rū: I-161^a; II-94^a, 115^b, 141^b,
 197^b
 meh-rūyān: I-126^a, 247^b; II-93^a
 mehtāb-i dil-efrūz: I-271^b
 Mekke: I-104^b
 mekr-i felek: I-268^b
 mekteb-i ḥaḳāyık: II-137^b
 melāḥat: II-7^b
 melāike: I-247^b
 melāike-i muḳarrebīn: II-14^a
 melāl: I-275^b; II-20^a, 64^b, 203^b
 melāmet: II-111^a, 118^b, 128^a
 melāmet-gū: II-185^b
 melāmī: I-5^b, 6^a, 8^a, 66^a, 102^b, 110^a,

126^b, 152^a, 212^b, 214^a; II-71^a, 75^a, 77^b,
 110^b, 119^b, 120^b, 148^b, 215^b, 224^b
 melāmiye (*bkz. melāmi*)
 melāmiye-ṭab^c: II-188^a
 melekūt: II-161^b
 melikū l-ḥacc: II-48^a
 mellāh: I-102^b
 memālik-i ḥubī: II-165^a
 me'men: II-7^a
 menāzil-i Selmā: II-176^b
 menn: I-22^a
 menşūr-i caşq-bāzī: II-144^a
 menzil: I-2^b
 menzilgeh-i dildār: I-170^a
 menzil-i cānān: I-2^b, 253^b
 menzil-i ğurbet: II-71^b
 menzil-i ḥ^vāb: I-45^b
 menzil-i Leylā: II-123^a
 menzil-i selmā: I-249^b, 275^a; II-15^b, 50^a
 menzil-i vīrāne: II-77^b
 merd-i rāh: I-220^b; II-137^b
 merdān-i rāh (*bkz. merd-i rāh*)
 merdūmek-i dīde (*bkz. merdūm-i dīde*)
 merdūm-i çeşm (*bkz. merdūm-i dīde*)
 merdūm-i dīde: I-69^a, 120^a; II-207^a, 210^a
 merdūm-i nīkū-nihād: I-136^a
 merg-i raķīb: I-168^a
 mergūl: II-99^a
 merḥale: II-162^a
 merhem-i Hızr: II-161^b
 Merve: I-104^b
 meşālī: II-159^b
 meşālib: II-191^a
 meşānī: II-159^b, 191^a
 mescid: I-152^a, 156^b, 176^a, 270^a; II-1^b

Mescid-i Şerīf: I-104^b
 mescid-nişīn: I-209^b
 Mesīḥ(a): I-11^b, 111^a; II-108^b, 157^a
 Mesīḥ(a)-dem: I-193^b; II-153^b
 Mesīḥa-nefes: I-170^a
 mesned: I-9^a; II-164^a, 180^a, 181^a,
 188^b, 222^b
 mesned-i Cemşīd: II-223^a
 mesned-i ḥusrevī: II-192^a
 mesned-i ḥ^vācegi: II-162^a
 mesned-i Key-ķubād: II-223^a
 mest: I-5^b, 7^b, 18^a, 30^b, 41^a, 45^a,
 52^a, 127^a, 148^a, 156^b, 165^b, 190^b,
 275^b; II-21^b, 39^a, 59^a, 82^b, 87^a,
 89^b, 93^a, 94^b, 143^a, 165^a, 180^a,
 200^a, 202^a, 204^b, 205^b
 mestābe-yi caşq: II-129^b
 mestān: I-3^b; II-99^a, 174^a
 (*ayrıca bkz. mest*)
 mestāne: I-111^b
 mesti: I-181^b, 271^b; II-37^a, 53^b, 70^b,
 86^b, 106^b, 118^b, 138^a, 138^b, 139^a,
 170^b, 214^a, 215^a, 215^b, 219^b, 221^a
 mest-i vaḥdet: I-187^b
 mest u ḥarāb: I-30^b
 mestūr: I-4^a, 52^a, 111^b, 165^b
 mestūrī: I-3^b; II-169^a
 meşcale-i şubḡāh: II-105^b
 meşām: I-32^b
 meşāta: I-18^a, 200^b
 meşāyih-i şehir: II-66^a
 meşrābe-ḥāne: I-234^b
 meşriķ-i piyāle: I-162^a
 meşriķ-i sāġer: II-96^a
 mevālid-i sūls: I-136^b

mevsim-i direv: II-109b

mevsim-i gül: I-251b; II-41a, 49a, 119b, 221b

mey: I-2a, 4a, 33a, 57a, 64a, 97b, 112a, 119b,
125b, 139a, 165a, 168b, 171b, 173b, 177b,
182b, 183b, 187a, 193a, 205b, 227a, 230b,
234b, 235b, 259b, 266a, 271b, 273b, 275b
II-1a, 15a, 18b, 21b, 25a, 30a, 41a, 41b, 48b,
61a, 62b, 76a, 77b, 81a, 82a, 83b, 91a, 92b,
93a, 95a, 108a, 108b, 120a, 129a, 131b,
134b, 140b, 142b, 149a, 153a, 154a, 162b,
166b, 173b, 175b, 179b, 180a, 180b, 181a,
200b, 218a, 204a, 205a, 212b, 213b, 214b,
215a, 215b, 220b, 222a, 226a

mey-fürûş: I-27a, 171b, 195b, 264b, 274b;
II-56a, 76b, 86b, 90b, 116b

mey-hâne: I-8b, 11b, 27a, 30b, 32a, 45b, 53b,
57a, 60a, 73a, 96b, 97b, 112a, 112b, 121a,
134a, 139a, 145b, 159b, 160a, 169a, 170b,
184a, 194b, 209b, 227b, 271b, 273b, 274a,
275b, 278; II-22b, 26b, 27b, 39b, 43b, 44a,
44b, 46a, 54b, 59b, 67b, 71b, 77b, 80a,
108a, 153b

mey-hâne-i caşk: I-107a, 117a; II-67a

mey-hâne-nişin: II-51a,

mey-hor: I-49a, 278b; II-21b, 52b

mey horden: II-95a

mey-i aḥmer: I-126a

mey-i bāki: II-157a

mey-i bî-ğaş: II-6b, 53a, 72b, 73a, 164b,
215a

mey-i du-sāle: I-253b

mey-i dūşin: I-92a

mey-i elest: I-133b

mey-i erguvān: II-65b

mey-i gül-gün: II-27a, 48b, 123a

mey-i hoş-guvār: I-51b

mey-i laql: I-236a, 237a, 274a; II-95a

mey-i laql-fām: I-5a

mey-i muğāne: II-3b

mey-i nāb: I-17a, 57a; II-49b, 115b,
136a, 159a, 178a

mey-i nūşin: I-134b

mey-i cōmr: II-214a

mey-i rengin: II-43b

mey-i reyhānī: II-124a

mey-i şabūh: I-231b; II-166a

mey-i şāf(i): I-172a, 269a; II-40b,
72b, 79b, 87a, 153, 155b

mey-i şubḥ-i fūrūg: I-134b

mey-i sūfi-efgen: II-160b

mey-i surh: I-187a

mey-kede: I-17a, 60a, 81a, 119b,
122a, 131b, 139a, 157a, 159b,
167b, 199b, 227b, 241b, 249b,
264a, 267b; II-11a, 25a, 31a, 47b,
62b, 71b, 72a, 74a, 77a, 84a, 114b,
136b, 149b, 153b, 161b, 225a

mey-kede-i caşk: I-107a, 258b

mey keşiden: I-213a

mey-kusār: I-185a, 185b, 220a, 269b

meyl-i cevānān: II-115a

meymūn-i aḥter: II-195a

mey-perest: I-18a, 245b; II-105b

mey-perestī: I-259b; II-97a

meyve-i bihiştī: II-198a

meyve-i resīde: II-116b

Mısır: I-9a, 9b, 92a, 102a, 214b;
II-224a

miḥṭāḥ-i mūşkil-guşāy: II-161a

mihrāb: II-107a

mihrāb-i devlet: II-105^b
 mihrab-i ebrū: II-87^b
 mihrāc: II-218^b
 mihribānān: I-185^b
 mihr-i çerh: II-163^a
 mihr-i mäh: II-131^b, 200^b
 mihr-i ruh: II-119^b
 milket-i cāşiki: I-22^a
 mi^cmār-i vücūd: II-129^a
 minkār: I-25^b, 226^b; II-101^b
 Minūçeher: II-216^a
 mi^crāc: II-114^b
 mi^crāc-ı rühānī: II-108^b
 mīrās-h^vārgān: II-141^a
 Mīr-i cAses: I-250^a
 mīr-i cāşikān: I-270^a
 mīr-i medlis: I-154^b, 199^a
 mīr-i nev-rūzī: II-154^b
 mirih: I-268^b
 miskin: II-210^a
 miyān: I-24^b, 37^b, 215^a; II-121^a, 171^a
 miyān-ı murād: I-169^b
 miyve: I-192^b
 mizāc-i dehr: II-148^a
 mu^camma: I-226^b
 mu^cāşir: I-191^a, 235^b, 271^a; II-153^b
 mu^cāşiran (bkz. mu^cāşir)
 muğ(ān): I-2^a, 2^b, 60^a, 186^b, 213^a, 222^a;
 II-148^a, 221^a
 muğannī: II-219^a
 muğaylān: I-40^a
 muğ-beçe: I-8^b, 59^b, 157^b, 183^b, 209^b;
 II-6^a, 114^a
 muğ-beçe-i bāde-fürüş: II-114^b
 muhabbet: II-111^a

Muhammed (A.S.M.): I-104^a; II-209^b
 muharrem: I-103^b
 muhtesib: I-53^b, 111^b, 118^b, 266^a,
 267^b, 280^b; II-6^b, 52^b, 53^b, 82^a,
 134^b, 184^a, 192^b
 muhtesib-i hum-şikest: I-280^b
 muhtesib-i şehir: I-134^b
 muje: I-13^a, 263^b
 mujgān: I-13^a, 192^a; II-94^b, 184^a
 mujgān-i dirāz: I-205^b
 mujgān-i siyāh: I-229^a; II-27^b, 71^a
 mukābele-i sa^cd bi s-sa^cd: I-197^a
 mukīm-i zūlf: I-153^a
 mul: I-135^b; II-226^a
 Mūliyān: II-162^a
 mūmyā: II-161^a
 mūr: I-20^a, 20^b, 141^b, 270^b; II-14^a
 murakka^c: I-269^b
 murakka^c-i dīrīne: I-213^a
 murakka^c-i rengīn: I-171^a
 murğ: I-133^b, 185^a, 279^a; II-140^b,
 181^b
 murğān-i bāğ: II-142^b
 murğān-i çemen (bkz. murğ-i çemen)
 murğān-i herze-gū: II-165^a
 murğān-i kâf: II-134^a
 murğān-i şubh: II-145^a
 murğān-i vahşī: I-127^a
 murğ-i çemen: I-190^b; II-108^a
 murğ-i bihiştī: I-84^a
 murğ-i dānā: I-11^a
 murğ-i dil: I-190^a; II-88^b, 100^a
 murğ-i hūmayūn: I-178^b
 murğ-i kem-ħavsala: II-91^b
 murğ-i seher: I-233^a, 109^b; II-163^a

murğ-i şubh: I-194^a; II-180^a
 murğ-i Süleymân: II-59^b
 murğ-i şeb-hân: I-112^a, 228^b
 murğ-i zîrek: I-130^b, 260^b; II-107^b, 155^a
 Mūsā: I-110^b, 167^b, 170^a, 198^b, 247^b; II-32^b,
 45^a, 57^b, 99^a, 142^b, 154^a, 175^b
 Muşallā: I-261^b; II-228^b
 mushaf-i ruh-i dūst: I-281^a
 Muşafā (A.S.M.): I-50^b
 mutāc: II-3^a
 mutaşarrıf-i felek-i a^czam: II-224^a
 mu^ctezile: I-121^a
 mu^tic: II-3^a
 muṭrib: I-4^b, 5^a, 77^b, 100^a, 109^b, 110^a, 124^a,
 176^b, 183^b, 185^b, 202^a, 207^b, 214^a, 223^a,
 227^a, 281^a; II-15^a, 26^a, 41^a, 76^a, 83^b, 89^a,
 117^a, 120^b, 141^a, 154^b, 155^a, 157^a, 168^a,
 175^b, 180^a, 180^b, 191^a, 207^a
 muṭribān-i çemen: II-164^a
 muṭribān-ı şabūhī: I-142^a
 muṭrib-i ^caşk: I-111^b
 muṭrib-i medis: II-70^b
 mūy: I-246^a; II-228^a
 mūy-i dil-keş: II-72^b
 mūy-i miyān: II-7^b, 66^a
 mūy-i sefid: II-204^a
 mūy-i ser-i dūst: I-30^a
 mübtedī (bkz. *sālik-i mübtedī*)
 müdam: I-81^a
 müdde^ci: I-48^b, 55^b, 67^a, 131^a, 156^a, 251^a;
 II-61^a, 70^b, 76^b, 82^b, 138^a
 müezzīn: II-168^a
 müflisān: II-143^b
 müflis-i pāk: II-174^a
 müftī: II-111^b

mühendis-i felek: II-11^a
 mühr: I-180^b
 mühre-bāz: I-217^b
 mühre-duzd: II-217^b
 mühre-i mihr: II-121^b, 228^a
 mühr-i leb: II-77^b
 müjde-i devlet: II-194^a
 mülk-i Süleymân: II-47^a, 196^a
 müne^cimān: I-119^b
 münker-nekīr: I-239^a
 münkir: I-230^b
 mürīd: I-84^a, 156^b, 257^b, 259^a, 266^b;
 II-69^a
 mürīd-i harābāt: I-145^a
 mürşid: I-60^a, 93^b, 130^a, 133^a, 135^a,
 199^a, 215^b; II-3^a, 15^a, 27^a, 45^b,
 224^a
 mürşid-i tarīkat: II-211^b
 mürşid-i yābis: I-60^a
 mürüvvet: II-156^a
 müstecāb-zede: II-114^b
 müşāhede: I-119^b, 244^a; II-12^a, 42^a,
 72^b
 müşāhede-i Celāl: II-141^b
 müşāhede-i menāmī: I-29^b
 müşāhede-i tecellī: II-189^a
 müşebbihe: II-203^b
 müşk: I-242^b; II-169^a
 müşk-bār: II-53^b
 müşk-i Çīn: I-76^a
 müşk-i Hutēn: I-163^b; II-27^b
 müşkin-hāl: II-203^b
 müşkin-nefes: II-176^a
 müşk-i siyāh: II-102^b
 müşk-i Tātārī: I-104^b; II-43^a

müşk u gül-āb: I-283^b
müştāk: I-28^b
müşteri: I-92^a, 121^b, 223^b, 281^a; II-99^b
müteahhirin: I-187^b
mütেকellimün: I-53^a

N

nādire-i guftār: I-39^a
nāfe: I-2^a, 43^a, 189^b, 192^a; II-126^a, 176^a,
212^a
nāfe-guşāy: I-189^b
nāfe-guşāyī: I-275^a; II-48^a
nāfe-i Çin: I-206^b, 282^b; II-48^a, 102^a, 181^b
nāfe-i murād: I-173^b
nāfe-i müşk-i Hutē: II-86^a
nāfe-i ser-i zūlf: I-159^b
nāfe-i zūlf: II-106^a
nağme-i çeng ü çegāne: I-169^b
nağz u nükte fūruhten: II-115^b
nahcīr: I-12^a
nahid (zühre): I-239^a; II-220^a
nahid-i çengi (bkz. nahid)
nahs: I-45^a
nakd: I-172^b
nakd-i gül: II-89^a
nakd-i huzūr: I-154^b
nakd-i kalb: I-146^b
nakd-i şūfī: I-152^a
nakl-i şīr: II-53^a
nakş: II-132^b
nakş: I-43^a, 151^b, 168^a; II-6^b, 49^a, 121^b,
159^a
nakş-bāz: II-87^a
nakşibendī(ye): I-40^a, 114^b; II-40^a
nakş-i hāl: II-52^b

nakş-i H̱vārizm: II-196^a
nakş-i leb: I-206^a
nakş-i hayāl: I-24^b
nakş-i nigīn: II-156^a
nacl: II-52^b
nāle-i çeng: II-207^a
nāle-i ney: II-174^a
namāz: I-190^b; II-110^b
namāz-ı şām-i ğarībān: II-84^a
nāme-i siyāh: II-41^b, 79^a, 105^b, 163^b,
188^a
nām u neng: I-213^b; II-131^b
nāsih: II-32^a, 77^a
nāvek: I-25^b, 26^a
nāvek-i çeşm: II-184^a
nāvek-i ğam: I-277^a
nāvek-i ğamze: I-280^a; II-53^a
nāy: II-164^a, 219^b, 220^b
nāz: I-140^b, 162^a, 240^b, 243^b; II-64^b,
77^a, 92^b, 173^a, 187^a, 221^b
nazar: I-256^b; II-94^b
nazar-bāz: I-33^a, 46^b, 152^a
nazar-bāzī-yi H̱afız: II-84^b
nazar-ı Āşaf: I-260^a
nazar-ı pāk: I-195^b
nazar-ı zāhir-bīn: I-153^b
nāzenīn: II-48^b, 156^a
nāzenīn-i vefā-dār: I-105^b
nāzik-bedenān: II-95^a
nazm-i H̱afız: I-283^a, 283^b; II-204^a
nazm-i Nizāmī: II-219^a
nazm-i sūreyyā: II-36^b
nāz-perver: I-152^b
nebīd: I-209^a
nebīz: I-170^b

Necd: II-187b

nedīm: II-117a

nefehāt-i nakş-ı yār: I-230a

nefes-i cīlā: II-143a

nefha: II-207a

nefha-i müşk-bār: II-169a

nefs: I-13a, 38b, 44a, 44b, 56b, 70b, 72a, 85a, 101b, 103a, 105a, 131b, 153b, 156b, 164a, 169a, 177b, 189b, 211b, 219a, 225b, 239b, 258a, 266b, 272a, 272b, 275a, 277b, 278a, 279a, 279b; II-9b, 10a, 21a, 22b, 23b, 28a, 39a, 40a, 49b, 50a, 50b, 54a, 56a, 57a, 57b, 58a, 67b, 69a, 69b, 71a, 72b, 74a, 74b, 75b, 81a, 81b, 83a, 83b, 84a, 87a, 87b, 89b, 90a, 90b, 92a, 92b, 98b, 99a, 99b, 103a, 103b, 110b, 111a, 111b, 113a, 113b, 118a, 119a, 128b, 136b, 137a, 139a, 143b, 148b, 158a, 158b, 166b, 171a, 171b, 172a, 176a, 177a, 179a, 179b, 184a, 184b, 202a, 204b, 205b, 210b, 211b, 212a, 227b, 228a, 228b

nefsāniyet: II-131a

nefs-i emmāre: I-225b, 247b; II-119a

nefs-i levvāme: II-76b

nefs-i mutmaʿinne: II-76b

nefs-i nāṭika: I-226b; II-148b, 176b

nefs-i zulmānī: I-278a

nekhet: I-229b

nemekdār: I-37a

Nemrūd: I-109a

nergis: I-3b, 18b, 36a, 36b, 39a, 60b, 94a, 121b, 129a, 136a, 145a, 196b; II-64b, 82b, 102a, 138a, 149b, 151b, 169b, 200b, 202b

nergis-i cādū: I-105a

nergis-i fettār: I-252b

nergis-i mahmūr: II-133a, 204b

nergis-i mest: I-18b, 196b, 245b; II-13b, 39a, 52a, 61a

nergis-i mestāne: I-26a, 208b

nergis-i pūr-hʿāb-i mest: II-95b

nergis-i raʿnā: II-5a

nergis-i sāki: I-210a

nergis-i şehiā: I-162a

nergis-i Türkāne: I-261a

nesic: II-214b

nesim: I-31a, 54a, 104b, 163a, 167a, 261b; II-50a, 72b, 78b, 87b, 92a, 100b, 138a, 226a

nesim-i bāg: I-174a

nesim-i bahār: I-270a

nesim-i gül: I-31a, 44a

nesim-i gülşen-i cān: I-179b

nesim-i ḥayāt: II-60b

nesim-i muʿanber: II-113a

nesim-i şubḥ: II-182b

nesim-i turre: II-145b

nesim-i ravza-i cennet: I-279a

nesim-i şabā: I-130a, 240b; II-226a

nesim-i şehir: I-57b, 112b, 192a; II-124b

nesim-i suhen-çin: I-239a

nesim-i şubḥ: II-78b

nesim-i şubḥgāhī: I-13a, 106a

nesim-i şimāl: II-15b, 19a

nesim-i vaşl: I-233a

nesim-i yār: II-169a

nesim-i zūlf: I-142a, 240b; II-185b

nesrin: I-40a, 124a, 182a; II-80a, 146a, 199a

neşāt-i cīş u cevānī: II-5b

nevā-yi ʿaşk: II-155a

nevā-yi bülbul: II-165^a
 nevā-yi Hāfiz: I-277^a
 nevā-yi çeng: II-22^a
 nev Carūs-i çemen: I-136^b
 nevāziş-i kalem: II-153^a
 nev-bahār: I-215^a; II-103^a, 181^b
 nev-bahār-i cömr: II-170^b
 nev-gül-i handān: I-274^b
 nevha-i kalemī: II-154^a
 nev-sefer: II-81^a
 ney: I-32^b, 155^b, 176^a, 196^a; II-25^b, 41^b, 56^b,
 141^a, 149^b, 164^a, 168^a, 174^a, 180^b, 207^a,
 213^a, 220^b
 nigār: I-13^a, 180^b, 189^b, 193^a, 198^b, 206^a,
 208^a, 215^a, 219^b, 262^b; II-42^b, 30^a, 106^a,
 116^b, 118^a, 151^a, 164^a, 186^b, 189^b, 205^b
 nigār-i sengin-dil: II-184^b
 nigīn: I-157^b, 188^a, 192^b; II-101^b
 nihād-i nīk: I-136^a
 nihān-hāne-i işret: II-52^b
 niķāb: I-112^b, 124^b; II-111^a, 132^b, 133^b, 140^b
 niķāb-i gül: I-170^b
 nikhet (*bkz. nekhet*)
 nīk-nām: I-7^a, 195^a; II-91^b, 178^a
 nīk-nāmī (*bkz. nīknām*)
 Nīl: II-15^a, 31^a
 nişāb-i hūsn: II-76^a
 nişār-i cān: I-135^b
 nistī u hestī: II-139^a
 nişān-i emān: II-145^b
 nizām-i cālem: I-269^a
 Nūh: I-8^b, 9^a, 19^b, 64^a, 71^b, 84^b, 106^b,
 162^b, 228^b, 246^b; II-20^b, 212^b
 nuh ṭabak-i sipihr: I-221^b
 nūk-i ğamze: II-76^a

nūr-i çeşm-i mestān: II-99^a
 nūş: II-91^a, 133^b
 nūşin-lebān: I-150^b
 Nūşin-revān: II-216^a
 nūş-i laql: I-161^b; II-17^b
 nūş-lebān: I-121^b
 nūzhetgāh: I-18^a

Ö

cÖmer (*Hz.*): I-167^a; II-99^b
 cömr-i dünyā: II-201^b
 cömr-i Nūh: II-212^b
 cömr-i cevānī: I-277^a

P

pādişāh: I-12^b
 pādişāh-i ḥata-pūş: I-265^b
 pādişāh-i hūsn: II-107^b
 pādişāh-i mutāc: II-1^b
 pādişāh-i mülk-i melāhet: I-277^b
 pākān-i du-cālem: I-23^b
 pāk-bāzān (*bkz. cem-i pāk-bāzān*)
 pāk-dāmen: II-40^b
 pāk-rūy: II-203^a
 Pārs: II-41^a, 124^a
 pārsā: I-259^b; II-178^a
 pārsāi: II-178^a, 214^a
 pārsāyan: II-47^a
 Pārsi: I-7^b
 pāy-bend-i turre: II-144^b, 157^a
 pāye-i div: II-204^b
 pāy-i bid: I-271^a
 peder: II-137^b
 Pehlevi: II-142^b
 pend-i edibān: II-221^b
 pend-i mukallid: II-91^a

perde: I-43^b, 95^a, 119^b, 149^b, 189^a; II-48^a,

92^b, 120^b, 133^a, 154^b, 180^b, 181^b, 220^a

perde-dār: I-21^b, 52^a, 189^a; II-220^a

perde-i gül: II-226^b

perde-i ğonçe: II-104^b

perde-i mutrib: II-72^a

perde-i pindār: I-149^b

perde-nişin: I-188^a

pergār: I-105^b, 146^a, 189^a; II-172^a

perhiz-kār: II-221^b

perī: I-50^b; II-99^b, 133^a

per-i Cibrīl: II-212^b

perīšānī: II-185^a

perī-rūyān: I-122^b

perīšān: II-184^b

perīšānī: I-260^a

perī-rū: II-174^a

perī-veş: I-24^a

perī-zāde: II-140^a

pertev-i cām-i cihān-bīn: II-161^b

pertev-i mey: I-62^b

pertev-i rūy: I-245^a

pervāne: II-58^b, 59^a, 117^b, 132^b, 149^a, 172^b

pervīn (*bkz. ūlker*)

Pervīz: I-53^b, 54^a; II-217^b, 220^a

peşmīne-pūs: I-200^a

pey(g)ām: I-28^b, 29^b, 167^a

peyām-i dūst: II-126^a

peyām-i sūrūş: II-86^b

pey-i nazar: I-153^b

peyk-i beşāret: I-141^a

peyk-i müştākān: I-28^b

peyk-i nāmver: I-27^b

peyk-i pey-i hoceste: I-122^a

peyk-i rāstān: II-107^b

peyk-i şabā: II-153^a, 155^b

peyk-i şubḥ: II-41^b

peymān: I-129^b, 209^b

peymāne: I-50^a, 209^b; II-73^a, 80^b,
118^a

peymān-şikenān II-95^a

pirāhen deriden: II-91^b

pirāhen-i Yūsuf: I-119^b

pīr(ān): I-42^a, 118^a, 230^b; II-33^a,
63^a, 83^b, 122^a, 175^b

pīrāne-ser: II-59^b

pīrān-i cāhil: II-118^b

pīr-i bāde-fūrūş: I-171^a

pīr-i dihkān: I-72^a

pīr-i durd-keş: I-207^b

pīr-i ferzāne: II-80^a

pīr-i gül-reng: I-146^b

pīr-i ḥarābāt: I-27^a, 117^b; II-33^a, 37^a,
103^b

Pīr-i Kencān: I-71^b; II-184^b

pīr-i mey-ḥāne: I-125^b; II-69^b; II-91^b

pīr-i mey-kede: I-177^b; II-97^a

pīr-i mey-fūrūş: I-194^a, 213^b; II-40^b

pīr-i mey-fūrūşān: I-127^a

pīr-i muğān: I-2^a, 94^b, 96^b, 110^b,
121^b, 124^b, 127^a, 145^b, 160^a, 179^a,
229^a; II-48^b, 60^b, 65^b, 75^b, 76^b,
110^a

pīr-i münḥanī: II-175^b

pīr-i peymāne-keş: II-95^a

pīr-i şāhib-i fen: II-89^a

pīr-i sālīk: I-259^b

pīr-i sovrme^{ca}: I-222^a

piser: I-33^b; II-86^b, 98^a, 137^b, 175^b
 piserān-i mey: II-151^a
 piserān-ı nā-ḥalef: II-6^a
 piste: I-204^a
 piste-i ḥāmūs: I-196^b
 pīşānī: II-183^b
 pīşgāh-i meskenet: II-194^b
 pīş-kārān: II-194^a
 piyāle: I-4^b, 43^a, 44^b, 103^a, 173^a, 173^b,
 194^a, 221^b, 240^b, 248^a, 266^a; II-25^a,
 60^b, 71^b, 93^a, 140^b, 141^b, 153^b
 post-i ḥām: II-204^a
 puhte: I-279^a

R

rāfiḏī: I-54^a
 rāh-i caşk: I-208^b
 rāh-i girān: I-202^a
 rahmānīyet: I-36^b
 rāh-rev: I-31^a, 137^b, 260^b; II-114^b, 155^b,
 162^b, 206^a, 211^a
 Raḥs: II-98^b, 215^a
 raht: I-38^b
 rakīb: I-12^b, 126^a, 134^b, 144^b, 155^a, 157^b,
 168^a, 230^a, 280^b; II-10^b, 16^b, 9^b, 80^a,
 81^a, 107^a, 146^a, 150^b, 180^b
 rakībān: II-161^a, 171^b, 172^b, 210^b
 rakībān-i tond-ḥū: II-165^a
 rakīb-i sūfle: II-205^b
 rakş: I-113^a; II-219^b
 rakşiden-i serv: I-135^a
 ramak: I-67^b
 ramāzān: I-176^b, 258^b; II-155^a
 ravza: I-18^b

Ravza-i Rızvān: II-61^b, 127^b
 rāz: I-95^b
 rāz-dār: I-207^b
 rāz-i derūn-i perde: I-9^b
 rāz-i dūst: II-121^b
 rāz-i ḥāl: II-88^b
 rāz-i nūhūfte: II-92^a
 rāz-i pinhānī: I-122^b
 rebāb: I-46^a, 237^b, 191^b; II-136^a,
 160^b, 220^b
 refik: I-255^b; II-3^b, 6^b
 refikān: II-212^a
 refik-i sefik (bkz. refik)
 reh-gūzār: I-45^a, 143^b; II-164^b, 203^a
 reh-rev (bkz. rāh-rev)
 rehn: I-145^b, 149^b, 183^b
 reh-zenān-i behmen u dey: II-140^b
 renc: I-253^b
 rencūrī: II-168^b
 reng: I-43^a, 112^a; II-129^a, 132^b, 204^a
 reng-i gül: I-142^b
 reng-i lāle: II-95^b
 rengin kerdn be-mey: I-2^b, 230^b
 reng-i şalāḥ: I-219^b
 reng u bŷy: I-213^a; II-17^b
 resm-i ḥūbī: II-156^b
 Resŷl A.S. (Hz. Muḥammed): I-51^a,
 246^a, 265^b, 281^b, 282^a, 282^b, 283^a;
 II-11^a, 18^b, 71^b, 88^a, 95^b, 114^b,
 143^b, 155^b, 169^a, 177^b, 178^b, 179^a,
 185^a
 Rey: II-164^a, 168^a
 reyāḥin: I-190^a
 reyāḥin u gül: II-55^a

reyhān: I-8^a, 169^b

Rıdvān (*bkz. Rızvān*)

ritl: II-183^a

ritl-i girān: I-254^b

rızā: II-144^a

rızk: II-139^b, 193^a

Rızvān: I-35^a, 142^a; II-193^b

rikāb-i pāy-dāri: II-208^b

rind: I-5^b, 33^a, 46^b, 49^b, 54^b, 55^a, 57^a, 70^b,
76^b, 87^b, 92^a, 95^b, 98^a, 102^b, 107^b, 108^b,
110^a, 119^a, 126^b, 144^a, 154^b, 158^b, 160^b,
164^b, 167^a, 171^b, 181^b, 183^b, 186^b, 188^a,
195^a, 213^b, 227^b, 232^a, 235^a, 255^a, 259^a,
270^a; II-20^b, 22^b, 39^a, 40^b, 52^b, 53^b, 80^b,
82^a, 119^b, 125^a, 136^b, 143^b, 151^b, 183^b,
188^a, 199^b, 202^b, 224^b

rindān-i āšnā: I-260^a, 285^a

rindān-i bī-sāmān: II-90^b

rindān-i bi-ser u pā: II-120^b

rindān-i kalender: II-44^b, 161^b

rindī: (*bkz. rind*)

rind-i ʿālem-suz: I-260^b

rind-i harābāt: I-212^b; II-44^a

rindī-yi Ḥāfız: I-247^b

rind-i hoṣe-çin: II-211^a

rind-i lāubālī: II-160^a

rind-i ṣarāb-h^vār: II-25^b

rind-sūz: I-22^b

riyāzet: I-166^b, 259^b, 279^a, 280^a; II-22^b

riyāz-i rıdvān: I-18^b

rū-besten: I-43^a

rūd: I-68^b, 235^b

rūd (*sūrūd*): II-219^a, 219^b

rūd-i Arās (*bkz. Arās İmāğır*)

rūd-i girāmī: II-98^a

rūh: I-4^b, 25^b, 36^a, 44^a, 44^b, 85^a, 100^a,
105^a, 170^b, 188^b, 189^a, 219^a, 266^b,
267^a, 275^a, 276^a, 277^b, 278^a; II-21^a,
22^b, 23^b, 40^b, 50^b, 57^a, 57^b, 58^a, 67^b,
69^b, 71^a, 72^b, 75^a, 75^b, 81^b, 83^a, 83^b,
87^a, 91^a, 98^a, 100^a, 106^b, 110^b, 111^b,
112^b, 113^b, 118^a, 119^b, 121^b, 128^b,
132^b, 133^a, 133^b, 134^a, 135^b, 136^b,
137^a, 139^a, 143^a, 145^b, 146^a, 148^b,
166^b, 169^a, 171^a, 176^a, 176^b, 177^a,
179^b, 180^b, 181^a, 180^b, 183^b, 201^b,
204^b, 205^a, 210^b, 211^b, 212^a, 219^a,
226^b, 227^b, 228^a

ruh: I-4^a, 21^b, 22^a, 157^a, 231^a, 260^b;
II-14^a, 49^b, 69^a, 81^b, 118^b, 119^b,
125^a, 144^a, 152^b, 153^a, 167^a, 197^b,
203^b

ruh-i bezm-ārāy: II-149^a

Rūh-i Emīn: II-79^a, 195^a

ruh-i gül: I-283^b; II-89^a

ruh-i hūb: I-283^b

rūh-i kāmīl: II-100^a

Rūh-i Kuḏs: I-170^b, 261^b, 274^b;
II-191^b

ruh-i mehtāb: II-49^a

ruh-i nigār: II-210^a

ruh-i pāk: I-82^a

ruh-i sāqī: I-151^b, 169^b; II-43^b

ruh-i yār: I-135^a; II-131^b, 202^b

rūh-nefs: II-111^b, 113^b

ruhsār(e) (*bkz. ruh*)

ruhsāre-i hursīd: I-183^b

Rūhullāh: I-11^b

ruḵa-i delk: II-185^b

Rūm: II-115^b, 164^a, 218^b, 219^a, 224^a

rumûz-i ilâhiye: II-109^b
 ruvâk: I-20^b
 rûy: I-3^a, 22^a, 229^a; II-48^a, 164^b, 180^b,
 205^b, 206^a, 215^a
 rûy-i butân: I-270^b
 rûy-i cānān: II-159^a
 rûy-i enver-i şāh: I-268^a
 rûy-i hoş: II-72^b
 rûy-i nigār: I-160^a; II-49^a, 168^b
 rûy-i rahşān: I-3^a
 rûy-i sākī: I-171^a; II-49^a
 rûy-i semen: II-89^a
 rûy-i yāsemīn: I-260^b
 rûze: I-97^b, 232^b; II-155^a
 rūzī: I-4^a; II-139^b
 rūz-i caḥd: II-78^b
 rūz-i bāz-hāst: I-4^b
 rūz-i dāvenī: II-146^b
 rūz-i elest: I-25^b
 rūz-i fūrū-māndegī: II-219^b
 rūz-i qīd: I-231^b; II-62^b
 rūz-i pişīn: I-188^a
 Rūkn-ābād: I-10^a, 34^a, 261^a, 101^a
 Rüstem (*bkz. Rüstem-i Zāl*)
 Rüstem-i Zāl: I-280^a; II-98^b, 162^b
 rūsvāy: II-118^b
 rūtbe: I-15^b
 rüzgār: II-102^a, 204^a

S

sabā: I-2^a, 8^a, 10^b, 21^b, 29^b, 49^a, 76^b, 77^a,
 81^a, 108^a, 142^a, 146^b, 159^b, 166^b, 176^a,
 181^a, 189^a, 190^a, 193^b, 202^a, 203^b,
 206^b, 229^b, 230^b, 233^a, 259^b, 261^b,
 276^a; II-30^a, 26^b, 47^a, 55^a, 82^b, 86^a, 87^b,
 95^a, 99^a, 120^a, 131^b, 135^b, 142^a, 151^b,

165^a, 167^a, 177^a, 192^b, 221^b
 sābika: I-188^a; II-108^b
 sābika-i pişīn (*bkz. sābika*)
 sabī: II-163^b
 şabūh: I-103^b, 197^b, 232^b; II-225^a
 şād: I-177^b
 sa^cd: I-45^a; II-67^a
 Sa^cd b.ebi Vakḳās: I-280^a
 sāde: II-210^a
 şadef: I-168^b
 şadef-i dīde: I-272^b
 şadr-ı celāl: I-170^a
 şadr-nişīn: II-60^a, 60^b
 sa^cd u naḥs: I-45^a; II-67^a
 şāf: II-155^b
 Şafā: I-104^b
 şafā: II-78^a
 şafā-yi hātır: I-168^b
 şafā-yi ḳalb: I-110^b, 201^a
 şafā-yi küllī: II-115^a
 safḥa-i nesrīn: I-16^a
 şafir: I-30^b, 117^b; II-76^a, 89^a, 176^b,
 198^a
 şafir-i murğ: I-170^b
 şāfiyān-ı sāde: II-120^a
 şaf-şikenān: II-94^b
 sāğēr: I-103^b, 168^b, 212^b, 234^a, 244^b,
 270^a; II-33^a, 37^a, 40^b, 62^b, 76^b, 82^a,
 82^b, 83^a, 86^b, 92^b, 130^b, 131^b, 150^a,
 170^b, 194^b, 205^a, 217^b, 221^a
 sāğēr-i bāde: II-207^a
 sāğēr-i girān: I-223^a
 sāğēr-i cişret: II-2^b, 114^a
 sāğēr-i mey: I-230^b, 254^a
 sāğēr-i mināyī: II-125^b

sāger-i cōmr: II-153^b
 sāger-i rah: I-103^a
 sāger-i yākūt: I-236^a
 sāha: I-136^a
 sāhib-dil: I-66^b, 119^a; II-7^b
 sāhib-dīvān: I-27^a
 sāhib-kıran: I-265^b, 222^b
 sāhib-nazar: I-159^b, 183^b; II-27^a, 138^a,
 206^a
 şahife-i cānz: II-17^b
 şahn-i bustān: I-48^b
 şahn-i medlis: II-194^b
 şahrā: I-46^b
 şahrā-yi Hutun: I-189^b
 sahtī: I-6^a
 saht-kemān: II-179^b
 şahūr: I-232^b
 saḥīd: I-105^b
 saḥīd-i sīm-endām: II-155^a
 sakā-yi kūy-i mey-hāne: I-278^b
 sakf-i būlend: I-26^b
 sakf-i nuh-pāye-i penç-tāk: II-216^b
 sāķī: I-2^a, 17^b, 43^a, 60^b, 67^a, 70^b, 123^a,
 124^b, 134^a, 152^b, 155^a, 163^b, 171^a, 186^b,
 190^a, 197^b, 202^a, 214^a, 227^a, 230^a, 232^a,
 237^a, 244^b, 261^a, 265^b, 266^b, 271^b;
 II-22^a, 26^a, 28^a, 29^b, 31^a, 35^a, 39^b, 49^b,
 50^a, 76^b, 86^a, 87^a, 5^b, 96^a, 105^b, 108^a,
 117^a, 119^b, 125^a, 133^b, 136^b, 141^a, 147^a,
 150^a, 159^a, 162^a, 162^b, 167^b, 170^b, 175^b,
 177^a, 180^a, 180^b, 181^a, 188^a, 194^a, 194^b,
 212^b, 213^a, 213^b, 214^a, 214^b, 215^a,
 216^b, 217^a, 217^b, 218^a, 220^b, 221^b, 226^b
 sākinān-i harem-i sır: I-184^a
 sākinān-i pīr-i muḡān: II-40^a

sāķīyān-i cām-i Cem: II-4^a
 sāķīyān-i serv-kadd: II-54^b
 sāķīyān-ı tarab: II-37^a
 sāķī-yi gül cizār-ı hoş: I-271^a; II-106^a
 sāķī-yi h'āce: I-270^b
 sāķī-yi kemān-ebur: I-236^b; II-116^b
 Sāķī-yi Kevser (Hz. c'Alī): II-200^a
 sāķī-yi meh-rūy: II-163^a
 sāķī-yi mestān: II-5^b
 sāķī-yi miskin-nevāz: II-87^a
 sāķī-yi şimsād-kadd: II-155^a
 şalāh: II-13^a, 39^a, 169^a
 Şālīh (A.S.): I-109^a
 sālik: I-2^b, 257^a, 259^a, 259^b, 266^b;
 II-15^a, 26^a, 29^a, 40^b, 68^b, 217^a
 sālik-i kābil: II-89^a
 sālik-i mübtedī: I-279^a; II-44^b, 68^b
 sālik-i rāh: II-161^b
 saltanat-ı dil-berī: II-224^b
 sālūs: I-160^a; II-153^b, 183^b
 sālūsiyān: II-91^a
 şamed-nişin: I-121^a
 Sāmīrī: I-197^a, 208^b; II-99^a, 99^b
 şanem: I-90^a, 121^a; II-58^a, 80^a, 139^b,
 174^b, 227^b, 228^a
 şanem-i bāde-fūrūs: II-149^a
 şanem-i hoş: II-52^b
 şanem-i leşker: II-51^b
 şanem-i tıfī: II-84^a
 şanevber: I-30^a; II-92^b
 sarāy-i bihiştī: II-129^b
 sarāy-i muḡān: II-113^b
 sārban: I-38^b, 106^b, 249^b; II-156^b
 şarfe: I-4^b
 şavt-i hezār: I-135^a

sa'cy: I-229b
şayd: I-127a, 128a
şayd-i dil: II-133b
şayd-i munhadir: I-154a
sāye: II-54a
sāye-i ebr: II-159a
sāye-i rahmet-i berrin: II-132b
sāye-i serv-i sehi: I-146a; II-62a
sāye-i sūnbül: II-205a
sāye-i tūbā: II-77a
şayyād: I-113b
sāz-ı zühre: I-185a
sāz u nevā: I-207b
sebāt-i ömr: I-118b
Sebe: I-77a, 124a, 134b
sebū: I-125a; II-108a, 113b, 140a, 165b
se-būse: II-186b
sebū-yi harābātīyān: I-278b
sebuk-bār: I-2b, 49b, 191a; II-147a
sebuk-bārān (bkz. *sebuk-bar*)
sebū-keş: I-22b
sebuk-rūhī: II-171a
sebuk-rūyī: II-199b
sebz: I-46a, 170b
sebze (bkz. *sebz*)
sebze-i hatt: II-79a
sebz-i felek: II-98b
sebz-pūşān-i hatt: II-14a
seccāde: II-44b, 48b, 114b, 174a
seccāde-i kazā: II-199b
seccāde-i takvā: II-63a
sefer: I-23b; II-73a
sefer-i rūhānī: II-124a
sefine-i ğazel: I-44b
sefine-i Hāfız: II-66a, 144b

segān-i kūy: II-167a
seher: I-180a; II-95a, 116b
seherġāh: I-16b
seher-hiz: I-13a
seh-i bālā: II-148b
sehi-yi serv-i revān: II-100b
sehi-kadd: I-11a, 86b
sekbān: II-173a
sekizinci felek (bkz. *simāk-i rāmiḥ*)
sekr: II-83a
sel: I-45b
selāse-i ġassāle: I-136b
selef-i sālihīn: II-53a
Selīm: II-221a
selīm: II-210a
Selmā: I-177a, 249b, 275a; II-15b, 50a, 174b, 188b, 189a
Selsebil: II-14a, 193b, 213a
semā: I-53b, 120a; II-3b, 23a, 26a
semen: I-124a, 163a, 176a; II-85b, 92b, 140b
semen-būyān: I-122b
semend-i devlet: I-169b
semend-i sa'ādet: II-224a
semenzār: II-107a
Semerkand: I-9b; II-158b, 162a
semūd: I-84b, 109a
seng-i āsyā: I-146a
seng-i siyeh: I-192a
serā-perde: I-21a
ser-gerdān: I-8b
ser-ġirānī: I-162a
serḥadd-i cādem: II-79a
ser-hān: II-194a
ser-ḥoş: I-152a, 169b

- ser-i düst: I-30^a
 ser-i zülf: I-31^a; II-108^a, 130^a
 ser-keşi: II-214^b
 sermā-yi dey: II-168^a
 ser-mest: II-87^a
 ser-nişte: I-44^a, 129^b
 serv: I-6^a, 8^a, 22^a, 32^a, 69^a, 99^a, 129^a, 136^b,
 164^a, 182^b, 191^a, 201^a, 25^a, 219^a, 270^a;
 II-43^b, 49^b, 85^b, 88^b, 107^b, 142^b, 145^a, 164^b,
 169^b, 171^b, 179^a, 181^a, 184^a, 202^b, 221^b
 server(ān): II-54^b, 122^a
 serv-i bustān: II-80^b
 serv-i cūybār: II-165^b
 serv-i çemān: I-162^b, 163^a; II-89^a
 serv-i gül-endām: II-201^a
 serv-i hīrāmān: II-47^a, 78^a, 128^a
 serv-i nāz: I-282^b
 serv-i rāst: I-239^a
 serv-i revān: I-254^b; II-31^b
 serv-i sehī-bālā: I-99^a, 146^a
 serv-i sehī-kadd: I-217^b
 serv-kāmet: I-154^a
 ser-zemīn: II-155^b, 211^a
 sevād-i bīnā: II-197^a
 sevād-i zülf: I-101^b
 sevār: I-185^a
 sevārān: I-220^a
 sevdā-yi zülf: I-102^b
 sevr: II-218^b
 seyr fillāh: I-163^a; II-31^b, 47^a, 50^a, 55^a,
 60^a, 65^a, 69^a, 78^a, 78^b
 seyr ilālāh: I-163^a; II-50^a, 55^a, 60^a, 69^a
 seyr-i māh: II-109^b
 sıbgatullāh: II-194^b
 sıdk: I-51^b
 sıfat: I-39^a, 111^a, 140^b
 sıfat-i celāl: I-102^a, 133^b, 140^b
 sıfat-i hidāyet: I-111^a
 sıfat-i idlāl: I-111^a
 sıfat-i irādet: II-129^a
 sıfat-i kahr: I-75^b, 91^a, 102^a, 102^b,
 133^b
 sıfat-i kelām: I-121^a
 sırr-i caşk-bāzī: II-92^a
 sırr-i cām-ı Cem: I-112^a
 sırr-i gayb: I-129^b
 sırr-i hāfī: II-104^b
 sırr-i süveydā: I-161^b
 sib-i zeneh(dān): I-13^b, 171^a; II-121^b
 sidre-nişin: I-30^b
 sidretü l-müntehā: I-69^b; II-100^a
 sihr-i Bābul: II-204^a
 sihr-i çeşm: II-172^a
 sihr-i helāl: II-195^a
 silsile: I-54^b, 111^a; II-125^a, 152^b
 silsile-i geysū: II-64^b
 silsile-i mūy: I-146^b
 silsile-i zülf: I-111^a
 silsile-i zülf-i dirāz: II-110^a
 sīm: II-214^b
 simāc-i çeng: II-157^a
 simāk-i rāmiḥ: I-223^b
 sīm-tenān: II-94^b
 sīmurḡ: I-260^a; II-36^b, 130^b, 199^b,
 211^a
 sīmurḡ-i vehm: II-223^a
 sīne-i riş-i derdmendān: I-139^b
 sīne-i zamāne: II-204^a
 sipihr: I-28^a, 53^b, 164^b
 sipihr-i bülend: II-219^a

sirîşk: I-140b
 Sîstân: II-223b
 sitâre: I-198b; II-102b
 siyâh: I-1004a, 164a; II-204a
 siyâh-kâr: I-122a
 siyâh-nâme: I-154a
 Siyâvûş: I-196a; II-32a, 109b, 216b
 siyeh-çerde: I-22a
 siyeh-çeşm: I-11a, 155a, 192a; II-158b
 siyeh-çeşmân (bkz. siyeh-çeşm)
 siyeh-dil: I-60b
 siyeh-kâse: I-9a
 sof: I-234a
 şöhet: I-51b; II-92a
 şöhet-i didâr: I-231b
 şöhet-i dirîne: I-175a, 228a
 şöhet-i gül: I-260a
 şöhet-i hûr: II-56b
 şöhet-i semen: II-153a
 şöhet-i yâr: I-135b
 şöhet-i Yûsuf: II-59b
 şovme^{ca}: I-100b, 119b, 122a, 151b, 160a, 179a, 212a; II-61a, 129b
 şovme^{ca}-dâr: I-172b
 subh: I-19b; II-96a, 216a
 subh-i devlet: I-17b
 şûfî: I-91a, 109b, 146b, 147b, 149b, 242b, 244a, 250a, 258b, 259a, 265a, 266a, 266b, 281a; II-23a, 69b, 108a, 119a, 120a, 138b, 154a, 155b, 161a, 184a, 185b, 199b
 şûfî-kûş: II-93a
 şûfiyân-i şovme^{ca} (bkz. şûfî-yi şovme^{ca})
 şûfî-yi murtâz: I-278b
 şûfî-yi şâfî: I-57a
 şûfî-yi sâlûs: II-120b

şûfî-yi şovme^{ca}: I-131b; II-69b
 şûfî-yi şeh: II-6b
 şûfî-şûret: I-110a
 suhen: I-68b; II-203b
 suhen-i cāmm: II-91a
 suhen-i āšnā: I-129b; II-107b
 suhtegān: II-131b
 sultān-ı cāşk: I-279b
 sultān-i Cem: I-139a
 sultān-i gül: II-85b
 sultān-i hūbān: I-15b, 23b, 203b
 sultān-şifat: II-174a
 şûret: I-53a
 şûret-besten: I-43b
 sûretger-i Çin: II-22a
 süsen: I-49b, 134b, 165b; II-5b, 140b
 süsen-i āzāde: II-145a, 179a
 sust-nazm: I-31a
 süheyl: II-228a
 Süheyl-i Yemānî: II-100b
 Süleymān (A.S.): I-20a, 26a, 26b, 34a, 42a, 72a, 72b, 77a, 109a, 141a, 143a, 160b, 188a, 213b, 264b, 267a, 269a, 270b; II-47a, 134a, 155b, 196a, 215b, 216a, 223b, 224b, 156a, 156b, 184a
 sünbül: II-99a, 200a
 sünbüle: II-199a
 sünbül-i müşkin: II-95a
 sünnet: I-268a, 289a
 sünnet-i Resûl (bkz. sünnet)
 şürāhî: I-43a, 44b, 53b, 87a, 115a, 126b; II-1b, 5b, 43b, 53b, 59a, 91a, 207a
 şürāhî keşiden: I-126b

şürāhī-yi Çini: I-51^a
süveydā: I-161^b; II-160^a
süveydā-yi kalb: I-161^b
Süleymān-i gül: I-134^b
sülūk: I-93^b, 156^a
sürūd: I-176^b; II-49^b, 214^a
sürūs: I-30^b, 223^a

Ş

şādī-yi şeyh: I-145^a
şāh: I-232^a
şāhān-i pīšīne: II-213^b
şāhī: II-213^b
şāhid: I-17^b, 108^b, 130^a, 168^b, 171^a, 196^b,
270^a, 272^a; II-28^a, 61^a, 63^a, 82^a, 82^b,
133^b, 137^a, 181^a
şāhidān: I-120^a, 194^b
şāhidān-i çemen: II-92^b
şāhidān-i şeh: II-77^a
şāhidān-i şīrīn-kār: II-114^a
şāhid-i baht: II-68^b
şāhid-i bāzār: I-188^a
şāhid-i gül: II-226^a
şāhid-i hercāyī: II-125^a
şāhid-i kudsī: I-84^a
şāhid-i matbūc-şemāyīl: II-182^b
şāhid-i raḥnā: I-109^b
şāhid-i şīrīn: I-216^a
şāhid-i şūh: II-207^a
şāh-i hūbān: II-26^b
şāhin: I-190^a; II-22^a
şāh-i nebāt: I-180^a
şāh-i nergis: I-120^a
şāh-i şānevber: I-202^a
şāh-i serv-i sehi: I-234^b

Şāh-i Türkān (*Efrāsyāb*): I-196^a;
II-32^a, 162^b
şahne: I-128^a, 193^a
Şahne-i Necef (*Hz. cAli*): II-6^b
şāh-rāh-i devlet-i sermed: II-84^b
şāhves: I-129^a
şakāyık: I-176^a; II-5^b, 75^b, 226^a
şāmgāh: I-152^a
şām-i ġarībān: II-126^b
şām-i zūlf: I-209^b
şāne zeden be-zūlf: I-21^b
şarāb: I-2^b, 16^a, 26^a, 30^a, 32^a, 43^a,
45^a, 59^a, 62^b, 63^a, 71^a, 98^a, 111^b,
112^a, 121^b, 164^b, 166^a, 169^a, 171^b,
216^a; II-13^b, 95^b, 96^a, 120^a, 136^a,
136^b, 141^a, 180^b, 205^b, 213^a, 213^b,
214^a, 214^b, 215^a, 215^b, 226^a
şarāb ālūden: II-110^b
şarāb-hāne: I-278^b
şarāb-h'vār: I-33^a
şarāb-i aşk-i ilāhī: I-98^a
şarāb-i bi-ğas: I-123^a, 201^a; II-188^a
şarāb-i bi-humārī: I-169^a
şarāb-i du-sāle (*bkz. mey-i du-sāle*):
I-173^b
şarāb-i engür: II-131^a, 168^b
şarāb-i erguvānī: I-104^b; II-26^a,
221^b
şarāb-i hanegī: I-267^b; II-3^b
şarāb-i hōs-guvār: II-80^b
şarāb-i kevser (*bkz. kevser*)
şarāb-i lacl: I-155^a, 270^a; II-93^a
şarāb-i mevhūm: II-49^a
şarāb-i nāb: I-13^b, 237^a

şarāb-i nāb: I-13^b, 237^a
 şarāb-i puhte
 şarāb-i rengīn: I-126^b
 şarāb-i rūşen: II-208^a
 şarāb-i şāfi: I-44^b
 şarāb-i tarab-engiz: II-205^b
 şarāb-i telh: I-268^b; II-21^a
 şarāb-zede: II-114^a
 şatah: I-269^b
 şatt-i şarāb: I-248^b
 şebāb: I-46^b
 Şebān-i Vādi-yi Eymen: I-167^b
 şeb-i hıcr(ān): I-235^b, 241^a; II-125^b
 şeb-i kadr: I-24^b, 151^a, 180^a
 şeb-i riħlet: II-21^b
 şeb-i siyah: I-80^a
 şeb-i şöhet: I-182^a
 Şebistān: II-228^b
 şebistān: II-92^a, 144^a
 şeb-i şarāb: I-132^a
 şeb-i tānik: I-2^b
 şeb-i tīre: I-164^a
 şeb-i Vādi-yi Eymen: II-32^b
 şeb-i yeldā: I-101^a
 şeb-nişīn: I-106^a
 şeb-rev(ān): I-161^a; II-133^a
 Şeddād Cenneti: II-129^a
 şeh-bāz: II-57^a
 şehir: I-33^a
 şehir-āşūb: I-10^a, 210^b; II-83^a
 şehriyārān: I-185^b
 şeh-suvār: I-25^a, 220^a
 şeker: I-28^b, 37^a, 106^b, 201^a, 226^b, 233^a;
 II-21^b
 şeker-fürüş: I-11^a

şeker-i hāb-ı bāmdād: I-231^b
 şeker-leb: I-204^a
 şem^c: I-139^b, 140^a, 233^b; II-4^a, 65^a,
 117^b, 154^b, 207^a
 şem^c-i āfitāb: I-13^b
 şem^c-i Çigil: II-146^b, 202^b
 şem^c-i dil-efrūz: I-49^b
 şem^c-i hāver: II-2^a
 şemīm-i zūlf: I-104^b
 şem^c-i ruhsār: II-132^b
 şem^c-i şehir: II-106^a
 şem^c-ruh: I-204^b
 şems: I-132^b
 şems-i sūhā: I-94^b
 şeng: II-207^a
 şen-gül: I-261^b
 şen-gülān-i hoş-bāş: I-271^b
 şer^c: I-248^b
 şerh: II-212^a
 şerī^cat: II-226^b
 şerīr: II-193^b
 şerbet-i zūlāl: II-167^b
 şerb-i zer-keşide: II-115^b
 Şerrār-i bu-Leheb: I-51^a
 šest-i caşk: I-153^a
 şeş-direm: I-129^a
 şeydā: I-43^a; II-174^b
 şeydāyi: II-148^a
 şeyh: I-78^a, 84^a, 118^a, 124^b, 132^a,
 133^a, 135^a, 139^a, 156^b, 254^a, 256^a,
 257^b, 258^b, 266^a; II-3^a, 15^a, 26^b,
 47^b, 58^a, 69^a, 89^a, 119^b, 130^a, 130^b,
 137^a, 143^b, 224^a
 şeyhān-i gum-rāh: II-118^b
 Şeyh-i Cām: I-5^b

şeyh-i cemā'at: II-198^b
 şeyh-i kāmīl: II-178^a
 şeyh-i şikār-bāz: I-107^b
 Şeyh Sancān: I-66^a
 Seytān: I-2^a, 194^a, 263^a, 274^b, 277^a; II-1^a,
 3^a, 10^b, 18^b, 44^a, 53^a, 68^a, 69^a, 70^a, 86^b,
 179^a, 203^a. (Ayrıca bkz. İblīs)
 şī'ca: I-54^a
 şīb: II-115^b
 siblu³l-esed: II-37^b
 sikenc: I-21^b
 sikenc-i gisū: II-184^b
 sikenc-i gisū-yi sūnbūl: II-89^a
 simāl: I-261^b
 simşād: I-115^b; II-39^b, 125^a, 181^a
 simşād-i hoş-hīrām: II-116^a
 simşād-kadd: II-94^b
 simşād-i rahmān: II-80^b
 şicr: I-137^a, 232^b; II-119^b, 123^b, 212^b
 şir-i āfitāb: II-99^b
 Şirāzī: I-9^b
 Şirāz lügati: II-188^b, 189^a, 189^b
 şicr-i Hāfiz: I-117^b, 151^b, 174^a, 206^a, 236^b,
 284^b, 275^b; II-13^b, 70^b, 93^a, 120^b, 143^b
 (Ayrıca bkz. şadr-nişīn).
 şicr-i hoş: I-271^a
 Şirīn: I-165^a; II-57^a, 90^b, 190^b
 şirīn-dehen(ān): I-183^a; II-4^b, 95^a, 140^a, 206^a
 Şirīn-i zamān: II-179^a
 şicr-i nerr: I-171^a
 şirīn-kār: I-10^a, 21^a
 şirīn-suhen: I-39^a
 şicr-i Pārsī: II-157^a
 şicr-i rindāne: I-77^a
 şir-i surh: II-69^a

şicr-i ter: I-127^b, 187^b
 şirk: I-260^b
 şīse: II-97^a, 129^a, 155^b
 şīse-i bāde: II-174^b
 şīse-i mey: II-207^a
 şīse-i mey-i laql: I-254^a
 şīve: I-60^b; II-95^b
 şīve-i rindāne: II-77^b
 şīve-i rind(ī): I-49^b; II-83^a
 şöhre-i sehr: II-57^a
 şucā-yi cemāl: II-92^b
 Şucayb (A.S.): I-167^b
 şucbede: I-109^b, 110^b; II-23^a, 65^a
 şucbede-bāz: I-197^a; II-166^a
 sūh: I-10^a, 21^a
 şukuffe-i gül: I-41^a
 şūmī: I-217^a
 şūr-i şirīn: II-57^a
 şust u şüy-i hırka be-mey: II-3^b
 şuttār: I-2^b
 şürbu³l-yehūd: I-266^a
 şüyüh-i nivāyet: I-80^a

T

ta'alluk: I-75^b, 114^a, 152^a, 191^a
 tāb: I-2^a, 18^b, 131^b
 tabc: I-264^b
 tabakāt-i cāyn: II-19^b
 tāb-i benefşe: II-104^a
 tabc-i felek: I-264^b
 tabi'at-ı beşeriye: II-115^a
 tabīb: I-215^b; II-111^a, 122^a
 tabīb-i caşk: I-193^b
 tabīban-i müdde'ī: I-119^a
 tabīb-i rāh-nişīn: II-153^b

ṭabl-i zīri kilim: II-153^b

tāc: II-101^b

tāc-i ḥurşid: I-25^a

tāc-i hüdhüd: I-154^a

tāc-i Kāvūs: II-108^b

tāc-i rindī: II-166^b

tāc-i şāhi: II-123^b

tafra-nūvis: II-103^a

taḥkīk: II-48^a

taht-i Cem: I-141^b; II-141^a

taht-i firūze: II-215^b

taht-i revān: II-50^b

ṭarf-i cūybār: II-154^a

ṭayir-i carş: II-101^b

taḥarrüb: I-138^a, 155^a

taḥarrüb-i sülūkī: II-12^a

taḥdīr(-i ilāhī): II-128^b, 130^a

ṭāk-i ebrū-yi yār: I-198^b

ṭāk-i ḥanḳāh: I-51^a

ṭāk u manzar: II-92^b

taḥvā: I-139^b, 140^a, 260^b; II-183^b

ṭalcat: I-21^a, 68^a

ṭaleb-i cāşık: I-75^b

ṭālīc: II-211^b

ṭālib-i cāşık: II-131^a

ṭālīc-i devlet: I-271^a

ṭamac-ı ḥām: I-151^b

ṭāmāt: I-269^b; II-2^a, 26^b, 44^a, 44^b, 96^a, 163^a

ṭanbūr: II-164^a, 213^a

ṭarab: I-234^a; II-18^b, 183^b

ṭarab-sarāy-i muḥabbet: I-198^b

ṭārem-i firūze: I-26^a

ṭārem-i ṭāk: II-11^a

ṭarfe zeden: II-11^a

ṭarf-i cūy(bār): I-51^a, 52^a, 271^b; II-211^a

ṭarf-i çemen: I-135^a, 277^a; II-85^b, 170^b

ṭarf-i kûlah: II-86^a

ṭār-i mû: I-84^a

ṭarikat ehli: II-224^a

ṭarikat-şen'cat: I-1^b, 197^a, 248^b, 260^b; II-6^b, 211^b, 47^a, 56^b

ṭarīḳ-i cāşık: II-162^b, 166^b

ṭarīḳ-i Mūsā: I-170^a

ṭarīḳ-i cuşşāk: I-137^a

taşavvuf-i resmī: I-86^a

taşarruf u fiql: I-268^a; II-15^a, 61^b

taşfiye: I-5^a, 111^a

ṭāvūs-i carş: II-37^b

ṭayir-i ferah-pey: II-75^a

ṭayir-i feruḥ: II-194^a

ṭayir-i ḳuds: II-81^a, 83^b

ṭayy-i mekân u zamân: I-137^a

tāze cevân: I-230^b

tāze gül: II-153^a

tāzī: II-183^a

tecellī: I-119^b; II-4^b, 148^b

tecellī-yi cemāl: I-243^a; II-32^a, 144^a

tecellī-yi efcāl: I-180^a

tecellī-yi şıfat: I-180^a

tecellī-yi zāt: I-180^a; II-141^b, 186^a

teferruk: II-1^b

tefriḳa: I-194^a

tehem-ten: II-218^b

tekvīn: II-129^a

telbīs: I-103^a

telbīs u ḥiyel: I-160^b

telḥ: I-215^b

telhi: II-90^b

telh-i şîrîn-guvār: II-218^a

telhî-yi mey: II-138^b

temāşā-yi bāğ-i cālem: II-97^a

temāşā-yi çemen: II-146^a, 155^b

tenacum-perver: I-153^a

terahhum: I-20^a

terāne: I-21^a, 40^b

ter-dāmen: II-183^a, 203^a

terk-i dünyā: I-89^b

terk-i külāh: II-113^b

terk-i külāh-i Jev: II-109^b

terk-i külāh-i Key: II-163^a

terk-i cūkbā: I-89^b

tersā: II-149^b

tersā-beçe: I-208^a; II-130^a

tesbih: II-178^a

tesbih u hırka: II-86^b

tesbih u taylasān: I-269^b

teşne-i bādiye: II-130^a

teşrif-i Hakk: I-27^a

teşviş-i humār: I-160^b

tetāvul-i zūlf: I-145^a

tevbe: I-42^b, 87^a; II-24^b, 56^b, 60^a, 75^b, 82^a,
96^a, 119^b, 149^a, 170^b

tevbe-i şarāb: II-13^a

tevbe-kārān: II-82^a

tevcih-i vech: II-226^b

teveccüh-i küllî: II-17^a

tevekkül: I-260^b, 261^a

tevfir: I-12^b

teyakkoz: I-29^b

tıfl: I-272^a

tığ: II-134^b, 144^a, 183^a, 202^a

tığ-i ceng: II-203^a

tığ-i tiz: II-228^a

tir: II-76^a, 193^b, 209^a

tire-i hākdān: II-144^b

tir-i āh: I-12^b

tir-i belā: II-55^b

tir-i çeşm: I-102^b

tir-i duca: I-153^a

tir-i kazā: II-196^b

tir-i kej-endāz-i hasūd: II-51^b

tir-i melāmet: II-116^b

tir-i muje: I-173^a

tir-i mujgān: II-178^b, 210^a

tiynet-i Ādem: II-129^a

tiz-huş: I-264^b

tohm-i vefā: II-109^b

tomār-nāme: I-126^b

tond-hūyi: II-156^b

tubā: I-136^b; II-176^b

tubā: -204^a; II-66^b

tufān-i Nūh: I-19^b, 96^b, 120^b; II-20^b

tuğrā: II-144^a

Tūr: II-221^a

Tūrān Şāh: II-41^a, 69^b, 198^b

turre: I-2^a, 45^a, 54^a, 172^b, 200^a, 215^b,
228^a, 242^b; II-49^b, 107^b, 126^a,
153^a, 169^a, 181^b

turre efşānden: I-128^b

turre-i Canber-şiken: I-275^a

turre-i destār-i mevlevî: II-143^a

turre-i dil-bend: II-225^a

turre-i muşk-sāy: II-104^a

turre-i muşkin: II-30^a

turre-i pur-çin: I-200^a

turre-i şāhid-i dünyā: II-2^b

turre-i şeb-reng: I-200^b

turre tīb-dāden: II-57^b

tūtī: I-106^b, 158^a, 233^a; II-27^a

tūtī-yi gūyā-yi esrār: I-226^b

tūtī-yi hoş-lehçe: II-101^b

tūtī-yi şeker-h^vā: I-11^a

tūtī-tab^c: I-28^b

tūtīyān: I-250^b

tūtīyān-i Hind: I-136^b

tūtyā: II-108^a

Türk: I-9^b

Türkān: I-204^b

Türk(ān)-i Semerkāndī: II-158^b, 162^a

Türki: I-1^b; II-183^a

Türk-i cāşık-kūş: I-148^a

Türk-i felek: I-107^a

Türk-ileşkenī: I-124^b

Türk-i penī-çihre: I-85^a

Türkistān-i cālem: I-101^b

Türk-i şehir-āşūb: II-83^a

U

ūd: I-117^b, 233^b

ucb-i hānkāhi: II-135^a

ufk: I-134^b

ukūl-i hükemā: I-156^a

ulemāu's-sū: I-146^a

ulūm-i hikemiye: I-146^a

ulūm-i resmiye: I-146^a

usūl-i mezheb: I-268^a

utārid: I-136^a, 136^b, 223^a

Ü

üftādegān: II-146^b

ülker: I-205^b; II-22^a

ümmü'l-habāis: I-7^a

üns: I-18^a

Üveysü'l-Karānī: I-53^a, 63^a; II-100^b

V

va^cde-i ferdā-i zāhid: II-83^a

vāciz: I-117^a, 187^b; II-54^b, 58^b,

60^a, 119^a

vāciz-i şehir: I-160^b

vākıca: II-195^b

vakt: II-119^a

vakt-i gül: I-49^a, 165^b; II-48^b, 82^a,

220^a

vakt-i ser-hoşī: I-169^b

vakt-i şādī: I-98^a

vakt-şināsān-i du kevn: II-153^b

vakt-i tarab: I-98^a

varak-i hüsn: II-151^b

vāsıta: I-270^b; II-15^a

vaşl: I-20^b, 235^b; II-52^b

vaţan: II-71^b

vaz^c-i devrān: II-2^b

vazıfe: II-186^b, 192^b

vech: I-266^b

vech-i hudā: II-138^a

ve in yekādu: I-191^a

vesıl(e): II-15^a

(ayrica bkz. vāsıta)

vesvese: II-65^b

vesvese-i Ehremen: II-86^b

vezir: II-72^a

vezir-i cāhd: I-60^a

vird: I-92^a, 103^a; II-26^a

vird-i nīm-şeb: I-221^a

vird-i şehir gāh: II-118^b

vişal: II-15^b

vişal-i gül: II-222^a

vuşul: I-155^a, 156^a, 248^b, 253^a, 254^b,

258^a, 264^a, 269^a, 280^a; II-5^a, 5^b, 7^b,

12^a, 20^b,

21a,22b,29a,30a,31b,32b,39b,42a,43a,
45a,45b,47a,47b,50a,55a,64b,65b,66a,
74b,75a,77b,81a,93a,105b,119b, 121a,
124b,127a,157a,158b,164b,182a,211a
vücūd: I-76a,117a

Y

Yacqūb (A.S.): I-71b,112a,214a,111b
yākūt: I-21a,73a; II-82a
yākūt-i cān-fezā: II-116a
yākūt-fām: II-63b
yākūt-i ahmer: II-22b
yākūt-i kadeh: II-156b
yākūt-i leb: II-205a
yākūt-i mezāb: II-115a
yākūt-i surh: II-134b
yār: I-8b,57a,57b,66b,78b,79b,105a,120a,
133a,175a,188b,197a,198b,234b,259a,
279a,283a; II-87a,121b,143a,145a,155b,
164b
yārān: I-49a,172b,231a; II-115b
yārān-ı hem-nişīn: II-102b
yār-i āšnā: I-177b; II-107b
yār-i çūn-nigār: II-80b
yār-i dil-dār: I-272b
yār-i dil-nevāz: II-29a
yār-i dirīne: I-105b
yār-i harābatī: I-277a
yār-i hoş: I-271a
yār-i mihribān: I-155a,223a; II-171b
yār-i nā-güzir: II-76b
yār-i nāzenīn: I-203a
yār-i perī-çihre: I-193b
yāsemen: I-282b; II-148a
yāsemin (bkz. yasemen)
Ye'cūc: I-255b

yedi deniz: II-162b
yedinci felek (bkz. zūhal)
yedinci yer: I-281b
yek-reng: I-27a,123b
yemānī: I-63a
Yezīd: I-247b
Yūsuf (A.S.): I-90a,92a,112a,119b,
211b,214b, 228a, 276b,277a; II-
59b,100b,111a,111b,184b
Yūsuf-i 'Azīz: II-184b
Yūsuf-i gum-geşte: II-128b
Yūsuf-i meh-rūy: II-128b
Yūsuf-i Mıṣrī: II-116b,158a
Yūsuf-i Sānī: II-178b

Z

zācf: II-138a
zāğ: I-164a,172b
zağān: I-158a
zāğ-i kilik: I-25b
zāğ u zağān: I-178b; II-100b
zāhid: I-93b,120a,125a,158b, 177b,
183b, 187b, 194b, 252a, 284b; II-
6b, 44b, 53b,76b,78a, 79b, 118b,
119a,129a,136a,137a,170a,183b
zāhidi: I-119a; II-6a
zāhid-i bed-hū: II-155b
zāhid-i hod-bīn: I-157a
zāhid-i peşimān: II-184b
zāhid-i pişine-puş: II-210a
zāhid-i şovme'a: II-62b
zāhid-i şehir: II-62b
zāhid-i zāhir-fūrūş: II-225a
zahīm: I-26b
zamān: I-164b,189,268b; II-41b,65b,
192b

zamāne (bkz.zamān)

zamāne-i ʿahd-şiken: II-209^a

zamān-i müşāhede: II-118^b

zamān-i nüḥüset: I-216^b

zehr: II-91^a

zemīn-i heftūmin: I-281^b

zāt: I-76^a

Zebūr: II-155^a

Zebūr-i ʿaşk: II-155^a

zencir: II-49^b, 94^a

zencir-i zülf: II-133^b, 160^a

zeng: II-218^b

zer: I-169^a, 219^a; II-202^b, 214^b

Zerādişt: I-109^a; II-213^b

zerdī: I-187^a

Zerdüşt: I-109^a; II-213^a

zer-i surh

zerk: II-108^b, 195^a

zerk-i delk

zer-nikāb: I-249^a

zerre: I-102^b

zevk-i mesti: I-185^a

zīkr-i cehrī: I-229^b

zīkr-i ḥafī: I-114^b

zīkr-i rūḥ u zülf: I-139^b

zindān: I-9^a

zindān-i İskender: II-47^a

zinde-dil(ān): I-276^b

zīrek: II-162^a, 182^a, 188^a

zīr-i çeşm: I-25^b

zīrih-i zülf: II-53^a

zīr-i leb: I-25^b

zīr-i per: I-138^a

zīver: I-168^b

ziyāde: I-188^a

zuhūr-i Ḥakk: I-75^b, 102^a, 111^a; II-17^a

züḥal: I-45^a, 214^b

zühd: I-267^b; II-2^a, 96^a, 104^b, 160^b, 169^a

zühd-i girān: I-270^a

zühd-i ḥuşk: I-140^a, 176^b; II-15^a

zühd-i pārsāyi: II-120^a

zühhād: II-56^b

zühre: I-11^b, 45^a, 92^a, 185^a, 239^a, 264^b, 268^b, 281^a; II-2^a, 214^a

zühre-cebinān: II-95^a

zülāl: II-130^a

zülāl-i Hızr: II-35^b

zülf: I-3^b, 9^b, 12^a, 15^a, 20^b, 24^b, 28^b, 31^a, 36^b, 42^b, 43^a, 45^a, 45^b, 75^b, 79^b, 95^a, 111^a, 138^a, 140^b, 160^a, 180^b, 181^a, 182^a, 186^b, 191^a, 193^b, 195^a, 196^b, 200^b, 202^b, 206^b, 209^b, 210^b, 217^b, 236^a, 236^b, 237^b, 243^b, 247^a, 260^b, 276^a, 277^a; II-40^a, 43^a, 55^a, 57^a, 58^a, 58^b, 67^a, 72^a, 78^b, 81^b, 90^a, 95^b, 97^b, 99^b, 106^a, 107^a, 109^a, 121^a, 125^a, 131^b, 132^a, 138^b, 142^a, 167^b, 172^a, 173^a, 185^b, 200^a

zülfeyn: I-215^a, 244^b; II-43^a, 58^b

zülfeyn-i muşk-bār: II-108^a

zülf guşāden: I-283^b

zülf ḥalka kerdn: II-57^b

zülf-i ʿanber-efşān: I-21^b

zülf-i benefşe: I-163^a

zülf-i bī-karār: II-88^a

zülf-i butān: I-192^b, 284^b; II-48^a

zülf-i cānān: II-63^b

zülf-i dirāz: I-153^a; II-110^a

zülf-i dil-ber: II-55^a

zūlf-i dīl-dār: II-75^a
zūlf-i dīl-keş: I-24^b
zūlf-i du-tā: I-94^a, 114^a
zūlf-i Hindū: I-181^b
zūlf-i kemend: II-18^b
zūlf-i Leylī: II-158^a
zūlf-i muşk-bū: II-65^a
zūlf-i muşkin: I-2^a, 91^a, 205^b
zūlf-i muşk-efşān: II-158^a
zūlf-i müşevveş: II-53^a
zūlf-i nigār: II-53^b, 95^b
zūlf-i perīşān: I-3^b, 36^b, 255^b; II-47^a,

51^b, 60^a
zūlf-i sākī: I-172^b; II-194^b
zūlf-i semensā: I-257^a
zūlf-i siyāh: I-252^a, 275^a
zūlf-i sūnbūl: I-73^b; II-31^b
zūlf-i şūhī: II-164^b
zūlf-i yār: II-86^b
zūlf-i zencīr-i nigār: II-72^a
zūlf şikesten: I-252^b
zümre-i huzūr: I-119^b
zūnnār: I-66^a, 149^b, 157^b, 202^b;
II-75^a, 119^a, 225^a

AYETLER

<u>Sayfa</u>	<u>Sure-Ayet</u>	
I-117a	2-44	أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ
I-184a; II-104b	2-30	أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ
I-18a, 203a, 223b	36-82	إِذَا أَرَادَ اللَّهُ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُنْ
I-172a; II-42b	7-34	إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ
II-111b	12-93	اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَالْقَوَىٰ عَلَىٰ وَجْهِ أَبِي يَأْتِي بَصِيرًا
I-7b; II-76b	2-45	اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ
II-119a	40-12	الْحُكْمَ لِلَّهِ
II-63a	13-28	إِلَّا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ
I-12b	37-10	إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَاتْبَعَهُ شَهَابٌ ثَاقِبٌ
II-115a	2-185	الَّذِي أَنْزَلَ فِيهِ الْقُرْآنَ
I-180a, 220a; II-78b	29-69	الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا
		الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ
		بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَ
		عِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ
		رَبَّنَا وَادْخُلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ
II-10a	40-7,8	آبَائِهِمْ وَازْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ
I-132b; II-23b	13-25	الَّذِينَ يَتَّقُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ
I-5b, 6b, 19a, 41b, 42b, 69b,	7-172	السَّابِقِينَ
100b, 108b, 180b, 187b, 245a,		
250b, 276a; II-22b, 23b, 36a,		
45a, 51a, 67b, 78b, 93b, 107b		
I-280b, 228a	5-45	السن بالسن والجروح قصاص
I-194a	2-268	الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ
I-120b, 147a, 274a	3-9; 13-31	اللَّهُ لَا يَخْلِفُ الْمِيعَادَ
I-222a, 237b	24-39	اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
I-149b	94-1	أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ
II-23b	57-16	أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ

<u>Sayfa</u>	<u>Sure-Ayet</u>	
I-18a; II-122a	35-10	اليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح يرفعه
I-246a	11-45	ان ابني من اهلي
I-208a	17-7	ان احستم احستم لأنفسكم وان اسأتم فلها
I-1b	15-9	انا نحن نزلنا الذكر و انا له لحافظون
		انا عرضنا الأمانة على السماوات والأرض والجبال فابين أن
I-172a,181a; II-64a	39-72	يحملنها واشفق منها وحملها الإنسان انه كان ظلوما جهولا
I-23b,41a,182a;II-111b	49- 13	ان اكرمكم عند الله اتقيكم
II-55a	11-114	ان الحسنات يذهبن السيأت
I-30b,180b,254a	7-22	ان الشيطان لكم عدو مبين
II-134b	10-65	ان العزة لله جميعا
I-226b	3-73	ان الفضل بيد الله يؤتية من يشاء والله ذو الفضل العظيم
I-34a,136b	9-111	ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم
I-284a	3-33	ان الله اصطفى آدم
I-73a	3-97	ان الله غني عن العالمين
I-34a,53a; II-69a,84b	3-9	ان الله لا يخلف الميعاد
I-161a,174b,213b;	9-120	ان الله لا يضيع اجر المحسنين
II-69a,84b,163b		
		ان النفس بالنفس والعين بالعين والأذن
I-280b	5-42	بالأذن والسن بالسن والجروح قصاص
I-1b	15-9	انا نحن نزلنا الذكر و انا له لحافظون
I-97b; II-28b	82-10	ان عليكم لحافظين
I-175a; II-137a	68-4	انك لعلى خلق عظيم
I-240b	57-20	انما الحياة الدنيا لعب ولهو
I-58a	64-15	انما اموالكم واولادكم فتنة
I-266a	35-28	انما يخشى الله من عباده العلماء
I-45b	9-18	انما يعمر مساجد الله من يؤمن بالله واليوم الآخر
I-184a	39-72	انه كان ظلوما جهولا [نأا عرضنا الأمانة. bkz]
I-170a	20-12	اني انا ربك

Sayfa**Sure-Ayet**

		ب
I-187a	80-15,16	بايد سفرة كرام برره
II-113b	1-1;27-30	بسم الله الرحمن الرحيم
I-149a,159b,228b	94-6	بعد عشر يسرى
I-243a	83-14	بل ران على قلوبهم
II-45a	6-30	بلى
		ت
I-3b,63b;II-215b	5-2	تعاونوا على البر والتقوى
I-39a	43-72	تلك الجنة التي اورثتموها بما كنتم تعملون
I-6b	27-88	تمر مر السحاب
		تنزل عليهم الملائكة الا تخافوا ولا تحزنوا
I-229b,274a; II- 59a	41-30	وابشروا بالجنة التي كنتم توعدون
		ج
I-66a	2-25;3-15;3-136;3-195 3-198;4-13;4-57;4-122; 5-12;5-85;5-119;9-72; 9-89;9-100	جنت تجري من تحتها الأنهار
		ح
I-235a	97-5	حتى مطلع الفجر
		خ
	4-28	خلق الانسان ضعيفا
		ز
I-251b	7-143	رب ارني
II-211a	21-89	رب لا تزرنى فردا وانت خير الوارثين
II-60b	24-37	رجال لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله
I-198a	98-2	رسول من الله يتلوا صحفا مطهرة
II-94a	3-14	زين للناس حب الشهوات من النساء والبنين
		س
I-257b	76-21	سقامهم ربهم

<u>Sayfa</u>	<u>Sure-Ayet</u>	
II-14a	21-69	سلاما على ابراهيم
II-127a	39-73	سلام عليكم طبتهم فادخلوها خالدين
		ص
II-194b	2-138	صبغة الله
		ف
I-109a	3-95	فاتبعوا ملة ابراهيم حنيفا
I-96a	2-23	فاتوا بسورة
I-172a; II-42b	7-34	فاذا جاء اجلهم لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون
I-3b, 32a, 89b	15-29	فاذا سويته و نفخت فيه من روحي [نفخت فيه bkz]
II-139b	62-10	فاذا قضيت الصلوة فانثشروا فى الأرض وابتغوا من فضل الله
I-41b, 97a	23-101	فاذا نفخ فى الصور فلا انساب بينهم
II-133b	2-152	فاذكرونى اذكركم
II-32b	59-2	فاعتبروا يا اولى الأبصار
I-102b	6-96	فالى الصباح وجعل الليل سكنا
I-2a	12-64	فالله خير حافظا و هو ارحم الرحمن
I-56a	30-50	فانظر الى آثار رحمة الله كيف يحيى الأرض بعد موتها
I-75a	2-186	فانى قريب اجيب دعوة الداع
I-156b	53-10	فاوحى الى عبده
I-90a, 99a	2-115	فاينما تولوا فثم وجه الله
I-22b	23-14	فتبارك الله احسن الخالقين
I-184a, 246a	2-37	فتلقى آدم من ربه كلمات فتاب عليه
II-94a	12-32	فذلكن الذى لمتننى فيه
I-71b, 91b	42-7	فريق فى الجنة وفريق فى السعير
II-194b	30-30	فطرة الله التى فطر الناس عليها
II-175b	20-10	فقال لأهله امكثوا انى آنست نارا لعلى آتيكم منها
II-111a	50-22	فكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد
II-140b	2-132	فلا تموتون الا وאתم مسلمون
		فلما اتياها نودى يا موسى انى انا ربك فاخلع نعليك
I-58a	20-11,12	انك بالواد المقلس طوى

<u>Sayfa</u>	<u>Sure-Ayet</u>	
II-133a, 188a, 220b	7-143	فلما تجلى للجبل ربه جعله دكا و خر موسى صعقا
I-131a; II-28b	25-43	فمن اتخذ الله هواه فمن كان يرجو لقاء ربه فليعمل عملا
I-210a	18-110	صالحا ولا يشرك بعبادة ربه احدا
I-208a	99-7,8	فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره
II-179b	2-10	فى قلوبهم مرض ق
II-136b	91-9	قد افلح من زكاها قل ان صلوتى ونسكى ومحياى ومماتى
I-244a	6-162	لله رب العالمين لا شريك له
I-200b	3-31	قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى يحببكم الله قل يا عبادى الذين اسرفوا على انفسهم لا تقنطوا
I-24a	39-53	من رحمة الله ان الله يغفر الذنوب جميعا
I-243b	73-2	قم الليل الا قليلا ك
I-41a	2-74	كالبحارة او اشد قسوة
I-243b	51-17	كانوا قليلا من الليل ما يهجعون
II-181a	24-39	كسراب بقيعة يحسه الظمان ماء
II-117b	20-50	كل شئ خلقه
I-26a, 42b, 90a; II-100a, 117a	28-88	كل شئ هالك الا وجهه
I-188b	3-185	كل نفس ذائقة الموت
II-173a	55-29	كل يوم هو فى شان
II-195a	2-261	كمثل حبة اتيت سبع سنابل فى كل منبله مائة حبة
II-88b	3-110	كنتم خيرا مة
61-14; 9-119; 5-8; 4-135;	3-79	كونوا
II-51a		
		ل
I-149a	39-53	لا تقنطوا من رحمة الله [قل يا عبادى الذين bkz.]
I-98b	21-23	لا يسأل عما يفعل
I-29b, 235a	9-130; 11-115; 12-90	ايضع اجر المحسنين

<u>Sayfa</u>	<u>Sure-Ayet</u>	
I-170a	20-10	لعلی آتیکم منها بقیس
I-175a; II-88b	68-4	لعلی خلق عظیم
II-44b	109-6	لکم دینکم ولی دین
I-98b, 213b	57-23	لکی لاتأسوا علی ما فاتکم ولاتفرحوا بما آتیکم
I-188a	10-26	للذین احسنوا الحسنی و زیادة
I-66b	63-8	للّٰه العزة و لرسوله و للمؤمنین
I-22a, 23a; II-11a	3-92	لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون
I-23b	7-54	لله الخلق و الامر و هو احکم الحاکمین
I-47b; II-94a	42-11	لیس کمثله شیء
I-213a; II-179b	53-39, 40	لیس للإنسان الا ما سعى و ان معیه سوف یری
م		
I-81a, 142b, 175a; II-46a	53-17	ما زاغ البصر و ما طغی
I-246a	93-3	ما ودعک ربک و ما قلی
II-129b	21-52	ما هذه التماثیل التي انتم لها عاکفون
II-195a	6-160	من جاء بالحسنة فله عشر امثالها
I-227a	42-20	من کان یرید حرث الدنیا نؤتیه منها و ما له فی الآخرة من نصیب
II-193a	65-2	من یتق الله یمعل له مخرجا و یرزقه من حیث لا یحتسب و من یتوکل علی الله فهو حسبه
ن		
II-49a	50-16	نحن اقرب الیه من حبل الوريد
I-3b, 32a, 89b;	15-29	نفخت فیہ من روحی [فاذا سوی ته bkz.]
II-132b, 172b, 174a		
II-212a	68-1	ن. و القلم و ما یسطرون
و		
		واتقوا یوما ترجعون فیہ الی الله ثم توفی کل نفس ما
II-51b	2-281	کسبت و هم لا یظلمون
I-104a	19-31	وجعلنی مبارکا اینما کنت
I-121a, 239a	14-35	واجنبی و بنی ان تعبد الأصنام

<u>Sayfa</u>	<u>Sure-Ayet</u>	
II-175 ^b	4-142	واذا قاموا الى الصلوة
I-150 ^b	2-30	واذ قال ربك للملاءكة اني جاعل في الأرض خليفة
I-7 ^b ; II-76 ^b	2-45	واستعينوا بالصبر والصلوة
I-30 ^b , 269 ^a	87-17	والآخرة خير وابقى
I-82 ^a , 149 ^a	18-46	والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا وخيرا
II-56 ^b	8-72	والذين جاهدوا باموالهم وانفسهم
I-180 ^a , 220 ^a ; II-78 ^b , 141 ^a , 148 ^b	29-69	والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا
I-131 ^a	36-38	والشمس تجري لمستقر لها ذلك تقدير العزيز العليم
II-100 ^b	36-39	والقمر قدرناها منازل
I-41 ^b , 73 ^a , 127 ^a ; II-16 ^b , 88 ^a	47-38	والله الغنى واتم الفقراء
I-39 ^b	85-9	والله على كل شئ شهيد
I-186 ^b	12-21	والله غالب على امره
I-177 ^a	2-261	والله يضاعف لمن يشاء
I-4 ^a , 49 ^a , 168 ^a , 276 ^b	3-17	والمستغفرين بالأسحار
II-145 ^a , 164 ^a	17-44	وان من شئ الا يسبح بحمده ولكن لا تفقهون تسبيحهم
I-97 ^b ; II-28 ^b	82-10, 11, 12	وان عليكم لحافظين كراما كاتبين يعلمون ما تفعلون
II-139 ^b	53-39	وان ليس للإنسان الا ما سعى
		وان يكاد الذين كفروا ليزلقونك بأبصارهم ما سمعوا
I-191 ^a , 209 ^a	68-51, 52	الذكر ويقولون انه لجنون وما هو الا ذكر للعالمين
I-10 ^b , 145 ^b ; II-17 ^a	73-8	وتبتل اليه تبتيلاً
I-3 ^b , 63 ^b	5-2	وتعاونوا على البر والتقوى
II-34 ^a	89-22	وجاء ربك والملك صفاً صفاً
II-111 ^b	12-18	وجاؤا على قميصه بدم كذب
I-102 ^a	6-1	وجعل الظلمات والنور
I-174 ^a	75-9	وجمع الشمس والقمر
I-211 ^b	13-2	وسخر الشمس والقمر
I-211 ^b	12-20	وشروه بثمان بخس دراهم معدودة
II-79 ^a	2-31	وعلم آدم الأسماء كلها
II-136 ^b	91-10	وقد خاب من دسيسها

Sayfa**Sure-Ayet**

II-44b, 56b, 118b, I-184a;
137a, 155b

12-20

وكانوا فيه من الزاهدين

I-175b

2-143

وكذلك جعلناكم امة واسطاً لتكونوا شهداء
على الناس ويكون الرسول عليكم شهيداً
وكنتم امواتاً فاحياكم ثم يميتكم

I-135a

2-28

ثم يحييكم ثم اليه ترجعون

II-114a

50-16

ونحن اقرب اليه من حبل الوريد

II-98a

15-29

ونفخت فيه من روحي [نفخت فيه bkz.]

II-155a

2-187

ولا تبashروهن وانتم عاكفون في المساجد

I-80a

11-113

ولا تركنوا الى الذين ظلموا

I-55a

6-164

ولا تزر وازرة وزر اخرى

I-184b

7-19

ولا تقربا هذه الشجرة

I-52b

2-195

ولا تلقوا بأيديكم الى التهلكة

I-149a

12-87

ولا تيأسوا من روح الله

I-97b

7-99

ولا يؤمن مكر الله الا القوم الخاسرون

II-111a

5-54

ولا يخاف لومة لائم

I-251a

69-34

ولا يحض على طعام المسكين

I-149a

31-33

ولا تفرنكم الحياة الدنيا

I-192b

33-40

ولكن رسول الله وخاتم النبيين

I-66b

63-8

والله العزة والرسوله وللمؤمنين

I-47b

2-115

والله المشرق والمغرب فاينما تولوا فثم وجه الله

II-211a

2-213

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم

I-113b

32-12

ولو ترى اذا المجرمون ناكسوا رؤوسهم عند ربهم

I-216b

35-45

ولو يؤاخذ الله الناس بما كسبوا ما ترك على ظهورها من دابة

II-111a

12-35

وما ابرئ نفسي ان النفس لامارة بالسوء

I-210a; II-75a

98-5

وما امروا الا ليعبد الله مخلصين له الدين

II-5b

5-99

وما على الرسول الا البلاغ

II-26a, 116b

11-6

وما من دابة في الارض الا على الله رزقها

I-234a

74-31

وما يعلم جنود ربك الا هو

I-178a

53-495

وما ينطق عن الهوا ان هو الا وحي يوحى

<u>Sayfa</u>	<u>Sure-Ayet</u>	
I-21a	3-54	وما مكروا ومكر الله والله خير الماكرين
II-116b	8-49;65-3	ومن يتوكل على الله
I-121b	21-30	وهم لا يفترون
II-70b	6-31	وهم يحملون اوزارهم على ظهورهم
I-273b	42-25	وهو الذي يقبل التوبة عن عباده ويعفو عن السيئات
I-110b; II-60b,125a	57-4	وهو معكم اينما كنتم
II-109b	2-189	ويستلونك عن الأهلة فل هي مواقيت للناس
I-126b; II-177b	17-85	ويسألونك عن الروح قل الروح من امر ربي
		هـ
I-120b	24-16	هذا بهتان عظيم
		هو الذي بعث في الأميين رسولا منهم يتلوا عليهم آياته
		ويزكيهم ويعلمهم الكتاب والحكمة وان كانوا من قبل
I-198b	62-2,3	لفى ضلال مبين وآخرين منهم لما يلحقوا بهم
		هو الذي خلق لكم ما في الأرض جميعاً ثم
I-150b	2-29	استوا الى السماء فسويهن سبع سموات
I-70a	23-80;40-68	هو الذي يحيى ويميت
II-32b	18-10	هتئ لنا من ارنا رشداً
		ي
I-130a	47-7	يا ايها الذين آمنوا ان تنصروا الله ينصركم
I-2a	2-21	يا ايها الناس اعبدوا ربكم الذي خلقكم
		يا ايها النبي انا ارسلناك شاهداً ومبشراً ونذيراً
I-27b	33-45,46	وداعياً الى الله باذنه و سراجاً منيراً
I-109a	21-69	يا نار كونى برداً وسلاماً على ابراهيم
		يثبت الله الذين آمنوا بالقول الثابت
II-92a	14-27	في الحياة الدنيا و في الآخرة
I-71a,181a,207a,251b; II-67b	5-54	يحبههم ويحبونه
II-105a	65-3	يرزقه من حيث لا يحتسب
I-121b	39-75;40-7;42-5	يسبحون بحمد ربهم وهم لا يفترون
I-75a	2-26	يضل من يشاء ويهدي من يشاء

Sayfa**Sure-Ayet**

I-24a	42-25	يعفوا عن السيئات
I-24a	2-235	يعلم ما فى انفسكم
I-74b	14-27	يفع ما يشاء ويحكم ما يريد
II-99a	2-235	محو الله ما يشاء ويثبت
II-34a	89-23	يوم اذ يحهم
I-157b	86-9	يوم تبلى السرائر
I-20b, 56b, 148b	26-88	يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم
II-25b	21-104	يوم نطوى السماء كطي السجل للكتب
I-276a	21-73; 32-14	يهدون بأمرنا

HADISLER

II-150b	اتق دعوة المظلوم فان الله تعالى لم يجعل بينه وبينها حجاب
II-101b	اختلاف امتي رحمة
I-188a	الإخلاص سر من اسرارى اودعته فى قلب من اريد خيره [قال الله الإخلاص ...]
II-88b	ادبنى ربى فاحسن تأديبى
II-194a	اذا احب الله عبد لم يضره الذنب
I-170b	اذا احب الله عبده ابتلاه [اذا احب الله قوما ابتلاهم]
II-76b, 127a	اذا اراد الله بعبده خيرا جعل من نفسه واعظا
I-38b	اذا اراد الله بعبده خيرا زهده فى الدنيا و رغبه فى الآخرة وبصره بعيوب نفسه
	اذا دخل النور القلب انفسخ و انشرح. اصحاب ديدلر بونك علامتى وارميدرا؟
	رسول الله (ع م) ديدى نعم التحا فى عز دارالعز و رد الإنابة الى دار الخلود
I-243a	والاستعداد للموت قبل نزوله
II-63a, 155b	اذا مررت بروضه من رياض الجنة فارتعوها
I-4b	اذكرنى عند صالح دعائك يا بلال
I-247a	اذكروا موتكم بالخير
I-59b	الأرواح جنود مجنده فما تعارف منها ائتلف وما تناكر منها اختلف
I-132b	استفت قلبك

I-138a ; II-96a

I-9b,52a; II-47a

I-23b; II-225a

I-165a

I-204b

I-28b,56b,131b,180b,245a; II-87b

II-16b,141a

I-214a,231a; II-50b

II-175b

I-119b

I-38a,78a

I-243a

I-243a; II-124b

I-24a

I-10b,146a

I-250b

I-7a

II-175b

I-189a,243b

I-56a

I-282b

I-19b

I-33a,57b

I-57a

I-217a

اشد الناس بلاء الأنبياء ثم الأولياء ثم الأئمة فالأئمة

الطريق الى الله بعدد انفس الخلايق

اطلبوا الخير عند حسان الوجوه

اطلبوا العلم من المهد الى اللحد

اطلبوا العلم ولو بالصين

اعدى عدوك نفسك التي بين جنبيك

اعمل لدنياك بقدر مقامك فيه واعمل لآخرتك بقدر

بقائك فيها و اعمل لله بقدر حاجتك اليه

اعملوا لآخرتكم كما تموتون غدا

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

اكثروا المعارف من الفقراء فان لهم دولة يوم القيامة

الا طال شوق الأبرار التي و انا اليهم اشد شوقا [طال شوق الأبرار ...]

اللهم ارنا الأشياء كما هي

اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه

اللهم انك عفو غفور تحب العفو فاعف عني

اللهم انى اعوذ بك من علم لا ينفع

اللهم لا مانع لما اعطيت

امرت بمداواة الناس

ان اتقل صلوة على المنافقين صلوة ال... والفجر

انا جليس من ذكرنى

ان احدكم يجمع خلقه فى بطن امه اربعين يوما ثم يكون علاقة مثل ذلك

ثم يكون مضغة مثل ذلك ثم يرسل الله اليه الملك فينفخ فيه الروح

ويؤمر باربعة كلمات يكتب رزقه واجله وعمله وشقى او سعيد فوالله

ان احدكم او الرجل ليعمل بعمل اهل الجنة حتى يكون بينه وبينها غير

ذراع او ذراعين فيسبق عليه الكتاب فيعمل بعمل اهل الجنة فيدخلها.

انا سيد بنى آدم ولا فخر

انا عند المنكسرة قلوبهم لأجلى

انا عند المنكسرة قلوبهم والمندرسة قبورهم [اين احبك يارب]

انا عند ظن عبدى بى

ان الشمس والقمر آيتان من آيات الله لا ينكسفان لموت احد ولا...

- I-243a ان العبد اذا اذنب حصلت في قلبه نكته سوداء فان هو تزع واستغفر و تاب صقل وان عاد زيد فيه حتى يعلى قلبه.
- I-71b ان الله تعالى خلق الخلق في ظلمة ثم رش عليهم من نوره فمن اصابه ذلك فقد اهتدى و من اخطأ فقد غوى.
- II-20a,177b ان الله لا يمل حتى تملوا
- I-182b ان الله يحب الجمال [ان الله جميل يحب الجمال]
- II-203b ان الله يحب الحاح الملحين واثين المذنبين
- I-29a ان الله يحب اثين المذنبين والاحاح الملحين
- I-170b ان الله يقبل توبة عبده ما لم يفر غر
- I-6b,33b ان الله ينزل الى السماء الدنيا في كل ليلة جمعة فيقول هل من تائب فاتوب عليه هل مستغفر فاغفر له.
- I-175a انا املح من يوسف
- I-249 فان فقيها واحدا متورعا اشد على الشيطان من الف عابد
- II-73b ان ربكم حى كريم يستحيى من عبده اذا رفع اليه يديه ان يردهما صفرا
- I-15b ان في الجسد لدغة اذا اصلحت صلح الجسد كله
- I-118a واذا افسدت فسد الجسد كله الا و هى القلب.
- II-108a انا نحكم بالظاهر
- I-4a,230a ان قلوب بنى آدم بين اصبعين من اصابع الرحمن
- I-137a ان لربكم فى ايام دهركم نفحات الا فتعرضوا لها
- I-17a,181a; II-51b ان لله كثر تحت العرش مفاتيحه سنة الشعراء
- I-268a ان للقرآن بطناً ولبطنه بطناً الى سبعة ابطن
- I-44b,174a ان لله ملائكة سياحين فى الأرض يلفون عن امتى السلام وغوه
- I-21a; II-72b انما مثل شريعتى كمثلى سفينة نوح فمن ركبها نجا ومن تخلف عنها غرق
- I-21a; II-72b,212b ان من البيان لسحرا
- I-55b وان من الشعر لحكمة
- II-129a انى انا الله سبقت رحمتى على غضبى
- I-33b; II-132b انى حمرت طينت آدم بيدي اربعين صباحا
- I-63a; II-85b انى رأيت ربي ليلة المعراج على صورة شاب امرد
- II-141a انى للأحد ريح الرحمن من قبل اليمن
- ايكم ماله احب اليه من مال وارثه

I-57b

ايين اجدك يا ربى؟ انا عند المنكسرة قلوبهم والمندثرة قبورهم

I-75a, 113b, 217a, 284a

ايين الرب الجليل وايين العبد الذليل

I-199a, 227b, 179a

اوتيت جوامع الكلم

II-155a

اوله مبارك واوسطه مبارك وآخره عتق من النيران

I-8a

اوليائى تحت قبائى لا يعرفهم غيرى

I-9b, 56a

ايها الشاب التارك شهوته لأجلى انت عندى بمنزلة ملائكتى

ت

I-121b, 171b; II-29b, 129b

النائب من الذنب كمن لا ذنب له [الندم توبة و]

I-132a

اتانى من الرحمن والعجلة من الشيطان

I-182b; II-89a, 226b

تخلقوا بالأخلاق الله

I-99b, 131b; II-169a

تفكروا فى آلاء الله ولا تفكروا فى ذات الله

ج

I-146b, 165b, 173a; II-47a, 52a

جذبة من جذبات الرحمن توازى عمل الثقلين

جمود العين من قسوة القلوب وكثرة الذنوب وكثرة الذنوب من نسيان الموت

ونسيان الموت من طول الأمل وطول الأمل من حب الدنيا وحب الدنيا

I-8b

رأس كل خطيئة.

ح

I-34b, 125b, 142b, 158a, 165a, 253b, 261a

حب الوطن من الإيمان

I-33b

حبب الى من دنياكم ثلث الطيب والنساء وقرة عيني فى الصلوة

خ

II-177a

خلقت الأشياء لأجدك

I-117a

حمرت طينت آدم بيدي اربعين صباحا

II-88b

خير القرون القرون الذى انا فيه

II-161a

الخير فيما اخبره الله

د

الدنيا حرام على اهل الآخرة والآخرة حرام على اهل الدنيا

I-57a; II-66b

وكلاهما حرامان على اهل الله

I-268b; II-220b, 220b

الدنيا ساعة فاجعلها طاعة

I-9a

الدنيا مسكن المؤمن وجنة الكافر

I-100a, 247a; II-108b

الدنيا مزرعة الآخرة

I-7b

دم على الطهارة يوسع عليك الرزق

ر

I-29b

الرؤيا الصادقة جزؤ من ستة واربعين جزء من النبوة

II-25b

رب اشعت اغمر لو اقسم على الله لا يره

II-34a

الراحون يرهمهم الرحمن

I-41b

رجاء الجنة بلا عمل نوع من الجنون

II-164a, 196a

الرزق على الله

I-3a, 255b; II-15a, 116b

الرفيق ثم الطريق

رسول عليه السلام بيور مشدر قجن حق تعالى بر قولي سوسه جبرائيله

دير الله فلاني سور سندخي سو جبرائيل دخي سور اندن صكره

جبرائيل ملا اعلاده ندا ايدب دير الله فلاني سور سز دخي سو ك

I-245a

انلر دخي سورلر اندن صكره انك قبولي دوشر اهل ارض قلوبنه

س

II-45a

سبحان ربي العظيم

II-108b

سبقت رحمتي على غضبي

I-130b

سر الذات لا يعرفه الا هو مصون عن الأغيار ومكنون

I-165b, 213a; II-59b

عن العقول و الابصار تعالى شانه و عظم سلطانه

II-219a

السعيد سعيد في بطن امه والشقي شقي في بطن امه

I-176a

السلطان ظل الله

II-110a

سمع الله لمن حمده

سيد القوم خادهمهم

ش

II-114a

الشاب التائب عندي بمنزلة ملائكتي

الشرعية اقوال والطريقة افعال والحقيقة احوال والمعرفة رأس مالى

والعقل اصل ديني و الحب اساسي و الشوق مركبي والخوف

رفيقي والعلم سلاحى والحلم صاحبي والتوكل ردائي والقناعة

كترى والصدق منزلى واليقين مروانى والفقر فخري وبه افتخر

I-279b, 199a, 179a

على سائر الأنبياء والمرسلين

I-206a; II-212b

الشعر كلام فحسنه حسن وقيحه قبيح

II-99a

الشقي قد يسعد

- I-115b الشيخ فى قومه كالنبي فى امته
- ص
- I-236a صلوة الليل مثنى مثنى
- I-249b الصلوة عماد الدين
- ط
- I-38a,78a طال شوق الأبرار [الا طال شوق ...]
- I-55a طوبى لمن شغله عيوبه عن عيوب غيره
- I-226a طوبى لمن طال عمره وحسن عمله
- ع
- I-56b,231b; II-50b,96a عجلوا بالصلوة قبل الفوت وعجلوا بالتوبة قبل الموت
- I-177b عدل ساعة خير من عبادة ستين عاما
- I-266a عدل ساعة يوازى عبادة ستين سنة
- I-7b,243b العظمة ازارى والكبرياء ردائى فمن نازعنى فيهما فقد ادخلته النار
- I-5a,60b العقل عقال المرء
- I-21b,99b,123b,161a; II-78a,211a علو الهمة من الإيمان
- I-153a عليكم بالسواد الأعظم
- I-11a علينا وعلى عباد الله الصالحين
- ف
- I-39b الفقراء الصبر جلساء الله يوم القيامة
- II-129a فمنكم من يريد الدين و منكم يريد الآخرة
- ق
- قال الله الإخلاص سر من اسرارى استودعته قلب من احببته
- I-155a من عبادى [الإخلاص سر من اسرارى...]
- II-18b قطرت قطرة فى فمى علمت بها علم الأولين والآخرين
- II-148b القلب بين اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء
- ك
- I-155b كان الله ولم يكن معه شيء
- II-178b كان يوسف ابيض منى و انا املح منه
- I-69a; II-84b كل اناء يترشح بما فيه
- II-38b كل مؤمن تقى تقى الى يوم القيامة فهو آل

- I-48a كما تدبّر تدان
I-180b, 181b كما كان
II-78b كما هي
I-187a كمن لا ذنب له [التائب من الذنب ~] ؛ [الندم توبة ...]
I-18a, 101b, 151b, 155b; II-117a, 129a كنت كثرًا مغفيا فاحببت أن أعرف فخلقت الخلق لأعرف
I-15b كن في الدنيا كأنك غريب أو عابر سبيل وعد نفسك من أصحاب القبور

ل

- II-191a لا إله إلا الله
I-28a لا إله إلا الله حصني فمن دخل حصني أمن من عذابي
I-150a لا تتمازضوا وتمرضوا
I-51a لا يؤمن أحدكم حتى يقول الناس أنه يحبون
I-79b; II-103a لا يزال امتي ظاهرين الحق حتى يأتي أمر الله
I-39b, 64a, 110b لا يسعني أرضي ولا سمائي ولكن يسعني قلب عبدي المؤمن التقى التقى الوداع
I-39a لا يلج أحد النار بكى من خشية الله حتى يعود اللبن في الضرع
I-129b لا يملك القلب إلا الله
II-140a لأن يهد الله بك أقواما وخير لك من أن يكون لك حمر من الغنم
II-148b لكل شيء صقالة صقالة القلب ذكر الله
I-34a لن يشع المؤمن من خير يسمعه حتى يكون متناهية الجنة
II-115a لن يلج ملكوت السماوات والأرض من لم يلد مرتين
I-53b لو تعلمون ما أعلم لبكيتم كثيرا ولضحكتكم قليلا
II-139b لو توكلتم على الله حق توكله لرزقكم كما يرزق الطير
لو لا العباد الركع والصبيان الرضع والبهائم الرتع ما قطر قطرة
II-18a وصب عليكم البلاء صبا
I-281b لولاك لولاك لما خلقت الأفلاك
I-52a لو لم تدنّبوا اتّم لجاء الله بقوم يذنبون فيغفر لهم
I-245a, 250a, 251b لي مع الله وقت

م

- I-249b ما من أحد من أصحابي يموت بأرض إلا يكون قائدا أو نورا لهم يوم القيامة
ما من عبد بكى ذنب في الدنيا حتى ينحدر الدموع على خديه إلا

I-5a	حرم الله وجهه على النار.
II-88b	ما هذا وجه كاذب
I-28a	المرأ مع من احب يوم القيامة
II-86a	المستشار مؤمن
II-187a	مشاهدة الأبرار بين التحلى والإستار
I-28b, 235b; II-11b, 51b, 86b	المعصوم من عصمه الله
I-84a	مفتاح الجنة حب المساكين
I-59b	المقدر كائن
II-177b	الملوك تحت الأطمار
I-68a	من احب شيئاً أكثر ذكره
I-38b, 147a	من احب لقاء الله احب الله لقاءه
I-268a	من احبى ستى فقد احباني ومن احباني كان معي
I-180b; II-155b	من اخلص لله اربعين صباحا ظهر ينابيع الحكمة من قلبه على لسانه
I-121a, 142a; II-201a	من اراد ان يجلس مع الله فليجلس مع اهل التصوف
I-131a	من اراد ان ينظر الى ميت يمشى على الأرض فليتنظر الى ابن ابي قحافة
I-150a	من تشبه قوما فهو منهم
I-32a	من تواضع رفعه الله
I-30a, 180b, 264b	من جعل المموم هما واحدا كفى الله سائر همومه
II-133b	من ذكرني في نفسه ذكرته في نفسي ومن ذكرني في ملأ ذكرته في ملأ اعلی من ملأه
I-282a	من صلى على بقربي سمعته ومن صلى نائما ابلفته
I-5a	من طلب ما لم يخلق القلب نفسه لم يرزق
I-43b, 158a	من عرف الحق كل لسانه
I-158b	من عمل بما علم اورثه الله تعالى علم ما لم يعلم
I-56a	من كان آخر كلامه لا اله الا الله فقد دخل الجنة
II-190b	من لا يرحم لا يرحم
I-47a	من لم يشكر على نعمائي يصير على بلائي
I-60a	ولم يرض بقضائي فليطلب ربا سواي
I-131a, 213a, 207a; II-46b	من لم يشكر الناس لم يشكر الله
	من لم يملك عينه لم يملك قلبه

- I-58a من مات له ثلاثة صغار وجبت له الجنة
- I-57b من نوقش في حسابه فقد عز به
- II-129a من يريد الله
- II-11a الموت تحفة المؤمن
- II-11a الموت راحة المؤمن
- II-163a الموت نوم ثقيل
- I-88b, 245a; II-38b موتوا قبل ان تموتوا
- ن
- I-187a الناس كلهم هلكى الا المخلصون والمخلصون على خطر عظيم
- I-273b; II-143a الناس يجزون باعمالهم ان خيرا فخير وان شرا فشر
- II-23b الندم توبة [~ والتائب من الذنب كمن لا ذنب له]
- I-142a نصرت بالصيا و اهلكت عادا بالدبور
- I-207a, 213a, 278a; II-46b النظر سهم مسموم من سهام ابليس
- I-85a, 186a نعم الأمير على باب الفقير بأس الفقير على باب الأمير
- I-167a نعم العبد صهيب لو لم يخف الله لم يعصه
- I-121a نعم المال الصالح فى يد الرجل الصالح
- I-15a; II-122b, 125b نعمتان مغبون فيها كثير من الناس الصحة والفراغ
- I-277b نعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا
- II-143b النفس هى الصنم الأكبر
- I-249a النوم اخ الموت
- و
- II-113a ولا تكنى الى نفسى طرفه عين
- I-198b وليبلغ شاهد الغائب
- هـ
- I-56b هلك المسوفون
- ى
- I-282b يوسف ابيض منى و انا املح منه

DIĞER ARAPÇA İBARELER

ا

I-140b	آخر الدواء الكى
II-78b	الاتصال بالحق بقدر الاتصال بالخلق
II-176b	القدر الحذر
II-121b	احياء النفس امانتها
I-101b	اخفى من كل خفى
I-284b	استوى الودى بيننا
II-141b	الضمان على
I-101b	اظهر من الشمس
II-108b	افعل بنا ما انت امله ولا تفعل بنا ما نحن امله
I-32b	الذ اشيا استماع كلام حق ومناجات وجود مطلق
II-160b	الله حاجة يا ابراهيم
I-175b	الم اكن عبدا شكورا
I-91b	الهام الولى كوحى النبى
I-60b	امانة النفس احياءها [امانتها احياءها]
I-121a	امسيت كرديا واصبحت عربيا
I-82b	الامن من الله تعالى كفر
I-256a	انا اباهى بكم ولو سبقت
I-111a; II-68b, 226b	انا الحق
II-2a	ان الدهر قد فسد وان السوق قد كسد
II-150a	انظر الى من قال ولا تنظر الى من قال
II-110b	انما يؤخرهم يوم تشخص فيه الأبصار مهطعين
I-55b	اول الناس اول الناسى
I-149a	ايكم مال وارثه احب اليه من ماله

ب

I-243a	بحسب السير
I-143a, 194a	البرد عدو الدين

ت

I-74b ترك الدنيا للدنيا من جمع الدنيا
 II-60a ترك العادة عبادة
 II-214a تطمئن القلوب بذكر الله
 I-74b, 183b; II-69a, 91a, 93b, 104a تغيير الشكل لأجل الأكل
 I-144a التوحيد اسقاط الإضافات

ج

II-129b جعلت الأرض مساجد
 I-36b الجنس إلى الجنس يميل
 I-50b الجنون فنون

ح

II-115b الحق مرة

خ

I-179a خدمة الملوك نصف السلوك
 I-213a خلق الله العين أعلى البدن كحارس البستان

د

I-153b دع نفسك والافأترك ترهات الصوفية
 I-3a; II-15a الدليل ثم السبيل
 I-3a دنياك ما يبعدك عن مولاك
 II-67a الدنيا والآخرة كالليل والنهار كلما ازداد من أحدهما تنقص من الآخر

ذ

II-14b ذات الله سهم إليه مقتول كثير

س

I-91a سبحانه من اشتهدت نعمته لأعدائه في سعة رحمته ومسيحان من اتسعت رحمته لأوليائه في شدة نعمته
 I-86a سلاح الضعفاء الشكاية
 I-222b سلامة الإنسان في حفظ اللسان
 I-52b; II-142a سنة الوصل سنة وسنة الحجر سنة

ش

I-208a شفاء القلوب لقاء المحبوب
 II-57a الشهرة آفة

ص

I-125a,260a

I-175a

الصحبة مؤثرة
صادق الوعد الأمين
ط

II-114b

طرقوا

I-255a

I-242b

I-118b

I-182b

I-201b

I-39b

II-168a

I-243a

II-201a

I-114a

I-195b

I-5a,89a,97b

ع
العارف يكتبه الإشارة والذي فهم له الإشارة
العاشق طيار
العالم متغير
العالم مرايا الحق
العبرة بالخاتمة
عز الدنيا بالمال و عز الآخرة بالأعمال
علم لا ينفع وجهل لا يضر
على وجه الطيران
على وفق المرام
عهودهم و ريح الصبا سواء (على رع)
وعين الرضا عن كل عيب كليله
ولكن عين السخط تبدى المساويا
عين الله ناظرة الينا
ف

I-31a

I-22a,231a

الفاضل محصود
في التأخير آفات

I-243a

I-69b

ق
قلب المؤمن كالمرأت اذا صقل تجلى ربه فيه
قيمة المرء ما يمسنه

I-60b

I-66a

I-117a

II-135a

ك
كالميت للفسال
كانه مسكن حق
كانه يوم قيامة
الكلام صفة التكلم
كما هو حقه

I-251b

كيف يكون هذا ولم لا يجوز ان يكون كذا

ل

II-211a

لا تترننى

I-231a

لا تعطوا الحكمة لغير اهلها فتظلموها ولا تمنعوها عن اهلها فتظلموهم

I-190a

لا تنظر الى اول الدنيا وانظر الى آخرها

II-20a

لا در دره

I-129b

فلا يظهر على غيبه احد الا من ارتضى من رسول

I-256a

لأن يهدى الله بك قوما خير من ان يكون لك حمر النعم

II-20a

الله دره

I-114a

لا يشبهه شئ

II-153b

لم لا يجوز ان يكون كذا نزاعى وكيف يكون كذلك

I-40a

لو علم الملوك ما نحن فيه لحاربونا بالسيوف

II-26a

لو كشف الغطاء ما ازددت يقينا

I-171a,276a

لولا المربى ما عرفت ربى

II-117a

ليس فى الدار غيره ديار

I-243a

الليل حبلى

م

I-237a

ما لا يدرك كله لا يترك كله

I-70b,118b; II-20b

ما من عمل الا وفيه شائبة من الرياء

I-128a,150b,161b; II-87b,122a

البحار قنطرة (من) الحقيقة

II-199b

مدح بما يشبه الذم

I-141b

المرء يطير بهمته كما ان الطير يطير بجناحيه

I-44a,119b

مشاهدة الأبرار بين التحلى والإستتار

I-62a,90b,215a,284b

مضى ما مضى

I-161b

مفهومان لا يشبعان مفهوم بالمال ومفهوم بالعلم

I-123b

الملوك تحت الاطمار

I-34b

من خلد من خلد

I-238b

من رزق له الدعاء لم يمر من الإجابة

I-20a,69a,274b; II-148b

من طلب و جد وجد

I-20a,204b,241a,274b

من قرع الباب ولج ولج

I-148b من كثرت نعم الله عليه كثر احتياج الناس اليه
 I-2b من لا شيخ له فالشيطان شيخه
 I-40b,103a من لا ورد له لا وارد له
 I-159a من لم يحز الإجابة
 I-149b من لم يذق لم يعرف
 I-130a; II-73a من لم ينفعك لحظة لم ينفعك لفظة
 II-9a,96a المؤمن في قلة أو علة أو ذلة

ن

II-225a الناس مجزون بأعمالهم
 I-45b الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا
 I-38a النصيحة سهل والمشكل قبرها
 I-62a نعمل بدل
 I-69b نعم العبد ايوب
 I-46a نور ظاهر في نفسه ومظهر لغيره
 I-237b نور القمر مستفاد من الشمس
 I-85b,164a,169a,211b,225b النفس الصنم الأكبر [النفس هي الصنم الأكبر]

و

I-119a والله اعلم بالصواب
 I-175b ولا يكن في قلبك مما قالوا
 II-190a وما الإحسان الا بالتمام
 I-41b,138a الولاء والبلاء توأمان

هـ

II-53a هذا تلاوة القرآن وابن البكاء
 I-272a هذا كلام من فان له حلالة كحلالة العسل
 II-22b هم السعيد آخرته وهم الشقي دنياه
 II-35a هو الذي حمل في السماء بروجاً

ي

II-24b يسود المرء قومه بالإحسان
 II-28b يعلمون ظاهر من الخيرة الدنيا
 I-76a يقتضي ذاته وجوده

ÖZEL İSİMLER

Sahıs İsimleri:

°Abdullāh-i Enşār: I-56^a

°Ad: I-84^b, 109^a

Ādem: I-5^a, 23^b, 106^b, 117^a, 117^b, 150^b,
155^b, 156^a, 184^a, 184^b, 218^a, 246^a, 276^a,
II-32^b, 66^b, 70^b, 73^a, 79^a, 84^a, 127^b, 135^a,
162^b, 185^a, 195^a

Ādem-i Şafī (bkz. Ādem)

Ādem u Havvā: II-50^b

°Adūd: II-192^a

Aḥmed-i Cāmī: I-265^a

Aḥmed-i Şeyh Üveys-i Ḥasan-i İlhānī:
(bkz. Üveys)

Aḥmed Paşa: I-197^b; II-176^b

Aḥmedu'l-Muhtār: I-282^a

°Alī (Hz.): I-91^a, 279^b; II-6^b, 26^a

Āl-i Resūl: II-38^b

Aristo: I-187^b

Āşaf: I-20^a, 2220^b, 35^b, 42^a, 60^a, 141^a, 236^a,
259^a, 265^b; II-22^b, 57^b, 166^b, 192^b

Āşaf-i °Ahd: II-44^a, 155^b, 188^b, 198^b

Āşaf-i Sānī: II-184^b, 225^a

Āşaf-i Zamāne: II-199^b

Aşhāb-i Kehf: II-167^a

°Attār: I-247^b

Ayāz: I-81^b; II-59^a

Ayāz ile Maḥmūd: I-81^b

Āzer: I-169^a

°Aziz-i Mısr: I-221^a; II-18^b

°Azrāil: I-239^a; II-196^b

Bahāu'd-dīn-i Zekerıyyā: I-116^a

Bāyezid b. Muḥammed Ḥān: II-195^a

Behmen: I-164^b

Behrām (bkz. Behrām Gūr)

Behrām Gūr: I-269^a; II-222^a

Beni °Amir: II-168^a

Beni Fāṭma: II-21^b

Bū-Naşr Bū'l-Mecālī

(bkz. Ebū Naşr b. Ebū'l-Mecālī)

Burc-i Evliyā: I-177^b

Buşayrı: II-193^a

Cāmī (Mevlānā): I-79^b, 104^b, 105^a,
196^a, 241^b, 242^a; II-115^a, 118^a

Cebrāil: I-69^b, 91^b, 111^a, 121^a, 141^a,
247^b, 261^b, 274^b; II-79^a, 114^b, 160^b,
191^b, 195^a, 212^b, 219^b

Celāle'd-dīn (bkz. Mevlānā Celāle'd-
Dīn)

Cem: I-4^a, 17^b, 20^a, 20^b, 67^a, 110^b,
139^a, 165^a, 245^b, 259^b, 269^b;
II-31^a, 31^b, 41^b, 85^b, 161^b, 163^b,
165^b, 166^a, 177^b, 180^a, 212^b, 213^a,
213^b, 216^a, 217^b, 218^a, 218^b

Cemsīd: I-128^b, 149^a, 164^b, 192^b,
232^a, 259^b; II-2^a, 123^b, 143^a, 213^b,
216^a, 221^a, 223^a

Cengiz Ḥān: II-124^a

Cibrīl (bkz. Cebrāil)

Dārā: I-7^a, 251^a; II-156^a, 218^a, 223^a

Dārā-yi Rey: II-168^a

Dāvūd (A.S.): I-109^a, 246^a

Ebū °Alī (İbn-i Sīnā): I-183^a

Ebū Bekri's-Şiddik: I-131^a

Ebū İshāk: I-147^b, 223^a; II-192^a,
222^b

Ebū Leheb: I-51^a, 133^b
 Ebū'l-Fevāris: I-199^b
 Ebū'l-Vefā: I-106^a
 Ebū Naşr b. Ebū'l Mecālī: II-188^b
 Eflātūn: I-187^b
 Efrāsyāb : I-196^a; II-132^b, 162^b, 221^a
 (aynca bkz. *Sāh-i Türkān*)
 Ehremen: I-157^b, 194^a; II-85^b, 86^b, 95^a,
 134^a, 148^a
 Eminu'd-Dīn Hasan: II-80^b
 Fāhru'd-Dīn cAbdu's-Şamed: I-200^b
 Fāhru'd-Dīn el-cirākī: I-116^a
 Fahr-i Rāzī: I-155^a
 Ferhād: I-115^b, 143^a, 165^a, 177^a; II-22^a,
 28^a, 57^a, 90^b
 Ferhād u Şirīn: I-205^b, 206^b
 Ferīdūn: II-123^b, 218^b
 Ferruh: I-104^a, 104^b
 Fir'avn: II-31^a, 196^a
 Fīrūz: II-216^a, 217^b
 Ġiyāsu'd-Dīn: I-137^a
 (*Sultān Ġiyāsu'd-Dīn b. Sultān Sikender*)
 Hābeşī: I-104^b
 Hāfız (*Şirazi*): I-1^b, 2^a, 4^a, 5^a, 6^b, 9^b, 14^a, 27^b,
 53^a, 57^a, 60^a, 62^a, 70^b, 83^a, 94^b, 106^a, 106^b,
 110^a, 115^a, 118^a, 169^a, 220^a, 240^b, 253^b,
 261^b, 267^a, 269^a, 278^b; II-8^a, 14^b, 15^a, 40^b,
 51^b, 66^a, 76^a, 80^b, 99^b, 106^b, 115^b, 124^a,
 130^a, 141^b, 143^a, 150^a, 154^a, 158^b, 160^b,
 167^a, 175^a, 186^a, 188^b, 190^a, 193^a, 197^a,
 197^b, 204^a, 210^b, 212^a, 212^b, 214^a, 222^b,
 227^a, 228^b
 Hācī Kivām: I-5^a; II-63^b, 192^a, 193^b, 199^a
 Hācī Kivāmu'd-Dīn Hasan (*bkz. Hacı Kivam*)
 Hācī Muhammed: II-206^b

Hākān: II-124^a
 Hākānī: I-268^a
 Halīl (*İbrahim A.S.*): I-84^b; II-14^a,
 15^a
 Halīl-i cĀdil (*bkz. H'vāce cĀdil*)
 Hallāc-ı Mansūr: I-111^a; II-20^b
 Hāmān: II-196^a
 Hārūt u Mārūt: I-14^b, 15^a, 78^a
 Hārūn: I-247^b
 Hātem (*bkz. Hātem-i Tāyī*)
 Hātem-i Tāyī: II-141^a, 163^b, 174^a,
 207^a, 216^a
 Hayru'l-Beşer: II-199^a
 Hayru'l-Enām: I-271^b
 Hazret-i Ehad: II-191^a
 Hızr (*A.S.*): I-5^b, 106^b, 139^a, 140^b,
 142^a, 166^b, 223^a, 255^b, 256^a, 261^b,
 264^a; II-30^a, 150^b, 161^b, 179^a
 Hızr-i mübārek-pey: II-211^b
 Hindū-yi Tavāşī: I-104^b
 Hubāb: I-132^a
 Hucendī (*Şeyh Kemāl*)
 (*bkz. Kemāl-i Hucendī*)
 Hūd: I-109^a
 Hüsrev: I-53^b, 54^a; II-130^a, 190^b,
 218^b
 Hüsrev-i hūbān: II-179^a
 Hüsrev-i Dihlevī: I-13^b
 Hüsrev-i Mālik-i rikāb
 (*bkz. Sāh Yahyā*)
 Hümmüz: I-54^a
 H'vāce cĀdil: II-198^a
 H'vāce Hāfız (*bkz. Hāfız*)
 H'vāce-i Kanber: II-200^a
 H'vāce Kivāmu'd-Dīn: I-143^a

(Ayrıca bkz. *Hâcî Kivâm*)
Hvâcû: I-236^b, 264^b; II-204^a
 Ğirākî (bkz. *Fahru'd-în el-'Irākî*)
 İblîs: I-84^b, 239^a, 274^b; II-3^b
 İbrâhîm (A.S.): I-109^a, 169^a; II-14^a, 160^b
 İbrâhîm Edhem: II-104^b
 İlkân-i Denî: II-123^b
 (Ayrıca bkz. *Üveys*)
 İlyâs (A.S.): I-106^b; II-179^a
 Ğimâdu'd-Dîn Maḥmûd: I-109^a, 109^b
 İrec: II-86^a
 Ğisâ (A.S.): I-64^b, 69^a, 97^a, 104^a, 111^a, 156^b,
 166^a, 246^b, 280^b; II-22^a, 108^b, 192^a
 Ğisâ-yi Mücerred (Ğisâ A.S.): II-157^a
 Ğisâ b. Meryem (bkz. *Ğisâ*)
 İskender: I-6^b, 64^a, 127^a, 174^b, 223^a, 227^a,
 251^a, 255^b, 256^a, 264^a; II-102^a, 150^b,
 166^a, 217^b, 219^a
 İsmâ'îl: II-198^b
 Kâsım: II-163^b, 142^b
 Kāvûs: I-165^a; II-41^b, 108^b
 Kayser: I-164^b, 246^b, 168^b, 213^b, 216^a;
 II-163^a, 224^a
 Kays: II-168^a
 Kelîmullâh: I-167^b
 Kemâl-i Hucendî: I-12^a, 35^b, 113^b;
 II-141^b, 144^b
 Kemâl-i İsfahânî: II-36^a, 183^b
 Key: I-165^a; II-41^b, 163^a, 168^b, 180^a, 213^b,
 214^b, 213^a
 Key ḥusrev: I-128^b; II-32^a, 108^b, 213^b
 Key kûbâd: II-31^a, 214^a, 217^b, 223^a
 Kivâmu'd-Dîn (bkz. *Hvâce Kivâmu'd-dîn*)
 Kisrâ: II-214^b
 Kûbâd: I-164^b

Leylâ: I-105^a, 182^a, 228^a; II-39^b,
 67^a, 168^a
 Leylâ vu Mecnûn: I-35^b, 43^a, 81^b
 Lisânu'l-Esrâr: I-1^b
 (Ayrıca bkz. *Hâfız*)
 Lisânu'l-Ğayb: I-1^b; II-228^b
 (Ayrıca bkz. *Hâfız*)
 Maḥmûd (Ğaznevî): I-81^b, 223^a;
 II-59^a
 Maḥmûd u Ayâz: I-239^a
 Mânî: II-22^a
 Mansûr (bkz. *Hallac-ı Mansur*)
 Mansûr b. Muḥammed Ğâzî
 (bkz. *Mansûr Şâh*)
 Mansûr Muzaḥfer Muḥammed (bkz.
Mansur Şâh)
 Mansûr Şâh: I-227^b; II-36^a, 68^b,
 83^a, 94^b, 192^a, 218^b, 222^b
 Mecnûn: I-21^b, 54^a, 105^a, 182^a, 236^b;
 II-22^a, 39^b, 158^a, 168^a
 Mekḥûl-i Şâmî: II-136^b
 Mesîḥ(a): I-11^b, 111^a; II-108^b, 157^a
 Mevlânâ Câmî (bkz. *Câmî*)
 Mevlânâ (Celâle'd-Dîn): I-1^b, 2^b, 3^a,
 7^b, 9^a, 52^b, 110^a, 115^b, 181^a, 276^a;
 II-140^b, 146^b, 148^a, 148^b, 149^a,
 149^b, 150^a, 174^b, 175^a
 Mevlânâ Ğizârî: II-195^a
 Mevlânâ Lûṭfî: II-195^a
 Minûçehr: II-216^a
 Mîr-i Ğases: I-250^a
 Miḥrâc: II-218^b
 Muḥammed (A.S.M.): I-104^a; II-209^b
 Muḥammed b. ĞAlî: II-224^a, 225^a
 Mûsâ: I-110^b, 167^b, 170^a, 198^b, 247^b;

II-32^b, 45^a, 57^b, 99^a, 142^b, 154^a, 175^b
 Mustafā (A.S.M.): I-50^b
 Naşr b. Aḥmed: II-162^a
 Nemrūd: I-109^a
 Nevāī (*ʿAlī Şir*): I-202^a
 Nizāmī (*ʿArūzī*): II-219^a
 Nizāmī-i Rūmī: II-195^a
 Nuh: I-8^b, 9^a, 19^b, 64^a, 71^b, 84^b, 106^b,
 162^b, 228^b, 246^b; II-20^b, 212^b
 Nüşin revān: II-216^a
 ʿÖmer (Hz.): I-167^a; II-99^b
 Perviz: I-53^b, 54^a; II-217^b, 220^a
 Pīr-i Kenʿān: II-184^b
 Raḥs: II-98^b, 215^a
 Resūl A.S. (Hz. Muḥammed): I-51^a, 246^a,
 265^b, 281^b, 282^a, 282^b, 283^a; II-11^a, 18^b,
 71^b, 88^a, 95^b, 114^b, 143^b, 155^b, 169^a, 177^b,
 178^b, 179^a, 185^a
 Ridvān: I-35^a, 142^a; II-193^b
 Rūdeki: II-162^a
 Rūḥ-i Emīn: II-79^a, 195^a
 Rūḥ-i Kuds: I-261^b, 274^b; II-191^b
 Rūḥullah: I-11^b
 Rūmī: I-104^b
 Rüstern: I-280^a; II-98^b, 162^b
 Rüstern-i Zāl (*bkz. Rüstern*)
 Saʿd b. ʿEbī Vakḳās: I-280^a
 Saʿdī (*Şirāzī*): I-3^a, 81^b, 101^a, 117^b, 220^b,
 221^a; II-15^a, 31^b, 38^b, 182^a
 Şāhib (R.A.): I-167^a
 Sākī-yi Kevser (Hz. Ali): II-200^a
 Şālih (A.S.): I-109^a
 Sāmīnī: I-197^a, 208^b; II-99^a, 99^b
 Selīm: II-221^a
 Selmā: I-177^a, 249^b, 275^a; II-15^b, 50^a, 174^b,

188^b, 189^a
 Selmān (*Sāveci*): I-236^b, 265^a;
 II-136^b
 Senāī: II-170^a, 186^a
 Seyyid Şerīf (*Cürcānī*): I-19^a; II-197^b
 siyāvus: I-196^a; II-32^a, 109^b, 216^b
 Sūleymān (A.S.): I-20^a, 26^a, 26^b,
 34^a, 42^a, 72^a, 72^b, 77^a, 109^a, 141^a,
 143^a, 160^b, 188^a, 213^b, 264^b, 267^a,
 269^a, 270^b; II-47^a, 134^a, 155^b, 196^a,
 215^b, 216^a, 223^b, 224^b, 156^a, 156^b,
 184^a
 Sūrūrī: I-1^b; II-40^b
 Şāfīcī: I-7^a; II-20^b, 180^a
 Şāh Gāzī: II-190^b
 Şāh-i Türkān: I-196^a; II-62^b
 (*Ayrıca bkz. Efrāsyāb*)
 Şāh-i Hüzmüz: II-191^b
 Şāh-i Yezd: II-191^b
 Şāh Mansūr (*bkz. Mansūr Şāh*)
 Şahne-i Necef (Hz. Ali): II-6^b
 Şāh Şucāc: I-104^a, 220^a, 267^a, 274^b;
 II-1^a, 2^b, 3^a, 3^b, 222^b, 223^a, 228^b
 Şāh Yahyā: II-133^b
 Şebān-ı Vādī-yi Eymen: I-167^b
 Şehr-i Tusterī: I-268^a
 Şemse'd-Dīn Muḥammed (*Hāfiz*):
 I-1^b; II-80^b
 Şems-i Tebrizī: I-181^a
 Şerrār-i bū-Leheb: I-51^a
 Seyhī: I-53^b, 129^b
 Seyh-i Cām: I-5^b
 Seyh Emīnu'd-Dīn: II-192^a
 Seyh Mecdu'd-Dīn: II-192^a
 Seyh Saʿdī (*Bkz. Saʿdī*)

Seyh San'ân: I-66^a
 Seytân : I-2^a, 194^a, 263^a, 274^b, 277^a;
 II-1^a, 3^a, 10^b, 18^b, 44^a, 53^a, 68^a, 69^a,
 70^a, 86^b, 179^a, 203^a
 (Ayrıca bkz. İblis)
 Şibli: I-40^a, 72^a, 153^b
 Şihābu'd-Dīn (*Suhreverdi*): I-278^b
 Şirīn: I-165^a; II-57^a, 90^b, 190^b
 Şirīn-i zamān: II-179^a
 Şu'cayb (A.S.): I-167^b
 Tercūmānu'l-Ēsrār (*Hāfiz*): I-1^b
 Tercūmānu'l-Ġayb (*Hāfiz*): I-1^b
 Tūr: II-221^a
 Tūrān Şāh: II-41^a, 69^b, 198^b
 Üveys (*Ahmed-i Seyh Üveys-i Hasan-i İlhanî*):
 I-169^a; II-123^b
 Üveys el-Karānî: I-53^a, 63^a; II-100^b
 Yahyā bin Muzaffer: II-18^a
 Ya'qūb (A.S.): I-71^b, 112^a, 214^a, 111^b
 Ye'cūc: I-255^b
 Yezid: I-247^b
 Yūsuf (A.S.): I-90^a, 92^a, 112^a, 116^b, 119^b,
 158^a, 178^b, 211^b, 214^b, 228^a, 276^b, 277^a;
 II-59^b, 100^b, 111^a, 111^b, 128^b, 184^b
 Zāhir (*Faryabi*): I-236^b
 Zerādist: I-109^a; II-213^b
 Zerdūst: I-109^a; II-213^a

Yer İsimleri

Āb-i Rūkn-ābād: I-10^a, 34^a, 165^a; II-101^a
 Āb-i Rūknî (bkz. Āb-i Rūkn-ābād)
 cAcem: I-9^b; II-115^b, 150^a, 228^a
 cAdn: II-205^a
 Allāhuekber: I-34^b
 cArab: II-115^b, 228^a

Aras İrmagı: I-249^b
 cArasāt: II-13^b
 cAses: I-250^a
 Āteskede-i Pārs: I-229^b
 Bābul: II-32^a
 Bağdād: I-177^b, 229^b, 261^a, 264^b;
 II-124^a, 124^b
 Bāğ-i Huld (Bkz. Huld)
 Bāğ-i İrem: II-129^a
 Bahr-i Muḥit: I-174^b
 Bathā: I-104^b
 Bedehsān: II-101^a
 Bengāle: I-136^b
 Beytū l-ma'cūr: I-96^b
 Bihist-i cAdn: II-26^b
 Bihist-i Berrīn: II-26^b
 Buhārā: I-9^b
 Ca'fer-ābād: I-261^b
 Cennet-i Seddād: II-129^a
 Ceyhūn: I-68^b; II-50^a, 196^a
 Çigil: I-76^a; II-80^a, 146^b, 162^b, 202^b
 Çin: I-76^a; II-40^a, 164^a, 212^a, 218^b,
 219^a, 224^a, 227^b
 Daru's-Selām: I-5^a, 261^a; II-63^a
 Deşt: I-9^b
 Dicle: I-229^b, 264^b; II-124^a, 124^b
 Diyār-i Rūm: II-150^a
 Fārs: I-54^a, 216^b; II-227^b
 Firdevs: II-15^a, 23^a, 59^b
 Gülistān-i İrem: I-73^b
 Gülgest-i Muşallā: I-10^a
 Hāk-i Muşallā: I-165^a
 Harem-i Ka'be: I-272^a
 Haşīne-i İskender: I-255^b
 Haṭā: I-9^b, 206^b, 245^a, 270^a; II-40^a

Havz: II-66b
Hayber: II-200a
Hazar: I-34b
Hicāz: I-109b, 116a
Hind: I-9b, 10a, 116a; II-195a, 218b, 223b
Hindistān: I-80b; II-15a
Hindū: I-91a, 101b
Hindūstān (*bkz. Hindistan*)
Huten: I-9b, 206b, 245a; II-100b
Huḡend: I-113a, 204b
Huld: I-151b; II-14a, 16a, 131b
Hūmūz: II-191b
Hvārizm: I-204b; II-196a
Ġirāk: I-54a, 216b; II-156b, 157a, 190b
Ġirāk-ı 'Acem: I-54a
Ġirāk-ı 'Arab: I-116a
İsfahān: I-113b, 207b; II-220b
İsfahān İmāḡı: II-220b
İsthār: I-34a
Ka'be: I-96b, 115b, 178b, 228b, 239a, 270a, 276b, 36b
Kāf (Daḡı): II-59b, 199b
Kayrevān: II-224a
Ken'ān: I-92a, 214b, 228a; II-128b
Kesmīr: II-158b
Kıpçāk: 9b
Māḡin: I-101b
Maḡrib: II-224a
Medīne: I-104b
Medīne-i Mūnevvere (*bkz. Medīne*)
Mekke: I-104b
Merve: I-104b
Mescid-i Şerīf: I-104b
Mıḡır: I-9a, 9b, 92a, 102a, 214b; II-224a
Mūliyān: II-162a

Muṣallā: I-261b; II-228b
Necd: II-187b
Nīl: II-15a, 31a
Pārs: II-41a, 124a
Ravza-i Rīzvān: II-127b
Rey: II-164a, 168a
Rūd-i Aras (*bkz. Aras İmāḡı*)
Rūm: II-115b, 164a, 218b, 219a, 224a
Rūkn-ābād: I-10a, 34a, 261a, 101a
(*Aynca bkz. Āb-i Rūkn-ābād*)
Şafā: I-104b
Sebe: I-77a, 124a, 134b
Selsebīl: II-14a
Semerkand: I-9b; II-158b, 162a
Sīstān: II-223b
Şehr-i Tayyibe (*Medīne*): I-104b
Şīrāz: I-4a, 9b, 10a, 34a, 34b, 54a, 60a, 142b, 165a, 177b, 253b, 261a, 261b; II-1a, 26b, 41a, 73a, 84b, 101b, 124a, 182a, 188b, 189a, 189b, 190b, 195a, 197a, 206b
Tātār: I-202b
Tebrīz: I-54a; II-190b
Ṭāblūs: II-224a
Ṭūr: I-167b; II-32b
Tūrān: II-69b
Tūrbe-i Muṭahhara: I-104b
Türk: II-218b, 227b
Türkistān: I-76a, 101b; II-146b
Türk vilāyeti: II-32a
Vādī-yi Eymen: I-167b, 170a; II-32b, 45a
Yemen: I-63a, 111b
Yesrib: I-104b
Yezd: I-4a, 4b, 60a, 267a; II-1a, 191b,

193^a,222^b

Zeng: II-223^b

Zinde-rūd: I-207^b,216^b; II-156^b,220^b

Zī-selem: II-15^b,30^b

Kitap İsimleri

Bustān: II-38^b,215^b

Dīvān-ı Hāfız: I-266^a; II-153^a,190^a,

199^b,212^b,227^a

Dīvān-ı Hüsrev (*Dihlevî*): II-141^b

Dīvān-ı Kemāl (*Hucendî*): II-144^b

Dīvān-ı Selmān (*Sāvecî*): I-226^a

Dīvān-ı Zāhir (*Fāryābî*): I-236^b

Kaşide-i bürde: I-272^a

Keşşāf: I-47^b

Kitābu'l-^cacāib ve'l-ğarāib: I-103^a

Kur'ān: II-143^b,156^b,212^a,227^a

Menākib-i Evliyā: II-85^b

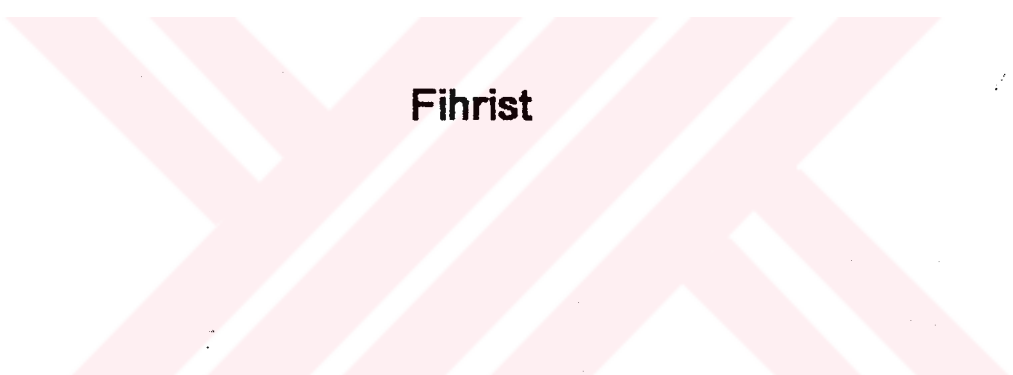
Mesnevi: II-148^b

Muhtār-ı Sıhāh: I-30^b

Nefeḥatu'l-üns: I-117^b

Sebistān: II-228^b

Zebūr: II-155^a

Fihrist

GAZELLER

Vr. NoGazelin İlk Mısraı

ا

- 13a- صلاح کار کجا و من خراب کجا
 6b- دل مرود ز دستم صاحب‌دلان خدا را
 12b- ملازمان سلطان که رساند این دعا را
 9b- اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را
 10b- صبا بلطف بگو آن غزال رعنا را
 14b- لطف باشد گر نبوشی از کُدا هاروت را
 5a- صوفی بیا که آینه صافیست جام را
 5b- ساقیا بر خیز و در ده جام را
 8a- رونق عهد شبابست دگر بستان را
 14a- ما برفتیم و تو دانی و دل غمخوار ما
 11b- دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما
 3a- ای فروغ ماه حسن از روی رخشان شما
 4b- ساقی بنور باده بر افروز جام ما
 2a- الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناوها
 15a- تا جمالت عاشقانرا زد بر وصل خود صلا

ب

- 18b- ز باغ وصل تو یابد ریاض رضوان آب
 17b- صبح دولت میدمد کو جام همجون آفتاب
 16b- میدمد صبح و کله بست محاب
 15b- گفتم ای سلطان خوبان رحم کن برین غریب

ت

- 84a- ای شاهد قدسی که کشد بند نقابت
 59a- همی که ابروی شوخ تو در کمان انداخت
 61a- سینه ام ز آتش دل در غم جانانه بسوخت
 70b- ساقیا آمدن عید مبارک بادت
 57b- ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

- I- 99b سخن شناس نه دلبر خطا اینحاست
- I- 97b روزه یکسو شد و عید آمد و دلها برخواست
- I- 74a دل و دینم شد و دلبر ملامت برخواست
- I- 76a حال دل با تو گفتم هوس است
- I- 44b درین زمانه رفیقی که خالی از خلل است
- I- 89a مدتی شد که آتش سودای او در جان ماست
- I- 90a خیال روی تو در هر طریق همراه ماست
- I- 45a ما را ز خیال تو چه پروای شرابست
- I- 42b زلفش هزار دل یکی تار مو بست
- I- 96a نظر پیر مغان موجب عیش و طربست
- I- 24b آن شب قدری که گویند اهل خلوت امشبست
- I- 43b خدا چو صورت و ابروی دلکشای تو بست
- I- 48a خلوت کزیده را بتماشا چه حاجتست
- I- 87b غمش تا در دلم مأوا گرفتست
- I- 31a تا سر زلف تو در دست نسیم افتادست
- I- 37b برو بکار خود ای واعظ این چه فریادست
- I- 30a بیا که قصر امل سخت مست بنیادست
- I- 35b در دیر مغان آمد یارم قلدحی در دست
- I- 67a بی مهر رخت روز مرا نور نماندست
- I- 33b باغ مرا چه حاجت سرو صنوبر مست
- I- 19a بچمان خواجه و حق قدیم و عهد در مست
- I- 81a المنة لله که در میکده باز مست
- I- 53a اگرچه باده فرخ بخش و باد کل بیز مست
- I- 48b صحن بستان ذوق بخش و صحبت یاران خوش مست
- I- 46b کنون که بر کف کل جام باده صافست
- I- 47a اگر بلطف بخوانی مزید الطافست
- I- 32a کل در بر و می در کف و معشوق بکامست
- I- 42a زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

I- 41a	شکفته شد کل حمرا و گشت بلبل مست
I- 25b	مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست
I- 60a	بکوی میکند هر سالکی که ره دانست
I- 62b	عارف از پرتو می راز نهانی دانست
I- 34b	روضه خلد برین خلوت درویشانست
I- 75b	بدام زلف تو دل مبتلای خویشتنست
I- 38a	لعل سیر آب بخون تشنه لب یار منست
I- 39a	روزکاریست که سودای بتان دین منست
I- 40a	منم که کوشه میخانه خانکاه منست
I- 68a	ز کربه مردم چشمم نشسته در خونست
I- 97a	خم زلف تو دام کفر و دینست
I- 22a	آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست
I- 21a	دل سرا پرده محبت اوست
I- 20b	رواق منظر چشم من آشیانه توست
I- 24a	دارم امید عاطفتی از جناب دوست
I- 23a	سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
I- 99a	حدیث سرو که گوید پیش قامت دوست
I- 27b	این پیک خوش خبر که رسید از دیار دوست
I- 29a	صبا اگر گذری افتدت بکشور دوست
I- 28b	مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست
I- 98b	دل ملال گرفت از جهان و هر چه دروست
I- 74b	روی تو کس ندید و هزاران رقیب هست
I- 52a	ماهیم این هفته شد از شهر و بچشمم مالیست
I- 50b	اگرچه عرض هنر پیش یار بی ادبست
I- 51b	خوشتر ز عیش و صحبت باغ و بهار چیست
I- 54a	بنال بلبل اگر با منت سر یاریست
I- 49b	یارب این شمع دلفروز ز کاشانه کیست
I- 93b	کس نیست که افتاده آن زلف دو تا نیست

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

I- 68b	مردم دیده ما جز برخت ناظر نیست
I- 26b	زاهد ظاهر پرست از حال ما آگاه نیست
I- 69b	راهیست راه عشق که هیچش کناره نیست
I- 95a	روشن از پرتو رویت نظری نیست که نیست
I- 81b	حاصل کار که کون و مکان این همه نیست
I- 36b	خواب آن ترکس فتان تو بی چیزی نیست
I- 86a	جز آستان تو ام در جهان پناهی نیست
I- 65b	بلبلی بر کک کلی خوش رنگ در منقار داشت
I- 66a	دیدنی که یار جز سر جور و ستم نداشت
I- 55a	عیب رندان مکن ای زاهد پاکره مرشت
I- 56a	کنون که میلدم از بوستان نسیم بهشت
I- 57a	برو ای زاهد و دعوت مکنم سوی بهشت
I- 85a	آن ترک پری چهره که دوش از بر ما رفت
I- 92a	شربتی از لب لعلش بخشیدیم و برفت
I- 91b	هر آن خجسته نظر کز پی سعادت رفت
I- 90b	کرز دست زلف مشکینت خطائی رفت رفت
I- 64b	ساقی بیا که یار ز رخ پرده بر گرفت
I- 63b	حسنست باتفاق ملاححت جهان گرفت
I- 87a	ساقی بیار باده که ماه صیام رفت
I- 93a	دردا که یار در غم و دردم بماند و رفت
I- 71b	شنیده ام سغنی خوش که پیر کنعان گفت
I- 72b	صبح دم مرغ چمن با کل نو خاسته گفت
I- 78b	یارب سببی ساز که یارم بسلامت
I- 77a	ای هلد صبا بسا میفرستمت
I- 78a	ای غائب از نظر بخدا میسبارمت
I- 88b	میر من خوش میروی کاندر سراپا مهرمت
I- 82b	چه لطف بود که ناگاه رشحه قلمت
I- 79b	زان یار دلنوازم شکریست یا شکایت

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**I- 80^b

مدامم مست میدارد نسیم جعد گیسویت

ث

I-101^a

درد ما را نیست درمان الغیاث

ج

I-101^b

سزد که از همه دلیران ستانی باج

ح

I-102^a

اگر بمنهب تو خون عاشقست مباح

I-103^a

بین هلال محرم بخواه ساغر راح

خ

I-104^a

دل من در هوای روی فرخ

د

I-135^b

دوش آکهی ز یار سفر کرده داد باد

I-207^a

روز وصل دوستداران یاد باد

I-137^b

جمالت آفتاب هر نظر باد

I-213^b

دی پر می فروش که ذکرش بخیر باد

I-195^a

صوفی ار باده باندازه خورد نوش باد

I-138^b

تنت بناز طیبیان نیازمند مباد

I-138^a

حسن تو همیشه در فزون باد

I-136^a

خسروا کوی فلک در خم چوکان تو باد

I-221^a

داد کرا ترا فلک جرعه کش پیاله باد

I-203^b

دیرست که دلدار پیامی نفرستاد

I-191^b

پیرانه سرم عشق جوانی بسر افتاد

I-151^b

عکس روی تو چو در آینه جام افتاد

I-142^b

آنکه رخسار ترا رنگ کَل و نسرین داد

I-215^b

بنفشه دوش بگل گفت و خوش نشانی داد

I-218^a

میزم هر نفس از دست فراق فریاد

I-164^b

شراب و عیش نهان چیست کار بی بنیاد

I-179^a

همای اوج سعادت بدام ما افتد

Vr. No**Gazelin ilk Mısrai**

I-217a	سر سودای تو اندر سر ما می گردد
I-139b	کسی که حسن خط دوست در نظر دارد
I-163b	دل ما بدور رویش ز چمن فراغ دارد
I-139a	آنکس که بدست جام دارد
I-128b	دل که غیب نمایست جام جم دارد
I-212a	دل شوق لب مدام دارد
I-144a	جان بی جمال رویت میل جهان ندارد
I-127b	بتی دارم که کرد کل ز سنبل سایبان دارد
I-145a	روشنی طلعت تو ماه ندارد
I-203a	هرآنکو خاطر مجموع و یار نازنین دارد
I-129b	هرآنکه جانب اهل خدا نگه دارد
I-140b	آنکه از سنبل او غالیه ثابی دارد
I-130a	شاهد آن نیست که موی و میانی دارد
I-181b	درخت دوستی بنشان که کام دل بیار آرد
I-207b	مطرب عشق عجب ساز و نوایی دارد
I-219a	هوس باد بهارم بسوی صحرا برد
I-166b	اگر نه باده غم دل ز یاد ما ببرد
I-208a	نیست در شهر نگاری که دل ما ببرد
I-187a	مرا می دگر باره از دست برد
I-212b	ز من صلاح و سلامت کس این کمان نبرد
I-105b	سحر بلبل حکایت با صبا کرد
I-107a	بیا که ترک فلک خان روزه غارت کرد
I-109b	صوفی نهاد دام و سر حقه باز کرد
I-106b	بلبلی خون دل خورد و کلی حاصل کرد
I-108a	بجو باد عزم سر کوی یار خواهم کرد
I-115a	یاد باد آنکه ز ما وقت سفر یاد نکرد
I-113b	دست در حلقه آن زلف دو تا نتوان کرد
I-185b	راهی بزن که آهی بر ساز آن توان کرد

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

I-114b	دل از من برد و روی از من نهان کرد
I-116a	دلبر برفت و دلشدگانرا خیر نکرد
I-116b	رو بر رهش نهادم و بر من کُتر نکرد
I-105a	دیدم ای دل که غم عشق دگر بار چه کرد
I-111a	دوستان دختر رز توبه زمستوری کرد
I-110b	ساقا دل طلب جام جم از ما میکرد
I-112a	بسر جام جم آنکه نظر توانی کرد
I-124a	چه مستیست ندانم که ره بما آورد
I-202a	صبا وقت سحر بوئی ز زلف یار می آورد
I-142a	برید باد صبا دوشم آکهی آورد
I-216b	اگر خدای کسی را بهر گناه بکُرد
I-133a	یارم چو قدح بدست کُرد
I-221b	سپیده دم که صبا بوی لطف جان کُرد
I-126a	دلم جز مهر مهرویان طریقی بر نمیگُرد
I-134a	ساقی ار باده ازین دست بجام اندازد
I-125b	دمی باغم بسر بردن جهان یکسر نمی ارزد
I-155b	در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
I-219b	سحر چون خسرو خاور عالم بر کوهساران زد
I-185b	راهی بزن که آهی بر ساز آن توان زد
I-143a	اگر روم ز پیش فتنه ها بر انگیزد
I-175a	بحسن و خلق و وفا کس بیار ما نرسد
I-214a	کارم ز دور چرخ بسامان نمی رسد
I-161b	هر که را با خط سبوت سر سودا باشد
I-158a	من و انکار شراب این چه حکایت باشد
I-218a	مرا بوصل تو کُتر زانکه دست رس باشد
I-152a	نقد صوفی نه همه صافی و بیفش باشد
I-133b	در هر هوا که جز برق اندر طلب نباشد
I-168b	خوش آمد کل و زان خوشتر نباشد

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

I-135a	کل بیرخ یار خوش نباشد
I-157b	خوشست خلوت اگر یار یار من باشد
I-187b	کی شعر ترا انگیزد خاطر که حزن باشد
I-176a	نفس باد صبا مشک فشان خواهد شد
I-155a	مرا مهر سیه چشمان ز سر بیرون نخواهد شد
I-160a	روز هجران و شب فرقت یار آخر شد
I-198b	ستاره بدرخشید و ماه مجلس شد
I-154a	کداحت جان که شود کار دل تمام و نشد
I-185a	یاری اندر کس نمی بینم یارانرا چه شد
I-209b	حافظ مسجد نشین دوش میخانه شد
I-210b	عشق تو نهال حیرت آمد
I-141a	دوش از جناب آصف پیک بشارت آمد
I-190b	در غمازم غم ابروی تو با یاد آمد
I-134b	مژده ای دل که دگر باد صبا باز آمد
I-194a	صبا به تهنیت پیر می فروش آمد
I-189b	سحرم دولت بیدار بیالین آمد
I-174b	نه هر که چهره برافروخت دلیری داند
I-149b	هر که شد محرم دل در حرم یار بماند
I-206a	صورت خوبت نگارا خوش بآیین بسته اند
I-148b	رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند
I-205b	نسبت رویت اگر با ماه و پروین کرده اند
I-124b	حسب حال ننوشتی و شد ایام چند
I-179b	دوش وقت سحر از غصه بچاتم دادند
I-184a	دوش دیدم که ملائک در میخانه زدند
I-172b	نقدها را بود آیا که عیاری گیرند
I-204a	ای پسته تو خنده زده بر حدیث قند
I-171b	گر می فروش حاجت رندان روا کند
I-193a	دلا بسوز که سوز تو کارها بکند

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

I-167b	طایر دولت اکر باز گذاری بکند
I-167a	مرا برندی عشق آن فضول عیب کند
I-177a	کلك مشکین تو روزی که ز ما یاد کند
I-120b	گفتم کیم دهان و لب کامران کند
I-199b	آن کیست کز روی کرم با من دمی یاری کند
I-117b	دانی که چنگ و عود چه تقریر میکند
I-162b	سرو چمان من چرا میل چمن نمیکند
I-113a	بعد ازین دست من و دامن آن سرو بلند
I-121b	غلام ترکس مست تو تاجدارانند
I-182b	در نظر بازی ما بی بصران حیرانند
I-122b	سمن بویان غبار غم چو بنشینند بنشانند
I-118b	آنانکه خاک را بنظر کیمیا کنند
I-120b	گفتم کیم دهان و لب کامران کنند
I-120a	شاهدان کز دلیری زینسان کنند
I-117a	واعظان کین جلوه در عراب و منبر میکنند
I-213b	آنها که جام صافی صهباش میدهند
I-123a	شراب بیغش و ساقی خوش دو دام رهند
I-157a	باشد ای دل که در میکرده ها بکشایند
I-145b	سایها دفتر ما در کزو صحبا بود
I-156a	یاد باد آنکه نهایت نظری با ما بود
I-148a	تا زمیخانه دمی نام و نشان خواهد بود
I-150b	پیش ازینت پیش ازین غم خواری عشاق بود
I-147a	یاد باد آنکه سر کوی نوم منزل بود
I-178a	خستگانرا چو طلب باشد و قوت نبود
I-211b	قتل این خسته بشیمشیر تو تقدیر نبود
I-225b	گفتم که خطا کردی و تدبیر نه این بود
I-146b	دوش در حلقه ما قصه کیسوی تو بود
I-211a	دوش می آمد و رخساره بر فروخته بود

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

I-197b	يك دو جامم دی سحر که اتفاق افتاده بود
I-180b	کُوهر عِزَن اسرار همانست که بود
I-173a	دیدم بخواب خوش که بدستم پیاله بود
I-196b	بکوی میکده یارب سحر چه مشغله بود
I-188b	آن یار کزو خانه ما جای بری بود
I-132b	مسلمانان مرا وقتی دل بود
I-165b	در ازل هر کو بفیض دولت ارزانی بود
I-108b	کنون که در چمن آمد کل از عدم بوجود
I-131a	از دیده خون دل همه بر روی ما رود
I-131b	چو دست در سر زلفش زخم بتاب رود
I-201a	از سر کوی تو هر کو غلالت برود
I-153b	خوشا دل که مدام از پی نظر نرود
I-210a	هر کرم نقش تو از لوح دل و جان نرود
I-136b	ساقی حدیث سرو و کل و لاله میرود
I-216a	عشقت نه سر سریست که از سر بدر شود
I-158b	ترسم که اشک در غم ما پرده در شود
I-160b	کَرچه بر واعظ شهر این سخن آسان نشود
I-192b	کَرمن از باغ تو يك میوه بچینم چه شود
I-189a	بخت از دهان دوست نشاتم نمی دهد
I-137b	بر سر آتم که کَر ز دست بر آید
I-162a	چو آفتاب می از مشرق پیاله بر آید
I-204b	دست از طلب ندارم تا کام من بر آید
I-161a	گفتم غم تو دارم گفتا غمت سر آید
I-214b	زهی خجسته زمانی که یار باز آید
I-198a	اگر آن طایر قدسی ز درم باز آید
I-200b	اگر پیاده مشکین کشد دلم شاید
I-206b	بوی مشک سخن از باد صبا میاید
I-152b	نفس بر آمد و کار از تو بر نمی آید

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

I-170a	مژده ای دل که مسیحا نفسی می آید
I-224b	تنم زرنخ فراوان همی نیاساید
I-169a	معاشران ز حریف شبانه یاد آرید
I-194b	ابر آزاری بر آمد باد نوروزی وزید
I-220b	بیا که رایت منصور پادشاه رسید
I-209a	جهان بر ابروی عید از هلال وسمه کشید
I-170b	رسید مژده که آمد فصل بهار و سبزه دمید
I-215a	بر سر بازار جان بازان منادی میزنید
I-177b	بوی خوش تو هر که ز باد صبا شنید
I-191a	معاشران کُره از زلف یار باز کنید
ر	
I-230b	ای صبا نکستی از کوی فلانی بمن آر
I-238a	سرو بالا بلند خوش رفتار
I-233a	صبا ز منزل جانان کُذر دریغ مدار
I-226b	الا ای طوطی کویای اسرار
I-232a	عیدست و آخر کُل و یاران در انتظار
I-237a	ساقیا مایه شراب بیار
I-229b	ای صبا نکستی از خاک ره یار بیار
I-229a	روی بنمای وجود خدم از یاد ببر
I-235a	شب قدرست و طی شد نامه هجر
I-236b	دلا چنلم بریزی خون ز دیده شرم دار آخر
227b	کَر بود عمر بمیخانه رسم بار دگر
I-231a	ای خرم از فروغ رخت لاله زار عمر
I-234b	دیگر ز شاخ سرو سهی بلبل صبور
I-228a	یوسف کَمکشته باز آید بکنعان غم مخور
I-233b	روی بنمای و مرا کُو که ز جان دل بر کُو
I-235b	نصیحتی کنمت بشنو و بهانه مگو

ر

- I-239b هزار شکر که دیدم بکام خویش باز
 I-243a در آ که در دل خسته توان در آید باز
 I-245b حال خونین دلان که گوید باز
 I-238a منم که دیده بیدار دوست کردم باز
 I-242b عروس کل دگر آمد بیزم کلشن باز
 I-241b براه می‌کده عشقراست در تک و تاز
 I-248b بیا و کشتی ما در شط سراب انداز
 I-246b خیز و در کامه رز آب طربناک انداز
 I-243b ای سرو ناز حسن که خوش میروی بناز
 I-240b خوش آن شبی که در آبی بصد کرشمه و ناز
 I-244b بر نیامد از تمنای لبست کامم هنوز
 I-247b دلم رمیده لولی و شیست شور انگیز

س

- I-254b کلعلناری ز کلستان جهان ما را بس
 I-253b دلا رفیق سفر بخت نیکو خواست بس
 I-249b ای صبا کز بگذری بر ساحل رود ارس
 I-250b جانان ترا که گفت که احوال ما مه‌رس
 I-252a دارم از زلف سیاهت کله چندانکه مه‌رس
 I-253a درد عشقی کشیده‌ام که مه‌رس

ش

- I-258b باز آی و دل تنگ مرا مونس جان باش
 I-255b اگر رفیق شفیقی درست پیمان باش
 I-259b بدور لاله قدح کمر و بی‌ریا می باش
 I-269b صوفی کلی بچین و مرفع بخار بخش
 I-260a باغبان کز پنج روزی صحبت کل بایندش
 I-257b فکر بلبل همه آنست که کل شد یارش
 I-268b شراب تلخ می‌خواهم که مردافکن شود زورش

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

- I-261a خوشا شیراز و وضع بی مثالش
 I-276a چو بر شکست صبا زلف عنبر افشانش
 I-274b یارب این نوکل خندان که سپردی بمنش
 I-265b در عهد پادشاه خطا بخش و جرم پوش
 I-256b ای همه شکل تو مطبوع و همه جای تو خوش
 I-271a کنار آب و بای بید و طبع شعر و یاری خوش
 I-273b هاتقی از کوشه میخانه دوش
 I-267a سحرکه هاتقی غیم رسید مزده بگوش
 I-278a چو جام لعل تو نوشم کجا بماند هوش
 I-264a چووش با من گفت پنهان کاردانی تیز هوش
 I-262b برد از من قرار و طاقت و هوش
 I-271b بجمع خوبی و لطفست عذار چو مهش
 I-272b ما آزموده ایم درین شهر بخت خویش
 I-277a من خرام از غم یار خراباتی خویش
 I-263b دلم رمیده شد و غافلم من درویش

ص

- I-280b از رقیبت دلم نیافت خلاص
 I-279b نیست کس را ز کمند سر زلف تو خلاص

ض

- I-282a بیا که میشنوم بوی جان از آن عارض
 I-281b حسن جمال تو جهان جمله گرفت طول و عرض

ط

- I-283a کرد عذار یار ما تا بنوشت دور خط

ظ

- I-283b ز چشم بد رخ خوب ترا خدا حافظ

ع

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

- II-1a بفر دولت کیتی فروز شاه شجاع
- II-3a قسم بحشمت و جاه و جلال شاه شجاع
- II-2a بامدادان که ز خلوتکّه کاخ ابداع
- II-3b در وفای عشق تو مشهور خوباتم چو شمع
- غ
- II-5a سحر بیوی کلستان همی شدم در باغ
- ف
- II-5b طالع اگر مدد دهد دامنش آورم بکف
- ق
- II-8a زبان خامه ندارد سر بیان فراق
- II-9a کسی مباد چو من خسته مبتلای فراق
- II-6b مقام امن و می بیفش و رفیق شفیق
- ک
- II-10b اگر شراب خوری جرعه فشان بر خاک
- II-11b هزار دشمنم ار میکنند قصد هلاک
- II-9b ای دل ریش مرا با لب تو حق نمک
- ل
- II-17a بسحر لعبت چشم تو ای خجسته خصال
- II-19a شمت روح و داد و شمت برق وصال
- II-15b خوش خیر باد ای نسیم شمال
- II-13a بعهده کل شدم از توبه شراب خجل
- II-18a دارای جهان ناصر دین خسرو کامل
- II-12a اگر بکوی تو باشد مرا بحال وصول
- II-20a هر نکته که گفتم در وصف آن شمایل
- II-16b ای برده دلم را تو بدین شکل و شمایل
- II-14a ای رخت چون خلد و لعلت سلسبیل
- II-14b ره روانرا عشق بس باشد دلیل

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

II- 63a	عشقبازی و جوانی و شراب لعل فام
II- 65a	عاشق روی جوان خوش نو خاسته ام
II- 74b	مرحبا طایر فرخ پی فرخنده پیام
II- 51a	دوش بیماری چشم تو برد از دستم
II- 28b	بغیر از آنکه بشد دین و دانش از دستم
II- 29b	باز آی ساقیا که هوا خواه خدمتم
II- 57a	زلف بر باد مده تا نلهی بر بادم
II- 66b	فاش میگویم و از گفته خود دلشادم
II- 81a	مرا می بینی و در دم زیادت می شود دردم
II- 59b	سالمها پیروی منهب رندان کردم
II- 49a	دی شب بسیل اشک ره خواب میزدم
II- 84b	هر چند پیر و خسته دل و ناتوان شدم
II- 78a	خیال روی تو در کارگاه دیده کشیدم
II- 55b	ز دست کوتاه خود زیر بارم
II- 52b	در نهانخانه عشرت صنمی خوش دارم
II- 80a	مرا عهدیست با جانان که تا جان در بدن دارم
II- 72a	کرچه افتاد ز زلفش کهری در کارم
II- 35a	جوza سحر نهاد حایل برابرم
II- 33b	تو همچو صبحی و من شع خلوت محرم
II- 80b	من که باشم که بر آن خاطر عاطر کُندرم
II- 34a	تا سایه مبارکت افتاد بر سرم
II- 62b	روز عیدست و امروز درین تدبیرم
II- 76a	بزن بر دل ز نوك غمزه نیرم
II- 32b	بتیغم کَر کشد دستش نگَرم
II- 56a	در خرابات مغان کَر کُندر افتد بازم
II- 58b	کَر دست رسد در سر زلفین تو بازم
II- 84a	نماز شام غریبان چو کَریه آغازم
II- 83b	مژده وصل بده کز سر جان بر نخیزم

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

II- 38b	چرا نه در پی عزم دیار خود باشم
II- 46a	خیال روی تو چون بگذرد بگلشن چشم
II- 72b	من دوستدار روی خوش و موی دلکشم
II- 69b	کرچه از آتش دل چون خم می در جوشم
II- 70b	گر من از سرزنش مدعیان اندیشم
II- 30b	بشری اذ السلامة خلعت بذی سلم
II- 41b	حجاب چهره جان می شود غبار تنم
II- 40a	چهل سال رفت و بیش که این لاف می زخم
II- 61b	عمریست تا من طلب هر روز کامی میزنم
II- 31b	بی توای سرو روان با کل گلشن چکنم
II- 82a	من نه آن رفندم که ترك شاهد و ساغر کنم
II- 58a	صنما با غم عشق تو چه تدبیر کنم
II- 50a	دیده دریا کنم و صبر بصحرا فکنم
II- 49b	دوش سودای رخس کفتم ز سر بیرون کنم
II- 24b	بعزم توبه سحر کفتم استخاره کنم
II- 54b	روزکاری شد که در میخانه خدمت میکنم
II- 41a	حاشا که من بموسم کل ترك می کنم
II- 47b	در خرابات مغان نور خدا می بینم
II- 85a	این چه شورست که در دور فمر میبینم
II- 43b	حالیا مصلحت وقت در آن می بینم
II- 65b	غم زمانه که هیچش کران نمی بینم
II- 27b	بمژگان سیه کردی هزاران رخنه در دینم
II- 21a	اگر بر خیزد از دستم که با دلدار بنشینم
II- 46b	خرم آن روز کزین منزل ویران بروم
II- 71b	گر ازین منزل غربت بسوی خانه روم
II- 69a	کرچه پا مال جفا کرد چو خاک راهم
II- 53a	دینار شد میسر و بوس و کنار هم
II- 51b	دردم از یارست درمان نیز هم

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

- II- 75b ما بی غمان مست دل از دست داده ایم
 II- 63b عمریست تا براه غمش رو نهاده ایم
 II- 78b ما بدین در نه پی حشمت و جاه آمده ایم
 II- 45b خیز تا باز در میخانه کشادی طلبیم
 II- 74a ما ز یاران چشم یاری داشتیم
 II- 39a صلاح از ما چه می جویی که مستانرا صلا گفتیم
 II- 77b ما درس سحر در سر میخانه نهادیم
 II- 67a فتوای بیر مغان دارم و قولیست قدیم
 II- 44a خیز تا جامه صوفی بخوابات بریم
 II- 22b بگذار تا زشارع میخانه بگذریم
 II- 25b بیا تا کل بر افشانیم و می در ساغر اندازیم
 II- 61a صوفی بیا که جامه سالوس بر کشیم
 II- 48b دوستان وقت کل آن به که بعشرت کوشیم
 II- 73b ما بر آریم شبی دست و دعایی بکنیم
 II- 79a ما نکویم بد و میل بناحق نکنیم
 II- 60b سرم خوشست و بیانگ بلند می گویم
 II- 27a بارها گفته ام و بار دگر می گویم
 II- 68b کرچه ما بندگان پادشهم
 II- 23a الم یائی للأحباب أن یترحموا

ن

- II- 87b چندانکه گفتم غم با طیبیان
 II- 98b می موزم از فراق روی از جفا بگردان
 II- 100a یارب آن آهوی مشکین بختن باز رسان
 II- 90b خدا را کم نشین با خرقه پوشان
 II- 94b شاه شمشاد قدان خسرو شیرین دهنان
 II- 96b فاتحه ای چو آمدی بر سر خسته بخوان
 II- 100a مرغ دلم طائریست قدسی عرش آشیان
 II- 89b چو کل هر دم بیویت جامه در تن

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

- II-91a خوشتر از فکر می و جام چه خواهد بودن
 II-91b دانی که چیست دولت دیدار یار دیدن
 II-97a منم که شهره عشقم بعشق ورزیدن
 II-88a ای روی ماه منظر تو نو بهار حسن
 II-96a صبحست ساقیا قدحی پر شراب کن
 II-95a کلبر کرا از سنبل مشکین نقاب کن
 II-92a ز در در آی و شبستان ما منور کن
 II-99a کرشمه کن و بازار ساحری بشکن
 II-86a ای نور چشم من سخنی هست گوش کن
 II-88b بهار و کل طرب انگیز کشت و توبه شکن
 II-85b افسر سلطان کل پیدا شد از طرف چمن
 II-87a بالا بلند و عشوه گر و نقشباز من
 II-90a چون شوم خاک رهش دامن یفشاند ز من
 II-101a در بدخشان لعل اگر از سنگ میاید برون
 II-94a نکته دلکش بگویم خال آن مه رو بین
 II-93a شراب لعل کش و روی مه جبینان بین
 II-98a می فکن بر صف رندان نظری بهتر ازین

و

- II-103b بجان پیر خرابات و حق نعمت او
 II-102b ای آفتاب آینه دار جمال تو
 II-102a آن خونبهای نافه چین خاک راه تو
 II-104a تاب بنفشه می دهد طره مشکسای تو
 II-101b ای قباى بادشاهی راست بر بالای تو
 II-106b مرا چشمیست خون افشان زدست آن کمان ابرو
 II-105a خط عذار یار که بگرفت ماه ازو
 II-107b ای پیک راستان خیر سرو ما بگو
 II-106a کلین عیش می دمد ساقی کلعدار کو
 II-109a گفتا برون شدی بتماشای ماه نو

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

II-108b

مزرع سبز فلك ديلم و داس مه نو

هـ

II-119a

كُر تيغ بارد در كوی آن ماه

II-118a

عیشم مدامست از لعل دلخواه

II-113a

خنك نسیم معنیر شمامه دلخواه

II-121b

وصال او ز عمر جاودان به

II-121a

ناکھان پرده بر انداخته یعنی چه

II-119b

عیدست و موسم کل ساقی بیار باده

II-122a

ای دل بکوی عشق کُذاری نکرده

II-113b

در سرای مغان رفته بود و آب زده

II-110a

ایکه با سلسله زلف دراز آمده

II-114b

دوش رقتم بدر میکده خواب آلوده

II-111b

از من جدا مشو که توام نور دیده

II-112a

ای از فروغ رویت چشم و چراغ دیده

II-115b

دامن کشان همی شد در شرب زر کشیده

II-120b

نصیب من چو خرابات کرده است اله

II-118a

عیشم مدامست الحمد لله

II-110b

از خون دل نوشتم نزدیک دوست نامه

II-116b

سحرگاهان که غمخور شبانه

II-117b

چراغ روی ترا شمع کُشت پروانه

ی

II-180b

غمخور جام عشقم ساقی بده شرابی

II-132b

ای که بر ماه از خط مشکین نقاب انداختی

II-138a

با مدعی مگوئید اسرار عشق و مستی

II-139a

ای دل مباش يك دم خالی ز عشق و مستی

II-128b

ای غالیه خط کُر سوی ما نامه نوشتی

II-128b

ای قصه بهشت ز کویت حکایتی

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

II-188b	سبت سلمی بصدغیها فوادی
II-150a	دیدم بخواب دوش که ماهی بر آمدی
II-158a	سحر با باد می گفتم حدیث آرزومندی
II-145a	چه بودی ار دل آن یار مهربان بودی
II-144b	بیجان او که گرم دست رس بیجان بودی
II-169a	ای باد نسیم یار داری
II-170b	ترا که هر چه مرادست در جهان داری
II-165a	صبا تو نکست آن زلف مشک بو داری
II-170a	برو زاهد بامیدی که داری
II-143a	بیا با ما مورز این کینه داری
II-131b	ای که در کوی خرابات مقامی داری
II-130a	ای که مهجوری عشاق روا می داری
II-151a	روزگاریست که ما را نگران می داری
II-171b	چو سرو اگر بخرامی دمی بگلزاری
II-173a	چون در جهان خوبی امروز کامکاری
II-164a	شهریست پر حریفان و زهر طرف نگاری
II-165b	طفیل مستی عشقند آدمی و پری
II-146b	خوش کرد یآوری فلکت روز داوری
II-131a	ایکه دایم بخویش مغروری
II-168b	بیار باده و بازم رهان ز مخموری
II-154a	ز کوی یار می آید نسیم باد نوروزی
II-175b	عمر بگذشت به بیحاصلی و بواهوسی
II-181b	نو بهارست در آن کوش که خوش دل باشی
II-186a	هزار جهد بکردم که یار من باشی
II-123a	ای دل آندم که خراب می کلکون باشی
II-152b	زین خوش رقم که بر کل رخسار میکشی
II-156b	سلیمی منذ خلت بالعراقی
II-176b	کتبت قصه شوقی و مدمعی باکی

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

II-167a	ای با غم تو ما را پیوند لایزال
II-142a	بگرفت کار حسنت چو عشق من کمال
II-159b	سلام الله ما کر الیالی
II-187a	یا مبسما یحاکی درجا من الیالی
II-152a	رفتم بیاغ صبحدمی تا بچیم کلی
II-136a	این خرقه که من دارم در رهن شراب اولی
II-173b	ساقی اکرت هواست با می
II-155a	زان می عشق کزو پخته شود هر خامی
II-126a	انت روایح رند الحمی و زاد غرامی
II-177b	که برد بنزد شاهان ز من کذا پیامی
II-162b	ساقی یا که شد قدح لاله پر ز می
II-153a	ز دلیرم که رساند نوازش قلمی
II-179b	لبش می بوسم و در می کشم می
II-162a	سینه مالامال در دست ای دریغا مرهمی
II-140b	بصوت بلبل و قمری اگر ننوشی می
II-178b	گفتند خلائق که تویی یوسف ثانی
II-182b	نسیم صبح سعادت بدان نشان که تو دانی
II-185a	هواخواه توام جانان و می دانم که می دانی
II-123b	احمد الله علی معذلت السلطانی
II-172b	جان فدای تو که هم جانی و هم جانانی
II-183b	وقت را غنیمت دان آن قدر که بتوانی
II-136b	ایکه در کشتن ما هیچ مدارا نکنی
II-139b	بشنو این نکته که خود را ز غم آزاده کنی
II-125b	ای دل بکوی عشق کزاری نمی کنی
II-183a	نوش کن جام شراب یک منی
II-147a	دو یار زیرک و از باده کهن دو منی
II-175a	صبحست و ژاله می چکد از ابر بهمنی
II-145b	تو مگر بر لب آبی بهوس بنشینی

Vr. No**Gazelin İlk Mısraı**

II-155b	سحرگه ره روی در سر زمینی
II-159a	ساقیا سایه ابرست و بهار و لب جوی
II-167b	ای ز شرم عارضت کل غرق خوی
II-137b	ای بیخیر بکوش که صاحب خیر شوی
II-142b	بلبل ز شاخ سرو بگلبانگ پهلوی
II-134a	ای در رخ تو پیدا انوار پادشاهی
II-161a	سحرم هاتف میخانه بدولت خواهی
II-127b	ای دل کر از آن چاه زغندان بدر آیی
II-174a	خوشر از کوی خرابات نباشد جایی
II-148a	در همه دیر مغان نیست چو من شیدایی
II-169b	پندید آمد رسوم بی وفائی
II-143b	پیشم کرده ام ابروی ماه سیمایی
II-160b	سلامی چو بوی خوش آشنایی
II-124b	ای پادشه خوبان داد از غم تنهایی
II-181a	می خواه وکل افشان کن از دهر چه می جویی
II-141a	بفراغ دل زمانی نظری بماه رویی

KITCALAR

II-198a	رحمن لایموت چو این پادشاه را
II-195b	خمسروا داد کرا بحر کف و شیر دلا
II-199b	سال و فال و حال و مال و اصل و نسل و تخت و تخت
II-197a	کلقتند شعر من ز بنفشه شکر رباست
II-193b	شاهها مبشری ز بهشتم رسیده است
II-195a	حسن این نظم از بیان مستغنی است
II-194a	ساقیا پیمانه پر کن زان که صاحب مجلس است
II-197b	صبح جمعه بدو سادس ربیع نخست
II-191b	روح القلس آن سروش فرخ
II-191a	بگوش جان رهی منهی ندا در داد

Vr. No**Nazmın İlk Mısraı**

II-191a	پادشاهها لشکر توفیق همراه تو اند
II-198a	دلا دیدی که آن فرزانه فرزند
II-193a	حسود خواجه ما را بگو که بد میسند
II-199a	آن کیست تا بحضرت سلطان ادا کند
II-190b	ساقیا باده که اکسیر حیاتست بیار
II-197b	بگذشتن فرصت ای برادر
II-191b	دل مبندهای جان من در خواجه و شاه وزیر
II-197a	بمن پیام فرستاد دوستی دی روز
II-192b	بسمع خواجه رسان ای حریف وقت شناس
II-192b	تو نیک و بدی خود هم از خود پیوس
II-199a	اعظم قوام دولت و دین آنکه بر درش
II-195a	ای معرا اصل عالی جوهرت از حقد و حرص
II-193a	سرای و مدرسه و بحث علم و طاق و رواق
II-192a	بعهد سلطنت شاه شیخ ابو اسحق
II-193a	بر تو خوام ز دفتر اخلاق
II-192a	کذا اگر کهر پاک داشتی در اصل
II-196a	قوت شاعره من سحر از فرط ملال
II-198b	بجد دین سرور سالار قضات اسمعیل
II-193b	بدین ظلمت سرا تا کی بیوی دوست بنشینم
II-198a	آن میوه بهشتی کامد بدستت ای جان
II-199a	سرور اهل عمایم شمع بزم انجمن
II-199a	ایام بهارست و کل و لاله و نسرین
II-190a	دل مبندهای دنی و اسباب او
II-198b	آصف عهد و زمان جان جهان توران شاه
II-198a	برادر خواجه عادل طاب مثنوا
II-198b	بهاء الحق و الدین طاب مثنوا
II-199b	زان حبه خضر خور کز روی سبک روحی
II-196b	فساد چرخ ببینم و بشنویم همی

RUBAİLER

<u>Vr. No</u>	<u>Nazmın İlk Mısraı</u>
II-210b	شاهها چو ترا بدانش و عدل و سخا
II-203a	جز نقش تو در نظر نیامد ما را
II-207a	عیست عظیم بر کشیدن خود را
II-205b	بر کمر شراب طرب انگیز و بیا
II-201a	با دوست نشین و باده جام طلب
II-202b	ماهی که قندش بسرو می ماند راست
II-206b	چون با کمر تو در میان کردم دست
II-205a	هر روز دلم بزیر باری دیگرست
II-205b	باز آی که حاتم بحالت نکرانست
II-201b	امشب ز غمت میان خون خواهم خفت
II-203b	ماهم که رخس روشنی حور بگرفت
II-206a	زلفین تو بیج و خم و تاب از چه گرفت
II-202b	نی قصه آن شمع چکَل بتوان گفت
II-204b	اول بوفا می وصالم در داد
II-206a	راه طلب تو خار غمها دارد
II-200b	زان باده دیرینه دهقان برورد
II-200b	نه دولت دنیا بستم می ارزد
II-201a	تا حکم قضای آسمانی باشد
II-203a	هر دوست که دم زد از وفا دشمن شد
II-210a	چشمم چو رخ نکار من کَل کَوْن شد
II-205b	هحرّت که بجان من درویش آمد
II-206a	شیرین دهنان عهد بی پایان نبرند
II-206b	بر دار دل از مادر دهر ای فرزند
II-210a	بلبل اندر ناله و کَل خنده خوش میزند
II-208a	تا کار بکام دل مجروح بود
II-204b	با مردم نیک بد نمی باید بود
II-204a	با می بکنار جوی می باید بود

<u>Vr. No</u>	<u>Nazmın İlk Mısraı</u>
II-207b	جانم بفدای آن که او اهل بود
II-200a	چون غنچه کل قرابه پرداز شود
II-204a	از چرخ بهر گونه همیدار امید
II-208b	یاران چو بهم دست در آغوش کنید
II-205b	ایام شبابت شراب اولیتر
II-202b	خوبان جهان صید توان کرد بزر
II-204a	سیلاب گرفت کرد ویرانه عمر
II-202b	عشق رخ یار بر من زار مگر
II-200a	در منبش آویختم از روی نیاز
II-200a	مردی ز کتنده در خیر پرم
II-204a	چشم تو که سحر بابلست استادش
II-208a	ای دوست دل از جفای دشمن در کش
II-207b	بعلمست آدمی انسان مطلق
II-203b	جون جامه زتن بر کشد آن مشکین خال
II-202a	لب باز مگر يك زمان از لب جام
II-201b	در آرزوی بوس و کثارت مردم
II-201b	جانا چو شبی با تو بروز آوردم
II-208b	عمری ز پی مراد ضایع دارم
II-200a	من حاصل عمر خود کار ندارم جز غم
II-206b	مقبول دل خواص و مشهور عوام
II-209b	من جای غم تو در دل درویش کنم
II-207a	آواز پر مرغ طرب میشنوم
II-207a	در حجر تو من ز شمع افزونکریم
II-207b	سر تا سر آفاق بهاون سودن
II-205a	چون باده ز غم چه بایدت جوشیدن
II-209a	امروز درین زمانه عهد شکن
II-200b	ای آنکه نهند مهر و ماه از تمکین
II-204b	ای شرم زده غنچه مستور از تو

Vr. No**Nazmın İlk Mısraı**

II-202a	تا کی بود این جور و جفا کردن تو
II-203a	چشمت که فسون رنگ میارد ازو
II-203b	ای باد حدیث من نهانش میگو
II-209b	غافل منشین بر کذر تیزی آه
II-205a	ای سایه سنبلت سمن برورده
II-202a	گفتی که ترا شوم مدار اندیشه
II-203a	قسام بهشت و دوزخ آن عقده کشای
II-210b	یا رب جو بر آرنده حاجات توئی
II-209b	نور خدا نمایدت آینه مجردی
II-209b	بر دل غم روزگار تا کی داری
II-209a	ای دوست بکام دشنام کردی
II-208b	ای کاش که بخت سازکاری کردی
II-208a	ای باد سحر اگر توانی
II-207b	دریغا خلعة روز جوانی
II-207a	با شاهد شوخ و شنگ و بامطرب و نی
II-210a	گفتم که چه حالتست بدین شیرینی
II-209a	از مردمی و سلیمی و مسکینی
II-200a	گر همجو من افتاده این دام شوی
II-210a	در غربت اگر کنی بماند ماهی

SAKINAME

II-212b	بیا ساقی آن می که حال آورد
---------	----------------------------

MUGANNINAME

II-219a	مغنی کجائی بکلبانگ رود
---------	------------------------

MESNEVİLER

II-221b	ایا ریح الصبا قلبی کتیب
II-221b	سک بر آن آدمی شرف دارد
II-222a	هر که آمد در جهان پر ز شور
II-210b	الا ای آهوی وحشی کجایی

KASIDELER

Vr. No

Nazmın İlk Mısraı

II-222b

شد عرصه زمین چو بساط ارم روان

II-224b

ز دلیری نتوان لاف زد باسانی

MUHAMMES

II-227b

در عشق تو ای صنم چنانم

SONUÇ

Bilinen ilk Türkçe Hâfız Dîvânı şerhlerinden biri olup, gerek Fars gerekse Türk Edebiyatı açısından önemli bir yere sahip bulunan Sûrî(ölm.969/1502)' nin Şerh-i Dîvân-ı Hâfız' ı çeşitli yönlerden tanıtıldı.

Henüz yazma halinde bulunan ve basılmamış olan eser klasik Fars Edebiyatının temel unsurlarından olan mazmun ve mefhumlar ile metin şerhinde gerekli olabilecek pekçok malzemeyi ihtiva etmektedir. Ayrıca müellif, Hâfız-ı Şîrâzî' nin şiirlerini tamamen tasavvufi bakış açısıyla yorumlamaktadır. Bu çalışma ile edebi mazmun ve terimlerin yanısıra tasavvufi mecaz ve mazmunlar alanında kaynak ihtiyacına cevap verebilecek mühim bir eser edebiyat ve bilim dünyasının dikkatine sunulmuş oldu.

Eserin nüshalarının ve çalışmamıza esas olan nüshanın tanıtımı yapıldı. Eser usul, anlam, dilbilgisi izahları, verdiği nüsha farklılıkları, mazmun ve mefhumlar hakkındaki görüşleri başlıkları altında incelendi.

Çalışmamızda araştırmacılara çeşitli yönlerden yardımcı olabilecek indeksler hazırlandı. Çalışmamız Fars Edebiyatı ile ilgili olmakla birlikte, onunla pekçok ortak yönü bulunan Türk Dili ve Edebiyatı alanında çalışanlara da hizmet verebilecek şekilde düzenlendi. Ayrıca bazı yönlerden eleştirilen müellifin daha yakından tanınabilmesine çalışıldı.

SUMMARY

This thesis is a study about of the book named "Sherh-i Divān-ı Hāfiz" for Sūrūrī Mustāṭṭāḥa Muṣliḥu'd-Dīn b. Shaḥbān (d.969/1561-62), who is a well known writer and scholar of Turkish Literature in the IX / XVIth century. Sūrūrī wrote his this work to comment on The Divān for Hāfiz of Shīrāz. This manuscript book in two volumes has a private place on account of Persian and Turkish Literatures, also is one of the first Turkish commentaries written to explanation The Divān for Hāfiz and contains much basic materials of classical Persian Literature, as being significations, senses and the materials necessary to comment the literary texts.

The book is important on account of illuminates the mentality and literary sides of Hafiz who is a very important person of Persian Literature, and at another side reflects accumulations of Turkish knowing and scholar men. The cause which gave the opinion us to profit from his book, is the eulogizes that discuss from his scientific level at old sources and at another side he had a valuable rhetoric book named Baḥrū'l ma'ārīf discussing from significations and metaphors of classical literature.

Sūrūrī, the writer, in his this book comments the poems of Hafiz in a mystical view. So it has been offered an important work which might reply to the need of source at mystical significations and metaphors, to the attention of literature and science world. Our study in spite of connected with Persian Literature, has been prepared in a form that might service to whom studies at the Turkish Literature which has a lot of common directions with it. It has been tried to recognize from near the writer who has seen critiques from someways.

At the entrance chapter, the knowledges which have been obtained from sources, have been given with outlines, because of there were another studies about this subject. It is possible to find Sūrūrī's mentality between his sights that explained about Hāfiz of Shīrāz and his mentality, in the second chapter under the title of meaning and in the topics of the system and the explanations about significations and senses.

In the first chapter has been introduced the commentary of The Divān for Hāfiz. In this chapter is the produce date of the work and why Sūrūrī wrote the book. The libraries that contains reproduced of Sūrūrī's work, numbers for its copies and the definites of this manuscript which in two volumes are in this chapter, too.

In the second chapter we have mentioned about properties of this commentary. Its system and methods have been analysed by us. In the subject of meaning we have explained what Sūrūrī and other orientlists are thinking about the mental world of Hāfiz. And it has been mentioned about his grammatical statements which have passed in this commentary. We have performed wide the subject of his opinions about the significations and metaphors of the classical literature, ought to reflect his thoughts completely and shown differentes between copies of The Divān for Hāfiz that mentioned by Sūrūrī.

In the third chapter of our study we have shown the places of metaphors, allusions, similes, representations, senses, significations, and a lot of knowledges which is necessary to analyse the literary texts, under the title of explained words and terms. For the proper nouns, the place names and the book names which passed in the commentary we have performed alphabetic indexes. And for the verses of Kuran, the traditions of the Prophet Muḥammed and the other Arabic sentences have been performed indexes at their each places.